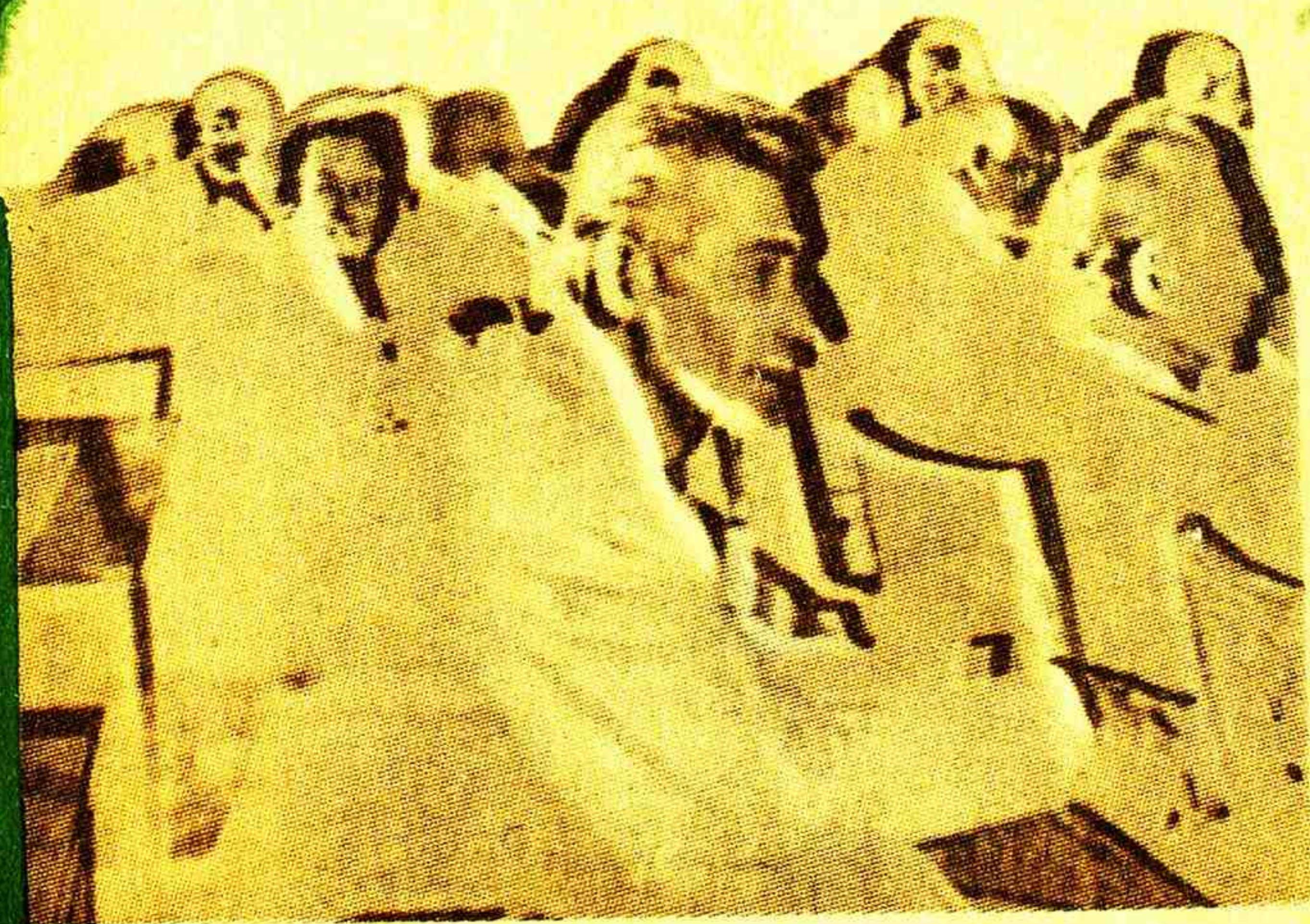

VINCENZO SI LUIGI
PAPPALETTÉRA

zbirii au cuvintul

editura politică

Vincenzo și Luigi Pappalettera

Zbirii au cuvântul

**SS-iștii și deținuții kapo
de la Mauthausen dezvăluie
legile lagărului**

ep

Editura politică — București, 1974

Coperta de GHEORGHE MOTORA

Traducere
din limba italiană de
VIRGIL TIBERIU SPĂNU

VINCENZO e LUIGI PAPPALETERA
LA PAROLA AGLI AGUZZINI

Arnoldo Mondadori editore
Milano, 1969

În nordul Austriei, în apropiere de Linz, într-o regiune pitorească situată pe malul stîng al Dunării, se află localitatea Mauthausen. Aici au înființat naziștii unul din marile lagăre de concentrare și de exterminare. Lagărul, împreună cu filialele lui, „găzduia”, după spusele comandantului său, circa 95 000 de deținuți: prizonieri de război nesupuși, care urmau să fie împușcați potrivit „ordonanței glontelui” emise de Kaltenbrunner, deținuți politici periculoși trimiși la moarte pe baza faimosului decret „Noapte și negură”, victimele planului hitlerist de „soluționare definitivă a problemei evreiești” și numeroși alți deținuți proveniți din toate țările ocupate de naziști. În 1943 mortalitatea zilnică la Mauthausen se ridica la 30% (ceea ce înseamnă că într-o singură lună populația lagărului se schimba ca urmare a deceselor). Dar șefii naziști de la Berlin erau nemulțumiți și admonestau conducerea lagărului pentru numărul prea mic de decese. La opera de exterminare participa întregul personal al lagărului. Pentru ca nimeni să nu rămînă cu mîinile curate, zbirii principali puneau să participe la execuții pînă și pe bucătari... De asemenea, deținuții de drept comun, supuși în prealabil unei operații de prelucrare, de dehumanizare, erau transformați în ajutoare ale zbirilor. Iar cînd fiul comandantului lagărului a împlinit 18 ani, tatăl lui i-a înmînat un revolver, a înșirat în fața lui 40 de deținuți și l-a pus să-i împuște „pentru a învăța să tragă în ținte vii”. În prima săptămînă a lunii mai 1945, în urma ultimei ofensive a aliaților, porțile lagărului s-au deschis. Deținutul nr. 115 637 a putut să-și arunce hainele vărgate și să redevină Vincenzo Pappalettera. Relatările lui despre Mauthausen constituie conținutul a două cărți: „Vei trece prin coș” („Tu passerai per il camino”, 20 ediții în Italia, 150 000 de exemplare) și „Zbirii au cuvîntul” (scrisă în colaborare cu fiul său, Luigi). Această din urmă carte, Editura politică o oferă în traducere cititorului român. Ea ridică grave probleme ale responsabilității celor care au participat la crearea și menținerea Reichului hitlerist și demonstrează totodată că, chiar în „noaptea și negura” barbariei fasciste, solidaritatea umană și rezistența erau posibile.

La 13 iunie 1947 ziarul „Notiziario di Messina” publica sub titlul *Un ciudat caz de amnezie* următoarea cronică :

„În ultimele douăzeci și patru de ore, în orașul nostru s-a petrecut un caz cu adevărat ieșit din comun. Noaptea trecută, către orele 23,45, un anumit Emancipato Giuseppe di Giovanni, în vîrstă de 21 de ani, a adus un necunoscut la urgența spitalului «Piemonte». Doctorul Quartarone a constatat că acesta se află în stare gravă, în comă.

Necunoscutului i-au fost date îngrijirile necesare și, sub acțiunea oxigenului și a respirației artificiale, și-a revenit încetul cu încetul în simțire.

Emancipato a declarat că-l găsisese în nesimțire, părăind că doarme, într-un scaun la cinematograful «Orfeo». După ce l-a strigat de mai multe ori, văzînd că nu primește nici un răspuns, Emancipato l-a scuturat, dar necunoscutul era inert de parcă ar fi fost mort. Atunci a chemat ambulanța și l-a adus la spital.

Ceea ce este însă ciudat în toată această întîmplare se află consemnat într-un carnet găsit asupra necunoscutului. În acest carnet, care cuprinde un jurnal al ultimelor zile, el declară că este amnezic. «Nu-mi amintesc nimic — spune el —, nici cine sînt, nici de unde vin, nici motivul pentru care mă duc la Siracusa. Caut, bineînțeles, o casă, îmi caut familia, dar nu știu încotro să mă duc. Rătăcesc de o bucată de vreme prin Italia fără să mai pot nădăjdui să-i regăsesc pe toți cei dragi, pe care de asemenea nu-mi amintesc cum îi cheamă». Necunoscutul nu a putut fi identificat, întrucît nu s-a găsit nici un document asupra lui. Pare a fi de vreo treizeci de ani, are pielea brună ca cei din sud, părul negru, e bărbierit cu îngrijire, înalt de aproximativ 1,65 m și îmbrăcat cu un sacou cafeniu, pantaloni verzi cu dungi și pantofi americani.

Necunoscutul se află acum la spitalul «Piemonte», iar starea lui continuă să fie gravă. Se crede că ar fi victima unei însemnate cantități de somnifer.

Asupra lui s-a mai găsit un bilet de tren, cumpărat în gara Roma. S-a oprit la Neapole și la Paola și a ajuns în orașul nostru în dimineața zilei de 11. Destinația lui era Siracusa“.

În ziua de 15 a fost în stare să răspundă la întrebările medicilor, declarând că este numărul 61 649 de la Mauthausen. Altceva nu-și amintea nici despre el, nici despre familie.

A doua zi, la 16 iunie 1947, a murit subit în urma unui colaps.

Cartea de față fusese concepută ca o relatare a istoriei amnezicului de la Messina : povestea unui om deportat la Mauthausen, mort la doi ani după terminarea războiului ca urmare a celor suferite în lagăr.

Se numea Antonio Galiano. S-a născut la Favara (Agrigento) la 28 septembrie 1902. Muncitor mecanic la Milano, participase la organizarea grevelor din martie 1944. Arestat și deportat, a fost transferat după o scurtă carantină la Mauthausen și repartizat la kommando-ul de la Gusen, care lucra în halele subterane ale uzinelor „Steyr“, unde se fabricau pistoale-mitralieră. La începutul lunii aprilie 1945, oamenii din echipa lui au fost acuzați de sabotaj și mutați în compania disciplinară.

Deportații care lucrau în compania disciplinară trebuiau să care pietre de la carieră la concasor în pas alergător. Dacă se întrerupea șirul, era vai și amar : vinovatul era împins la o parte și doborât cu lovituri de picior și de ciomag sau cu pietre. Deportații nu rezistau în compania disciplinară decât o săptămână sau două. Cel care nu murea de ciomag cădea de epuizare și kapo-ul îl ucidea pe loc. Oberkapo-ul de care depindeau cariera și compania disciplinară se numea Otto.

Într-o zi Otto l-a surprins pe Antonio dându-i un pic din „cafeaua“ lui unui deportat francez, pe nume Marcel. Marcel era pe moarte. În lagăr, un gest ca cel al lui Antonio era considerat nesăbuit : la ce bun să risipești „cafea“, dând-o unui om de la care nu se mai putea stoarce nici un pic de muncă ? Otto nu putea admite un asemenea gest. Pentru a supraviețui

devenise kapo și învățase să ucidă. Un deportat care dădea „cafea” unui muribund trebuia învățat minte și distrus. Otto l-a chemat la el pe Antonio, i-a dat treizeci și una de lovituri de cravașă, după care l-a cufundat în apă rece ca gheața și a aruncat cu o mulțime de pietre în el. O piatră l-a nimerit în ceafă. Seara Antonio a fost dus în blocul său cu trupul plin de vînătăi și cu o rană adîncă la cap. Tovarășii lui l-au îngrijit cum au putut.

La 5 mai 1945, în momentul eliberării, Antonio era în viață. Cîntărea treizeci și cinci de kilograme.

S-a reîntors acasă la Milano. Îngrijirile soției lui, Dina, l-au făcut să-și recapete încetul cu încetul forțele. La 3 septembrie 1945 și-a reluat postul de la fabrică ca muncitor. Dar era încă prea slab. N-a rezistat nici trei săptămîni. Îl umilea neputința de a face față lucrului la fabrică. Se afla într-o permanentă stare de agitație. Noaptea se trezea brusc sau vorbea prin somn.

În octombrie 1945 soția și medicul l-au convins să plece la Varazze, la un centru unde erau îngrijiți cei întorși din lagăre. Un medic i-a spus signorei Dina să nu-și facă iluzii: rana pe care o avea soțul ei la ceafă putea să ducă la urmări grave.

În noiembrie Antonio se afla din nou la Milano. Știa că nu putea rezista fizicește la o muncă mai grea. S-a înscris la cursul de calificare profesională de la școala-internat Rinas-cita, voind să se specializeze pentru a putea lucra la operații mai puțin obositoare.

La 17 aprilie 1946 s-a prezentat iarăși la fabrică. A solicitat o muncă ușoară, cel puțin pentru o primă perioadă. A rezistat pînă în ziua de 26, cînd a avut un colaps.

Își recăpătase greutatea normală, mintea îi era lucidă, dar cu toate acestea Galiano nu era în stare să reziste la un efort prelungit. A renunțat la munca din fabrică. A acceptat un loc de paznic de mașini la „Automobilclubul” italian.

Aprilie 1947: coșmarurile și halucinațiile lui Antonio Galiano devin tot mai frecvente. Totul îi evocă întîmplările și atmosfera din lagăr. Zgomotele străzii se transformă pentru dînsul în scrișnetul concasorului de la Gusen. Simte îndreptată spre el privirea fixă a oberkapo-ului Otto. Vede cîini sfîșiind oameni.

Și memoria îl trăda. Își dădea seama că trăiește zile întregi într-o stare de semiconștiență. Nu-și mai amintea ce au făcut persoanele pe care le-a întâlnit.

La 25 aprilie, ziua aniversării eliberării, a participat la defilarea din centrul orașului Milano. Printre hârtiile lui s-a găsit o poezie scrisă cu acel prilej :

„Cuvântările,
vorbele frumoase,
speranțele strigate
în fața microfoanelor,
cîntecele eroice,
totul s-a sfîrșit
și steagurile
înfășurate
și oamenii surîzători
se întorc acasă ;
buzele mele însă
repetă mereu
alte nume.
Vreau să-mi amintesc
astăzi de toți :
fiecare nume e o amintire
și o nouă strîngere
de inimă
care oprește lacrimile.
Ochii
uscați se uită țintă
în depărtare.
Dincolo de Alpi,
în susul
unei ape mari,
în susul Dunării,
ziduri,
sfîșietoare ziduri
împodobite cu pagode,
înconjură
un cîmp al morții,
Mauthausen,
și roind
de sînge proletar“.

Galiano simțea că-l părăsește memoria și ținea un jurnal :

„20 mai 1947

Azi un tovarăș de muncă a observat că nu mai am memorie. Nu-mi mai aminteam de banii pe care mi-i dăduse cu câteva clipe mai înainte.

4 iunie 1947

Azi l-am văzut pe băiatul lui Anzani¹, un copil frumos, bine crescut și amabil. Cât de mulțumit ar fi fost tatăl lui dacă l-ar fi văzut ! L-am salutat. După aceea am plîns mult. Eram la terenul de parcare din Piața „Pius al XI-lea” și mi s-a făcut foarte rău. Mi-am pierdut cunoștința pentru cine știe cât timp. Sper să nu fi luat cineva vreo mașină.

5 iunie 1947

Mă odihnesc, dar capul îmi duduie. Umblu ca un nebun și sînt foarte trist ; umbra lagărului blestemat mă apasă. L-am visat pe Otto, oberkapo-ul de la cariera de piatră. Cîinele blestemat rînjea și avea un bici în mînă. N-au fost de ajuns cele treizeci și una de lovituri de cravașă, aruncatul în apa rece ca gheața și pietrele ? Vrei să mă chinui în continuare ? Pleacă, Otto, nu mă mai bate ! Ce rău am făcut dîndu-i un pic de cafea caldă lui Marcel ?

6 iunie 1947

Soția mea, biata mea nevastă, e departe și eu nu-mi pot găsi liniștea.

Numai ea știe ce am îndurat, suferințele mele, nenorocirea care m-a lovit ; cu ea îmi recapăt pacea și liniștea sufletească”.

Dina Galiano se afla la Tirano, la căpătîiul unui frate bolnav. În după-amiaza zilei de 8 iunie, Antonio s-a dus la gara centrală. Poate că nu mai putea îndura singurătatea și coșmarurile și voia să meargă la soția lui.

Dar n-a ajuns niciodată la Tirano. Gîndurile i s-au învîlmășit. S-a dus la Roma și și-a scos un bilet pentru Siracusa. La cinci

¹ Mario Anzani din Cassano d'Adda, mort la Mauthausen la 20 martie 1945.

zile după aceea a fost găsit într-un scaun la cinematograful „Orfeo” din Messina.

„Ce fel de oameni erau SS-iștii și kapo ? Cum puteau fi atît de cruzi cu niște deținuți lipsiți de apărare ? Ce au spus ei după terminarea războiului pentru a se justifica ?”

Aceste întrebări aparțin Dinei Galiano.

După ce i-a murit soțul, văduva lui Antonio a rămas la Milano, unde a trăit și trăiește din munca sa de croitorie.

Ministerul Finanțelor i-a refuzat pensia, pe motiv că moartea soțului ei „nu poate fi pusă în relație directă cu deținerea lui în lagărul de la Mauthausen”.

Există văduve și văduve : Dina Galiano nu e Rachele Mussolini.

La întrebările Dinei Galiano răspundem cu explicațiile obișnuite : SS-iștii fuseseră educați în spiritul unui fanatism orb și al supunerii necondiționate ; ei fuseseră convinși că aparțin unei rase de supraoameni care avea dreptul de a le extermina pe celelalte, fuseseră învățați că puritatea ideologiei impune distrugerea tuturor inamicilor politici.

Trebuie adăugat că așa-numiții kapo din lagăre erau aproape întotdeauna condamnați de drept comun, înclinați dinainte spre violență, care se supuneau cerințelor SS-iștilor pentru a nu-și pierde postul, privilegiile sau chiar viața.

Dar chiar în timp ce expuneam cele de mai sus ne-am dat seama că explicațiile noastre sînt prea generale. Pentru a răspunde întrebărilor puse de Dina Galiano, întrebărilor pe care toți deportații care au supraviețuit și le-au pus după eliberare, sînt necesare elemente mai precise, mai concrete.

Am recitit multe cărți despre deportare, dar degeaba ! În ele este înfățișat tot ce privește viața și moartea deportatului, dar nimic care să aprofundeze caracterul, psihologia și rădăcinile comportamentului celor 100 000 de SS-iști și de kapo care au făcut pe zbirii în lagărele de concentrare.

În lagăre, deportatul nu cunoștea decît uniforma, pumnii și ciomegele SS-iștilor. Uneori, cîte o poreclă îi desemna pe cei mai feroci. Kapo-ul avea pe haină un triunghi, care arăta din ce categorie de deportați face parte. Cei mai mulți purtau triunghiul verde al delincvenților de drept comun. Mulți aveau

triunghiul negru, al elementelor asociale, iar unii triunghiul roșu al deținuților politici.

Rămîne de elucidat prin ce mijloace a reușit organizația SS să depersonalizeze și să se facă ascultată de oameni de origini atît de diferite.

Comisia de istorie a Comitetului internațional Mauthausen pune în lumină pe drept cuvînt, la închiderea ședinței din 6 mai 1965, limitele literaturii referitoare la deportare :

„Un examen aprofundat al sistemului deportărilor n-a fost încă întreprins și, dacă nu va fi făcut în cursul vieții generației noastre, nu va mai fi făcut niciodată. Cu toate că au fost publicate numeroase lucrări consacrate acestei tematici, multe probleme esențiale n-au fost nici măcar atinse, iar altele n-au fost suficient explicate“.

Cartea aceasta trebuia să relateze istoria lui Galiano. Dar istoria lui Galiano nu poate fi înțeleasă fără cea a lui Otto. Istoria deportaților nu poate fi completă fără cea a zbirilor.

Am desfășurat timp de mai mulți ani o muncă de cercetare pasionată. Ne-am deplasat în multe orașe ale Europei. Am interogat numeroase persoane. Am cercetat mii de documente la diferite institute de istorie sau în arhivele de stat. Am consultat colecțiile anuale a zeci de ziare europene. Am aflat că în 1946, la Dachau, au fost judecați de către „War Crimes Branch“-ul american principalii zbiri de la Mauthausen. Nici un ziar italian nu s-a ocupat de acest proces. După îndelungi insistențe am reușit să obținem din partea Ministerului de Război al Statelor Unite, prin mijlocirea unui prieten american, cele 3 560 de microfilme ale proceselor-verbale ale ședințelor.

În 1966 un corespondent de-al nostru a urmărit dezbaterile procesului început la 23 noiembrie la Curtea cu juri din Köln împotriva foștilor locotenenți SS Karl Schulz și Anton Streitwieser, arestați cu cîțiva ani înainte. Schulz fusese comandantul serviciului politic de la Mauthausen, iar Streitwieser al treilea comandant al detașamentului de pază a deținuților din același lagăr și după aceea comandant la Mödling.

Despre Otto, oberkapo-ul de la cariera din Gusen, am izbutit să aflăm că era german, fost soldat în Wehrmacht, arestat în 1942 și deportat la Birkenau, asemenea tuturor celor cu sînge amestecat, tatăl lui fiind arian, iar mama țigancă.

S-a salvat, devenind kapo.

Otto a fost pus în libertate de americani din lipsă de probe.

De nenumărate ori, citind articole sau cărți noi și vizionînd spectacole de teatru despre deportare, ne-am putut da seama cîtă ignoranță și cîte inexactități persistă în prezentarea sistemului de deportare nazist. Am constatat că documentele aflate în posesiunea noastră dezmințeau unele ipoteze, confirmau altele și lămureau punctele obscure, îndoielile și problemele cele mai controversate.

Să luăm trei exemple recente.

În drama *Il Dio Kurt* a lui Moravia, pusă în scenă de Antonio Calenda, actorul care îl întruchipează pe kapo se prezintă în fața „dumnezeului” Kurt în uniformă militară și salutînd ca naziștii cu mîna întinsă și cu boneta pe cap.

Dacă un kapo s-ar fi prezentat în felul acesta în fața oricărui SS-ist, ar fi fost ucis. Nici un kapo nu avea dreptul să facă uz de salutul nazist. Kapo-ul era un deportat, purta uniforma de deportat și se prezenta în fața SS-iștilor cu boneta scoasă și în poziție de drepti.

William Manchester, în lucrarea *Armele lui Krupp*, își începe și dezvoltă capitolul XXI, intitulat „Nacht und Nebel” („Noapte și negură”), pornind de la convingerea că „sclavii” destinați să lucreze pentru „Krupp” și a căror istorie o înfățișează ar fi fost deportați în Germania în baza decretului „Noapte și negură”. Este inexact. Familia de evrei polonezi Goldsztajn, de pildă, a fost deportată în vederea exterminării, asemenea tuturor evreilor, pe baza deciziei anunțate de Heydrich la 20 ianuarie 1942 la Wannsee și cunoscută sub numele de „Soluționarea finală a problemei evreiești”, decizie complet diferită și independentă de decretul „Noapte și negură”. „Noapte și negură” a fost doar una dintre numeroasele măsuri hotărîte de Hitler, după cum vom vedea din capitolul „O idee : universul concentraționar”.

În cartea cercetătoarei franceze Olga Wormser-Migot *Le système concentrationnaire nazi*¹ se poate citi că la Maut-

¹ Presses Universitaires de France, Paris, 1969.

hausen n-au existat camere de gazare. Polemizînd cu autoarea, fostul deportat Pierre Choumoff a adresat o scrisoare ziarului „Le Monde”¹ pentru a susține contrariul, dar cu argumente nu prea convingătoare. Pe baza documentației aflate în posesiunea noastră, nu numai că putem dovedi că acolo a existat cameră de gazare, dar sîntem în măsură să precizăm cînd a fost construită, cu ce prilej și cine a folosit-o.

Vastul material pe care l-am avut la dispoziție pune în lumină, mai ales în contextul adevărurilor și al minciunilor spuse de zbiri cu prilejul diferitelor procese, întregul sistem al deportărilor. A-l da publicității era o datorie morală nu numai față de memoria unui singur deportat sau a celor 11 000 000 de victime ale lagărelor, ci mai presus de toate pentru că nazismul n-a dispărut fără să lase o anumită moștenire.

Dar documentele nu puteau fi publicate așa cum se aflau, pentru că ar fi rezultat o lucrare voluminoasă, pe care ar fi citit-o numai un mic număr de cercetători. Noi ne-am gîndit și continuăm să credem că experiența lagărelor trebuie cunoscută de cît mai mulți oameni cu putință.

Ne-am fixat asupra lagărului de la Mauthausen atît datorită faptului că poate fi considerat drept un lagăr tipic, cît și pentru că tragedia lui Galiano a început într-un kommando care depindea de Mauthausen.

Planul cărții a căpătat contur încetul cu încetul, documentele și declarațiile zbiriilor constituind doar cadrul ei. Cînd cartea a fost terminată ne-am dat seama că din punct de vedere istoric cadrul constituia elementul cel mai prețios. Atunci am reluat totul de la capăt,

Partea întâi

Lagărele

Scurtă istorie a unei infamii

„Trufia cea fără măsură, trufia
Îl naște pe despot. Dar duhul
Ispitei și-a lui lăcomie, stîrnindu-l,
Pe culme îl înalță, ca și mai
De sus să-l prăvale-n prăpastii de rele”.

SOFOCLE,
Regele Edip¹

¹ Traducere
de GEORGE FOTINO
București, E.P.L.,
1965.

O idee : universul concentraționar

La 31 martie 1933 cotidianul münchenez „Münchener neusten Nachrichten“ publica o circulară a șefului poliției orașului prin care se anunța înființarea lagărului de la Dachau :

„Miercuri 22 martie se va inaugura în împrejurimile localității Dachau primul lagăr de concentrare, în care vor putea fi adăpostite 5 000 de persoane. Această hotărîre a fost luată fără nici un considerent meschin, cu intenția de a acționa în vederea pacificării naționale și în conformitate cu dorința populației.

Heinrich Himmler“

Trecuseră 60 de zile de cînd Hitler devenise cancelar și 45 de la promulgarea legii prin care guvernului i se acorda dreptul de a-i „deține preventiv“ pe inamicii Reichului.

Lagărului de la Dachau i s-au adăugat în același an cel de la Sachsenhausen, în 1937 cel de la Buchenwald, în 1938 cel de la Mauthausen, în 1939 cele de la Flossenburg și Ravensbrück (pentru femei). Între anii 1940 și 1943 au mai fost construite alte opt lagăre, și anume la Auschwitz, Bergen-Belsen, Gross-Rosen, Kaiserwald (Riga), Majdanek (Lublin), Natzweiler-Struthof, Neuengamme și Stutthof.

În afară de acestea au fost organizate pe teritoriile răsăritene ocupate patru centre de exterminare imediată a celor deportați acolo : Belzec, Chelmno, Sobibor și Treblinka.

Primii deportați au fost comuniștii și socialiștii germani. La cîteva luni după aceea le-a venit rîndul condamnaților de drept comun. După lichidarea lui Ernst Röhm (30 iunie 1934), care nu era numai rivalul politic al lui Hitler, ci și un pederast notoriu, au fost trimiși în lagăre și homosexualii, în 1935 „obiectorii de conștiință“, în 1938 elementele asociale (bracônierii, vagabonzii, țiganii, cerșetorii și pungașii). Evreii au început să sosească masiv în lagăre după „Noaptea cristalelor“,

pogromul organizat în urma uciderii la Paris, de către un tânăr evreu, a celui de-al treilea secretar al ambasadei germane, Ernst von Rath.

În 1933, la crăciun, se aflau în lagăre aproximativ 27 000 de deportați ; la 10 noiembrie 1939 numărul acestora crescuse la 279 000.

Anii treceau. Dictatura se consolida. Germania se afla în mâinile lui Hitler. Cu toate acestea, numărul deportaților din lagăre continua să crească.

La început se vorbise despre o „detențiune preventivă“. Lagărele de concentrare fuseseră prezentate drept un instrument de luptă politică, un mijloc pentru lichidarea opoziției. Încetul cu încetul însă lagărele s-au dovedit a fi o instituție autonomă, un fel de societate paralelă, făurită în cadrul tiparelor ideologiei naziste.

Știrile despre viața din lagăre, care erau cu bună știință lăsate să pătrundă în afară, slujeau la răspîndirea terorii și la descurajarea oricărei opoziții.

Între timp, șefii naziști continuau să agite spectrul comunismului. Într-un discurs rostit la o reuniune de ofițeri în ianuarie 1937, Heinrich Himmler declara :

„Aș vrea să vă vorbesc despre lagăre. Există în prezent lagărele de la Dachau, Sachsenhausen, Lichtenburg și Sachsenburg¹... Se vor mai înființa și altele.

Partidul comunist e bine organizat. O parte a activiștilor săi sînt peste hotare ; ceilalți au fost arestați. Acum se află în lagărele noastre, pentru că masele muncitorilor sînt dispuse să sprijine partidul nostru numai dacă reprezentanții celorlalte curente ideologice nu le instigă.

Fiți convinși că nimeni nu e internat în lagăr fără motiv : deținuții din lagăre reprezintă drojdia societății, sînt niște decăzuți. Nu există demonstrație mai grăitoare și mai eficace a influenței legilor eredității și rasei decît cea oferită de lagăre. Se află acolo hidrocefali, sașii, indivizi diformi, semievrei, oameni inferiori din punct de vedere rasial.

Noi facem, desigur, o deosebire între cei internați pentru cîteva luni cu scopul de a fi reeducați și cei care trebuie

¹ Lagărele Lichtenburg și Sachsenburg depindeau de administrațiile regionale. Mai târziu au fost desființate.

să rămână în lagăr un timp mai îndelungat. În genere, educația este asigurată prin ordinea care domnește în lagăr și nu prin inocularea unei anumite concepții despre lume. În majoritatea cazurilor, deportații au un suflet de sclav, foarte puțini dintre ei posedând un caracter adevărat. Aceste suflete de sclavi se prefac că ascultă, dar rămân aceleași de dinainte.

Educația, după cum am spus, se asigură prin ordine, și această ordine începe prin a-i obliga pe deținuți să trăiască în barăci curate. Germanii sînt singurii în stare să realizeze acest lucru ; nici un alt popor nu ar putea fi atît de uman. Lenjeria este schimbată foarte des ; deținuții sînt deprinși să se spele de două ori pe zi. Într-un lagăr avem cinci sute de condamnați de drept comun.

Lagărele sînt înconjurate de fire prin care trece curent electric. Dacă vreun deținut intră în zona interzisă, se trage în el, tot așa cum se trage în cei care fug în timpul lucrului. Dacă vreun deținut este insolent, e izolat într-o celulă întunecoasă, i se dă numai pîine și apă și, potrivit legii prusiene, i se aplică pînă la 25 de lovituri. Această pedeapsă nu are deloc un caracter brutal, pentru că ea nu poate fi aplicată decît de inspectorul lagărului“.

Cînd a fost rostit acest discurs, în lagăre nu se aflau decît germani arieni. Cu toate acestea, Himmler vorbea despre deosebiri de rasă.

Era o anticipare a celor ce aveau să urmeze. Proiectul exista.

Theodore Eicke a fost un pionier. El a îndeplinit primul funcția de comandant al primului lagăr înființat, cel de la Dachau. Pe urmă a devenit inspector general al lagărelor, post pe care l-a ocupat pînă în 1939, cînd a plecat pe front în fruntea unei divizii SS. La 1 octombrie 1933 a redactat, în calitate de comandant al lagărului de la Dachau, un regulament care începea cu această frază : „Îngăduința este totuna cu slăbiciunea“. Pentru orice abatere de la disciplină erau prevăzute pedepse severe, care porneau de la 8 zile de carceră și 25 de lovituri și mergeau pînă la executarea prin spînzurare.

Directiva lui Hitler de a nu „transforma lagărele în pensiuni de familie“ și criteriile lui Himmler își găsiseră un interpret

fidel. Regulamentul de la Dachau a fost adoptat în toate lagărele.

După plecarea lui Eicke, în funcția de inspector al lagărelor a fost numit generalul Richard Glücks. Un ordin al acestuia din 22 februarie 1940 spunea :

„Deportaților trebuie să li se imprime ideea că spiritul de sacrificiu, adevărul, cinstea, dragostea de patrie, curătenia, hărnicia și sobrietatea sînt căile care duc la libertate“¹.

Această frază, scrisă pe un panou mare, făcea pereche în lagărul de la Dachau alteia : „*Arbeit macht frei*“, munca te face liber.

„*Arbeit macht frei*“, acest vechi loc comun al eficienței civilizației occidentale, servea drept paravan pentru lagăre. Noilor sosiți provenind din toate țările ocupate ale Europei, aceste cuvinte le apăreau ca un tenebros îndemn al unui pedagog sadic.

Printr-o dispoziție din 2 ianuarie 1941, Reinhard Heydrich, comandantul Serviciului central al siguranței Reichului (RSHA), a împărțit lagărele în trei categorii. Dachau și Sachsenhausen erau considerate ca făcînd parte din prima categorie, Buchenwald și Flossenburg din a doua, iar Mauthausen din a treia. La Mauthausen trebuiau să fie trimise pentru nimicire elementele nerecuperabile. În birourile RSHA, lagărul de la Mauthausen începuse să fie supranumit *Knochenmühle*, moara de oase².

Cînd comandamentul vreunui lagăr din prima sau a doua categorie voia să pedepsească un deținut, îl trimitea la *Knochenmühle*³. Heydrich crease primul lagăr de exterminare.

Pe măsură ce armatele naziste ocupau Europa, lagărele se umpleau cu cehoslovaci, francezi, belgieni, olandezi, luxemburghezi, norvegieni, ruși, spanioli, italieni, greci, unguri, bulgari și români. Materialul uman sosea într-un șuvoi neîntrerupt. Trebuia raționalizată viața și moartea acestuia. Birocrații nazismului s-au trezit în fața unor probleme de planificare

¹ B, ședința din 25 noiembrie 1966 (pentru această notă și pentru altele asemănătoare, vezi Lista surselor).

² B, ședința din 25 noiembrie 1966.

³ Ibidem.

cu totul noi. Soluțiile pe care le-au adoptat au constituit o demonstrare a capacităților lor creatoare.

Printr-un decret emis în martie 1941, Himmler extindea eutanasia, stabilită încă din septembrie 1939 pentru toți bolnavii incurabili și bolnavii mintali inapți de muncă, asupra tuturor deținuților din lagăre bolnavi de mai mult de trei luni și, în general, asupra tuturor celor inapți de muncă¹. La două luni după aceea, același Himmler îl autoriza pe doctorul Sigmund Rascher să folosească deținuții din lagărul de la Dachau drept cobai pentru studierea rezistenței organismului în zborurile la mari altitudini².

Încă în 1938 o serie de deportați de la Sachsenhausen fuseseră folosiți drept cobai pentru experiențe asupra congelării, dar acesta fusese un caz izolat. Începând însă din mai 1941, experiențele pe deportați deveniseră un lucru obișnuit. S-au făcut experiențe în legătură cu tifosul exantematic la Buchenwald și Auschwitz, cu sterilizarea la Auschwitz, Ravensbrück, Flossenbürg și Buchenwald, cu gemenii și cancerul la Auschwitz, cu congelarea la Dachau, cu operațiile chirurgicale la Gusen și la Dachau, asupra tuberculozei la Gusen și la Dachau, asupra transplantărilor osoase la Ravensbrück, asupra malariei la Dachau. În urma acestor experiențe au murit mii de copii, femei și bărbați.

La 30 martie 1941, cu trei luni înainte de începerea campaniei din Rusia, Hitler a emis „Directiva privitoare la tratamentul comisarilor politici”, prin care erau puse la punct detaliile unei operații, hotărâte, evident, de multă vreme. Pe baza acelei „directive”, agenții Gestapoului i-au selecționat apoi din lagărele de prizonieri pe politrucii, comisarii politici ruși, trimițându-i în lagăre de concentrare unde trebuiau să fie lichidați³.

Franz Ziereis, comandantul lagărului de la Mauthausen, a relatat înainte de a muri că a fost convocat în acea perioadă la Sachsenhausen de către inspectorul general Richard Glücks pentru a fi instruit împreună cu alți comandanți de lagăre asupra modului „cum puteau fi lichidați rapid deținuții cu o împușcătură în ceafă”⁴. Era vorba de un curs de nivel elemen-

¹ Gerald Reitlinger, *Istoria delle SS*, p. 348.

² Jacques Delarue, *Istoria Gestapoului*, Editura politică, București, 1966, p. 409.

³ Rudolf Höss, *Comandante ad Auschwitz*, p. 138.

⁴ Vincenzo Pappalettera, *Tu passerai per il camino*, p. 197.

tar, astfel că nu toți comandanții de lagăre au fost pe deplin satisfăcuți ; după cum vom vedea, aceștia au preferat destul de des să folosească metode mai fanteziste și mai complicate.

Exterminarea totală a evreilor, numită de naziști „Soluționarea finală a problemei evreiești“, a fost anunțată oficial în cadrul unei ședințe restrânse a factorilor de răspundere ai Reichului, ținută la Gross-Wannsee în ziua de 20 ianuarie 1942¹. Era vorba despre o altă hotărâre, pregătită de multă vreme. Rudolf Höss, comandantul lagărului de la Auschwitz, a arătat în scris că fusese convocat de Himmler încă din vara anului 1941, dându-i-se indicații să organizeze lagărul de la Auschwitz în vederea exterminării în masă a evreilor².

Și comandantul suprem al Wehrmachtului, mareșalul Wilhelm Keitel, a intrat la 12 decembrie 1941 în istoria lagărelor. În acea zi a fost emisă ordonanța sa cunoscută sub numele de „Noapte și negură“ :

„Orice persoană care va comite pe teritoriile ocupate acțiuni împotriva Reichului sau a forțelor de ocupație va fi transferată în Reich și trimisă în fața unui tribunal special. Dacă din vreun motiv oarecare procesul nu va putea avea loc, va fi trimisă într-un lagăr pe baza unui ordin de detenție, valabil, ca regulă, pînă la sfîrșitul războiului.

Rudele, prietenii și cunoscuții nu vor cunoaște soarta deținuților, care nu vor avea nici un contact cu lumea exterioară. Ei nu vor putea nici să poarte corespondență, nici să primească pachete sau vizite. Nu se vor comunica informații asupra deținuților nici unei organizații din afară. Pînă la noi ordine, rudele nu vor fi informate în cazul încetării din viață a vreunui deținut. Deocamdată nu există o reglementare definitivă a acestui aspect al problemei.

Dispozițiile de mai sus se aplică tuturor deținuților a căror arestare pentru motive de siguranță a fost efectuată de Serviciul central al siguranței Reichului cu mențiunea «Nacht und Nebel»³.

¹ Procesul-verbal al ședinței este prezentat în lucrarea Reimund Schnabel, *Il disonore dell'uomo*, p. 263—264.

² R. Höss, *Comandante ad Auschwitz*, p. 136.

³ L, vezi V. Pappalettera, *op. cit.*, p. 243.

La 22 iunie 1941, când armata germană a invadat Uniunea Sovietică, naziștii sperau că și acesta avea să fie un război-fulger. Dar această speranță nu s-a realizat. Erau necesari noi soldați, se cereau alte arme.

La 11 decembrie 1941 Hitler a declarat război Statelor Unite. Necesitatea de a spori la maximum producția de război a devenit și mai stringentă.

La RSHA a început să prevaleze părerea celor care preconizau exploatarea muncii deportaților. Printr-o ordonanță din 29 septembrie 1941, Oswald Pöhl, șeful secției administrative a RSHA, trasa comandanților de lagăre sarcina de a organiza un birou pentru probleme de muncă și de a înființa ateliere. La 15 noiembrie 1941 generalul Richard Glücks întărea directivele lui Pöhl printr-un document adresat comandanților lagărelor de la Dachau, Sachsenhausen, Buchenwald, Flossen-burg, Mauthausen, Neuengamme, Gross-Rosen și Auschwitz :

„Reichsführerul SS Himmler s-a declarat în principiu de acord cu amânarea executării prizonierilor ruși internați în lagăr pentru a fi lichidați care, datorită constituției lor fizice, pot fi folosiți la cariere“¹.

La sfârșitul lunii aprilie 1942 a fost înființat un nou organ de conducere a lagărelor : Serviciul central economic și administrativ SS (WVHA), în frunte cu generalul Oswald Pöhl. Într-o scrisoare adresată lui Himmler la 30 aprilie, acesta îi înfățișa superiorului său linia pe care înțelegea s-o urmeze :

„Războiul a determinat o schimbare evidentă a menirii lagărelor și o modificare radicală a funcțiilor lor în ceea ce privește folosirea deținuților. Deținerea acestora numai din motive de siguranță, educative sau preventive nu se mai află pe primul plan. Aspectul cel mai important a devenit cel economic. Mobilizarea tuturor forțelor deținuților într-o primă perioadă pentru eforturile impuse de război și apoi pentru cele cerute în timp de pace² capătă o tot mai mare importanță.

În consecință, sînt indispensabile măsuri în vederea reorganizării lagărelor, trecîndu-se de la forma lor primitivă la o alta care să corespundă exigențelor economice.

¹ R. Schnabel, *op. cit.*, p. 103.

² Sublinierea aparține autorului.

În acest scop, în zilele de 23 și 24 aprilie am convocat pe toți inspectorii și pe toți comandanții lagărelor, ca și pe toți conducătorii societăților industriale SS, pentru a le expune noile sarcini. În ordinul anexat am arătat pe scurt măsurile esențiale ce trebuie adoptate cât mai repede cu putință pentru ca în activitatea industriei de război să nu se producă nici o întârziere.

Trecerea Inspectoratului lagărelor în subordinea Serviciului central economic și administrativ SS a fost asigurată de comun acord cu toate instituțiile centrale interesate¹.

În concepția lui Pöhl, războiul nu trebuia să pună capăt universului concentraționar. Lagărele trebuiau să se integreze în complexul societății industriale. Societățile înființate de SS, ca, de pildă, DEST (*Deutsche Erd- und Steinbruch Gesellschaft*, Societatea germană pentru cariere de pământ și de piatră), care exploata carierele de la Mauthausen și din alte lagăre, și controlate de Serviciul central economic și administrativ, trebuiau să formeze, după părerea lui Pöhl, scheletul de bază al unei industrii de stat, destinată să realizeze supra-profituri uriașe prin exploatarea forței de muncă neplătite.

În ordinul trimis comandanților de lagăre și anexat la scrisoarea adresată lui Himmler, generalul Pöhl dispunea :

„Comandantul lagărului este singurul răspunzător pentru folosirea mâinii de lucru disponibile.

Această folosire trebuie să fie totală în adevăratul înțeles al cuvântului, cu scopul de a se obține maximum de randament.

Timpul de muncă nu trebuie limitat.

Limitele acestuia trebuie să depindă de tipul de muncă ce se execută. Orarul va fi fixat de comandant.

Toate cauzele care pot micșora orarul de muncă vor fi reduse la minimum.

Pauza pentru masa de prânz trebuie să fie cât mai scurtă cu putință“.

Comandanții lagărelor deveneau astfel și *Betriebsleiter* (conducători de întreprindere). În această calitate, ei primeau un

¹ R. Schnabel, *op. cit.*, p. 102—103.

al doilea salariu pe lângă cel de comandant SS al lagărului¹.

Rudolf Höss scrie că între RSHA și WVHA au existat conflicte. Prima era hotărâtă să extermine imediat pe toți evreii. A ieșit însă învingătoare a doua : evreii care erau apti de muncă au fost trimiși la kommando-urile în curs de constituire în cadrul diferitelor lagăre². „Realistii“ au căpătat câștig de cauză în dauna „idealiștilor“. Legea profitului maxim s-a dovedit mai puternică.

Ca urmare a ordinului lui Pöhl, în fiecare lagăr au fost înființate zeci de așa-numite kommando-uri de muncă, puse la dispoziția unor mari grupuri industriale. Pentru a putea produce armament la adăpost de bombardamentele aeriene, deportații au trebuit să sape sute de galerii subterane, în care au fost instalate noile fabrici.

— Deportatele de la Ravensbrück au fost încadrate în kommando-urile de la Beendorf și Zwodau, unde au fost puse să lucreze la construcția de motoare de aviație pentru firmele „Siemens“ și „Halske“. La Holeischen se fabricau muniții pentru „Skoda“. La Limmer se fabricau măști de gaze.

— La Buchenwald, deportații au fost încadrați în kommando-ul „Dora“, unde lucrau la construcția rachetelor V1 și V2.

— Lagărul de la Neuengamme a organizat la marginea Hamburgului kommando-uri care lucrau pentru firmele „Klinker“ și „Metallwerke“.

— Flossenburgul a înființat kommando-ul de la Hersbrück, unde se fabrica armament. La Zwickau se fabricau autovehicule și se extrăgea cărbune.

— La Stutthof se lucrau motoare de avion pentru firma „Focke-Wulf“, se fabricau piese de schimb pentru „Epp“ și ciment pentru „Kaemmo“.

— La Auschwitz a fost înființat kommando-ul Buna-Monowitz, unde „I. G. Farben“ fabrica cauciuc sintetic. În kommando-ul Fünfteichen din Markstadt, deportații lucrau pentru „Berthawerk“ al lui „Krupp“ la fabricarea tunurilor de mic calibru „Lowitzer“.

¹ V. Pappalettera, *op. cit.*, p. 200.

² R. Höss, *op. cit.*, p. 156.

— La Oranienburg, deportații lucrau pentru „Krupp“, „Daimler-Benz“ și „Siemens“.

— La Mauthausen au fost înființate kommando-urile de la Florisdorf, unde se fabricau avioane „Heinkel“, și de la Ebensee, unde se lucra pentru uzinele „Siemens“, „H. Goering“ și „Nibelungen“. La Gusen, unde funcționau deja cariere, au mai fost amenajate ateliere pentru piese de avion destinate uzinelor „Messerschmidt“ și pentru fabricarea de pistoale-mitraliere „Steyr“.

Această enumerare poate fi continuată.

Așa cum au arătat sute de supraviețuitori, ordinul lui Pöhl era, de fapt, un ordin de exterminare prin muncă.

Rudolf Höss scrie :

„Kommando-urile de muncă au devenit în mod premeditat locuri de exterminare a unor mase enorme de oameni. De la Auschwitz au fost trimiși zeci de mii de evrei la noile unități ale industriei de război.

În felul acesta, ei au dat din lac în puț. Noile construcții, mizerabile și ridicate în mare grabă, ofereau un spectacol cu adevărat dezolant. La aceasta se adăugau munca extrem de grea, ieșită din comun, și rațiile alimentare în continuă scădere. Dacă acești deținuți ar fi fost trimiși direct la camerele de gazare de la Auschwitz, le-ar fi fost cruțate multe chinuri. Ei au murit în foarte scurt timp, fără să fi adus o contribuție esențială la eforturile cerute de război sau, cel mai adesea, nici una”¹.

Începând din aprilie 1942 s-a trecut la o planificare precisă a vieții și morții în lagăre. Toți deportații, inclusiv evreii apti de muncă și cei internați în baza decretului „Noapte și negură“, au parcurs aceeași filieră : câteva luni de trudă inumană, prăbușirea fizică și mintală, apoi exterminarea.

Potrivit directivelor WVHA, forța de muncă a deportaților nu mai trebuia sustrasă Reichului prin ucideri nemotivate. Durata medie a vieții în lagăre era prevăzută, conform tabelelor de exploatare întocmite de serviciile centrale, la nouă luni². În fapt, fiecare comandant de lagăr a ușurat sau a înăsprit condițiile cuprinse în directive în funcție de firea sa. În general, condițiile de muncă și de viață au fost înăsprite. În cea mai

¹ R. Höss, *op. cit.*, p. 153—157.

² R. Schnabel, *op. cit.*, p. 100.

mare parte a lagărelor, durata medie de viață a fost mai mică decît cea indicată în tabele.

La sfîrșitul lunii decembrie 1942, cînd dezastrul de la Stalin-grad era așteptat, WVHA, considerînd procentul mortalității din lagăre prea ridicat, a intervenit cu o scrisoare adresată medicilor-șefi și, în copie, spre informare comandanților de lagăre :

„În anexă vi se trimite spre informare o statistică a situației din lagăre. Din ea rezultă că, din 156 000 de persoane intrate, 70 000 au decedat. În condițiile unui procent atît de ridicat, numărul deținuților nu va putea ajunge niciodată la nivelul dorit de reichsführer. Medicii trebuie să folosească toate mijloacele de care dispun pentru a reduce substanțial procentul mortalității. Cel mai bun medic dintr-un lagăr nu este cel care se remarcă printr-o duritate ieșită din comun, ci acela care menține cît mai mult timp cu putință capacitatea de muncă a deținuților la un nivel ridicat”¹.

Dar criteriul exploatării maxime n-a fost atenuat. Nu erau suficiente nici îmbunătățirile sporadice ale alimentației, anihilate în bună parte de hoțiile SS-iștilor și kapo. Lagărul devenise un mecanism care funcționa potrivit logicii sale proprii.

După cum afirmă Höss², Himmler, care în 1943 se înfuriase constatînd procentul ridicat al deceselor, în 1944 nu se mai preocupa de acest lucru. Mortalitatea ridicată era compensată prin transporturile tot mai masive de deportați din toate țările Europei.

La 4 martie 1944, comandantul Gestapoului, Heinrich Müller, a dat un ordin care contrazicea directivele WVHA : militarii evadați din lagăre trebuiau să fie trimiși la Mauthausen și uciși după sosirea lor acolo cu un glonte în ceafă. Peste patru luni, la 27 iulie, mareșalul Keitel, comandantul suprem al Wehrmachtului, completa dispozițiile lui Müller :

„Fiecare prizonier de război evadat și prins, inclusiv ofițerii și subofițerii (cu excepția englezilor și americanilor),

¹ *Ibidem*, p. 108.

² R. Höss, *op. cit.*, p. 153.

va fi predat șefului poliției de siguranță. Desigur, această măsură trebuie să rămână strict secretă. Ceilalți prizonieri nu trebuie informați despre aceasta.

Serviciul de informații al armatei îi va înregistra pe evadații capturați ca evadați nerecuperați și le va adnota ca atare corespondența.

În același fel se va răspunde la cererile de informații ale Crucii roșii internaționale : „evadat nerecuperat”¹.

Acesta era așa-numitul „Kugel Erlass” (ordonanța glonțului).

Prin dispoziții ulterioare, prevederile acesteia au fost extinse asupra lucrătorilor civili care dezertau, ca și asupra soldaților inamici făcuți prizonieri în cursul unor acțiuni de sabotaj, inclusiv englezi și americani².

Războiul era pierdut. Nazismul se prăbușea.

„Nacht und Nebel!”. Și universul concentraționar trebuia să dispară „în noapte și negură”, fără să lase nici o urmă.

La 4 aprilie 1945 Himmler adresa comandanților lagărelor de la Flossenbürg și Dachau următoarea telegramă :

„Nu poate fi vorba despre capitulare. Lagărul trebuie evacuat imediat. Nici un deținut nu trebuie să cadă viu în mâinile inamicului”³.

Franz Ziereis, comandantul lagărului de la Mauthausen, a declarat înainte de a muri :

„Am primit de la Himmler ordinul să-i adun pe toți deținuții în galeriile Kellertsan și Bergkrostal de la Gusen și apoi să-i arunc în aer cu dinamită. Încă în februarie, generalul Pöhl dăduse ordin ca în caz de pierdere a războiului să fie uciși toți deținuții.

Am distrus toate documentele existente în lagăr în urma ordinului precis primit din partea generalului Glücks”⁴.

Ziereis n-a ascultat de acest ordin, din motive pe care le vom arăta în paginile următoare ale volumului de față. Datorită acestui fapt, unele documente au putut fi salvate.

¹ J. Delarue, *op. cit.*, p. 390—391.

² *Ibidem*.

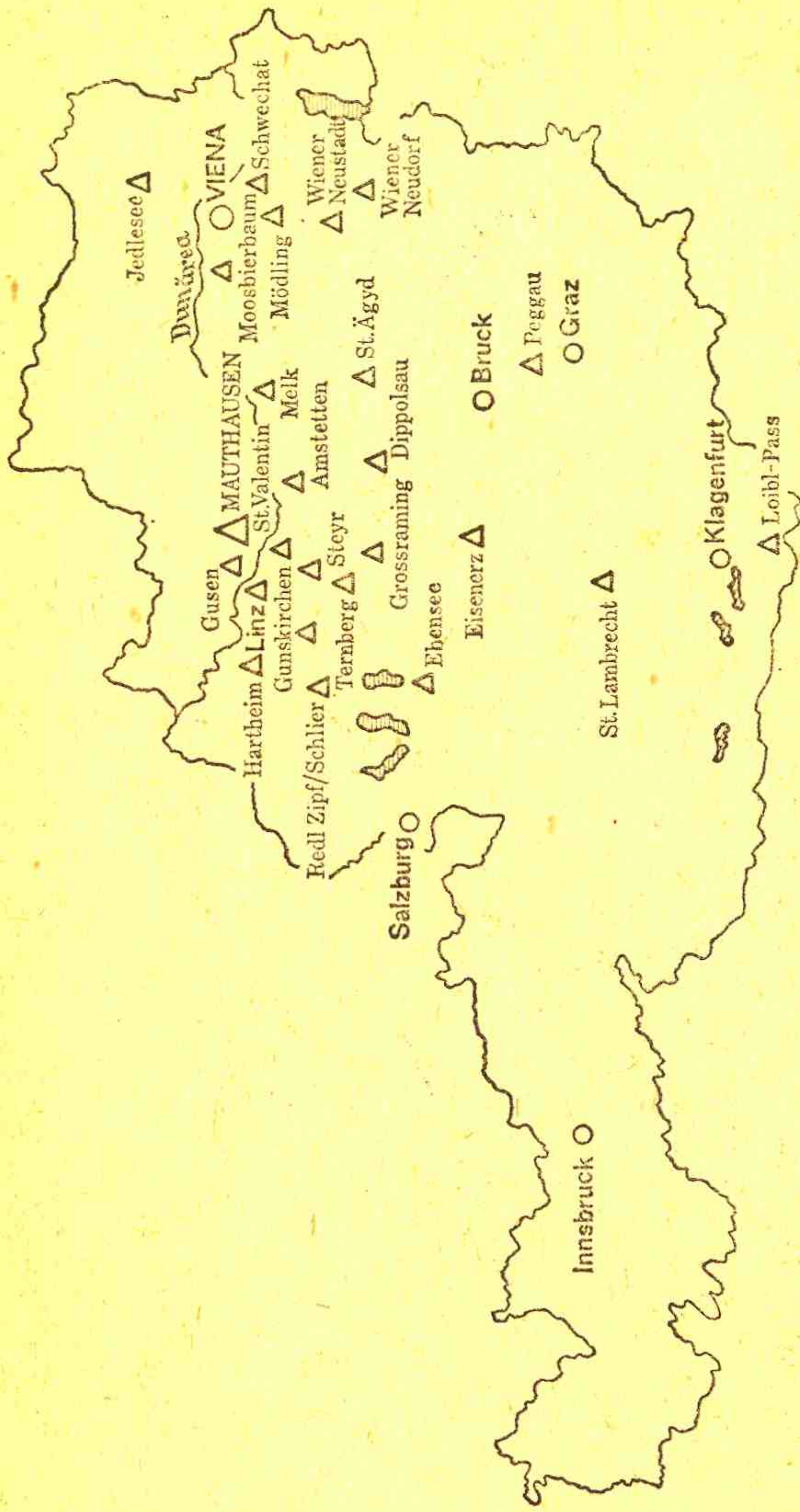
³ R. Schnabel, *op. cit.*, p. 100—103.

⁴ V. Pappalettera, *op. cit.*, p. 196.

Cu toată existența documentelor respective, la Nürnberg nici unul dintre înalții demnitari naziști n-a recunoscut că a cunoscut realitățile din lagăre. Pînă și Kaltenbrunner, șeful RSHA, a afirmat că nu a călcat niciodată într-un lagăr și că a aflat despre barbariile care se petreceau acolo abia în timpul procesului, cînd a văzut „acel oribil film proiectat în sală”. Afirmația lui a putut fi dezmințită cu ajutorul unor fotografii care îl înfățișau la Mauthausen cu prilejul unei inspecții ¹.

Universul concentraționar n-a dispărut fără urmă, așa cum sperau șefii naziști. A rămas și rămîne amintirea unei instituții, a unei arhitecturi sociale a cărei paternitate n-a avut nimeni curajul să și-o asume după ce s-a prăbușit.

¹ La audierile din 30 noiembrie 1945 și 28 și 29 ianuarie 1946. Printre ilustrații se află două din fotografiile salvate de Francisco Boix.

Austria - Mauthausen și kommando-uri sale exterioare

Incarnarea ideii : Mauthausen

Austria. În inima largii văi a Dunării acoperite de păduri de brazi și de pajiști, se află pitoreasca localitate Mauthausen, cățărata pe un promontoriu situat pe malul nordic al fluviului.

Îndărătul așezării, adăpostind-o de vânturile dinspre miază-noapte, se înalță un șir de coline domoale. Pe platouri se văd ferme cu felurite culturi în jurul lor. Principalele resurse ale zonei sînt agricultura și transportul fluvial.

O altă resursă o constituiau pînă nu demult marile cariere de piatră, numite „Wiener-Graben“, astăzi părăsite. O bucată de vreme aceste cariere au furnizat piatra necesară pentru pavarea străzilor orașelor Austriei, și în special ale Vienei. Granitul de aici, de un cenușiu care după ploaie capătă nuanțe schimbătoare, este cunoscut pentru duritatea și rezistența lui.

Cînd Hitler a anexat Austria, carierele de aici au determinat alegerea Mauthausenului pentru înființarea lagărului care avea să fie supranumit mai tîrziu *Knochenmühle*.

Concasorul măcina piatra, lagărul măcina vieți omenești.

Cu timpul, lagărul s-a extins. Împrejurul „lagărului-mamă“ au apărut o puzderie de kommando-uri subordonate, răspîndite în întreaga Austrie. Numărul acestora, dintre care unele erau permanente și altele temporare, se ridica la aproximativ 50.

Fortăreața care se înalța în vîrfurile colinei avea un aspect medieval, cu toate că fusese construită de către deportați și cu toate că zidul de incintă nu a fost terminat niciodată. Cei sosiți la Mauthausen își petreceau prima perioadă de detențiune în fortăreață. SS-iștii o numeau „perioada de educare“. De fapt era o carantină, în cursul căreia începea procesul de depersonalizare a deportatului. Pe urmă aproape toți deportații erau repartizați într-unul din kommando-urile subordonate pentru a lucra la cariere (Gusen și Ebensee),

în industria de armament (Gusen, Ebensee, Melk, Schlier, Linz, Steyr, St. Valentin, Wiener-Neustadt, Wiener-Neudorf, Schwechat, Peggau, Jedlesee, Mödling, Dippolsau și Ternberg), la construirea digurilor (Grossraming), la galerii (Loibl-Pass), la școala SS (Klagenfurt), în mine (Eisenerz), la o fermă agricolă (St. Lambrecht), în rafinării (Moosbierbaum), la construcția de căi ferate (Amstetten), la construcția orașelului industrial de la St. Aegydt.

Organizația SS a lagărului de la Mauthausen și a kommando-urilor de muncă se afla în fruntea comandamentului, care își exercita funcțiile prin intermediul a cinci servicii :

Serviciul politic,
Detașamentul de pază a deținuților,
Serviciul sanitar,
Administrația,
Comandamentul garnizoanei.

Vom vedea în continuare funcțiile fiecărui serviciu.

În lagăr și kommando-uri se afla o garnizoană, care în februarie 1940 număra 1 250 de SS-iști. În aprilie 1945 numărul acestora se ridicase la 5 984 ¹. În perioada în care a funcționat lagărul de la Mauthausen, din această garnizoană au făcut parte, potrivit declarațiilor comandanților-adjuncți Zoller și Zutter, aproximativ 15 000 de oameni.

În registrele lagărului au fost înmatriculați 156 000 de deportați, dar numărul real al acestora a fost mai mare. În primii ani au fost folosite pentru noii sosiți așa-numitele *Tottennummern*, adică numerele de înmatriculare ale deportaților care decedaseră între timp. În afară de aceasta, numeroși deportați au fost uciși, câte unul sau în grupuri, încă de la sosire, fără să mai fi fost înmatriculați.

Registrele de decese, *Totenbücher*, cuprind doar 71 856 de nume. Colonelul Franz Ziereis, comandantul lagărului de la Mauthausen, a declarat înainte de a muri că numărul morților s-a ridicat la 65 000. După terminarea războiului, o comisie formată din foști deportați a încercat să calculeze numărul exact, dar nu a putut ajunge la concluzii sigure. O evaluare echilibrată indică 127 767 de persoane care nu s-au mai întors de la Mauthausen ².

¹ H.

² E, Ghidul lagărului de la Mauthausen.

Diferitele categorii de deportați se deosebeau prin triunghiuri de culori diferite :

- verde pentru delincvenții de drept comun ;
- negru pentru elementele asociale : țigani, cerșetori, vagabonzi și pungași ;
- roz pentru homosexuali ;
- roșu pentru deținuții politici ;
- galben pentru evrei ;
- violet pentru „obiectorii de conștiință“.

Realitatea din lagăre reprezenta materializarea ideologiei naziste. Teoria supraomului și a rasei crease o barieră de netrecut, care împărțea în două universul concentraționar : de o parte SS-iștii, de cealaltă deportații. Și între deportați exista o ierarhie, o scară socială întronată de SS-iști : așa-numiții kapo erau selecționați pentru a dirija viața și moartea tovarășilor lor de deportare. Dar și kapo, care îl teroriza pe deportatul obișnuit, tremura, la rîndul lui, în fața oricărui soldat SS. *Dumnezeu e caporal* este titlul semnificativ al unei mărturii scrise de fostul deportat David Rousset.

Kapo era totodată și victimă, și zbir. Victimă și zbir de un fel deosebit : un om slab care, pus în fața alternativei ucizi sau mori, se transformase în asasin.

Unii erau asasini dinainte.

În martie 1938, cînd Austria a fost anexată la cel de-al treilea Reich, una dintre primele măsuri luate de poliția criminală germană a fost transferarea tuturor deținuților din închisorile și penitenciarele austriece în lagărul de la Dachau. De asemenea toți cetățenii austrieci în curs de judecare, dar aflați în libertate, au fost arestați și trimiși la Dachau.

În 1938 aproape toți reprezentanții lumii interlope austriece, mulți delincvenți germani și o serie de deportați politici au fost transferați de la Dachau la noul lagăr de la Mauthausen. Transferul s-a făcut în două transporturi : primul, format din 585 de deținuți, a sosit la Mauthausen la 18 august, iar al doilea, alcătuit din 489 de deținuți, a sosit la 27 noiembrie.

Deportații cu triunghiuri verzi ajunși în 1938 la Mauthausen erau denumiți „clanul vechii gărzi“ sau „clubul membrilor fondatori“. Ei au fost cei care au construit primele barăci și le-au împrejmuț cu sîrmă ghimpată. Tot ei au învățat pe propria lor piele, la școala locotenentului Bachmayer și a

sergenților Streitwieser și Kirchner, cum trebuiau să procedeze în calitate de kapo cu ceilalți deportați.

Încetul cu încetul, foștii pușcăriași vinovați de crime și hoții au primit funcții de conducere : șef de lagăr, kapo de echipă de muncă sau șef de bloc, cu îndatorirea și cu dreptul de a-i maltrata pe cei aflați sub mîna lor.

Fiecare kapo căpăta alcool și tutun, avea intrare liberă la bordelul lagărului și putea să fure nepedepsit din rațiile și îmbrăcămintea deportaților.

Datorită fostului deportat spaniol Casimir Climent-Sarrion, care din 1941 pînă în 1945 a completat registrele de morți la serviciul politic al lagărului de la Mauthausen, se știe că numărul purtătorilor de triunghiuri verzi decedați în cursul anului 1938 a fost de 39. Alți 100 au murit în cursul anului 1939. O mortalitate foarte scăzută.

Evident, nucleul format din primii sosiți fusese destinat încă de atunci să formeze ierarhia deținuților din lagăr după sosirea prevăzută a celor deportați pentru motive politice și de rasă din toată Europa.

Pe măsura intrării în lagăr a miilor de sovietici, de polonezi, de francezi și de spanioli, poziția purtătorilor de triunghiuri verzi devenea tot mai importantă.

Deținutul August Adam, înmatriculat sub numărul 31, primul care a fost numit kapo, întreba de fiecare dată pe noii sosiți ce profesii aveau, după care îi alegea pe profesori, avocați, preoți și magistrați și spunea :

„Tu ești avocat ? Tu profesor ? Bun ! Vedeți triunghiul ăsta verde ? Asta înseamnă că eu sînt criminal. În cazierul meu figurează cinci condamnări : una pentru omor și patru pentru jaf. Ei bine, aici eu comand. Lumea s-a întors cu josul în sus, ați priceput ? E nevoie de *dolmetscher*, de interpret ? Uite-l !“.

Și arăta bîta, după care lovea. După ce se sătura, forma din cei aleși o *Scheissekompanie*, pe care o ducea la curățitul latrinelor.

Exista și o altă categorie de deportați care se sustrăgeau de la destinul comun al exterminării. Erau așa-numiții *prominenten*.

Din categoria prominenților făceau parte cei ce lucrau în birouri, la croitorie, la cizmărie, în alte ateliere, la bucătării,

la magazine, servitorii SS-iștilor și ai câte unui kapo mai important, ajutoarele medicilor, dentiștilor și farmaciștilor SS, frizerii, îngrijitorii de la blocuri, cei ce lucrau la spălătorii, hornarii, pompierii, electricienii și instalatorii, mecanicii de la garaje.

Primilor prominenți, purtători de triunghiuri verzi și negre, li s-au adăugat mai târziu mulți purtători de triunghiuri roșii. Hoții, asasinii și ȝiganii nu puteau face față sarcinilor birocratiei complicate a lagărului. Printre cei cu triunghiuri verzi și negre nu se aflau chirurghi, ingineri, specialiști în electrotehnică și mecanică. Administrația a fost nevoită să recurgă, spre marea ei nemulțumire, la serviciile deportaților politici germani și austrieci sau de alte naționalități care știau nemțește.

Nu toți prominenții s-au comportat la fel. Existau trei categorii : unii au colaborat cu SS-iștii și cu kapo, i-au tratat cu cruzime pe tovarășii lor de deportare, s-au străduit să devină și ei kapo pentru a-și îmbunătăți astfel condițiile de viață ; alții au căutat doar s-o ducă cât mai bine fără a înfrunta vreun risc și dezinteresându-se de tovarășii lor ; alții, în sfârșit, au acționat împotriva sistemului, folosindu-se de poziția lor privilegiată spre a-și ajuta tovarășii, chiar cu riscul propriei lor vieți.

Un număr de prominenți dintre cei cu triunghi roșu au organizat în ultima perioadă de existență a lagărului un comitet clandestin de rezistență. Unora dintre aceștia li se datorește salvarea în aprilie 1945 a mai multor deportați destinați exterminării prin gazare ¹.

Prominenții circulau liber în interiorul lagărului și aveau contacte directe cu SS-iștii. Această poziție privilegiată le dădea posibilitatea să le cunoască identitatea și să le observe modul de comportare, motiv pentru care la procesele care au avut loc după eliberare au putut să depună mărturiile cele mai precise și să ateste faptele cele mai grave.

Mauthausen : incarnarea unei idei.

În cele de mai sus am înfățișat schema, scheletul acestei incarnări. Paginile care urmează vor consemna cele declarate chiar de către zbiri, reînviind în felul acesta realitățile din lagărul lor.

¹ Este vorba de austriacul Hans Marsalek și de cehoslovacii Bratislav Budak, Franz Hrbek și Marecek.

Cele patru puteri învingătoare au deferit justiției pe zbirii lagărelor ca criminali de război, învinuindu-i de a fi comis crime împotriva umanității, fie individual, fie ca membri ai unei asociații constituite în scop delincvent. Crimele și delictele ce li se imputau erau: deportarea și exterminarea unor populații, acte inumane, reducerea la stare de sclavie, persecuții politice, persecuții religioase și rasiale, deportarea de muncitori din teritoriile ocupate¹.

Comisia internațională pentru anchetarea crimelor de război a stabilit ca principiu că crimele și delictele supuse în mod normal urmăririi de către legile generale ale oricărei națiuni civilizate și făptuite de către Germania nazistă în mod organizat și în proporții monstruoase trebuie urmărite pe plan internațional². Ea a stabilit de asemenea că săvârșirea infracțiunilor amintite în urma unor ordine date de superiori nu poate fi luată în considerare ca o justificare absolută, ci doar atenuantă, la aprecierea judecătorilor, întrucât legile majorității națiunilor, inclusiv ale Germaniei, prevedeau că un ordin a cărui execuție este echivalentă cu o infracțiune nu obligă pe subordonat să-l execute³. În baza unui acord, fiecare dintre cele patru puteri învingătoare avea datoria de a judeca prin propriile ei tribunale militare și potrivit propriilor lor legi de drept comun pe criminalii de război vinovați de a fi comis infracțiuni în Germania sau în Austria. Din această categorie făceau parte și zbirii din lagăre⁴. Prin urmare, între cele patru zone de ocupație nu au avut loc extrădări. Fiecare putere învingătoare i-a judecat pe criminalii pe care a reușit să-i descopere.

¹ D, vol. XV, p. 134.

² D, vol. XV, p. 5.

³ D, vol. XV, p. 157 și urm.

⁴ *Acordurile Comisiei pentru anchetarea crimelor de război*, Londra, 8 august 1945.

Procesele cele mai importante ca număr de acuzați și ca amploare au avut loc în zona americană, care a fost cea mai întinsă și ultima ocupată de forțele armate. Aici au fost ținuți în ultima parte a războiului cea mai mare parte a deportaților, escortați de zbirii din lagăre. În plus, unii dintre aceștia din urmă s-au refugiat acolo, convinși că americanii, care au avut de suferit cel mai puțin de pe urma lagărelor, aveau să fie și cel mai puțin severi.

Poliția militară americană, în colaborare cu „War Crimes Branch”, i-a obligat pe toți germanii prizonieri de război și civili, inclusiv refugiații din regiunile răsăritene, să completeze un formular, în care, răspunzând la peste 100 de întrebări, trebuiau să-și descrie fiecare în amănunțime trecutul. Cel care dădea răspunsuri inexacte era pasibil de sancțiuni penale¹.

În afară de aceasta, poliția militară americană a examinat subsuoara stângă a fiecărui german, pentru a vedea dacă nu avea tatuată o literă care indica grupa sanguină. Acea literă demonstra că era vorba de un SS-ist.

Prin aceste metode americanii au reușit să identifice peste 16 000 de SS-iști și kapo care făcuseră parte din garnizoanele lagărelor de exterminare. „War Crimes Branch” a ales pentru deținerea preventivă și judecarea acestora fostul lagăr de la Dachau. Această alegere avea o evidentă valoare simbolică, lagărul de la Dachau fiind primul lagăr înființat de naziști.

„War Crimes Branch” de la Dachau s-a ocupat mai ales de zbirii din lagăre; puțini alți germani, militari sau civili, au fost judecați pentru crime de război.

În vederea adunării mărturiilor pe baza cărora urmau să fie judecați zbirii, au fost întocmite lungi liste de nume, date despre naștere și grade ale foștilor SS-iști și kapo aflați în detențiune. Aceste liste erau trimise asociațiilor naționale ale foștilor deportați constituite după eliberare, ca și numeroaselor „lagăre de refugiați”, în care se aflau așa-numitele „persoane strămutate”². Foștii deportați erau invitați să relateze fapte precise la care asistaseră ca martori oculari,

¹ Ernst von Salomon, *Le Questionnaire*, Paris, Gallimard, 1953.

² G., interviu cu Ruth Jakosc, Dachau, 23 noiembrie 1966.

indicând gradul și postul celui vinovat, locul și data producerii faptului relatat, naționalitatea și datele de stare civilă ale victimei¹.

Pe măsură ce mărturiile soseau la Dachau, acuzarea le tria, iar cei care trimiseseră o mărturie semnificativă erau invitați să se prezinte la proces.

Pentru primul proces împotriva zbirilor de la Mauthausen au fost găsiți 75 de martori, ale căror depoziii au permis punerea sub acuzare a 61 de naziști aflați în detențiune. Era, fără îndoială, o cifră foarte mică. Cauzele numărului atât de redus de martori sînt multiple.

În infernul lagărului, deportatul nu-l cunoștea pe cel care-l lovea sau care-i ucisese tovarășul; pentru dînsul zbirul era doar un SS-ist anonim sau un kapo greu de identificat.

Pe de altă parte, nu toți foștii deportați își dădeau seama cît de necesară era fiecare mărturie. Ei își aminteau că lagărele fuseseră vizitate de divizii americane întregi, însoțite de zeci de ziariști, fotografi sau reporteri cinematografici, care-și notaseră fiecare amănunt. Ziariștii îi interogaseră îndelung pe deportați, care relataseră tot ce-și aminteau. Din această cauză, ei erau convinși că realitățile lagărelor erau cunoscute și, ca atare, toți cei ce făcuseră parte din garnizoanele respective puteau fi condamnați cu ușurință. În această situație, ei considerau o formalitate de prisos deplasarea la Dachau și re trăirea unei tragedii, pe care ar fi vrut s-o uite pentru totdeauna. Dealtfel, la puținul timp ce trecuse de la reîntoarcerea lor în patrie, cei mai mulți dintre ei se zbăteau în condiții foarte grele. Esențialul consta în a se însănătoși, în a se reface de pe urma șocului provocat de deportare. Mulți se aflau în sanatorii; toți sau aproape toți treceau printr-o dificilă perioadă de readaptare. O vizită la Dachau, o revedere cu schingiuitorii de ieri, cu cei ce asasinaseră familiile martorilor, pe prietenii sau pe tovarășii de luptă, reprezenta o experiență traumatizantă².

Cei 61 de zbiri de la Mauthausen trimiși în judecată de „War Crimes Branch” alcătuiau un set complet al funcțiilor și al sarcinilor existente în fostul lagăr.

¹ „Le Patriote Résistant”, Paris din 30 mai 1947, p. 4.

² Cu tot numărul însemnat al victimelor, nici un italian nu s-a deplasat niciodată pentru a depune mărturie.

Dintre ei 39 erau germani, doi germani din regiunea Sudeților, 13 austrieci, trei cehoslovaci, doi iugoslavi și un maghiar. 56 fuseseră SS-iști, trei kapo, doi funcționari civili ai lagărului.

Actul de acuzare se referea la :

Hans Altfuldisch
Stefan Barczay
Willy Bruenning
Karl Billmann
August Blei
Michael Cserny
Ludwig Doerr
Otto Drabek
Hans Robert Diehl
Hans Eisenhoefer
Willy Eckert
Friedrich Entress
August Eigruber
Heinrich Fitschok
Willy Frey
Rudolf Fiegl
Heinrich Giese
Herbert Grzybowski
Paul Guetzlaff
Johannes Grimm
Georg Goessl
Werner Grahn
Heinrich Haeger
Franz Huber
Walter Hoeler
Hans Hegenscheidt
Wilhelm Henkel
Hans Kreindl
Viktor Korger
Kaspar Klimowitsch
Franz Kautny

Kurt Keilwitz
Eduard Krebsbach
Anton Kaufmann
Paul Kasier
Ferdinand Lappert
Josef Leeb
Julius Ludolf
Josef Mayer
Wilhelm Mack
Erich Miessner
Emil Mueller
Wilhelm Mueller
Rudolf Mynzak
Josef Niedermayer
Vinzenn Nohel
Hermann Pribyll
Theophil Priebel
Josef Riegler
Adolf Rutka
Thomas Sigmund
Karl Struller
Otto Striegel
Andreas Trum
Leopold Trauner
Willy Jobst
Erich Wasicky
Waldemar Wolter
Adolf Zutter
Hans Spatzenegger
Viktor Zoller

Potrivit actului de acuzare, „aceștia, în diverse și repetate ocazii, între 1 ianuarie 1942 și 5 mai 1945 au încurajat, ajutat, incitat și participat intenționat la acțiuni împotriva unor cetățeni civili de naționalitate poloneză, franceză, greacă, iugoslavă, sovietică, norvegiană, daneză, belgiană,

olandeză, luxemburgheză, turcă, britanică, fără cetățenie, cehoslovacă, chineză, americană, a altor cetățeni de altă naționalitate decât germană și a unor membri ai forțelor armate ale națiunilor aflate în război cu Reich-ul german de atunci, făcându-se vinovați de ucideri, loviri, torturi, înfometare, abuzuri și tratamente nedemne.

Numărul exact al victimelor este necunoscut, dar se ridică la multe mii de oameni“.

Trebuie arătat că americanii s-au limitat la judecarea infracțiunilor comise începând cu 1 ianuarie 1942, considerându-se incompetenți să se ocupe de evenimente dinaintea intrării lor în război. Toate crimele comise în perioada cuprinsă între august 1938, când a fost înființat lagărul de la Mauthausen, și 31 decembrie 1941 au rămas nejudicate.

În afară de aceasta, tribunalul s-a considerat incompetent să judece infracțiuni comise în dauna cetățenilor germani.

În rechizitoriul său, procurorul, locotenent-colonelul William D. Denson, a arătat orientarea pe care acuzarea intenționa s-o dea procesului :

„Acești 61 de acuzați nu sînt învinuiți de a fi ucis, bătut sau torturat, ci de a fi participat la acțiunea comună de a bate, a ucide, a tortura, a face să moară de foame și a-i supune pe deținuți la josniciile înfățișate și probate în fața acestui tribunal.

Cu alte cuvinte, noi nu-l judecăm pe Altfuldish, pe Niedermayer sau pe Trum pentru că au maltratat prizonieri de război americani, olandezi sau ruși ; noi îi judecăm pentru acțiunea desfășurată în comun de a-i bate, a-i tortura, a-i ucide pe prizonierii americani, ruși sau olandezi.

Este adevărat că probele înfățișate tribunalului îl desemnează pe Eigruber ca asasin, pe Riegler și pe Trum ca pe niște asasini sadici și brutali, pe Huber ca pe un asasin recunoscut, dar aceste acte criminale nu au fost înfățișate tribunalului cu scopul de a demonstra cîți deținuți a lovit, torturat sau ucis cutare sau cutare acuzat. Ele au fost înfățișate tribunalului cu scopul de a demonstra că la Mauthausen se desfășura o acțiune comună de supunere a deținuților la bătaii, la torturi, la exterminare și, de

ăsemenea, că acești oameni au participat efectiv la această acțiune.

Una dintre probele cele mai convingătoare care arată că la Mauthausen a existat efectiv o astfel de acțiune comună o constituie enormitatea cifrelor. Este de ajuns să spunem că la Mauthausen și în kommando-urile dependente de acesta au murit peste 70 000 de persoane. Dacă ne gândim la această cifră, devine absolut de neconceput teza că totul nu a fost decât produsul unei singure minți și că eliminarea atîtor persoane a putut avea loc fără colaborarea strînsă a tuturor acuzaților aflați pe această bancă. Pentru a se ajunge la un rezultat atît de oribil și de infam, era necesar ca fiecare dintre ei să participe la cele întîmplăte în lagăr cu întreaga lui ființă.

Se poate obiecta că viața din lagăr era condiționată de voința lui Ziereis, care a fost comandantul lagărului în tot timpul existenței acestuia. Este posibil, dat fiind că el era cel mai înalt în grad și că probele au demonstrat sistemele lui inumane în comportarea față de deținuți, ca planul inițial să fi pornit de la dînsul. Pot să admit acest punct de vedere, dar numai în ceea ce privește originea planului, nu însă și în privința executării lui. Or, tocmai despre executarea acestuia, a acțiunii de masacrare, ucidere și torturare, este vorba la acest proces.

Persecutarea sistematică și în cele din urmă exterminarea cehilor, a evreilor, a celor 4 000 de prizonieri de război ruși, a olandezilor sînt tot atîtea elemente probante care dovedesc existența unui plan comun. Faptul că Mauthausen a fost categorisit drept lagăr de exterminare constituie o dovadă a acțiunii comune de batere, ucidere și torturare a deținuților.

Fiecare dintre cei care se află pe această bancă ar fi putut să spună: «Nu, n-am să particip la executarea acestui plan. Nu, n-am să împușc oameni care nu au făcut nimic rău». A asculta de ordinele superiorilor nu constituie într-un caz ca acesta o circumstanță atenuantă.

Legea impune ca fiecare om să se străduiască să nu comită infracțiuni. Justificarea că infracțiunea ar fi fost oricum comisă de către un altul nu constituie o scuză valabilă pentru participarea la săvîrșirea ei“.

În motivarea sentinței, tribunalul și-a însușit teza acuzării referitoare la planul comun existent în lagăr :

„Tribunalul consideră că circumstanțele, condițiile și însăși natura lagărului de la Mauthausen și a tuturor kommando-urilor dependente de acesta au avut un caracter atât de criminal, încât impun să considerăm ca vinovat și răspunzător din punct de vedere penal pe fiecare ofițer, pe fiecare șef, militar sau civil, și pe fiecare subordonat al acestora, indiferent dacă a făcut parte din Waffen SS, Allgemeine SS, din forțele de pază sau dacă a fost civil.

În afară de aceasta, tribunalul consideră că pentru un șef militar sau civil, pentru un gardian sau un funcționar al lagărului de la Mauthausen sau al oricărui kommando dependent de acesta care a exercitat funcții de comandă, a lucrat sau a fost doar simplu rezident în sus-numitul lagăr sau în oricare dintre kommando-urile sale în orice perioadă a existenței lor ar fi fost cu neputință să nu cunoască exact practicile și activitățile criminale care aveau loc acolo. De asemenea tribunalul consideră că numărul enorm al deceselor provocate prin împușcări, gazare, spânzurare, înfometare sistematică și alte metode atroce de ucidere aplicate ca urmare a asocierii premeditate și organizate în scop criminal a funcționarilor Reich-ului, atât a celor din lagărul de la Mauthausen și din kommando-urile sale, cât și a celor aparținând celei mai înalte ierarhii naziste, a fost cunoscut de toate părțile sus-menționate, după cum era cunoscut de către deținuți, indiferent dacă erau deținuți politici, de drept comun sau prizonieri militari.

Ținând seama de toate acestea, tribunalul declară că orice funcționar, orice șef militar sau civil, indiferent dacă a făcut parte din Waffen SS, Allgemeine SS, din forțele de pază sau a fost civil, însărcinat cu orice misiune de control, de supraveghere sau funcționând activ în lagărul de la Mauthausen sau în oricare dintre kommando-urile care depindeau de acesta, este vinovat de încălcarea legilor, uzanțelor și obiceiurilor națiunilor civilizate și, atât în formă, cât și în substanță, a legilor și a uzanțelor de război. Pentru aceste motive, toți aceștia trebuie pedepsiți“.

Din cei 61 de acuzați în cadrul procesului intentat grupului de conducere de la lagărul Mauthausen, 58 au fost condamnați la moarte, iar trei foste santinele — Michael Cserny, Paul Guetzlaff și Josef Mayer — la închisoare pe viață.

Autoritățile au grațiat pe nouă dintre cei condamnați la moarte: dentistul Walter Hoeler și santinelele Karl Billmann, Ludwig Doerr, Heinrich Giese, Herbert Grzybowski, Viktor Korger, Ferdinand Lappert, Wilhelm Mack și Adolf Rutka.

În zilele de 27 și 28 mai 1947, 48 dintre cei condamnați au fost executați prin spânzurare.

Lui Otto Striegel, bucătarul-șef al lagărului, i s-a comunicat în ultimul moment că executarea lui a fost suspendată. Striegel a reacționat în mod arogant, cerînd să fie spânzurat împreună cu ceilalți¹. El a fost executat prin spânzurare la 20 de zile după aceea.

În total, americanii au executat 76 SS-iști, 9 kapo și 2 civili de la lagărul din Mauthausen, în aceste cifre fiind incluși și cei condamnați în cadrul proceselor suplimentare. Francezii i-au executat prin spânzurare pe Hans Bühner și Louis Brieux, primul rapportführer la kommando-ul de la Mödling, iar al doilea kapo la kommando-ul de la Loibl-Pass².

Un tribunal anglo-francez cu sediul la Klagenfurt i-a condamnat la moarte pe Winkler și Brietzke, comandanți la Loibl-Pass Nord și Sud și pe patru SS-iști de la Gusen³.

Din 15 000 de zbiri răspunzători de uciderea a aproximativ 127 000 de deportați, mai puțin de 200 și-au plătit vina cu viața.

Aproximativ 100 au fost condamnați de diferite tribunale; alți 100, aproape toți kapo, au fost lichidați de către deportați în momentul eliberării la Mauthausen și în kommando-urile care depindeau de acesta.

„War Crimes Branch“ a trimis în judecată și grupurile de conducere de la alte lagăre. Procesul intentat grupului de conducere de la Dachau s-a încheiat cu 36 de condamnări la pedeapsa capitală din totalul de 40 de acuzați. Opt condamnați au fost grațiați⁴.

¹ „Le Monde“ din 30 mai 1947.

² „Le Journal de l'Amicale de Mauthausen“ din martie 1948.

³ „Le Patriote Résistant“ din 1 ianuarie 1948.

⁴ D, vol. XI, p. 5 și urm.

Procesul zbirilor de la Flossenbürg a durat de la 12 iunie 1946 la 20 ianuarie 1947. Din cei 45 de acuzați, 15 au fost condamnați la moarte, 11 la muncă silnică, iar restul la pedepse minore sau achitați ¹.

Procesul zbirilor de la Buchenwald a început la 11 aprilie 1947. Din cei aproximativ 1 000 de călăi, judecătorul de instrucție a reușit să pună sub acuzare 31. Dintre acuzați lipsea primul vinovat: comandantul Karl Otto Koch, împușcat de SS pentru că sustrăsese aur, valută forte și bijuterii din tezaurul lagărului. Printre acuzați se afla însă soția lui, Ilse Koch, supranumită „cățeaua de la Buchenwald“.

Procesul s-a terminat la 14 august 1947. Din cei 31 de acuzați, 22 au fost condamnați la moarte prin spânzurătoare. Principele Waldeck-Pirmont ² și Ilse Koch au fost condamnați la închisoare pe viață.

Potrivit legilor americane, Ilse Koch nu a putut fi condamnată la moarte, întrucât a demonstrat că era însărcinată, deși se afla izolată într-o celulă de mai bine de un an. „War Crimes Branch“ a inițiat o anchetă spre a stabili cui îi revenea răspunderea pentru cele întâmplate, dar fără nici un rezultat ³.

Ilse Koch a născut un băiat, căruia i s-a dat numele de Uwe. În 1949 ea a fost eliberată în baza unei ordonanțe a comandantului american, Lucius Clay. Opinia publică mondială a protestat. Mai târziu, după constituirea Republicii Federale Germania, ea a fost din nou arestată, judecată și condamnată la închisoare pe viață. În august 1967 s-a sinucis.

Între timp, orizontul politic mondial a început să se întunece. Precarul acord dintre americani și sovietici se transforma într-un război rece. Americanii le-au cerut germanilor să se alinieze alături de ei, oferindu-le, în schimb, uitarea trecutului și ajutor în vederea „reconstituirii națiunii“ ⁴.

¹ „Le Patriote Résistant“ din 22 martie 1947.

² Comandant al districtului militar al Turingiei, în cuprinsul căruia se afla lagărul.

³ „Süddeutsche Zeitung“ din 12 aprilie, 14 iunie, 2 iulie și 16 august 1947; „Le Patriote Résistant“ din 19 mai 1947.

⁴ Din discursul rostit la Stuttgart de secretarul de stat american James Byrnes la 5 septembrie 1946.

Membrii guvernului Bavariei frecventau din ce în ce mai des birourile lui „War Crimes Branch“ de la Dachau. Teza acțiunii comune a început să fie aplicată cu mai puțină strictețe. În procesele care au urmat, martorii citați ai apărării au fost mai numeroși decât martorii acuzării. În general, ei nu aveau multe lucruri de declarat. Spre exemplu, ei arătau că îl cunosc pe acuzat din copilărie și că, după părerea lor, este un băiat cumsecade, cu toate că s-a dovedit prea supus față de diferitele ordine primite. Scopul tergiversării la infinit a proceselor era în orice caz atins.

Odată cu aplicarea mai puțin strictă a criteriului acțiunii comune, deveneau tot mai necesare mărturii amănunțite, greu de obținut. Vom cita un singur exemplu care ilustrează deosebirea dintre principalul proces intentat conducătorilor lagărului de la Mauthausen și judecat în 1946 și procesele ulterioare, judecate în 1947. În procesul din 1946, locotenentul Heinrich Eisenhoefer, adjunctul șefului administrației, a fost condamnat la moarte și executat prin spânzurare. Superiorul său, căpitanul Xavier Strauss, șeful administrației, prins mai târziu și judecat în 1947, a fost condamnat la muncă silnică și eliberat după câțiva ani.

La 21 noiembrie 1947 „War Crimes Branch“ a comunicat în mod oficial presei că din cei 16 664 de deținuți aflați la Dachau fuseseră judecați 1 590. Dintre aceștia, 463 fuseseră condamnați la moarte, 879 la muncă silnică, iar 230 achitați. 15 004 deținuți fuseseră eliberați, datorită faptului că din anchetele preliminare „nu reieșise că ar fi comis crime de război“¹. Presei nu i-a fost comunicat niciodată numărul condamnărilor la moarte efectiv executate.

Pentru a afla această cifră ne-am adresat monseniorului Morgenschweis, fost capelan al închisorii din Landsberg, care ieșise de mai mulți ani la pensie și se retrăsese într-un mic sat pierdut în pădurile Bavariei. Din registrele sale ținute cu foarte multă grijă, am aflat că numărul celor executați fusese de 284, dintre care 255 prin spânzurare și 29 prin împușcare.

Monseniorul Morgenschweis ne-a vorbit despre cei pe care îi asistase în ultima perioadă a vieții lor până la executare. Nici unul nu s-a declarat nevinovat; câțiva și-au recunoscut vina

¹ „Süddeutsche Zeitung“ din 22 noiembrie 1947.

și s-au arătat cuprinși de remușcări. Dintre aceștia pot fi amintiți locotenentul Hans Altfuldish, Stefan Barczay, Hans Kreindl, Leopold Trauner și doctorul Wasicky.

Se poate conchide că, din cei aproximativ 100 000 de zbiri din lagăre răspunzători de moartea a 11 000 000 de persoane, americanii au executat 284. Aproximativ 300 au fost executați de către englezi, francezi și polonezi¹. Dacă acestora li se adaugă cei 22 de criminali executați prin spânzurare în urma sentinței Tribunalului internațional de la Nürnberg, reiese un total de aproximativ 600. Cei deținuți de către americani în urma condamnării la diferite pedepse privative de libertate au fost toți eliberați în perioada 1949—1955 prin acte de clemență ale Comandamentului forțelor americane din Europa.

În Republica Federală Germania, judecarea criminalilor naști este considerată drept „sarcina grea de a pune cu hotărîre punct unui capitol din istoria noastră recentă într-un mod care să ne permită o justificare onorabilă atât față de noi înșine, cât și în fața lumii”.

Aceste cuvine ale președintelui Bundestag-ului au fost comentate de către juristul și profesorul Ernst Hanack în felul următor :

„Cu tot înaltul patos moral al acestei afirmații, problemele practice nu au fost rezolvate din moment ce legiuitorul nu a adoptat norme speciale în acest scop”².

Zbirii din lagăre sînt judecați în baza Codului penal, în vigoare din 1871. Teza acțiunii comune nu numai că nu este luată în considerare, dar pentru pronunțarea unei condamnări nu este suficientă nici dovada că acuzatul a ucis. Nu sînt urmăriți de justiție decît cei despre care se poate dovedi că au comis crima de omucidere cu premeditare, agravată de motive josnice, sau complicitii acestora. Delictul de rănire a intrat în prescriere din 1962.

A dovedi că acuzatul a ucis în mod voit, adică fără a primi un ordin de la un superior, era un lucru extrem de greu în perioada imediat următoare războiului. Astăzi, la 25 de ani de la terminarea acestuia, și mai greu. Dar, chiar după pro-

¹ G. Reitlinger, *La soluzione finale*, p. 615 și urm.

² „Juristenzeitung” din 19 mai 1967.

ducerea dovezii, condamnarea rămîne incertă, datorită faptului că conceptul de „motiv josnic” este foarte controversat.

Ernst Hanack arată :

„Faptul că legile noastre sînt inadecvate a fost stabilit cu prilejul reuniunii a 18 juriști invitați de grupul permanent al Congresului juriștilor germani să discute în aprilie 1966 problemele legate de condamnarea așa-numiților criminali de război. Reuniunea a pus în evidență cît este de dificil, dacă nu de-a dreptul imposibil, să se facă dreptate după trecerea a 20 de ani cu ajutorul unor instrumente juridice furnizate de un cod conceput pentru cu totul alte cazuri”¹.

Recent, practica a dat naștere unor noi polemici : maiorul Joachim Peiper, acuzat de masacrul de la Boves, și căpitanul Matthias Defregger, acuzat de masacrul de la Filetto, au fost achitați, întrucît nu a putut fi produsă proba că au ucis din „motive josnice”.

În viitor se pare că nici măcar cei care au ucis din „motive josnice”, dar în complicitate cu alții, nu vor putea fi puși sub acuzare din cauza unei omisiuni comise de parlamentul german. O lege concepută pentru a atenua severitatea pedepselor aplicate celor ce comit încălcări ale Codului rutier stabilește că, pînă la proba contrară, complicelui la comiterea unei infracțiuni i se aplică o sancțiune mai mică decît cea aplicată acuzatului principal. Legea este astfel formulată, încît prevederile ei pot fi extinse și asupra criminalilor naziști aflați în așteptarea judecății. Or, în acest caz, nimeni nu-i va putea împiedica pe avocații apărării să susțină că Hitler a fost principalul răspunzător pentru toate crimele comise de către funcționarii și soldații celui de-al treilea Reich.

Cel acuzat de complicitate la crima de omucidere poate fi condamnat la maximum 15 ani de închisoare ; dar, întrucît potrivit legilor germane termenul de prescriere a unei infracțiuni este echivalent cu durata pedepsei maxime prevăzute, complicitatea la omucidere nu mai este urmărită după trecerea a 15 ani. Prin urmare, asasinii naziști care nu au fost puși sub acuzare înainte de 1965 au dreptul, în cazul unei asemenea interpretări a legii, să fie absolviți de orice vină.

¹ Ibidem.

Partea a doua

Au cuvîntul zbirii

„Am păcătuit desfrîîndu-mă, dar
în altă țară, și dealtfel fata e moartă”.

CHRISTOPHER MARLOWE,
Evreul din Malta

IV Birocrații cu vîna de bou : Serviciul politic

Scrisoarea venea dintr-o localitate austriacă : Mauthausen. Doamna Ilse Schaerer a deschis-o și a citit următoarele ¹ :

„Mauthausen, 15 noiembrie 1944

Doamnei Ilse Schaerer
Wels

Soțul dv. s-a îmbolnăvit de o boală gravă pentru care a fost internat în spital. Îngrijirile și tratamentul bun pe care l-a primit n-au putut învinge boala.

A încetat din viață fără să-și fi exprimat ultimele dorințe.

Vă adresez condoleanțe pentru această pierdere dureroasă. Certificatul de deces vă poate fi eliberat după achitarea taxei de 0,72 mărci la primăria din Mauthausen.

Comandantul Serviciului politic,
K. Schulz“

Cu cîteva luni înainte, Agnese Bastanzetti din Sarano primise următoarea scrisoare din partea Gestapoului din Milano ² :

„Doamnei Agnese Bastanzetti
Via Ramazzotta 19
Saronno (prov. Varese)

Cu părere de rău trebuie să vă comunic că soțul dv. Pietro Bastanzetti, transferat în Germania la 8 aprilie 1944 pentru muncă, a decedat în urma unei răni grave căpătate la 2 iunie 1944 în timpul unui atac terorist anglo-american.

Această comunicare este valabilă ca certificat de deces în fața autorităților italiene.

Semnătura
Indescifrabil
obersturmführer SS“

¹ E.

² H.

În realitate, Schaerer, care făcea parte din „grupul de la Wels”, murise cu sternul sfărâmat în urma torturilor îndurate la Serviciul politic de la Mauthausen¹.

Bastanzetti murise de erizipel în kommando-ul de la Gusen. Tovarășul lui, Bruno Bagatta, îl însoțise prima dată la infirmerie, de unde fusese însă respins pentru că avea o temperatură mai mică de 39°. Pe urmă temperatura i-a crescut, și Bastanzetti a fost primit în infirmerie. A doua zi dimineața, Bagatta și alți deținuți i-au recunoscut cadavrul în grămada de morți din fața crematoriului.

Scrisori asemănătoare cu cea adresată Ilsei Schaerer au fost expediate de către Serviciul politic al lagărului de la Mauthausen familiilor tuturor deținuților germani și austrieci morți în lagăr. Familiilor deținuților care nu erau germani li se trimiteau scrisori asemănătoare celei primite de Agnese Bastanzetti.

Moartea celor deportați în baza decretului „Noapte și negură” nu era anunțată în nici un fel.

Serviciul politic era organul RSHA (Serviciul central al siguranței Reichului) în interiorul lagărului.

Comandantul Serviciului politic era numit de RSHA și, prin intermediul lui, RSHA își exercita direct controlul politic asupra lagărului.

În timp ce ofițerii care făceau serviciu în lagăr aparțineau corpului SS, comandantul Serviciului politic era funcționar de poliție. Chiar și după ce deportații au fost angrenați în munca pentru industria de război sub controlul WVHA, Serviciul politic a continuat să depindă direct de RSHA, ca reprezentant unic al poliției politice (Gestapo) și al poliției criminale (Kripo).

Șeful Serviciului politic era locotenentul Karl Schulz, supranumit „pasărea morții”.

Colaboratorii săi erau Werner Fassel, Huettenrauch, Schindler, Paul Ricken, Eduard Klerner, Karl Heinrich Schulze, Franz Doppelreiter, Walter Erick, Kruger, Hans Prellberg, Josef Leeb, Robert Diehl și Wilhelm Mueller. Sublocotenentul Gunter

¹ Vezi mărturia lui Dietel, volumul de față, p. 132.

Govers și dr. Hundertmark erau însărcinați cu supravegherea respectării legilor.

Fără îndoială că Serviciul politic de la Mauthausen nu ducea lipsă de activitate. Iată, de pildă, declarațiile făcute de acuzatul Robert Diehl la Dachau :

„*Diehl*. Când soseau noi deținuți, trebuia să le iau datele personale și să completez o fișă.

Când unul murea, trebuia să-l înscriu în registrul decedaților.

Eu completam certificatele pentru Serviciul matricol. Trimiteam datele cu privire la cei decedați la Curtea districtuală.

Eu anunțam familiilor interesate decesele. Trimiteam tabelele la serviciile militare respective, la Serviciul central al Siguranței Reichului, la Serviciul central al Poliției Reichului, la Serviciul central economic SS.

La sfârșitul fiecărei luni trebuia să trimit un tabel la poliția din Linz.

Acestea erau sarcinile mele.

În primăvara anului 1942, locotenentul Schulz, care era pe atunci încă sublocotenent, mi-a ordonat să asist la două execuții în calitate de secretar.

Apărarea. Ce înțelegeți prin cuvintele «în calitate de secretar» ?

Diehl. Schulz mi-a înmînat o listă și mi-a spus să scriu ora execuției în dreptul numelui condamnaților.

Prima execuție s-a făcut prin împușcarea deținuților. A doua prin spânzurare“.

Drept simpli funcționari de stare civilă, fie și ai sinistrei stări civile de la Mauthausen, așa voiau să apară Robert Diehl, Josef Leeb și Wilhlem Mueller, cei trei colaboratori ai lui Schulz judecați la Dachau. Desigur, printre sarcinile Serviciului politic se număra și interogarea celor noi sosiți în lagăr. Dar interogarea constituia apanajul lui Schulz, iar câteodată al lui Fassel. Aplecați deasupra hîrtilor lor, Diehl, Leeb și Mueller căutau să nu se abată de la munca extenuantă de a traduce în termeni birocratici violența cotidiană a lagărului, de a da aparență de legalitate unor fapte care nu erau legale. Decorul în care se desfășura viața lor de „modești slujbași“

era sinistru. Mobilierul era stropit de sânge. Dulapurile de la spatele lor conțineau dosare și vine de bou.

Funcționarele civile de la Serviciul politic — Frau Neugebauer, Frau Steinman, Frau Steiner, frumoasa domnișoară Brigitte Sombeck, despre care se spune că ar fi avut curajul să se opună maltratărilor din lagăr și l-ar fi pălmuit pe Fassel¹ — ieșeau adesea plângînd de la serviciu.

Dar martorul Jacob Wagschol l-a văzut pe zelosul Diehl nu numai aplecat peste hîrtii.

„Wagschol. Am fost trimis de la Gusen la Mauthausen, fiind acuzat de sabotaj.

Am ajuns acolo la orele 7 dimineața și am fost legat și băgat în turn.

Am stat acolo pînă la ora 14, cînd un șef de bloc m-a trimis la duș și apoi m-a dus la Serviciul politic pentru interogatoriu. Am fost primit de d-l Diehl, care era sergent-major și purta ochelari. Împreună cu dînsul se afla un caporal-major, care avea pe mîna stîngă un cap de mort.

Diehl m-a întrebat de ce am sabotat.

I-am explicat cum se întîmplaseră lucrurile.

Dimineața, tura în care lucram nu avusese om de schimb. Din această cauză a trebuit să lucrez 24 de ore fără întrerupere și fără să dorm. La orele 16,30 sau 17 m-am așezat să dorm într-o cabină. M-a descoperit un kapo și a făcut raport la kommandoführer, care mi-a dat 125 de lovituri cu vîna de bou. Tocmai atunci a sosit comandantul Seidler, căruia i s-a raportat cazul. Am fost imediat dus la blocul meu, unde am fost lăsat în pace timp de cîteva zile. După ce mi-am revenit puțin, m-am întors la lucru. Am fost trimis pentru două săptămîni în compania de disciplină. Într-o zi, în timpul apelului de dimineață, secretarul de bloc mi-a ordonat să mă duc la Jourhaus. Acolo mă aștepta un SS-ist, care mi-a pus cătușe și m-a dus la Mauthausen.

Toate acestea le-am povestit celor doi SS-iști de la Serviciul politic.

¹ B, martorul Adolf Uhser, audierea de la 22 mai 1967.

Aceștia nu au spus nimic. M-au pus să mă așez pe un scaun. M-au lovit în cap și, când am sărit din loc, m-au lovit peste spate.

Unul dintre cei care m-a lovit se află acolo și poartă numărul 9. Am fost bătut pînă cînd mi-am pierdut cunoștința.

Procurorul. Prin urmare, ați fost bătut de către Diehl ?

Wagschol. De Diehl și de către un altul.

Procurorul. Ce v-a spus Diehl ?

Wagschol. Mi-a arătat niște fotografii cu oameni spînzurați și mi-a spus : «Știi că și tu ai să pățești așa ?».

Apărarea l-a întrebat pe acuzatul Diehl ce părere are despre depoziția lui Wagschol.

„*Diehl.* Nu este adevărat.

N-am bătut niciodată pe nimeni din propria mea inițiativă.

Nu se poate ca Wagschol să fi fost bătut la Serviciul politic. Nu este logic. Serviciul politic nu era răspunzător de delictele comise în lagăr și nimeni nu era trimis la Serviciul politic pentru a fi bătut. Noi aveam alte atribuții, iar timpul liber îl foloseam pentru interesele noastre.

Nu sînt un sadic ca să spun cuiva : o să fii spînzurat. Nu aveam camarazi cu craniu pe mîneacă ; aveam camarazi cu stele pe mîneca hainei.

Susțin că Wagschol sau nu m-a cunoscut niciodată, sau m-a cunoscut aici, cînd, cu două zile înainte de proces, am fost arătați martorilor acuzării.

Apărarea. Cine lua interogatoriile la Serviciul politic ?

Diehl. Comandantul Schulz.

Apărarea. Luau și alții interogatorii ?

Diehl. Da. Funcționari ai poliției.

Grupul de la Wels a fost interogat de poliția din Linz. Cu acel prilej Zierys a venit la Serviciul politic și i-a bătut crunt pe deținuți. Serviciul politic a căpătat în felul acesta o reputație proastă.

Apărarea. Cînd vi se ordona să bateți pe cineva, ce instrument se folosea ?

Diehl. O vîină de bou. Mi-o dădea Schulz. Deținuții trebuiau să se aplece și eu îi loveam la spate.

Apărarea. Care a fost numărul maxim de cazuri când ați lovit un deținut ?

Diehl. Cel mult cinci.

Apărarea. I-ați mai lovit pe deținuți și în alte părți ale corpului ?

Diehl. Da. Cu mîna peste obraz.

Apărarea. Din ordinul lui Schulz ?

Diehl. Nu. Un deținut a furat ceva din baraca mea și l-am palmuit. Am evitat să fac raport, cum era de datoria mea“.

Contrainterogatoriu :

„Procurorul. În perioada în care ați fost la Serviciul politic ați avut vreun motiv să bateți sau să maltratați pe deținuți ?

Diehl. A trebuit să-i bat pe deținuți din ordinul comandantului meu.

Procurorul. Vreți să dați un exemplu tribunalului ?

Diehl. Da. Am fost chemat pe neașteptate de Schulz. Schulz lua un interogatoriu și mi-a dat ordin să-i aplic deținutului — nu-mi amintesc dacă trei sau cinci — lovituri cu vîna de bou.

Am ezitat. Schulz m-a întrebat de ce. I-am răspuns că nu eram potrivit pentru așa ceva. M-a întrebat strigînd dacă am înnebunit. A trebuit să ascult de ordinul lui.

Procurorul. De cîte ori s-au întîmplat cazuri de felul acesta în cei patru sau cinci ani în care ați lucrat la Serviciul politic ?

Diehl. Nu așa de des cum ați putea crede... Nu adesea... Aș spune că de vreo 20 de ori... Nu țineam socoteala.

Procurorul. Bătaia făcea parte din îndatoririle dv. de funcționari ?

Diehl. Nu. Era vorba de ordinele care mi se dădeau“.

Nici Josef Leeb nu știa nimic și nu a admis nimic.

Procurorul l-a întrebat cu ironie dacă lucrase într-adevăr la Serviciul politic.

„Leeb. Da. Dar cînd vreun deținut era bătut sau cînd existau motive să fie bătut vreunul, ieșeam afară ca să mă plimb. În afară de aceasta, la Serviciul politic erau opt sau nouă încăperi. Eu stăteam în biroul meu.

Procurorul. Și de câte ori v-ați părăsit biroul ca să nu vedeți sau să nu auziți ?

Leeb. N-aș putea spune exact.

Procurorul. Așa de multe ori încât nu vă puteți aduce aminte ?

Leeb. Într-adevăr, nu știu..."

Exista o încăpere în baraca Serviciului politic căreia deținuții îi spuneau „colțul lui Mueller“. Acolo obișnuia caporalul-major Mueller să-i bată pe deținuți.

Mueller era înalt și voinic, avea niște mâini enorme și ochi bulbucați.

La proces a declarat că fusese un simplu secretar.

Martorul Frédéric Ricol din Paris îl cunoscuse, însă nu ca secretar.

„Procurorul. Domnule Ricol, sînteți bun să spuneți tribunalului cum ați fost tratat cînd ați sosit la Mauthausen ?

Ricol. Cînd am sosit acolo, am fost așezați în rînd pentru duș.

Călătorisem trei zile și trei nopți fără să mîncăm și să bem nimic.

Unii dintre noi au cerut apă de la SS-iști, dar au fost bătuti cu ciomege și bastoane de cauciuc.

Cînd am intrat în încăperea unde era dușul, am fost iarăși bătuti.

Un SS-ist s-a distins prin îndîrjirea cu care lovea.

Procurorul. Îi știți numele sau ați putea să-l recunoașteți pe acel SS-ist ?

Ricol. Da, este cel cu numărul 43, Wilhelm Mueller“.

Și Hans Schmehling, kapo al echipei de săpători de la Mauthausen, a declarat că îl cunoștea pe Mueller.

„Procurorul. Ați avut de-a face cu el ?

Schmehling. Da.

La 2 februarie 1945 mi s-a dat ordin să mă prezint la Serviciul politic, unde am fost interogat în legătură cu corespondența pe care o trimisesem clandestin cînd eram la Schlier.

Mueller m-a bătut cu o vînă de bou și m-a lovit cu piciorul pînă cînd mi-am pierdut cunoștința. După aceea am fost

așezat în picioare lângă turn, unde am stat în zilele de 2 și 3 februarie 1945.

Procurorul. Ați avut și alte prilejuri să-l vedeți acționînd pe acuzatul Mueller ?

Schmehling. La puține zile după ce m-am întors la Mauthausen, deportatul Franz Lichtblau, care încercase să fugă de la Schlier împreună cu Willy Schmachmann, a fost chemat la Serviciul politic.

A trebuit să mă duc și eu acolo în calitate de martor. Era de față și rapportführerul Kofler de la Schlier.

Eu am rămas pe coridor. Lichtblau a fost bătut de Mueller și Kofler.

A trebuit de asemenea «să se roage ca tibetanii», adică i-au fost puse bețe între degete.

Lichtblau n-a vorbit, așa că a fost bătut pînă și-a pierdut cunoștința. Eu împreună cu încă unul l-am dus leșinat la blocul 10⁴.

Apărarea l-a întrebat pe acuzatul Mueller ce părere avea despre mărturia lui Schmehling.

„*Mueller.* Schmehling a spus că l-am bătut pe dînsul și pe un anume Lichtblau în ziua de 2 februarie 1945. A spus de asemenea că i-am pus acestuia din urmă bețe între degete.

Dar în ziua de 2 februarie 1945 nici nu eram în lagăr. Plecasem în urmărire a rușilor evadați ¹.

Urmărirea a durat pînă la 6 sau 7 februarie“.

Contrainterogatoriu :

„*Procurorul.* Dv. erați cunoscut ca persoană care luați interogatoriile. Este adevărat ?

Mueller. Nu știu.

Procurorul. Dar dv. ați luat interogatorii ?

Mueller. Nu în sensul în care înțelegeți dv.

Procurorul. Care este sensul pe care îl dai cuvîntului interogatoriu, Mueller ?

Mueller. Cînd este vorba despre lucruri care trebuie clarificate.

Procurorul. Și dumneata nu ai vorbit niciodată cu deținuții căutînd să clarifici anumite lucruri ?

¹ Rușii au evadat de fapt în noaptea de 2 spre 3 februarie.

Mueller. Da. Am vorbit cu ei. Întrebările mele se limitau la datele personale ale deținutului, la întocmirea fișei lui și atât.

Procurorul. Dumneata ai spus că deținuții erau bătuți în așa fel, încât nu mai era necesar ca să-i mai bați și dumneata ?

Mueller. Da. Deținuții erau bătuți atât de crunt de către poliție, încât nu mai era nevoie de loviturile mele.

Procurorul. Cine lua interogatoriile la Mauthausen ?

Mueller. Locotenentul Schulz.

Procurorul. Schulz era singurul care lua interogatorii la Mauthausen ?

Mueller. Era ofițer al Poliției criminale.

Procurorul. Nu asta te-am întrebat.

Mueller. Știu.

Procurorul. Bine. Atunci răspunde la întrebarea mea.

Mueller. Tocmai asta fac.

Procurorul. Prin urmare, Schulz era singura persoană din Serviciul politic care îi interoga pe deținuți ?

Mueller. Nu, nu era singura.

Procurorul. Și cine mai era ?

Mueller. Sergentul-major Fassel.

Procurorul. Și mai cine în afară de Schulz și Fassel ?

Mueller. Cred că nimeni, numai ăștia doi. Aveau un secretar, care întocmea procesul-verbal al interogatoriului. Schulz și Fassel interogau. Secretarul bătea la mașină.

Procurorul. În ce împrejurări ai bătut deținuți la Serviciul politic ?

Mueller. Eu personal ?

Procurorul. Da, dumneata personal.

Mueller. Unii deținuți când soseau aveau pe biletul de însoțire însemnarea că trebuiau să primească zece lovituri cu vîna de bou.

Aceste bilete de însoțire îmi erau înmîinate de Schulz, care-mi spunea : «Mueller, dă-i zece lovituri». Și asta era totul.

Cazuri de felul ăsta se întîmplau adesea. De cele mai multe ori era vorba de deținuți care comiseseră acte criminale împotriva femeilor sau copiilor. Așa reieșea din biletele de însoțire.

Procurorul. Dumneata executai ordinele în biroul lui Schulz ?

Mueller. Sau în biroul meu.

Procurorul. Este adevărat, Mueller, că i-ai bătut pe unii deținuți pînă ce au murit ?

Mueller. Nu, nu este adevărat. Nici un deținut nu moare după ce a primit zece lovituri cu vîna de bou.

Există martori ai acuzării care au declarat că au primit 125 de lovituri și trăiesc și astăzi. Acuzatul Goessl a declarat că a primit 25 de lovituri cu vîna de bou de 60 sau 70 de ori și trăiește. Martorul Feuermann, băiat de 16 ani, a spus că a primit 35 de lovituri și trăiește și acum.

Cu toate acestea, se pare că zece lovituri date de mine erau de ajuns ca să omoare un om.

Procurorul. Dar este adevărat, Mueller, că dumneata foloseai o vînă de bou îngreuiată cu plumb ?

Mueller. Nu, nu este adevărat. Este o minciună sfruntată“.

Ajuns la acest punct, Mueller a recurs la un procedeu derutant. Știa că este pierdut. Și a început să se distreze, punîndu-l în încurcătură pe procuror cu un joc de numere.

Orice birocrație își are misterele ei. Mueller a încercat să speculeze misterele birocrației lagărului.

Dintre acuzații de la Dachau, el a fost cel mai insolent și mai nerușinat.

„Procurorul. Cînd au sosit prizonierii de război ruși la Mauthausen ?

Mueller. 2 000 au sosit la 31 octombrie 1941. Alte 2 000 sosiseră la 24 octombrie.

Procurorul. Cîți mai erau în viață cînd ai plecat de la Mauthausen ?

Mueller. Nu mulți.

Procurorul. Cum au fost uciși ?

Mueller. Nu știu.

Procurorul. Știi că o parte dintre ei au fost executați ?

Mueller. Nici măcar unul din cei 4 000 care au sosit în octombrie 1941 nu a fost executat.

Procurorul. Îți înmînez registrul de decese referitor la prizonierii de război ruși și îți cer să examinezi numărul 2 070. Ce s-a întîmplat cu acest prizonier ?

Mueller. A fost executat la 17 martie 1942.

Procurorul. Era prizonier de război rus ?

Mueller. Da.

Procurorul. Citește și la numerele 2 011, 2 012 și 2 013.

Mueller. Merge așa pînă la 2 020.

Procurorul. Este adevărat.

Mueller. Dacă vreți să examinați acest registru, domnule procuror, o să vedeți că aici sînt indicate lagărele de stat cu numerele 35, 94, 71, 85, 99, 77, 68, 72, 30, 96.

Procurorul. Vrei să declari tribunalului, domnule Mueller, cum este intitulată coloana în care sînt trecute numerele pe care le-ai indicat ?

Mueller. Prizonier de război numărul.

Procurorul. Și dumneata spui tribunalului că aceste numere se refereau la lagărele de stat ?

Mueller. Nu, erau numerele prizonierilor.

Procurorul. Erau deținuți la Mauthausen, nu este așa ?

Mueller. Se aflau la Mauthausen, dar nu făceau parte din cei 4 000 despre care am vorbit mai înainte.

Procurorul. Te întreb dacă este adevărat că toți prizonierii de război se aflau sub controlul dumitale ?

Mueller. Nu se aflau sub controlul meu. Eu aveam doar sarcina să-i înregistrez pe cei care mureau. Susțin că din cei 4 000 nu a fost nici unul executat.

Procurorul. Am cerut să explici cazul prizonierilor de război ruși care au fost executați.

Îți atrag atenția asupra numelor înregistrate de la numărul 2 256 la numărul 2 281. Erau toți prizonieri de război ruși, așa e ?

Mueller. Nu făceau parte dintre cei 4 000 de prizonieri de război din lagăr. Erau alți prizonieri de război, trimiși la Mauthausen cu ordinul de a fi executați.

Procurorul. Au fost totuși înregistrați în registrul de decese de la Mauthausen, așa este ?

Mueller. Se întîmpla cam în felul următor : eu completam certificatele de deces care erau semnate de medicul-șef, domnul Martin consemna decesul în acest registru și datele trebuiau să corespundă cu certificatele completate de mine.

Procurorul. Îți atrag atenția asupra numărului 2 266 și te rog să-mi spui care era numărul de înmatriculare al acestui prizonier.

Mueller. 28 292.

Procurorul. Și dumneata spui tribunalului că acesta nu este un număr de înmatriculare de la Mauthausen ?

Mueller. Tocmai asta am spus tribunalului.

Acest număr de înmatriculare era dintr-un lagăr de stat.

În 1942 lagărul de la Mauthausen nu avea nici un număr în jurul lui 28 000.

Prizonierii de război au fost înmatriculați de la 7 000 la 9 000. Numerele celorlalți deținuți erau în jurul lui 18 000.

Nu, am ajuns la 18 000 în martie 1943, atunci eram pe la 13 000.

Procurorul. Te întreb ce număr apare în dreptul lui 2 273.

Mueller. Numărul de înmatriculare 45 701. Și acesta este un număr dintr-un lagăr de stat. Nu au existat niciodată asemenea numere la Mauthausen.

Procurorul. Care erau atunci numerele de la Mauthausen ?

Mueller. Care ?

Procurorul. Cele ce apar aici în dreptul prizonierilor de la Mauthausen care au fost executați.

Mueller. Este o adevărată enigmă, domnule procuror. Există prea multe numere“.

Prea multe numere. Prea multe vorbe. Ce s-a întâmplat cu adevărat în Serviciul politic ? Cine îi bătea pe deținuți ? Când ? De ce ?

Deportatul Francisco Boix, folosit în lagăr la executarea fotografiilor, a aruncat cu mărturia sa un puternic fascicul de lumină asupra celor ce se întâmplau la Serviciul politic.

Toți, a spus el, începând cu Schulz, luau parte la interogatorii și toți îi băteau pe deținuți :

„*Apărarea.* L-ați văzut vreodată pe Leeb bătând pe cineva în anii când v-ați aflat la Mauthausen ?

Boix. Când intram la Serviciul politic, încetau să-i mai bată pe deținuți, dar mai aveau în mână vinele de bou.

Deportații erau plini de sânge. Restul rămîne să vi-l imaginați dv.

Apărarea. L-ați văzut vreodată pe Leeb într-o asemenea situație ?

Boix. Da. De multe ori.

Apărarea. Relatați tribunalului în ce ocazii surveneau maltratările.

Boix. Depindea de dispoziția în care se sculau dimineața. Orice pretext de a-i bate pe deținuți era nimerit, de exemplu pentru că unul era evreu, sau pentru că era comunist, sau participant la mișcarea de rezistență, sau ceva asemănător, sau pentru că nu voia să admită că Germania avea să câștige războiul. De cele mai multe ori Mueller se oferea ca voluntar pentru asemenea lucruri“.

Deportatul cehoslovac Jan Rohzenahl, secretar la Serviciul politic, a adăugat următorul amănunt cu privire la Mueller :

„*Rohzenahl.* Odată Mueller mi-a spus că, după părerea lui, era un merit să ucizi deportați dezarmați, pentru că în lagăr se aflau exact aceiași inamici ca și pe front, cu deosebirea că pe front n-ar fi avut norocul să ucidă atîția ca în lagăr“.

Era bondoc, grăsuliu. Avea obrazul neted, iar părul rar îl purta pieptănat pe spate. Privea în jurul lui cu circumspecție. Arăta cei 65 de ani pe care-i avea¹. Fostii deportați citați în calitate de martori la procesul de la Köln au recunoscut cu greu în el pe arogantul Karl Schulz, șeful Serviciului politic de la Mauthausen².

În timp ce celălalt acuzat, Anton Streitwieser, se comporta cu o siguranță plină de obraznicie, Schulz răspundea la întrebări pe tonul unui bun funcționar german, tot atît de supus față de autoritățile de astăzi cum fusese față de cele de ieri. În fața tribunalului avea o atitudine umilă, așa cum o au aproape întotdeauna polițiștii cînd depun mărturie în fața unei instanțe de judecată. Dealtfel, aspectul lui era exact cel al unui fost comisar ieșit la pensie.

În cursul interogatoriului preliminar, el a declarat că era al doilea fiu al unui funcționar de la poștă și că urmase liceul pînă în clasa a treia, după care întrerupsese studiile din motive economice. Lucrase apoi la căile ferate ca fierar, iar în 1922 devenise funcționar. Nu a omis să sublinieze că fusese folosit la reprimarea răscoalelor organizate de comuniști la Berlin,

¹ B, pînă la sfîrșitul capitolului.

² În 1956, cînd și-a reluat vechiul nume, i-a adăugat un „e“ (Schulze), dar noi continuăm să-l numim ca pe vremea cînd se afla la Mauthausen.

cu care prilej fusese rănit în timpul unei manifestații și-și pierduse câțiva dinți. Transferat în 1926 la Köln, a lucrat la secția criminală și la cea de moravuri și a fost din nou folosit împotriva comuniștilor. În 1939 poliția din Köln a trebuit să delege doi funcționari: unul pentru Mauthausen, altul pentru Flossenburg. Schulz s-a oferit voluntar. Voia să-și îmbunătățească situația economică. Într-adevăr, la Mauthausen, în afară de salariul de funcționar al poliției criminale pe care a continuat să-l primească și după ce s-a înrolat în SS în 1942, primea în plus o indemnizație specială.

La Mauthausen își adusesese și familia și închiriasse un apartament într-o casă, situată nu departe de gară.

„Președintele. În acea perioadă ce credeți dv. despre lagăre ?

Schulz. Le consideram un fel de instituții de reeducare pentru bețivi și proxeneți. Credeam că aveau să slujească la îndreptarea acestor oameni.

Președintele. Care erau sarcinile dv. în calitate de șef al Serviciului politic ?

Schulz. L-am întrebat pe comandantul Ziereis, și el mi-a răspuns : «Dacă, după ce te scoli, rupi foaia din calendar, ai ziua liberă». Așa am picat în acea treabă urâtă, domnule președinte.

Președintele. Eu cred că pentru unele lucruri trebuie să ai o anumită predispoziție“.

În noaptea de 4 spre 5 mai 1945, Schulz s-a dus cu un camion la Spittal și s-a ascuns într-o cabană. Luase cu dânsul și o educatoare pentru copiii lui.

Pe urmă a încercat să se întoarcă la Mauthausen, unde își lăsase soția și copiii, dar între timp localitatea fusese ocupată de americani. Împreună cu un camarad s-a învîrtit cu o mașină între Salzburg, Linz și Bad-Ischl. După aceea s-a dus să se odihnească pentru câteva zile la Bad-Ischl la un prieten. De acolo s-a întors la Linz. Avea o puternică durere de stomac. A reușit să fie luat în îngrijire într-un tren-spital american, care l-a dus la Heidelberg. După vindecare a plecat. A lucrat la început în construcții și apoi ca portar la hotelul „Nuenzig“ din Köln sub numele fals de Karl Müller. În 1946 s-a prezentat de bunăvoie în fața autorităților, sperînd că va fi amnistiat. A fost arestat.

Anii care au urmat i-a petrecut în închisoare în așteptarea procesului.

„*Procurorul*. Cum ați intrat la Mauthausen ca funcționar al poliției criminale și apoi ați devenit locotenent SS ?

Schulz. Comandantul Ziereis era un om vanitos. Îi plăcea să aibă mulți oameni în uniformă și cu grade cât mai înalte. Ca simplu funcționar de poliție, nici nu aș fi putut să stau în apropierea lui.

Totul s-a întâmplat de la sine : întâi am fost făcut caporal-major, pe urmă sergent și în cele din urmă locotenent.

Procurorul. De la sine totul ? Nu a trebuit să faceți nici o cerere sau cel puțin să semnați vreo cerere ?

Schulz. Nu, nu. Totul s-a petrecut automat“.

Atunci președintele i-a arătat o cerere de avansare. Schulz s-a văzut nevoit să admită că era semnată de dînsul.

Președintele l-a admonestat, cerîndu-i să nu mai spună alte minciuni.

Diehl, Leeb și Mueller au susținut la Dachau că nu fuseseră decît niște mici funcționari care ascultaseră de Schulz. La rîndul lui, Schulz a susținut la Köln că nu fusese decît un mic funcționar care clasa fișe, completa certificate și se ocupa exclusiv de bunul mers al serviciului lui.

Diehl, Leeb și Mueller au spus că Schulz era cel care îi interoga pe deportați. Schulz a spus că a avut anumite discuții cu deținuții și nimic mai mult.

Diehl, Leeb și Mueller au vorbit despre vîna de bou a lui Schulz ; Schulz a vorbit despre jumătate de vînă de bou.

„*Procurorul*. Exista o vînă de bou la Serviciul politic ?

Schulz. Exista o jumătate de vînă de bou într-un dulap încuiat.

Procurorul. Vîna de bou fusese înjumătățită de la început sau a ajuns în starea aceasta mai tîrziu ?

Schulz. A fost așa de la început“.

Diehl, Leeb și Mueller erau morți și tribunalul din Köln nu a ținut seama de declarațiile lor. Schulz era în viață, așa că nu se putea ține cont decît de declarațiile sale.

Despre Mauthausen, Schulz a declarat că, în general, acolo exista o disciplină severă, dar că unui deținut nu i se putea întâmpla nimic grav dacă avea o comportare bună.

Singura concluzie posibilă era că cea mai mare parte a deținuților de la Mauthausen se comportaseră cât se poate de prost.

Johan Krutis a fost la Mauthausen servitorul lui Schulz și secretar la Serviciul politic. Sarcina lui era să completeze registrul de decese.

„*Krutis*. Omul cu cea mai mare putere la Mauthausen era, după Zierys, Schulz. Odată l-am auzit spunându-i unui kapo : «Nu este deloc nevoie ca acești deținuți să se întoarcă». Acea frază însemna o condamnare la moarte.

Schulz trăia ca un mic rege. Eu trebuia să-i curăț unghiile de la picioare și de la mâini.

Programul de lucru la baraca Serviciului politic începea la 6 dimineața și ținea până la amiază ; după o oră reîncepea și dura până la 6 d.a. Schulz îi interoga pe deportați. Personal l-am văzut bătându-i în două rînduri. Deportatii erau interogați mai ales în biroul lui Mueller. Cei mai cruzi la bătaie erau Fassel, Mueller, Klerner și Prellberg.

După interogatoriu trebuia să curăț podeaua de sângele celor torturați și să aerisesc birourile.

Adesea SS-iștii se distrau înghesuindu-i pe deportați în trapele de siguranță din fața barăcii. Schulz ordona : «Afară repede, repede !... Înăuntru repede, repede !».

Cînd deportatii rămîneau sleiți de puteri în trape, SS-iștii trînteau peste ei chepengurile, închizîndu-i acolo“.

Cehoslovacul Jan Rohzenahl a declarat :

„*Rohzenahl*. În timpul interogatoriilor din baraca Serviciului politic, bătăile nu lipseau niciodată.

Schulz asista la ciomăgeli și repeta ca un refren : «Calea ieșirii din lagăr trece prin coșul crematoriului».

Procurorul. Potrivit unei mărturii depuse în timpul anchetei, un deținut polonez vinovat de a fi avut relații cu o fată germană a fost ucis în bătaie la Serviciul politic.

I se ordonase să repete în germană fraza citată de martorul Rohzenahl. A fost doborât în timp ce se străduia să repete acele cuvinte într-o limbă pe care nu o cunoștea.

Schulz. N-a fost ucis nimeni la Serviciul politic. Un polonez care ar fi avut relații cu o femeie germană ar fi fost spânzurat imediat de Gestapo într-un loc secret“.

Și alți martori au confirmat că fraza referitoare la coșul crematoriului era repetată în mod curent de către Schulz.

Preotul Hermann Kagerer, paroh pensionar, a fost interogat de către anchetatori în satul austriac în care locuia.

Fusese arestat în 1938 ca membru al Frontului antinazist austriac și deportat la Dachau. În august 1938 a cerut să-i urmeze pe deținuții austrieci transferați la Mauthausen. Kagerer a lucrat la Serviciul politic, unde copia fotografiile particulare ale lui Schulz și îi curăța cizmele. Când nu erau de ajuns de lustruite, Schulz îi spunea *Scheisserpriester*, preot căcăcios, și-l amenința că-l împușcă. Când era mulțumit, îi spunea ironic „domnule pastor“.

Odată Schulz l-a acuzat că l-a ofensat în mai multe rînduri pe Hitler. Kagerer a negat. Schulz s-a înfuriat și l-a lovit la un ochi, care de atunci i-a rămas grav lezat.

La Serviciul politic se afla o mică sobă. Schulz striga adesea : „Prellberg, aprinde sobița“.

Temperatura nu era însă întotdeauna scăzută în aceste cazuri.

Martorul Casimir Climent-Sarrion a relatat următorul episod.

„*Sarrion.* Într-o zi din luna februarie 1942, un grup de evrei bătrâni stăteau goi în fața barăcii Serviciului politic. Schulz a pus să fie aduși în biroul lui doi rabini și i-a întrebat : «Vă este frig?».

Soba din cameră era roșie.

Evreii s-au apropiat de sobă.

Schulz l-a luat pe unul din rabini și l-a așezat pe sobă.

La două zile după aceea, omul a murit la infirmerie.

Judecătorul. Vă mai amintiți exact acest fapt, domnule Sarrion ?

Sarrion. Am încă scena aidoma în fața ochilor.

Judecătorul. Ce fel de om era Schulz ?

Sarrion. Schulz era un om violent, relativ corect cu persoanele care lucrau cu el la Serviciul politic, dar inuman cu cei ce trebuiau să fie interogați“.

Schulz a negat episodul relatat, susținând că la data indicată de martor sobița nu mai era acolo, pentru că se instalase încălzire centrală.

Din aprilie 1942 noi dispoziții au început să reglementeze viața și mai ales moartea în lagăre. Proveneau de la WVHA. Deținuții trebuiau să fie puși să muncească intens pentru producția de război până la prăbușirea lor fizică completă. Uciderile inutile erau interzise.

Dar SS-iștii și deținuții kapo continuau să-i ucidă pe deportați prin bătaie, aruncându-i de pe „zidul parașutiștilor“ în pivniță, silindu-i să meargă până la sârma ghimpată spre a muri fie împușcați de santinele, fie electrocuțați.

Pentru a evita această risipă a forței de muncă, în cadrul Serviciului politic se afla un ofițer de justiție care avea sarcina de a ancheta fiecare caz de „moarte nenaturală“. Ofițerul de justiție avea datoria să facă un raport și să deschidă acțiune împotriva eventualilor vinovați. Rapoartele trebuiau înaintate Tribunalului SS de la Viena și RSHA la Berlin.

După cum rezultă din registrul „deceselor nenaturale“, salvat la eliberare, toate aceste rapoarte au fost întocmite de fiecare dată cu excluderea oricărei vini a SS-iștilor. În ele se afirma că deținutul fusese ucis în cursul unei tentative de evadare, că murise din cauza unui accident de muncă sau că se sinucisese. Berlinul restituia formularul cu adnotarea : „Nu este cazul să se deschidă acțiune“.

La procesul de la Köln, caporalul SS Erich Walter Kruger, la început santinelă la Mauthausen, iar apoi funcționar la Serviciul politic, a recunoscut că în ceea ce privește cauzele deceselor se recurgea la falsuri.

„*Kruger.* Când un SS-ist voia să ucidă un deținut fără să bată la ochi, îi arunca boneta pe sârma ghimpată și-i ordona să se ducă să și-o ia. Din gherete santinelele trăgeau în oricine se apropia.

În registrul de decese se scria : «Ucis în timpul unei tentative de evadare».

Procurorul (întorcându-se spre acuzatul Schulz). Dumneata nu aveai niciodată îndoieli în legătură cu ceea ce afirmau SS-iștii ?

Schulz. Trebuia să cred ceea ce spuneau ei. Luam întotdeauna de bune rapoartele asupra cazurilor de moarte nenaturală. Dealtfel, comandantul Ziereis controla toate rapoartele și, dacă ar fi găsit elemente dovedind vina SS-iștilor, le-ar fi respins și nu le-ar fi înaintat.

Procurorul. Dumneata cunoșteai însă regulile de procedură penală. Erai funcționar al poliției criminale și în această calitate cunoșteai legile. Cu toate acestea acceptai fără să clipești tot ce era scris în rapoarte.

Schulz (aproape plângând). Poate să-ți fie și frică.

Judecătorul. Dumneata vorbești de frică acum. Până și dumitale ți-a fost frică. Cu câteva zile în urmă însă ai spus că, dacă un deținut avea o comportare bună, nu i se întâmpla nimic. Aceste două declarații se contrazic. Care este adevărul ?

Schulz n-a mai spus nimic.

„*Procurorul*. Nu puteai cere să fii transferat ?

Schulz. Am cerut în trei rînduri să fiu transferat. Ziereis nu voia.

Președintele. Ar fi trebuit ca măcar o dată să întocmești un raport care să înfățișeze adevărul.

Schulz. Aș fi fost lichidat.

Președintele. Nu, nu este adevărat. Ai fi fost transferat în altă parte ca necorespunzător acolo.

Schulz. Nu. Ziereis m-ar fi lichidat în cursul unei operații «Noapte și negură».

Timp de peste 22 de ani, Herr Fasel, cu un singur s, a trăit nestingherit la Schweim, în Westfalia. Era respectat de toată lumea. Conducea o asociație sportivă.

În septembrie 1967 cineva a descoperit că Herr Fasel avea de fapt un s în plus, ținut însă ascuns cu strășnicie. Era vorba despre Werner Fassel, locțiitorul lui Schulz la Serviciul politic.

A fost arestat. La Köln, unde a fost chemat să depună, s-a prezentat descompus și bîlbîindu-se.

A fost băgat la închisoare în așteptarea procesului.

Fostul deportat Johan Krutis l-a descris pe Fassel ca pe unul dintre cei mai feroci bătauși. Fostul deportat Martin l-a numit „geniul rău” al Serviciului politic. La Dachau, Mueller a declarat că Fassel era singurul, în afară de Schulz, care lua interogatoriile. Fassel i-a contestat declarațiile cu înfocare. Mueller era mort, așa că nu putea să-i relice nimic.

„Fassel. Odată Mueller a lovit neomeneste... Cu Mueller se întâmpla în fiecare zi câte ceva... Uneori auzeam până în biroul meu țipetele celor bătuți.

Președintele. Dumneata nu i-ai spus niciodată lui Mueller să înceteze cu torturile ?

Fassel. Nu, am fost prea laș.

Președintele. Dacă n-ai făcut-o dumneata, de ce nu l-a împiedicat Schulz pe Mueller să comită acele atrocități ?

Fassel. Nu știu ca Schulz să-i fi făcut vreodată o observație lui Mueller.

Președintele. Teoretic maltratarea nu erau îngăduite. Cel puțin pe hârtie deținuții nu puteau fi bătuți. Este adevărat ?

Fassel. Ar fi trebuit să intervin pe lângă Mueller, dar nu era un tip care să țină seama de așa ceva. Ar fi trebuit să-i fac observație, pentru că avea un grad mai mic decât al meu. Dar cu observațiile n-aș fi obținut nimic de la Mueller“.

Acestea au fost ultimele cuvinte rostite de Fassel în ședința din 20 septembrie 1967. După aceea a rămas imobil, fixându-l palid pe președinte fără să mai scoată un cuvânt.

Președintele i-a spus să ia un calmant și a întrerupt audierea.

În ziua de 22 a fost reluată interogarea lui Fassel.

„Președintele. Ai auzit vorbindu-se despre faptul că niște deținuți au fost așezați pe o sobă ?

Fassel. Da, dar nu cred că se urmărea să li se provoace o durere fizică. Odată un deținut a fost așezat pe sobă, lucru întâmplat în vechiul sediu al Serviciului politic. Despre aceasta am auzit numai vorbindu-se... Noi nu am luat lucrul acesta prea în tragic.

Schulz nu a fost amestecat în acea întâmplare“.

Rechizitoriul procurorului n-a fost prea strălucit.

A trecut pe scurt în revistă mărturiile împotriva lui Schulz și a subliniat episodul torturării rabinului silit să se așeze pe soba încinsă, considerînd surprinzător faptul că acuzatul a primit această învinuire înspăimîntătoare fără să reacționeze cîtuși de puțin :

„Dacă o asemenea acuzație ar fi fost adusă unei conștiințe curate, ar fi determinat o criză morală și o violentă reacție. În timpul instrucției, Schulz a declarat că la dezbattere avea să-i spună martorului cum stătuseră lucrurile. În realitate însă l-a ascultat pe Sarrion în tăcere.

Schulz a colaborat de bunăvoie la sistemul de exterminare practicat la Mauthausen. Pîna astăzi n-a manifestat nici un fel de regret.

Schulz neagă totul, deși memoria lui este mai bună decît vrea să arate. Au dovedit-o intervențiile sale cînd a vrut să se apere de martorii care îl acuzau sau voiau să-l pună în încurcătură.

Schulz era stăpînul Serviciului politic, era ofițer de stare civilă, ofițer de justiție și șeful crematoriului. Fiecare deportat trăia în sfera diabolică a acestui om de la sosirea în lagăr și pîna la uciderea sa“.

Procurorul a cerut în încheiere condamnarea lui Schulz la muncă silnică și la pierderea definitivă a drepturilor civile. După rechizitoriu, corespondentul nostru s-a apropiat de acuzat și a notat :

„Schulz are înfățișarea unui om istovit. Este palid și fumează țigară după țigară. Îi cer părerea despre rechizitoriu. Îmi răspunde că nu vrea să facă nici un comentariu, după care adaugă : «Foștii deținuți, cu ura lor nesocotită, ar trimite la pieire pe orice SS-ist din lagăr care mai este în viață».

Schulz se lovește cu mîna peste genunchi și adaugă : «Nu vreau să ascund nimic. Către sfîrșitul războiului au murit mulți oameni, dar în acea perioadă lipsa de alimente am simțit-o și noi. Pîna la mijlocul războiului, salamul deținuților era mai bun decît carnea care ni se servește acum în închisoare. Pîinea venea de la brutăria militară din Linz. Erau niște pîini mari de tot».

Pe urmă Schulz schimbă subiectul, ocupându-se de cariera lui în cadrul poliției din Köln“.

Avocatul Rudolf Gerken și-a încheiat astfel pledoaria în favoarea clientului său :

„Au trecut 20 și în unele cazuri chiar 25 de ani de când au fost comise faptele supuse judecății dv. Între timp acuzatul a înaintat în vîrstă. De la 40 de ani a ajuns la 65. El s-a transformat într-un alt om.

Să-mi fie îngăduit să o spun : vinovatul nu mai înțelege infracțiunile pe care le-a săvîrșit. Ele sînt complet străine de actuala lui personalitate. În orice caz, părerea mea este că acest proces ne-a arătat din nou tuturor — tribunalului, procurorului, apărării — că sîntem foarte departe de anii războiului, de morala de pe acea vreme și de ordinea juridică de atunci. Această constatare este valabilă și pentru acuzat, pentru vinovatul din acei ani.

Dacă pedeapsa nu trebuie să însemne răzbunare, dacă se ține seama de perioada pe care a petrecut-o în prevenție, dacă, în sfîrșit, se ține seama de vîrstă și de timpul care îi mai rămîne de trăit, se poate conchide că acuzatul Schulz și-a ispășit pedeapsa“.

Înainte de pronunțarea sentinței i s-a dat pentru ultima oară cuvîntul acuzatului care a declarat :

„N-am nimic comun cu acuzația formulată împotriva mea. Fraza : «Calea ieșirii din lagăr trece prin coșul crematoriului» am auzit-o pentru prima dată aici“.

Pe urmă a ridicat tonul.

„Nu vreau să fiu fotografiat în timpul citirii sentinței. Totul este o înscenare. Cel puțin 80% din populație respinge aceste procese“.

Karl Schulz a fost condamnat la 15 ani închisoare și la pierderea drepturilor civile pe timp de zece ani pentru complicitate în nouă cazuri de omucidere.

Unul dintre apărătorii lui, avocatul Jacobs, și-a acoperit fața cu mîinile, ridicînd apoi capul de parcă nu-i venea să creadă.

Schulz a făcut recurs.

Pîna la judecarea acestuia a fost pus în libertate provizorie „din motive de sănătate“.

V SS-iștii în incinta lagărului : detașamentul de pază a deținuților

Zidul era înalt de 8 metri, lat de 2 și lung de 850.

Închidea pe trei laturi și jumătate un spațiu dreptunghiular, mărginit în partea neînchisă de ziduri de o rețea de sîrmă prin care trecea curent electric.

Înăuntrul dreptunghiului se aflau victimele ; dincolo de ziduri SS-iștii care-i păzeau.

SS-iștii cunoșteau totul despre universul pe care-l creaseră și pe care-l conduceau ; cu toate acestea, zidul, la care victimele au continuat să lucreze pînă în ultima zi, îi separa, îi apăra și, cel puțin în parte, îi îndepărta de acest univers. Ei îi cunoșteau ororile, dar existau momente în care puteau întoarce capul ca să nu le vadă. Seara, cînd deținuții se reîntorceau în fortăreață ducîndu-și în spate sau pe vreun cărucior morții lor, nimic nu-i oprea pe SS-iști să se plimbe cu indiferența celui care, într-un oraș, trece pe lîngă zidul unei închisori.

Dar se aflau SS-iști și în interiorul dreptunghiului. Erau cei din detașamentul de pază. Osînda acestora nu consta atît în faptul că erau văzuți, cît în aceea că vedeau. Ei vegheau asupra mesei și somnului victimelor. Le supravegheau munca. Asistau la toate fazele aceluia proces de fabricare a cadavrelor, care constituia activitatea esențială a lagărului. Ororile care îi înconjurau erau zilnice, continue, directe. Nu puteau să întoarcă privirea ca să nu le vadă ; erau în felul acesta și ei niște deținuți. Erau apăsați și ei de stigmatul lagărului ; erau supuși unei presiuni psihologice adesea de nesuportat. Din această cauză, platoșa lor de insensibilitate a început, cu trecerea timpului, să aibă în unele cazuri fisuri.

Așa se explică faptul că, la sfîrșitul războiului, mulți dintre dînșii fie că și-au recunoscut vina, fie că nu s-au apărat decît cu jumătate de gură.

Primul comandant al detașamentului de pază de la Mauthausen a fost căpitanul Georg Bachmayer.

Al doilea : locotenentul Hans Altfuldisch.

Al treilea : locotenentul Anton Streitwieser.

Bachmayer își va ucide familia și apoi se va sinucide.

Altfuldisch va fi judecat la Dachau și spânzurat.

Streitwieser va supraviețui. Astăzi trăiește la Köln, unde are o întreprindere de taximetre. Ne vom ocupa de el în capitolul consacrat evacuării de la Mödling.

Bachmayer a fost prezent în lagăr de la înființare până la sfârșit.

Singura lui mărturie după prăbușire au fost cele câteva focuri de revolver cu care și-a ucis soția, copiii și apoi pe el însuși.

În locul declarației lui s-o ascultăm pe cea a servitorului său Karl Olivia, purtător de triumphi roșu. Declarația a fost luată la Viena în ziua de 2 februarie 1946 de către Artur Becker, *special investigator* al lui „War Crimes Branch”¹.

„Bachmayer căuta să pară om de lume. Era nebun după femei. Își dădea aere de mare domn, cu toate că era de origine modestă. Înainte fusese cizmar.

A intrat de tânăr în SS, devenind căpitan, comandant al detașamentului de pază a deținuților la Mauthausen.

Părea să nu cunoască legile morale. Se comporta ca un delincvent perfect. Era crud și brutal. Dar eu am avut ocazia să-l văd după ce i s-a făcut o operație, când s-a rănit ușor la un călcâi în timpul unei partide de vânătoare : delira sub efectul narcozei și încerca să se justifice. Repeta într-una : am făcut totul din ordin. După aceea a plîns și a cerut să vină copiii.

Da, tocmai Bachmayer care a ucis cu sînge rece mii de persoane.

Bachmayer venea adesea acasă ca să-și schimbe uniforma pătată de sînge. Eu o duceam pe cea murdară la spălătorie.

Cu puțin înainte de prăbușire și-a dus familia în apropiere de Schwertbuerg, unde aceasta a locuit împreună cu familia căpitanului Zoller.

Cu două zile înainte de eliberare, Bachmayer a părăsit lagărul, și-a ucis copiii, soția și s-a sinucis”.

¹ H.

„Își iubea nebunește soția, copiii, dar era și mai nebun după fetele de la bordel“. Așa l-a descris pe Bachmayer un alt martor, Hans Marsalek.

La Mauthausen, primul comandant al detașamentului de pază își petrecea în bordel tot timpul pe care i-l lăsa liber munca lui de zbir. Uniformele lui impecabile, de pe care era curățată orice urmă de sânge, îi slujeau ca să le zăpăcească pe prostituatele din baraca nr. 1.

Lipsit de fantezia care i-ar fi permis să înțeleagă simțămintele și durerile victimelor sale, Bachmayer și-a petrecut anii trăiți în lagăr exercitând activități care păreau să convină cel mai bine naturii sale de mascul: omorul, vânătoarea și actul sexual.

Faptul că s-a sinucis și și-a ucis familia s-a datorat, probabil, tocmai lipsei lui de fantezie. El nu-și imagina că ar putea exista o logică diferită de cea de care ascultase și socotea că învingătorii nu puteau să se comporte altfel decât cei de o seamă cu dînsul și că nu aveau să-i cruce nici măcar familia.

Experiența lagărului era pentru dînsul atît de directă și de puternică, încît considera imposibilă existența unei lumi guvernate de alte legi.

Asemenea lui au procedat căpitanul Fritz Seidler, comandant la Gusen, și doctorul Lohnauer, șeful castelului Hartheim.

Soțiile și copiii nevinovați ai acestor călăi s-au numărat printre ultimele victime ale „sistemului“ de la Mauthausen.

Locotenentul Hans Altfuldish se afla pe banca acuzaților la Dachau alături de subordonații lui: sergentul-major Josef Niedermeyer, comandantul carcerii și al blocului 20, sergentul-major Andreas Trum, șeful Serviciului de muncă, caporalul-major Josef Riegler și caporalul Rudolf Mynzak. Toți și-au ispășit în ștreang faptele săvîrșite.

Fără să se deosebească prin nimic și la fel de crud ca ceilalți zbiri, Altfuldish s-a deosebit totuși de ei prin căința de care a dat dovadă la sfîrșit. „Era cuprins de adînci remușcări“, a spus preotul care l-a asistat în ultimul an de viață.

Mărturia făcută de Altfuldish în timpul instrucției procesului oferă posibilitatea de a înțelege mai bine cum funcționa detașamentul de pază.

Are cuvîntul locotenentul Altfuldisch :

„Subsemnatul Hans Michael Altfuldisch, născut la 11 noiembrie 1911, declar următoarele :

Sînt de naționalitate germană. În septembrie 1931 am intrat în Allgemeine SS. În 1933 m-am înrolat ca voluntar în unitatea «Cap de mort» din Dachau și de atunci am funcționat în diferite lagăre.

În august 1938 am sosit la Mauthausen cu gradul de plutonier. Am rămas acolo pînă în mai 1945, avînd la sfîrșit gradul de locotenent. În lagărul de la Mauthausen am îndeplinit, în diferite perioade, funcțiile de blockführer, rapportführer, șef al serviciului de cenzură și comandant al detașamentului de pază a deținuților.

Am fost al doilea comandant al detașamentului de pază a deținuților, începînd din toamna anului 1944. Îl aveam ca superior pe colonelul comandant Zierys. Egali mei erau căpitanul Adolf Zutter, adjunct al comandantului, Victor Zoller, comandantul batalionului de pază, locotenentul Schulz, comandantul Serviciului politic și șeful secretariatului pentru probleme de criminalistică, Bachmayer, primul comandant al detașamentului de pază, căpitanul Strauss, șeful Serviciului administrativ, și căpitan medic Wolter, medic șef.

Sub controlul direct al lui Bachmayer și al meu se aflau Trum, șeful Serviciului de muncă, Niedermayer, șeful Bunkerului, rapportführerii, dintre care îl menționez pe Josef Riegler, și blockführerii.

După cum am mai declarat la interogatoriu, răspunderea nu poate fi individualizată pornind de la diferitele funcții administrative, pentru că toți șefii, sub controlul comandantului Zierys, dădeau ordine tuturor subordonaților. De asemenea nu are nici un sens să se atribuie răspunderea anumitor maltratări în mod special vreunui dintre subalternii mei. Sectoarele lor de activitate, activitatea lor se suprapuneau mereu și fiecare, indiferent dacă era blockführer, rapportführer sau arbeitdienstführer, era folosit la tot ce se făcea în lagăr. Nu se poate atribui unui singur ofițer sau gradat răspunderea pentru condițiile inumane care au existat la Mauthausen. Toți cei ce au făcut serviciu în lagăr au colaborat la crearea și la menținerea acestora.

Cam prin februarie 1945, colonelul Zierys a trecut în sub-

ordinea directă a lui August Eigruber, gauleiterul provinciei Oberdonau. Este probabil ca Eigruber, datorită rangului înalt pe care-l avea în SS, să fi avut o influență puternică asupra lui Zierys și mai înainte.

În absența lui Zierys, adjunctul Zutter, Zoller, comandant al batalionului de pază, și uneori maiorul Alois Obermayer au ținut locul comandantului lagărului. În absența lui Zierys, fiecare dintre aceștia i-a ordonat lui Bachmayer sau mie să procedăm la execuții.

În timpul cât am funcționat acolo, efectivul deținuților de la lagărul Mauthausen, inclusiv al kommando-urilor externe, a ajuns la aproximativ 80 000 de oameni, iar cel al lagărului principal la 20 000.

Deținuții erau ruși, polonezi, francezi, olandezi, italieni, spanioli, cehoslovaci, iugoslavi, unguri, belgieni și de alte naționalități.

Barăcile, suprapopulate, adăposteau între 500 și 600 de persoane fiecare. Efectele deținuților erau mai mult decât mizerabile, iar hrana nu depășea 600-800 de calorii.

Lagărul de la Mauthausen era de categoria a treia. Aceasta însemna că deținuții trebuiau să trăiască și să lucreze în condițiile cele mai proaste. Probabilitățile de supraviețuire erau extrem de reduse.

În cazurile de execuție, regulile erau următoarele : ordinul venea de la comandantul Zierys sau, în absența acestuia, de la căpitanii Zutter și Zoller ori de la maiorul Obermayer direct la Bachmayer sau la mine. Eu sau Bachmayer îi dădeam lui Riegler ordin să-i ducă pe deținuți la Niedermayer. Deținuților li se cerea să se dezbrace, după care erau examinați de locotenentul Schulz sau de căpitanul medic Wolter, care le înregistrau dinții de aur. Apoi erau conduși la locul unde se făceau execuțiile. Eu sau Bachmayer îi conduceam. Au fost uciși în felul acesta între 300 și 500 de ruși, polonezi și cehi. Îmi amintesc de următoarele persoane care au participat la execuțiile conduse de mine : plutonierii Trum, Emil Mueller, Striegel, Struller, rapportführerul Riegler, sergentul-major Niedermayer și plutonierul Leopold Bernhardt. Următorii șefi SS supravegheau execuțiile alături de mine : căpitanul Zoller, căpitanul Beck și locotenentul Blei.

Pentru exterminarea rapidă a deținuților exista o cameră de gazare. Îmi amintesc că am condus omorîrea prin gazare a 250 de bărbați și femei de naționalitate rusă, cehoslovacă și maghiară. Execuțiile prin gazare erau ordonate de comandantul Zierys, cîteodată de către căpitani Zoller și Zutter și, în cazul anumitor bolnavi, de căpitanul medic Wolter. Deținuții erau mai întîi examinați de Niedermayer, care le lua efectele personale ; pe urmă atît bărbații, cît și femeile erau obligați să se dezbrace în prezența SS-iștilor și să intre în camera de gazare. Pentru a se accelera operația, celor care aveau dinți de aur li se făcea o cruce pe piept.

Îmi amintesc de executarea unui grup de soldați englezi și americani care au fost împușcați împreună cu o femeie în primăvara anului 1945. Ofițerii, în uniformă, au fost interogați de o comisie formată din maiorul Schoenefeisen, secretarul secției criminale Habacher, Werner Mueller și doctorul Marcel Thost. În timpul interogatoriului au fost torturați, iar după aceea împușcați din ordinul generalului Kaltenbrunner. Am asistat la executarea lor ca urmare a ordinului pe care mi l-a dat Zierys.

Acum sînt mîhnit că am activat în lagărul de la Mauthausen. Totuși comanda o dețineau Zierys, Eigruher, Zutter, Zoller și alții, al căror scop era, cum au declarat în mai multe rînduri, să-i extermine pe deținuți.

Dacă eu și alții de rang mic, ca, de exemplu, block- și rapportführerii nu am fi colaborat, am fi devenit și noi deținuți și am fi fost, probabil, uciși.

Semnat, *Hans Michael Altfuldisch*

Aceasta a fost mărturia lui Altfuldisch.

Ca și șeful lor, oamenii din detașamentul de pază care se aflau pe banca acuzaților la Dachau — Niedermayer, Trum și Riegler — și-au recunoscut în timpul instrucției vina.

Ca și șeful lor, ei s-au abținut să răspundă în timpul procesului la întrebările judecătorilor, adică practic au renunțat să se apere.

Niedermayer ?

Nu ! Parașutistul olandez nu se numea așa. Îndrăzneala lui nu fusese atît de mare. Purta un nume mai modest : Niermayer.

Dar, pentru adevăratul, pentru singurul Niedermayer, o astfel de asemănare era totuși prea mult.

L-a chemat pe olandez afară din celulă și s-a năpustit cu pumnii asupra lui.

Episodul i-a fost relatat lui Artur Becker, *special investigator*, de către deportatul spaniol Juan de Diego Herranz.

Și martorul Hans Schmehling, kapo al echipei de gropari de la Mauthausen, l-a cunoscut pe Niedermayer, despre care a depus mărturie la procesul de la Dachau.

„*Procurorul*. Ați cunoscut o persoană cu numele de Niedermayer ?

Schmehling. Da.

Procurorul. L-ați văzut maltratând pe cineva ?

Schmehling. Da.

La 16 februarie 1945 a sosit un transport de la Sachsenhausen.

Au fost selecționați oamenii care se aflau într-o stare fizică proastă. Alegerea nu a fost făcută de către un medic, ci de Trum împreună cu câțiva blockführeri.

Cele 500 de persoane selecționate au fost obligate să se dezbrace și să se alinieze în picioare de-a lungul unui zid. Pompierii i-au stropit cu apă rece toată noaptea.

Dimineața, un camarad m-a chemat să vin să văd ce se întâmplă în apropierea bucătăriei. Cei dintre selecționați care mai rămăseseră în viață erau uciși de Niedermayer, de șoferul său Bachmayer și de câțiva blockführeri cu răngi de fier și cu bastoane.

Procurorul. Ați văzut scena aceasta personal ?

Schmehling. Da. Am văzut-o personal“.

Iată ce a declarat sergentul-major Niedermayer în fața judecătorului de instrucție.

„Subsemnatul Josef Niedermayer, născut la 11 aprilie 1920, domiciliat în Linz, declar următoarele :

La 4 aprilie 1938 am intrat ca voluntar în Waffen SS. În aprilie 1942 am fost mutat cu gradul de caporal în lagărul de la Mauthausen, unde am rămas până la sosirea trupelor americane în mai 1945.

La Mauthausen am fost führer al închisorii din Bunker și, din noiembrie 1944, blockführer la baraca 20.

Această baracă era înconjurată de sîrmă ghimpată, prin care

trecea curent electric, și de un zid. Deținuții care erau închiși acolo trebuiau să moară lent de foame sau de boală, doctorului Wolter nefiindu-i permis să-i îngrijească.

În blocul 20 rația zilnică era de jumătate litru de așa-numită supă cu o optime sau o șaisprezecime de pâine, care adesea nu era distribuită, și o felie subțire de brânză, salam sau margarină.

Din 1 300 de deținuți câți se aflau în bloc în noiembrie 1944, 800 au murit până în februarie 1945. În acea lună a avut loc o încercare de fugă a celor rămași în viață. Cei care au fost prinși vii au fost gazați¹. Deținuții erau ruși, polonezi, francezi, olandezi, italieni, belgieni, un iugoslav și un german. Erau mai ales prizonieri de război, ofițeri, soldați și câțiva muncitori care fugiseră de la locurile lor de lucru.

Așa-numita «ordonanță a glonțului», pe care am citit-o cu ochii mei și care era semnată de comandantul Kaltenbrunner, stabilea ca prizonierii de război fugiți și prinși, cu excepția englezilor și americanilor, să fie trimiși la Mauthausen pentru a fi lichidați. În ceea ce privește blocul 20, primeam ordine de la comandantul Zierys, de la Bachmayer, de la Zutter și de la doctorul Wolter.

Repet că am efectuat execuțiile numai din ordin ; dacă nu aș fi executat ordinele primite, aș fi fost ucis eu însumi. Am luat parte la aproximativ 400 de execuții în celulele Bunker-ului în urma ordinelor comandantului Zierys și uneori ale căpitanilor Bachmayer, Zoller sau ale locotenentului Altfuldisch.

Trebuia să-i pregătesc pe cei desemnați pentru executare. Îi duceam în camera de dezbrăcare, care era anticamera locului unde aveau loc execuțiile. Execuțiile erau conduse de comandantul Zierys și de Bachmayer sau Zoller, de Schulz sau Altfuldisch ori Zutter.

Am participat la aceste execuții pentru că, dacă n-aș fi ascultat de ordinele primite, aș fi fost ucis eu însumi.

În lagăr se afla și o cameră de gazare. Acolo au fost lichidați aproximativ 4 000 de deținuți.

Când sosea un transport destinat gazării, eram informat de căpitanul Bachmayer, de căpitanul Zutter, de locotenentul Schulz sau de locotenentul Altfuldisch.

¹ Această declarație contrazice declarațiile lui Altfuldisch și Riegler, care au afirmat că deținuții fugiți din blocul 20 au fost uciși cu focuri de pistol.

Cei ce urmau să fie gazați erau aduși la Bunker, unde eu și ajutoarele mele, caporalul Rommel și caporalul major Proksch, întocmeam lista lor și le luam obiectele de valoare și efectele, pe care le încredințam locotenentului Eisenhoefer. După aceea îi duceam pe condamnați la camera de gazare, dându-i în primire sergentului major Roth și locotenentului Gerber.

După executare, dentiștii, căpitanul Henkel și Franz Jutmann, le scoteau dinții de aur celor omorâți.

În martie-aprilie 1945 au fost gazați 1 400 de bolnavi selecționați de medicul-șef, dr. Wolter.

I-am bătut pe deținuți cu o bătă, cu mâinile și cu pumnii în celulele Bunker-ului. Deținuții erau noi sosiți.

Mauthausen era un loc unde trebuiau să moară cât mai mulți deținuți cu putință. Comandantul Zierys, căpitanii Zoller și Zutter, locotenentii Schulz și Altfuldisch, căpitanul medic Entress, căpitanul medic Wolter și gauleiterul Eigruber dădeau ordine directe în acest sens.

Noi, oamenii neînsemnați, blockführeri și rapportführeri, trebuia să le executăm.

Aș vrea să subliniez că ordinele de executare, de gazare etc. veneau din partea tuturor comandanților diferitelor servicii.

Toate cele arătate nu le-am declarat pentru a-i învinui pe alții sau pentru a micșora răspunderea ce-mi revine mie. În realitate, toți omorau de fiecare dată când se ivea prilejul.

Semnat, *Josef Niedermayer*

Iată ce a declarat Hans Schmehling, kapo al groparilor, în calitate de martor la procesul de la Dachau.

„*Schmehling*. Într-o după-amiază au sosit două mașini pline de trupuri omenești. Un camarad mi-a arătat că trei mai erau vii. I-am acoperit cu păături. Nu erau în agonie. Unul dintre ei s-a ridicat și a cerut apă.

M-am gândit să-l las să se odihnească puțin și apoi să-l trimit înapoi în lagăr. Dar ideea mea nu i-a plăcut celui care-i păzea. Oamenii aceia fuseseră înregistrați ca decedați. Mi-a ordonat să mă duc la plutonierul Roth, care răspundea de îngroparea celor morți. Roth lipsea. M-am adresat lui Trum, șeful Serviciului de muncă.

I-am spus despre cei trei care erau în viață și i-am cerut un vehicul să-i duc înapoi în lagăr.

Trum mi-a ars câțiva pumni și mi-a spus : «Nu știi ce trebuie să faci în asemenea cazuri?».

În camera de alături se afla adjunctul Zutter. A venit la noi și i-am repetat cele ce-i spuseseam lui Trum. L-a chemat pe cel însărcinat cu paza și, în prezența mea, i-a ordonat : «Ocupă-te de cei trei. Împușcă-i în ceafă. N-avem timp de pierdut».

Soldatul de gardă a executat ordinul în prezența întregii echipe de gropari“.

Trum. Toți deținuții se temeau de acel tânăr și teribil bavarez care comanda detașamentul de muncă.

Alături de Bachmayer, el era, poate, unul dintre cei de care se temeau cel mai mult deținuții din dreptunghi.

Intrase în lagăr la 23 de ani. A ieșit când avea 26.

Fostul deportat Maurice Lampe din Paris a declarat următoarele la procesul de la Dachau.

„*Lampe*. Către sfârșitul lui septembrie 1944, un deportat a întârziat la apel. Erau de față mai mulți SS-iști cu câini. Trum l-a asmuțit pe al lui asupra deținutului care întârziase.

Faptul s-a petrecut în fața tuturor deportaților.

Procurorul. Omul a fost ucis de câine ?

Lampe. Nu. Încă nu era mort când a fost transportat la Bunker. L-au lichidat SS-iștii“.

Iată ce a declarat în timpul instrucției sergentul-major Andreas Trum.

„Subsemnatul Andreas Trum, născut la 28 noiembrie 1920, domiciliat la Hochdorf, districtul Regen (Bavaria), declar următoarele :

Am intrat în SS la 25 octombrie 1940. În 1943 am ajuns la Mauthausen ca șef al Serviciului de muncă, rămânând cu această însărcinare pînă în mai 1945. În mai 1945 aveam gradul de sergent-major.

Scopul lagărului de la Mauthausen era uciderea unui număr cît mai mare de deținuți, așa spuneau superiorii noștri în discursurile lor.

Către sfârșitul anului 1944 s-a produs o anumită schimbare. Era necesar să fie cruțați, după cum spuneau Zihereis, Zutter și Bachmayer, deținuții în stare să muncească în fabricile de armament ; în schimb, bolnavii, care erau doar niște guri în plus, trebuiau eliminați cu și mai multă energie decât înainte. Eu și, asemenea mie, blockführerii, rapportführerii și santinelele aveam sarcina să realizăm obiectivele superiorilor noștri. Am ascultat de ordinele primite, pentru că altfel ajungeam și eu în lagăr sau aș fi fost ucis.

Recunosc că i-am obligat pe deținuți să execute munci grele care depășeau mult forțele lor. Am făcut-o însă în conformitate cu ordinele primite.

Recunosc de asemenea că i-am bătut adesea pe deținuți cu lopata, cu biciul sau cu pumnii pînă ce au căzut în nesimțire.

Între 1943 și 1945 am condus în diferite rînduri ruși, polonezi și cetățeni de alte naționalități la camera de gazare în locul lui Niedermayer.

În momentul în care deținuții erau închiși cu cheia în camera de gazare, farmacistul Erich Wasicky îi dădea plutonierului Roth borcanul cu gaz.

Pe la sfârșitul primăverii 1944 l-am văzut făcînd aceeași operație și pe farmacistul Gerber.

Semnat, *Andreas Trum*"

Dar Trum mințea. Mințea și Altfuldisch și mințeau și ceilalți din dreptunghi, deveniți pe banca acuzaților de la Dachau „oameni neînsemnați“. În lagăr nu avuseseră loc niciodată maltratare. Existase doar o justiție rigidă : dacă un SS-ist ucidea un evreu, era pedepsit cu cinci ani închisoare. Micul și încăpățînatul caporal Mynzak, paznic la carcera de la Mauthausen, s-a arătat gata să restabilească adevărul.

Nu văzuse totul, nu știa totul și, dintr-o nefericită obișnuință, nu privise coșurile fumegînd. Dar de anumite lucruri era sigur. Iată ce a avut de spus caporalul Rudolf Mynzak la procesul de la Dachau.

„*Mynzak*. Am intrat voluntar în SS la 27 noiembrie 1939 la vîrsta de 19 ani.

Părinții mei erau cetățeni polonezi care trăiau în Germania de 25 de ani. Cînd a început războiul cu Polonia, în Ger-

mania s-a aflat despre cruzimile săvârșite de polonezi asupra prizonierilor germani. Părinții mei au suferit mult. Din această cauză am hotărât să intru voluntar în SS, cunoscut drept corp de elită al armatei. În 1940 am suferit un accident și am fost operat la genunchiul drept. Nu mai eram apt pentru front. Ca urmare, la 1 ianuarie 1941 am fost trimis la Mauthausen. De la 1 ianuarie 1942 am fost pus să păzesc celulele din Bunker.

Bunker-ul era un loc de pedeapsă atât pentru SS-iști, cât și pentru deținuți. Aripa stînga era pentru primii, cea dreaptă pentru ceilalți. Am aflat că la etajul de dedesubt era crematoriul, dar nu știam că există și o cameră de gazare și o încăpere pentru execuții.

Apărarea. Martorul Konrad Wagner a declarat că îi maltratai pe deținuți. Este adevărat ?

Mynzak. N-am maltratat niciodată pe nimeni. Înainte de a intra în serviciu la Bunker am semnat un document prin care declaram că știu că maltratarea deținuților era interzisă. În Bunker erau închiși numeroși SS-iști care se făcuseră vinovați de această abatere. Îmi amintesc de un caz deosebit : un SS-ist fusese condamnat la cinci ani închisoare pentru că ucisese fără nici un motiv un evreu polonez“.

Contrainterogatoriu :

„Procurorul. Crematoriul funcționa în fiecare zi, este adevărat ?

Mynzak. Nu știu. N-am fost niciodată la crematoriu.

Procurorul. Dumneata lucrai la Bunker, este adevărat ?

Mynzak. Da.

Procurorul. Vedeai fumul ieșind pe coș în fiecare zi ?

Mynzak. Nu obișnuiam să mă uit la coș ca să văd dacă în fiecare zi scotea fum sau nu.

Procurorul. Ai văzut SS-iști maltratînd deținuți ?

Mynzak. Da, am văzut deținuți palmuiți, loviți sau maltratați de SS-iști. Pentru aceste motive, SS-iștii respectivi au fost arestați și băgați în celulele Bunkerului.

Procurorul. Printre SS-iștii arestați pentru că maltrataseră deținuți se aflau Spatzenegger, Trum, Krebsbach, Riegler, Willy Eckert ?

Mynzak. Nu.

Procurorul. Nu am alte întrebări“.

Dintre toți cei din detașamentul de pază a deținuților de la Mauthausen ajunși pe banca acuzaților la Dachau, Mynzak, omul care intrase în SS din indignare față de cruzime, a fost singurul care nu a mărturisit. Nerușinarea lui era de-a dreptul patetică.

A fost spânzurat împreună cu ceilalți.

VI

Medicul împotriva lui însuși : Serviciul sanitar

Nici un fel de pardoseală. Nici o fereastră. Nici un pic de apă. Nici un closet. Păreau niște grajduri părăsite.

Erau barăcile spitalului de la Mauthausen, ale infirmeriei inaugurate la 14 aprilie 1943.

Fiecare baracă avea, pentru necesitățile fiziologice ale celor care o ocupau, trei bidoane, care răspîndeau o duhoare de nesuportat. Bolnavul se tîra cu mare greutate pînă la marginea bidonului și se așeza în echilibru deasupra lui. O amețeală, un moment de slăbiciune și aluneca înăuntru.

Unii au și pățit așa.

Paturile, așezate pe trei etaje, erau late de 80 cm și lungi de 180. Saltelele erau de hîrtie, umplute cu paie.

Saltelele și paturile nu au fost schimbate niciodată în tot cursul existenței infirmeriei.

În perioadele de mare aglomerație, în fiecare pat dormeau pînă la șase persoane : trei cu capul spre un capăt și trei spre celălalt. Lipsa de spațiu provoca certuri furibunde. Proptelele paturilor erau slabe, astfel că de multe ori nu rezistau la greutatea, chiar redusă, a bolnavilor. Dacă patul de sus cădea, se dărimau și cele de dedesubtul lui, și atunci o duzină de corpuri se rostogoleau pe jos, în rîsetele răgușite ale celor din baracă.

Bratislav Busak, fost deportat politic cehoslovac, a declarat la Dachau că o asemenea prăbușire a paturilor a provocat moartea unui deportat și două fracturi de braț.

În 1944 numărul barăcilor a crescut de la trei la opt, iar în incinta infirmeriei au fost construite un spălător și latrine.

Fostul deportat Busak a declarat următoarele judecătorilor de la Dachau :

„Vă cer scuze că am să vorbesc despre un subiect foarte dezagreabil : condițiile din infirmeria de la Mauthausen. Era foarte greu pentru bolnavi să meargă de la baracă la latrină numai în cămăși și izmene.

Către sfârșitul războiului, mulți dintre cei ce se aflau în infirmerie nu aveau nici măcar atît. În această situație se găseau mai ales noii sosiți, care, după control, erau trimiși la infirmerie goi sau cel mult cu o pătură în spate.

Unii bolnavi erau atît de slăbiți, încît cădeau și mureau în scurtul drum de la baracă la latrină.

Pe de altă parte, în timpul nopții nu era permisă ieșirea din baracă, astfel că erau folosite bidoanele.

Aș mai vrea să amintesc tribunalului că mulți bolnavi au murit pentru că în timpul celor două apeluri zilnice (unul dimineața și altul seara) trebuiau să iasă din barăci indifereți de starea în care se aflau și să stea ore întregi afară goi sau numai în rufărie de corp.

Numai foarte rar, în cele mai friguroase zile de iarnă, li se îngăduia celor internați în infirmerie să nu iasă. Pentru SS-iști era mai comod să-i numere pe deportați încolonați la un loc. Or, tocmai în timpul apelurilor făcute afară, mii de bolnavi și-au pierdut viața“.

Baraca cea mai oribilă era baraca nr. 8, unde erau internați cei cu boli infecțioase. Secția celor cu scabie era atît de aglomerată, încît o bună parte din cei internați acolo nici nu puteau să se întindă. Alte secții erau rezervate dizentericilor și tificilor.

În 1943 nu se afla nici un evreu în infirmeria de la Mauthausen. Nu erau internați și erau puțini și în lagăr, zbirii avînd grijă ca ei să moară într-o perioadă extrem de scurtă.

În 1944, după ce germanii au ocupat Ungaria și a sosit primul transport de evrei unguri, dispozițiile s-au schimbat : evreii erau primiți în infirmerie, dar nu căpătau decît jumătate din rația de supă și pîine deloc.

În sfârșit, în aprilie 1945 lucrurile au luat o întorsătură paradoxală. Nu numai că s-a stabilit ca evreilor să li se dea rația normală, ci chiar să li se repartizeze cîte un pat de per-

soană¹. Era un privilegiu de care n-au mai putut să se bucure.

„*Busak*. În acea perioadă, numărul total al bolnavilor aflați în infirmerie era de 6 500 ; numărul evreilor era de 1 600.

Cînd a sosit ordinul ca fiecărui evreu să i se dea o saltea, i-am spus rapportführerului că acest lucru nu era cu putință : nu existau decît 1 760 de saltele, astfel că, dacă am fi executat ordinul, n-ar mai fi rămas decît 160 pentru cei 4 000 de internați care nu erau evrei“.

Aveau un aer vesel cele trei autobuze poștale cu ferestre false, vopsite în albastru viu. Erau folosite pentru transportarea la un „sanatoriu“ din apropiere a grupurilor de bolnavi din infirmerie selecționați de medici.

Desigur, deportații care se urcau în autobuze nu-și închipuiau că aveau să fie duși într-un loc plăcut. Dar în lagăr orice schimbare era primită cu o nestrămutată speranță. Și, dealtfel, ce putea fi mai rău decît infirmeria ?

Pe urmă a început să transpire cîte ceva.

S-a descoperit că la întoarcerea în lagăr, autobuzele aduceau îmbrăcăminte, proteze de brațe și de picioare și proteze dentare. S-a aflat de asemenea că fișele celor ce plecau cu autobuzul nu erau trimise la „sanatoriu“, ci erau trecute la arhivă cu o cruce în dreptul numelui deportatului.

În cele din urmă, adevărul a ieșit la iveală.

Autobuzele se duceau la castelul Hartheim, unde exista o cameră de gazare.

Transportarea la Hartheim nu era singura modalitate de a-i lichida pe bolnavii selecționați de medici ; altă modalitate consta în injecțiile intracardiace cu benzină, care se făceau în sala de operații. Alta, practică în ultima perioadă, era gaza la Mauthausen.

Medicul cehoslovac Josef Podlaha s-a referit la încă o modalitate de lichidare.

„*Procurorul*. Spuneți, domnule profesor Podlaha, dacă știți despre existența unui autobuz camuflat spre a părea că ser-

¹ Era în mod evident vorba de executarea ordinului dat de Himmler la Viena comandantului Zierys în ziua de 28 martie 1945.

vește pentru transportul poștei, dar care era folosit de fapt pentru gazarea deținuților.

Podlaha. Da, îmi aduc bine aminte de acel autobuz. Îmi amintesc de asemenea următorul episod : în blocul 19 erau peste 200 de deportați bolnavi de tuberculoză. Într-o zi, înainte de apelul de seară, autobuzul a fost parcat lângă blocul 16. Comandantul Ziereis, doctorul Krebsbach și farmacistul Wasicky au selecționat 30 de bolnavi și i-au pus să se urce în autobuz.

Procurorul. Când a avut loc această întâmplare ?

Podlaha. Către sfârșitul anului 1942¹.

Medicii de la Serviciul sanitar al lagărului Mauthausen și din kommando-urile dependente implicați în proces erau șapte la număr. Trei dintre ei, maiorul medic Eduard Krebsbach, poreclit la Mauthausen „Spritzbach“ (Spritz înseamnă seringă), maiorul medic Hermann Entress și căpitanul medic Waldemar Wolter fuseseră succesiv medici-șefi la Mauthausen. După cum a rezultat din depozițiile martorilor, toți trei procedaseră la selecționări. Dintre medicii de la Mauthausen, doar unul a refuzat să facă o asemenea operație : doctorul Lukas de la Muensten, care a stat în lagăr aproximativ două luni și apoi a fost mutat ¹.

Alături de Krebsbach, Entress și Wolter mai erau acuzați doctorul Willy Jobst, medic-șef la Ebensee, sublocotenentul doctor Erich Wasicky, farmacist, dentiștii căpitan medic Walter Hoeler și locotenent medic Wilhelm Henkel ; în afară de ei, și Hans Kreindl, infirmier SS la Ebensee.

Un alt medic a fost prins ulterior de americani. Este vorba de doctorul Helmut Vetter, condamnat la moarte, de care ne vom ocupa în paginile referitoare la Gusen. Altul, doctorul Sieghert Ramsauer, de la kommando-ul de la Loibl-Pass, a fost prins de francezi și condamnat la muncă silnică.

Toți ceilalți, peste o sută la număr, sînt liberi. Iată câteva nume : Richter (Mauthausen și Gusen), Kiesevertter (Gusen), Plettig (kommando-urile din Viena), Schenk (Mauthausen), Hoffmann (Mödling), Jury (Gusen), Schildbach (Gusen), Jung (Gusen), Boemichen (Mauthausen), Ausdembruch și Brandt (dentiști la Mauthausen).

¹ Depoziția profesorului Josef Podlaha.

De cum a ajuns în lagăr, profesorul Josef Podlaha a avut pri-
lejul să-l cunoască pe colegul lui, doctorul Krebsbach.

„*Podlaha*. Sosiți la Mauthausen, am fost puși să așteptăm
în picioare cam două ore lângă zidul exterior. Pe urmă a
venit comandantul Zierys, însoțit de medicul șef dr. Krebs-
bach, de dr. Richter și de dr. Boemichen.

Doctorul Krebsbach a spus ca medicii, avocații și alți pro-
fesiioniști din grup să treacă la o parte, apoi ne-a cercetat
îndelung și ne-a palmuit.

Mulți au fost bătuți cu bastoanele. Un evreu cehoslovac a
fost bătut atât de sălbatic, încât nu se mai putea ține pe
picioare și a trebuit să-l susținem.

A venit Altfuldish cu câinele lui și l-a asmuțit asupra
noastră. Unii dintre noi au fost mușcați. Printre aceștia s-a
numărat și prietenul meu, profesorul Busak. Am fost dez-
brăcați, obligați să le dăm SS-iștilor tot ce aveam și am
fost lăsați goi pe platoul unde se făcea apelul. Era foarte
frig, temperatura fiind de aproximativ minus 15 grade. Un
evreu din grupul nostru a degerat și, lipsit de îngrijire,
a murit în săptămâna următoare.

În perioada aceea era interzisă îngrijirea medicală a evre-
ilor.

Procurorul. Câte persoane din grupul dv. de 80 mai erau
în viață în momentul eliberării?

Podlaha. Cinci.

Procurorul. L-ați mai văzut pe doctorul Krebsbach după
noaptea în care ați sosit la Mauthausen?

Podlaha. Da. A venit la blocul 15, le-a spus evreilor să iasă
afară și i-a bătut cu furie. Evreii s-au reîntors în baracă
plini de sânge“.

Lui Krebsbach, medicul-„primar“ al Mauthausenului, tre-
buie însă să i se recunoască un merit: acela de a nu fi
împiedicat formarea profesională a asistenților săi.

„*Podlaha*. Doctorul Richter a fost transferat la Gusen și o-
dată cu dînsul și eu. Richter voia să învețe tehnica ope-
ratorie. La Gusen se afla un medic polonez, deportat și el,
pe nume Toni Goscinski. Am început experiențele, executînd
operații pe cadavre. Am lucrat pe morți aproximativ două
săptămîni.

Într-o zi, doctorul Richter ne-a ordonat să facem operații
pe deportații vii. În fiecare zi alegea trei sau patru. Noi,

împreună cu Richter, trebuia să-i operăm de boli pe care nu le aveau, ca, de pildă, ulcer la stomac, sau să facem rezecții de stomac ori extirpări de rinichi.

Procurorul. Câți deținuți a operat doctorul Richter ?

Podlaha. Cam 300.

Procurorul. Și din acești 300 câți au murit ?

Podlaha. Aproximativ jumătate.

Procurorul. Cine era superiorul doctorului Richter când făcea operațiile acestea ?

Podlaha. Doctorul Krebsbach.

Procurorul. Și știa despre operațiile respective ?

Podlaha. Da. A venit la Gusen ca să asiste la ele“.

Procurorul l-a întrebat pe doctorul Busak dacă medicii SS îi îngrijeau pe bolnavi :

„*Busak.* Nu. Bolnavii n-au fost îngrijiți în nici un fel de medicii SS. Pe hîrtie, medicii SS erau cei care conduceau infirmeria ; în realitate veneau numai în inspecție și pentru selecționarea bolnavilor destinați să fie uciși.

Procurorul. Puteți spune ceva despre selecționări ?

Busak. În perioada în care bolnavii erau lichidați prin injecții, medicul-șef al lagărului era doctorul Krebsbach. El era cel care venea la infirmerie pentru a-i selecționa pe bolnavii destinați morții. Venea însoțit de doctorii Richter și Boemichen“.

La Dachau, doctorul Eduard Krebsbach, zis „Spritzbach“, nu s-a apărat. El a declarat în timpul instrucției :

„Cînd m-am prezentat la raport la șeful Serviciului D 3 din Berlin, acesta mi-a ordonat să practic eutanasia în toate cazurile în care era vorba de indivizi inapți pentru muncă sau bolnavi fără speranță de vindecare. Cu toate acestea, am încercat să restrîng acest ordin la cazurile de tuberculoză contagioasă. Pe urmă, mai exact în a doua jumătate a anului 1942, am interzis complet selecționarea bolnavilor. Sub conducerea mea au fost selecționați și supuși la injecții aproximativ 200 de tuberculoși.

Din ordinul comandantului Zierys, farmacistul doctor Wasicky a conceput și a instalat o cameră de gazare. Wasicky era cel care păstra gazul și tot el îl ducea la cameră și efectua gazările.

Prima gazare la care am asistat în calitate de medic a avut loc la începutul anului 1942. Au fost gazați cam 200—300 de deținuți. Îmi amintesc în mod special gazarea a aproximativ 120—130 de cehoslovaci implicați în cazul Heydrich.

Erau de față comandantul Zierys, căpitanul Zutter, locotenentul Schulz și căpitanul Bachmayer“.

În iunie 1943 Krebsbach a fost obligat să părăsească Mauthausen, fiind învinuit de uciderea soldatului din Wehrmacht Josef Breitenfellner din Langenstein, localitate aflată în apropierea Mauthausenului.

În seara zilei de 21 mai 1943, Breitenfellner se îmbătase împreună cu niște prieteni. Trebuia să se întoarcă la unitate în ziua următoare. În drum spre casă, picioarele lui nesigure îl purtasera în grădina casei în care locuia Krebsbach. Cînta. Din nefericire pentru dînsul, medicul-șef de la Mauthausen nu suporta vizitele nedorite și gălăgia. S-a iscat o ceartă. Krebsbach a tras.

Serviciul politic al lagărului i-a contestat șefului postului de jandarmi local dreptul de a proceda la anchetă, întrucît era implicat un ofițer SS al lagărului, și a înaintat un proces-verbal autorităților judiciare prin care arăta că doctorul Krebsbach ucisese din motive de legitimă apărare un individ suspect care intrase în grădina lui ca să fure.

Cu toate amenințările la care a fost supus, șeful postului de jandarmi, un anume Fleischmann, a întreprins o anchetă, restabilind adevărul. Breitenfellner nu era un individ suspect și nu intrase ca să fure¹.

Totuși Krebsbach nu a fost pus sub urmărire. S-a transferat la lagărul din Kaiserwald, unde la 6 august 1944 i-a injectat pe toți evreii care nu erau în stare să meargă spre apus, lagărul urmînd să fie evacuat odată cu apropierea sovieticilor².

La Dachau, Krebsbach a spus că se căiește. Fostii deportați au avut surpriza să-l vadă în biserica din apropierea lagărului, ascultînd pios slujba religioasă³.

Nici Hermann Entress, medic-șef al lagărului de la 21 octombrie 1943 la 26 iulie 1944, nu s-a apărut.

¹ E, documentele jandarmeriei din Mauthausen.

² G. Reitlinger, *Soluția finală*, p. 350.

³ „Regards“ din 10 mai 1946, articolul lui Francisco Boix.

Iată declarația pe care a făcut-o în faza instruirii procesului :

„Spațiul era extrem de redus atât în lagărul propriu-zis, cât și în infirmerie. Într-o singură baracă erau adăpostiți între 600 și 800 de deținuți. Instalațiile sanitare, insuficiente și rudimentare, sporeau mizeria îndurată de deținuți și reduceau probabilitatea de supraviețuire. Hrana era cu totul insuficientă.

N-am calculat niciodată conținutul acesteia în calorii, însă sînt sigur că nu era mai mare de 1 200 pe zi.

Trebuie să recunosc că experiența mea anterioară de la Auschwitz și ordinele comandantului Zierys, ale gauleiterului Eigruber și ale locotenentului Zutter îmi arătau inutilitatea oricărui efort. Orice propunere de îmbunătățire era respinsă ; singura care s-a acceptat pentru unele cazuri și pentru scurt timp a fost aceea de a da mai multă hrană bolnavilor care puteau fi repede recuperați pentru muncă. Scopul lagărului era de a stoarce de la deținuți o cantitate cât mai mare de muncă.

În primăvara anului 1944 am primit de la comandantul Zierys și de la locțiitorul său Zutter ordinul de a-i selecționa pe bolnavii care nu aveau șanse de însănătoșire rapidă. Mai făcusem astfel de selecții la Auschwitz. M-am străduit să-i aleg numai pe cei care era sigur că nu aveau să se însănătoșească. Dintre SS-iștii care îi însoțeau pe cei selecționați la Hartheim mi-i amintesc pe Gustav Greindl, Marschner și Stomasser“.

Doctorul Waldemar Wolter făcuse o carieră strălucită : înainte de a deveni medic-șef la Mauthausen fusese medic la Flossenbürg, Buchenwald, Sachsenhausen și Dachau. La Mauthausen a sosit în august 1944 și a rămas acolo pînă la eliberare.

El a operat ultimele eliminări, despre care profesorul Busak a vorbit în fața Tribunalului de la Dachau.

„*Busak*. În a doua jumătate a lui aprilie 1945, medicul-șef ne-a ordonat selecționarea a 3 000 de bolnavi și trimiterea lor în lagărul nr. 3. Nu ne-am dat seama imediat de sensul

acestui ordin ; credeam că era premergător evacuării întregii infirmerii, dar unora dintre noi le-a fost imediat teamă că cei 3 000 erau destinați exterminării. În acele zile se vorbea și despre un ordin potrivit căruia trebuia să fim lichidați cu toții, inclusiv medicii și funcționarii. În prima zi am format un grup de 800 de bolnavi, pe care i-am însoțit chiar eu la lagărul nr. 3. Când am ajuns în lagăr, un SS-ist, al cărui nume nu-l cunosc, a spus că are nevoie de 20 de persoane robuste pentru a transporta alimente. Dar era numai un pretext, pentru că, de fapt, i-a ales pe ultimii 20 din coloană, care erau cei mai bolnavi, și nu i-a dus la bucătărie, ci de-a lungul curții crematoriului, la camera de gazare. Mi-am dat seama în felul acesta că era vorba de o exterminare în masă. Am dat fuga la infirmerie ca să le spun cele văzute colegilor mei. Pe drum am întâlnit un al doilea grup de bolnavi selecționați, care erau transferați de la infirmerie la lagărul nr. 3. Erau 400. Prin urmare, numărul celor selecționați în acea primă zi a fost de 1 200. Dintre aceștia, 120 au fost gazați în cursul nopții. În ziua următoare am mai selecționat o serie de grav bolnavi. I-am însoțit eu. A fost o procesiune teribilă. Unii dintre ei smulgeau iarba întâlnită în drum și o mâncau ; alții, vreo 30 la număr, au căzut sfârșiți la pământ ; i-am ridicat și i-am condus mai departe. La intrare mi-a ieșit înaintea locotenentul Trum, care mi-a ordonat să masez întregul grup lângă zidul din fața spălătoriei. Trum mi-a spus că bolnavii trebuiau să treacă pe la duș. M-am conformat, deși mi-am dat seama ce însemna fraza lui : «Ăștia sînt primii care o să facă baie». Pronunțînd aceste cuvinte, Trum a indicat grupul celor care nu se puteau ține pe picioare și fuseseră adunați de pe jos în timpul drumului pînă la lagăr. L-am urmat pe Trum și pe acei oameni pînă la intrarea în curtea crematoriului. Pe urmă m-am întors repede înapoi la ceilalți bolnavi care stăteau lângă zid și le-am spus să vină după mine la lagărul nr. 3. Dar între timp Trum ieșise de la crematoriu. Ne-a ordonat să ne oprim și m-a întrebat de ce n-am lăsat grupul lângă zid în așteptarea dușului, așa cum îmi ordonase, după care m-a lovit, provocîndu-mi o hemoragie la ureche, și mi-a spus să selecționez alți 96 de

bolnavi și să-i duc la crematoriu. În timp ce-i selecționam, Trum a adăugat: «Fii atent! Dacă o să lipsească unul singur, te includ pe tine în grup».

Nici un alt grup de bolnavi n-a mai ieșit din infirmerie. Noi, medicii deportați, am refuzat să mai facem alte selecționări. Să le facă SS-iștii singuri, am spus noi. Refuzul nostru a blocat operația, astfel că ultima mie de bolnavi a fost salvată. Între timp, gazările continuau. Din cei 1819 deportați transferați în lagărul nr. 3 în primele zile, 1 441 au fost gazați.

Între timp sosise o coloană a Crucii roșii, căreia i se permisese să ia de acolo pe francezi, belgieni și olandezi.

S-a dat ordin să fie readuși și cei ce se aflau în lagărul nr. 3, în total 229 de oameni. Am profitat de această ocazie pentru a face să fie luați drept francezi 50 de deportați de alte naționalități. La două sau trei zile după ce a plecat coloana Crucii roșii, eliminările au fost suspendate, iar crematoriul distrus. Ne-am dus după cei care rămăseseră în lagărul nr. 3 și i-am adus la infirmerie. Erau 314. Se aflau într-o stare tragică din punct de vedere fizic: în ultima săptămână nu li se dăduse nimic de mâncare.

Din cei 300 de italieni selecționați nu mai rămăsese în viață nici unul“.

Dintre cei trei medici-„primari“ de la Mauthausen, doctorul Wolter a fost singurul care s-a apărat cu încăpăținare.

„Procurorul. Din august 1944, când ați sosit la Mauthausen, și pînă la sfîrșitul lunii ianuarie 1945, cîți prizonieri au murit?

Wolter. Nu sînt în măsură să vă spun cifra exactă.

Procurorul. Ați putea face o apreciere personală?

Wolter. E foarte riscant să faci asemenea aprecieri.

Procurorul. Dumneavoastră aveți sarcina să semnați documentele referitoare la moartea deținuților, e adevărat?

Wolter. Da.

Procurorul. Prin urmare, dumneavoastră erați cel mai indicat să cunoașteți numărul celor care mureau.

Wolter. Da.

Procurorul. Bazîndu-vă pe informațiile dv., spuneți tribu-

nalului numărul persoanelor care au murit în acea perioadă.

Wolter. Între 3 000 și 3 500.

Procurorul. Care era cea mai frecventă cauză de deces ?

Wolter. Colapsul sistemului circulator.

Procurorul. Spuneți tribunalului cauzele care duceau la colapsul sistemului circulator.

Wolter. În majoritatea cazurilor colapsul sistemului circulator era indicat drept cauză a morții. În alte cazuri indicam cauze mai specifice.

Procurorul. Și care erau cele mai frecvente ?

Wolter. Tuberculoza și insuficiența cardiacă ; în rîndurile noilor sosiți erau, de asemenea, frecvente epuizarea fizică și rănille căpătate în cursul atacurilor aeriene.

Procurorul. Care era cea mai frecventă cauză de deces ?

Wolter. Epuizarea.

Procurorul. Epuizare care era provocată de foame și de excesul de muncă, nu-i așa, doctore ?

Wolter. Ar trebui stabilit dacă era vorba de o epuizare survenită în lagăr sau în afara acestuia.

Procurorul. Vreți să răspundeți la întrebare ?

Wolter. Aș fi putut răspunde numai dacă aș fi știut de cît timp se aflau în lagăr persoanele decedate.

Procurorul. Mauthausenul nu aparținea celei mai proaste categorii a lagărelor pe care le aveți ?

Wolter. Da.

Procurorul. Condiția fizică a deținuților din alte lagăre era mai bună în comparație cu cea a deținuților de la Mauthausen ?

Wolter. În perioada în care am fost la Mauthausen, în toate lagărele se depunea aceeași muncă ; este posibil ca la Mauthausen munca să fi fost mai grea, pentru că gale-riile (atelierelor) abia fuseseră construite sau se aflau încă în construcție.

Procurorul. Nu este adevărat, doctore, că starea fizică a deținuților care au sosit la Mauthausen în perioada august 1944-ianuarie 1945 era mai bună decît cea a deținuților care se aflau de mai multă vreme în lagăr ?

Wolter. S-ar putea ca starea fizică a deținuților să fi fost mai bună atunci cînd plecau din alte lagăre. Cînd însă soseau la Mauthausen, starea lor fizică era mai proastă

pentru că erau obligați să meargă două sau trei săptămâni fără să li se dea suficientă hrană.

Procurorul. Cred că vă referiți la deținuții care au sosit în lagăr după ianuarie 1945.

Wolter. Și eu am crezut că vă referiți la aceștia.

Procurorul. Starea fizică a deținuților care au sosit la Mauthausen înainte de ianuarie 1945 era mai rea sau mai bună decât cea a deținuților care se aflau de mai multă vreme la Mauthausen ?

Wolter. Da, mai rea, și acest lucru poate fi explicat cu ușurință. Mulți deținuți trăiseră în condițiile impuse de clandestinitate. Alții stătuseră în închisoare. În afară de aceasta, celelalte lagăre, inclusiv cel de la Dachau, îi alegea pe cei aflați în cea mai proastă stare fizică atunci când trebuiau să trimită un transport la Mauthausen. Nimeni nu trimitea material bun la Mauthausen.

Procurorul. Ce măsuri se luau față de deținuții care nu erau în stare să muncească ?

Wolter. Zierys era de părere că trebuiau uciși prin gazare. Eu m-am opus întotdeauna.

După părerea lui Zierys, oricine, indiferent dacă era deținut sau soldat, nu avea o valoare dacă nu era în stare să muncească.

Procurorul. Scopul lagărului era să-i extermine pe deținuții care nu aveau nici o valoare, nu-i așa ?

Wolter. Nu, nu acesta era scopul.

Procurorul. Dar aceasta este ceea ce efectiv s-a făcut.

Wolter. Eu nu știu să se fi făcut acest lucru, cel puțin în perioada în care am fost la Mauthausen, cu excepția ultimei perioade, când s-a procedat la exterminări împotriva voinței mele. Atunci eu eram bolnav“.

Disputa dintre procuror și doctorul Wolter a durat o zi întreagă. Ultimul medic al Mauthausenului nu a vrut să mărturisească nimic.

Doctorul Erich Johann Franz Wasicky, sublocotenent SS, a fost farmacist la Mauthausen de la 1 august 1940 până în ianuarie 1944.

Apărarea. În declarația sa, doctorul Krebsbach v-a acuzat că ați fi fost inițiatorul camerei de gazare și cel care administra gazul cu prilejul exterminărilor. Este adevărat ?

Wasicky. Sînt acuzații nebunești. Este absolut fals. Nu am avut nimic de-a face cu camera de gazare și cu gazările.

Contrainterogatoriu :

Procurorul. Cum se numesc elementele care intră în componența gazului Cyclon B ?

Wasicky. Hidrogen, carbon și azot.

Procurorul. Este un gaz otrăvitor pentru om ?

Wasicky. Desigur.

Procurorul. De cîte ori ați fost în camera de gazare ?

Wasicky. Niciodată.

Procurorul. De cîte ori ați fost prin partea unde se afla camera de gazare ?

Wasicky. Nici nu știam măcar unde se afla camera de gazare.

Procurorul. Știți cînd a fost construită camera de gazare ?

Wasicky. Nu.

Procurorul. Înainte de proces n-ați auzit niciodată cînd a fost construită camera de gazare ?

Wasicky. Nu. Citind declarația doctorului Krebsbach, am aflat că a fost construită la începutul anului 1942.

Procurorul. Cînd erați la Mauthausen, care erau metodele de eliminare a deținuților despre care aveți cunoștință ?

Wasicky. Împușcarea și spînzurarea. Am auzit, totuși, vorbindu-se despre gazare și injecții.

Procurorul. Ce produse se foloseau pentru injecții ?

Wasicky. În acea perioadă nu știam. În timpul procesului am auzit vorbindu-se de cianură, benzină, apă oxigenată.

Procurorul. Erau produse luate de la farmacie ?

Wasicky. Da.

Procurorul. Produsele luate de la farmacie nu se aflau sub controlul dv. ?

Wasicky. Da, eu primeam rețetele și preparam produsele.

Procurorul. Nu este adevărat că dv. ați inițiat producerea așa-numitului „Gasmobil“ ?

Wasicky. Nu este adevărat, este o calomnie infamă.

Întrebările tribunalului :

Colonelul Martin (membru al tribunalului). Cum era introdus gazul în camera de gazare ?

Wasicky. Nu știu. Nu știu. Nu aveam nimic de-a face cu acest lucru.

Colonelul Martin. Vreți să spuneți că exista un specialist care se ocupa de gaz ?

Wasicky. Părerea mea este că nu exista nici un specialist.

Col. Martin. Vreți să spuneți că orice persoană nespecializată putea să manipuleze gazul ucigător la Mauthausen ?

Wasicky. Da. Sigur. De exemplu, cu prilejul dezinfecțiilor, infirmierii și alte persoane nespecializate manipulau gazul. Folosirea lui este foarte simplă.

Exista, totuși, o persoană care răspundea și controla ca gazul otrăvitor să fie manipulat în așa fel încât să nu se producă inconveniente.

Col. Martin. Acesta era motivul pentru care era indicată prezența dv. la dezinfecții ?

Wasicky. Cred că da.

Col. Martin. De ce prezența dv. era indicată la dezinfecții și nu era indicată la camera de gazare ?

Wasicky. Nu știu. Nu mă bucuram de încrederea comandantului.

Col. Martin. Orgoliul dv. nu era atins prin faptul că trebuia să participați la toate dezinfecțiile și în schimb nu erați invitat la gazări ?

Wasicky. Nu. În primul rând, nu era o chestiune de orgoliu să fiu prezent la gazarea deținuților ; în al doilea rând, nu știam când acestea aveau loc.

Deportatul austriac Ernst Martin, inginer, fusese secretarul medicului-șef, dr. Krebsbach, și al succesorilor acestuia. El ținea registrul celor decedați la infirmerie, completa certificatele și ducea corespondența cu Berlinul și cu celelalte lagăre.

La 20 aprilie 1945 Martin a căpătat ordin să ardă toate registrele. Totuși, nu le-a ars pe toate, ci a ascuns 13 dintre acestea într-un dulap din farmacie și, la eliberare, le-a încredințat autorităților militare americane.

Din aceste documente reiese că la Mauthausen, în afară de epidemia de tifos, au existat și epidemii de boli ale cordului. În registrul nr. 5, de la pag. 568 la pag. 582 mențiunea „moarte naturală în urma unei boli a cordului“ este repetată pentru 203 decese survenite toate în ziua de 19 martie 1945.

Potrivit registrului, de la orele 0,15 la orele 14 au decedat 203 persoane ca urmare a unor „boli de cord“, la puține minute

distanță una de alta și, lucru și mai ciudat, în ordine alfabetică.

Primul decedat era un anume Ackerman, ultimul un anume Zynger.

Desigur, era vorba de înregistrări false : în realitate, deportații în cauză fuseseră gazați.

Ernst Martin a avut ocazia să-l cunoască la Mauthausen și pe acuzatul Wilhelm Henkel, dentist.

Procurorul. Ați avut prilejul să-l vedeți pe doctorul Henkel participând la efectuarea acestor injecții letale ?

Martin. Da.

Procurorul. Spuneți când s-a întâmplat.

Martin. Era în februarie sau martie 1942. Trebuiau făcute o serie de injecții în inimă. Cei selecționați trebuiau să se dezbrace complet și apoi să aștepte. Doctorul Henkel a venit în biroul nostru și a cerut un halat alb, după care s-a dus în sala de operații, unde se făceau injecțiile.

Peste aproximativ două ore și jumătate, doctorul Henkel s-a întors cu halatul pătat de sânge. Infirmierul ne-a spus că Henkel personal făcuse injecțiile.

Noi, deportații, am comentat acest lucru pentru că Henkel era dentist și nu avea nimic de-a face cu injecțiile. Probabil că se oferise voluntar.

Henkel a negat. Nu numai că nu practicase niciodată injecții letale, dar se poate spune că nu văzuse nimic din cele ce se petreceau în lagăr.

Procurorul. Ați avut prilejul să observați starea fizică a deținuților ?

Henkel. Potrivit capacității mele de pricepere, da.

Procurorul. Și, potrivit capacității dv. de pricepere, nu este adevărat că deținuții aveau înfățișarea unor oameni extenuați ?

Henkel. Nu. Nu vreau însă să spun că nu existau și persoane slabe.

Procurorul. N-ați văzut niciodată persoane complet epuizate din cauza subnutriției ?

Henkel. Nu, n-am văzut.

Procurorul. Știați că la Mauthausen exista o cameră de gazare ?

Henkel. Am auzit vorbindu-se.

Procurorul. Știți pentru ce anume era folosită ?

Henkel. Am auzit vorbindu-se că exista o cameră de gazare.

Procurorul. N-ați căutat niciodată să aflați cărui scop îi era destinată ?

Henkel. Nu. Mă ocupam numai de cabinetul dentar. Munca de acolo îmi lua toată ziua.

Acea muncă consta, printre altele, în extragerea protezelor de aur din gura deportaților uciși.

Un personaj ciudat, fostul deportat Otto Peltzer, purtător de triunghi roșu, participant la întrecerile olimpice din 1928 de la Amsterdam și din 1932 de la Los Angeles, ziarist de profesie, s-a prezentat la Dachau pentru a-l apăra pe dentistul Henkel și pe ceilalți medici de la Mauthausen.

Apărarea. În ce împrejurări l-ați cunoscut pe doctorul Henkel ?

Peltzer. Doctorul Henkel mi-a înlocuit dinții incisivi, care îmi fuseseră scoși în urma unei lovituri cu pumnul.

Apărarea. Care era reputația doctorului Henkel ?

Peltzer. Bună.

Apărarea. Aveți cunoștință despre faptul că ar mai fi îngrijit și alți deținuți ?

Peltzer. Da. Am văzut că a ajutat și alți deportați. I-am văzut în camera lui. Erau oameni în aceeași stare fizică ca și mine. Eram o grămăjoară de oase.

De fapt, depoziția lui Peltzer mai mult i-a dăunat lui Henkel decât i-a ajutat. Dentistul declarase că nu a văzut niciodată deținuți extenuați de foame. Peltzer a declarat că era doar o grămăjoară de oase atunci când a fost îngrijit de Henkel.

La Mauthausen totul devenise un instrument de ucidere. Chiar și medicina.

Năpustindu-se asupra lui Podlaha de cum a sosit la Mauthausen, doctorul Krebsbach, într-o vreme pediatru cu reputație la Köln, nu voia, poate, să lovească doar un deportat. El se năpustise în același timp asupra lui însuși.

Sau, poate, numai asupra unei părți din el, asupra unei profesii care nu are sens decât atunci când e pusă în serviciul oamenilor, asupra unei vocații trădate, deformate, devenite de nerecunoscut în universul întors pe dos al lagărului.

VII

Tehnica foamei și a frigului : Administrația

Jack Henrich Taylor din Santa Monica, California, a petrecut la Mauthausen ultimele săptămîni dinaintea eliberării.

„*Taylor*. Trebuia să ne sculăm la cinci dimineața. La cinci și treizeci ni se dădea un surogat de cafea fără zahăr. Altceva nimic toată dimineața.

Procurorul. Ce vi se dădea la amiază ?

Taylor. La amiază se dădea o supă de verdețuri uscate fierte în apă. Altceva nimic.

Procurorul. Și seara ?

Același lucru ca la amiază, plus o felie de pâine.

Procurorul. După eliberare ați avut posibilitatea să vă dați seama dacă existau sau nu provizii de alimente ?

Taylor. În magazine se aflau mari cantități de alimente și importante stocuri de cartofi“.

O zi la Mauthausen însemna să te afli seara, la sfîrșitul ei, mai slab și mai extenuat decît erai dimineața. În fiecare zi deportatul consuma un pic din el însuși.

În romanul lui Jules Verne *Ocolul pămîntului în 80 de zile* este vorba despre o navă pe care, terminîndu-se rezervele de cărbuni, sînt arse toate suprastructurile pentru alimentarea cazanelor. În cele din urmă, din navă nu rămîne decît scheletul. Și la Mauthausen nu rămăseseră la sfîrșit decît niște schelete omenești („musulmani“, cum li se spunea în limbajul lagărului).

Deportatul devenea în felul acesta bun pentru lichidare. Potrivit unei tabele elaborate de serviciile administrative din Berlin, acest proces trebuia să aibă o durată medie de nouă luni. Administrația lagărelor avea sarcina să îndeplinească acest program.

El nu a fost însă realizat întotdeauna cu scrupulozitate. La Mauthausen, durata medie a vieții a fost nu de nouă, ci de cinci sau șase luni. O parte a alimentelor destinate depor-

taților servea pentru îmbunătățirea meniului SS-iștilor și deținuților kapo.

Zutter, adjunctul comandantului lagărului, a arătat într-o declarație că numărul de calorii prescris de Berlin pentru deportați era pe hîrtie de 2 300—2 400 pe zi. Deportatul cehoslovac, profesorul Josef Podlaha, a arătat că pentru a supraviețui în condițiile de la Mauthausen ar fi fost necesare cel puțin 3 000 de calorii, în timp ce în realitate hrana distribuită nu asigura decît între 1 000 și 1 500, iar la infirmerie între 700 și 900. Către sfîrșitul războiului, numărul kaloriilor din rația zilnică a unui deținut nu depășea 500 pe zi.

În afară de organizarea foamei, administrația avea sarcina să organizeze și frigul în care trebuiau să trăiască deportații. Edmund Kulka, purtător de triumphi verde, originar din Viena, a vorbit despre această metodă de distrugere la Dachau :

„Procurorul. Aveau toți deținuții încălțăminte ?

Kulka. Nu.

Procurorul. Aveau toți lenjerie de corp ?

Kulka. Nu toți. În infirmerie și în blocurile 19 și 20 este sigur că nu aveau.

Procurorul. Aveau toți deținuții paltoane ?

Kulka. Nu.

Procurorul. Dumneavoastră, care ați lucrat la Serviciul administrativ, puteți spune ce cantitate de efecte disponibile exista în magaziile lagărului Mauthausen ?

Kulka. Pot face doar o apreciere. La sfîrșitul anului 1944 existau în magazii aproximativ 6 000 de perechi de indispensabili, 3 000 sau 4 000 de perechi de ciorapi, aproximativ 10 000 de paltoane, 10 000 sau 12 000 de perechi de pantaloni, 4 000 sau 6 000 de perechi de ghete, peste 150 000 de bucăți de săpun, 50 000 de pături și 50 000 de prosoape“.

Adjunctul Zoller a recunoscut că deținuții fuseseră obligați să străbată distanța dintre Mauthausen și Gusen numai în cămașă și indispensabili.

Administrația se ocupa de toate problemele economice ale lagărului : gestiunea magaziiilor de alimente și de efecte, in-

cluzînd cele luate de la deportați, controlul atelierelor de croitorie și cismărie, al spălătoriei și al bucătăriilor.

Printre acuzații în procesul de la Dachau se aflau locotenentul Heinrich Eisenhoefer, care răspundea de casierie, sergentul-major Willy Eckert, care răspundea de spălătorie, caporalul-major Hans Hegenscheidt, care răspundea de magazii, și sergentul-major Otto Striegel, bucătarul-șef, care a organizat bucătăriile de la Mauthausen și din kommando-urile dependente de acesta și de care ne vom ocupa în paginile referitoare la kommando-ul de la Melk.

Șeful administrației, Franz Xavier Strauss, dispărut la sfârșitul războiului și prins în 1947, a fost condamnat la închisoare pe viață și apoi eliberat în 1954. Au dispărut de asemenea sergenții Trockenbrot, Meuch, Hurd și caporalul-major Moertz, care nu au mai fost găsiți.

Sergentul-major Willy Weber, caporalul-major Ewald Wlotzka și Anton Weissner, prinși de „Military Police“, nu au putut fi condamnați din lipsă de mărturii împotriva lor.

Locotenentul Heinrich Eisenhoefer, șeful casieriei și adjunct al șefului administrației, s-a încăpățînat să respingă în fața tribunalului toate acuzațiile care i s-au adus.

„Procurorul. Este adevărat, Eisenhoefer, că bolnavii de tuberculoză erau trimiși de dumneata la infirmerie fără nici un fel de haine pe dînșii ?

Eisenhoefer. Am auzit despre acest lucru abia aici la proces.

Procurorul. Este adevărat sau nu ?

Eisenhoefer. Nu. Eu nu puteam merge la infirmerie. Nimeni nu putea.

Procurorul. Nu este adevărat că dumneata puneai să se ia îmbrăcăminte de deținuților înainte de a intra la infirmerie ?

Eisenhoefer. Da, este adevărat.

Procurorul. Și nu este de asemenea adevărat că, în timp ce deținuții erau aproape goi, dumneata aveai la dispoziție 59 931 de saci cu efecte ?

Eisenhoefer. Nu. Era vorba de efecte proprietate personală care le fuseseră luate deținuților. Pe fiecare sac figura numele deținutului. Nu puteam să distribui acele efecte.

Procurorul. Și dumneata poți să afirmi în fața tribunalului

că fiecare dintre cele 59 931 de persoane avea suficientă îmbrăcăminte ?

Eisenhoefer. E un lucru pe care nu-l cunosc.

Procurorul. Este adevărat că la Mauthausen mulți oameni au murit de foame ?

Eisenhoefer. Îmi pare rău, dar nu pot răspunde. Nu sînt medic.

Procurorul. Poți spune ce cantitate de hrană primea fiecare deținut ?

Eisenhoefer. Era o chestiune care depindea direct de comandantul Strauss. Nu vă pot da informații exacte în această privință.

Procurorul. Dumneata ai lucrat în administrație aproximativ trei ani, este adevărat ?

Eisenhoefer. Da, dar nu m-am ocupat de alimentație.

Procurorul. Și nu poți da tribunalului nici un fel de informații cu privire la rațiile pe care le primeau deținuții ?

Eisenhoefer. Pot să încerc, dar dacă am să spun lucruri inexacte nu este vina mea.

Procurorul. Eisenhoefer, poate că nu este adevărat că deținuții primeau rații insuficiente ?

Eisenhoefer. Nu este adevărat. La Mauthausen aveau loc meciuri de fotbal, de box și se practica și alte sporturi. Era ceea ce se numea «modul superior de viață» al deținuților. Unii dintre ei au stat în lagăr 11 ani, mult mai mult decît se spune astăzi. Prin urmare, rațiile de alimente nu puteau să fie prea scăzute”.

Este adevărat că unii au supraviețuit în lagăre de la început pînă la sfîrșit, dar era vorba de kapo și de prominenți.

Despre „modul superior de viață” al deținuților oferă o idee unele dintre mărturiile următoare.

Edmund Kulka a declarat :

„Am văzut profesori universitari căutînd cu înfrigurare printre gunoaie coji de cartofi și alte deșeuri, atît de mare le era foamea”.

Iată și declarația lui Bratislav Busak :

„Existau oameni care mînceau tot ce găseau : cărbune, iarbă, curele, lucruri care par cu neputință să fie mîncate... Am cunoscut și cazuri de canibalism.

Un deportat i-a tăiat în timpul nopții unui mort coapsa și a mâncat-o. De asemenea un necunoscut a mâncat ficatul și inima unui cehoslovac“.

Tot Busak a relatat un episod, și mai halucinant poate, petrecut în timpul ultimelor zile de existență a lagărului :

„Printre deportați alerga un câine. La un moment dat s-a oprit și a defecat. Doi dintre deportați au vrut să-i mănince fecalele. Cu greu am reușit să-i împiedic“.

Maltratările, bătaile și uciderea făceau parte din „stilul de viață“ al lagărului. Nimeni nu putea și nu trebuia să i se sustragă, nici birocratii de la Serviciul politic, nici cei de la administrație. Atît Eisenhoefer, cît și Hegenscheidt au fost acuzați de violență față de deportați. Doctorul Wolfgang Sanner din München, fost căpitan SS, dat afară și deportat la Mauthausen pentru că în 1940 ajutase niște evrei, a declarat următoarele împotriva sergentului-major Willy Eckert :

„*Procurorul*. Domnule Sanner, ați cunoscut la Mauthausen un om cu numele de Eckert ?

Sanner. Da.

Procurorul. Ce funcție ocupa ?

Sanner. Era șeful spălătoriei.

Procurorul. L-ați văzut maltratându-i pe deținuți ?

Sanner. Da.

Procurorul. Vreți să spuneți tribunalului exact ceea ce ați văzut ?

Sanner. L-am văzut pe Eckert lovindu-i pe deportați fie cu biciul, fie cu o bătă.

Procurorul. Puteți spune ceva despre starea fizică a deportaților loviți de Eckert ?

Sanner. Erau bătuți crunt. Erau acoperiți de vînatăi și de hematoame. Mulți dintre ei au leșinat.

Procurorul. Știți dacă vreunul a murit după bătaile primite de la Eckert ?

Sanner. Nu pot spune precis“.

La mărturia lui Sanner, Eckert a răspuns :

„L-am cunoscut pe deținutul Sanner. Locul lui de muncă era în afara detașamentului de pază ; al meu era în in-

terior, la spălătorie. Numai deținuții care lucrau cu mine mă vedeau tot timpul.

Sanner venea în interiorul lagărului de două sau de trei ori pe zi. Acum mă acuză că băteam mereu. Pot numai să declar că cele spuse de dînsul nu sînt adevărate“.

Eckert a reușit astfel să demonstreze că Sanner nu-l putea acuza că-i bătuse tot timpul pe deținuți.

În interogatoriul luat caporalului-major Hans Hegenscheidt, procurorul s-a referit la problema hranei.

„*Procurorul*. Cantitatea de hrană pe care trebuiau s-o primească deținuții era stabilită de către Berlin, nu este așa ?

Hegenscheidt. Rațiile erau stabilite de guvern ; mai târziu au fost stabilite de Serviciul alimentației din Perg.

Procurorul. Este adevărat că Berlinul fixase cantitatea de 2 300—2 400 de calorii pe zi de deportat ?

Hegenscheidt. Știu că hrana era trimisă pe baza celor ce fuseseră stabilite.

Procurorul. Răspunde la întrebarea mea.

Hegenscheidt. Nu pot spune care era numărul de calorii stabilit. Nu sînt expert în acest domeniu.

Procurorul. Dumneata aveai sarcina să faci calculele la Serviciul alimentației. Poți, prin urmare, să spui ce rații primeau deținuții.

Hegenscheidt. Nu știam care era rația stabilită.

Procurorul. Este adevărat, Hegenscheidt, că deținuții nu primeau cantitatea de hrană pe care ar fi trebuit s-o primească potrivit ordinului Berlinului ?

Hegenscheidt. Aș vrea să subliniez că eram un funcționar și că primeam ordine de la superiorii mei. Superiorul meu era căpitanul Strauss. Eu ascultam de ordinele lui.

Procurorul. Hegenscheidt, îți cer să răspunzi la întrebarea pe care ți-am pus-o. (*Întorcîndu-se către președinte.*) Cer să se șteargă ultimul răspuns pentru că nu se referă la întrebarea mea.

Apărarea. Cred că răspunsul trebuie menținut.

Președintele. Este clar că nu răspunde la întrebare. Ștergeți-l.

Procurorul. Repet întrebarea : Este adevărat că deținuții nu primeau cantitatea de hrană pe care ar fi trebuit s-o primească potrivit ordinului Berlinului ?

Hegenscheidt. Am răspuns că hrana distribuită de mine era calculată de un anumit departament. Eu o distribuiam pe baza acelor calcule.

Procurorul. Înțelegi întrebarea pe care ți-am adresat-o ?

Hegenscheidt. Da, cred că o înțeleg.

Procurorul. Te-am întrebat dacă deținuții primeau sau nu cantitatea de hrană pe care ar fi trebuit s-o primească potrivit ordinului Berlinului. Ai înțeles bine ?

Hegenscheidt. Da.

Procurorul. Atunci răspunde.

Hegenscheidt. Ordinele Berlinului veneau prin comandantul administrației. După părerea mea, căpitanul Strauss le respecta. Deținuții primeau rațiile potrivit ordinelor date.

Procurorul. Acesta este cel mai bun răspuns pe care-l poți da la întrebarea mea ?

Hegenscheidt. Mai mult decât atâta nu pot să spun. Este vorba de o problemă a comandamentului“.

Hegenscheidt n-a mai adăugat nimic la declarația sa.

N-a declarat mai mult nici adjunctul Zutter, căruia i-au fost adresate întrebări asemănătoare.

Aceleași declarații le-a făcut și locotenentul Ludolf de la kommando-ul din Melk, a cărui depozitie este prezentată în capitolul referitor la kommando-urile exterioare și căruia bucătarul-șef Striegel îi pregătea în fiecare zi prăjituri fine. În locul lor vorbeau însă imaginile imortalizate în lagăr de către americani, grămezile de figuri scheletice presărate printre barăci.

Peste 3 000 de deportați care mai erau în viață în momentul eliberării au murit în zilele următoare. Procesul de distrugere a oamenilor pe care-l dorea Berlinul și care se accelerase prin voința factorilor de răspundere de la Mauthausen devenise ireversibil. Victimele lui nu au mai putut fi recuperate.

Gheretele Mauthausenului : Comandamentul garnizoanei

Două lanțuri de santinele înconjurau fortăreața de la Mauthausen. Cel mai mic era înșirat de-a lungul zidului lagărului, iar cel mare încercuia lagărul, infirmeria și cariera de piatră.

De-a lungul drumurilor și pe colinele dimprejur se aflau posturi de pază, cazemate, puncte întărite.

Santinelele depindeau de comandamentul garnizoanei.

Erau cîteva mii : un batalion la Mauthausen, altul la Gusen și detașamente mai mici în celelalte kommando-uri.

În fiecare gheretă se afla o mitralieră. Noaptea lagărul era luminat de reflectoare mari. Era cu neputință să evadezi. Și cu toate acestea din registrele de decese reiese că aproape în fiecare zi au existat încercări de evadare.

La Dachau, deportatul austriac Ernst Martin a declarat în fața tribunalului :

„Dintre miile de deportați uciși de santinele, cea mai mare parte se îndreptau spre gherete în urma ordinelor deținuților kapo și SS-iștilor care intenționau să-i lichideze ; alții o făceau ca să nu fie uciși în bătaie sau pentru că își doreau o moarte rapidă.

Fiecare santinelă primea de fiecare deținut ucis 20 de țigări și o permisie de opt zile. Orice santinelă care șovăia să tragă era transferată în altă parte.

Santinela Paul Guetzlaff a tras într-un sinucigaș. Guetzlaff a declarat la Dachau :

„În septembrie 1942, în timp ce eram de serviciu, un kapo mi-a spus că alerga spre mine un deținut care voia să fie ucis. Îndată după aceea am văzut apropiindu-se un om de vreo 40 sau 50 de ani. Când a ajuns cam la 30 de pași am tras și l-am ucis“.

Alți deportați erau siliți să alerge spre gherete numai pentru că un SS-ist sau un kapo le luase boneta și le-o aruncase pe sîrma ghimpată care înconjura lagărul.

Locotenentul August Blei a declarat în timpul instrucției :

„Scopul companiilor de gardă era să-i mențină pe deținuți în condiții de supunere, în așa fel încît comandantul și membrii statului-major să poată administra lagărul cum doreau.

În lagărul de la Mauthausen, condițiile erau neomenești. Ele se datorau comandantului Zierys, ca și statului său major, adjunctului Zutter, locotenentului Schulz, comandantul Serviciului politic, căpitanului Zoller, comandantul batalionului de gardă. În cuvîntările lor, ei se exprimau adesea în sensul arătat mai sus.

Între 1943 și 1945 am comandat în mai multe rînduri plutonul care păzea cariera de piatră. Dimineța preluam deținuții, iar seara îi aduceam înapoi în lagăr. Condițiile de muncă din carieră erau teribile. Mulți deținuți au murit de oboseală.

Comandantul carierei de piatră, locotenentul Grimm, și ajutorul său, Drabek, dirijau munca sub supravegherea mea.

Mulți deținuți au fost împușcați în timp ce încercau să fugă de către santinelele aflate sub comanda mea, în conformitate cu ordinele primite.

În februarie 1945 au fugit de la blocul 20 un număr de 500 de ruși, polonezi și iugoslavi. Căpitanul Zoller ne-a ordonat nouă, comandanților de companie, să nu aducem înapoi pe nici unul dintre cei evadați. Toți trebuiau uciși în momentul în care aveau să fie prinși.

În conformitate cu acest ordin, subordonații mei au ucis un mare număr de deținuți“.

În fața tribunalului, Blei a încercat să retracteze sau să atenueze aceste declarații. El a negat că a luat parte la urmărirea evadaților din blocul 20. De asemenea a încercat să înfățișeze o imagine mai puțin sumbră a lagărului de la Mauthausen. La întrebările procurorului, el a răspuns pe un ton șovăitor și încurcat.

„Procurorul. Este adevărat, Blei, că la Mauthausen condițiile erau neomenești ?

Blei. Nu pot spune.

Procurorul. De ce ?

Blei. Deși n-aș putea spune că erau bine hrăniți, deținuții pe care îi vedeam la cariera de piatră erau încă în stare să muncească.

Procurorul. Și pe aceasta se bazează afirmația dumitale că la Mauthausen condițiile nu erau neomenești ?

Blei. Nu, nu asta am vrut să spun.

Procurorul. Ce-ai vrut să spui ?

Blei. Trebuie să recunosc că deținuții care erau trimiși la infirmerie aveau un aspect dintre cele mai proaste..., dar erau trimiși la infirmerie... erau trimiși în afara lagărului... erau bolnavi... erau slabi... Recunosc că aspectul lor era cu adevărat foarte prost.

Procurorul. Și acesta este motivul pentru care susții că în lagăr condițiile nu erau neomenești ?

Blei. Nu știu... Nu am altceva să spun în legătură cu asta.

În războiul din 1914—1918, Blei fusese pe front. Fusese rănit de trei ori și de trei ori decorat. Cel de-al doilea război mondial l-a petrecut la lagărul de la Mauthausen. Aici misiunea lui era mai puțin periculoasă, dar a făcut o carieră mult mai rapidă. În 1941 mai era simplu gradat, însă în scurt timp a devenit subofițer și apoi ofițer.

În lagăr, vechiul combatant de pe front se deda la mici traficuri : printre acuzațiile care i s-au adus era și aceea de a fi sustras aur și argint recuperat din danturile deportaților decedați pentru a-și face un inel și o tabacheră.

Santinela Stefan Barczay, cehoslovac de origine, a declarat că n-a ucis decât un deținut, și anume un rus care a încercat să evadeze. Dar însăși apărarea a fost nevoită să-i dezmințe declarația, cu toate că Barczay s-a încăpățânat s-o susțină.

„Apărarea. Barczay, iată registrul de decese.

„Îți atrag atenția asupra înregistrării nr. 666 din 19 septembrie 1944. Numele deținutului ucis este Josef Staufer, iar numele santinelei care a tras este Stefan Barczay.

Înregistrarea următoare se referă la Franz Misek, ucis în aceeași zi și de către aceeași santinelă. Max Grill, înregis-

trat la nr. 670, a fost ucis tot de Stefan Barczay. Ca și Luciano Margutti, înregistrat la nr. 671. Îți atrag de asemenea atenția asupra înregistrării nr. 45, din care rezultă că deținutul Albert Traubs a fost ucis la 11 august 1943 tot de către Stefan Barczay.

Ai văzut aceste înregistrări ?

Barczay. Da, le-am văzut.

Apărarea. La uciderea câtor oameni ai luat parte ?

Barczay. Am tras într-un singur deținut în septembrie 1944“.

Iugoslavul Heinrich Fitschok supraveghease ca santinelă de la înălțimea gheretei sale Mauthausenul, Gusen I, Wiener-Neudorf, Ebensee, Gusen II.

El le-a relatat judecătorilor de la Dachau, printre altele, următorul episod petrecut la Ebensee.

„*Apărarea.* Cine era superiorul dumitale la Ebensee.

Fitschok. Locotenentul Reimer.

Apărarea. Ce fel de om era Reimer ?

Fitschok. Era un om teribil. Dacă îmi permiteți, era mereu beat.

Apărarea. Cum era când era beat ?

Fitschok. Era periculos pentru deținuți și chiar și pentru santinele.

Apărarea. Cunoști un episod în legătură cu el în care au fost implicați douăzeci de italieni ?

Fitschok. Da. Locotenentul Reimer venise la lagăr beat. Erau cam orele opt seara și o echipă de vreo douăzeci de oameni se întorceau de la lucru. Așa cum am spus, Reimer era beat. A schimbat pistolul lui cu pistolul mitralieră al unei santinele, căreia i-a ordonat să tragă în mijlocul grupului împreună cu el.

Apărarea. Reimer a tras în mijlocul grupului ?

Fitschok. Da.

Apărarea. Faptul acesta a devenit cunoscut în lagăr ?

Fitschok. Da, era cunoscut de toți.

Apărarea. Ai declarat că ai ucis un italian în iunie 1944... În acea zi erai de gardă la ghereta numărul 3 ?

Fitschok. Da, eram în schimbul de la 4 la 6 dimineața la ghereta numărul 3.

Pe la 5,30 comandantul a venit cu un deținut. Reimer era beat și mi-a strigat : «Santinelă, trage !» Nu știam ce să

fac și i-am răspuns : «Nimic de raportat la postul de gardă numărul 3». Reimer a spus : «Trage ! Nu vrei să tragi ?». Eu i-am răspuns : «Nu am voie să trag în lagăr».

Reimer m-a întrebat cum mă cheamă și pe urmă m-a amenințat : «Dacă nu vrei să tragi, trag eu în tine». L-am văzut scoțându-și pistolul cu mâna dreaptă. Mi s-a făcut frică, știind cât era de primejdios când era beat. Am ascultat de ordinul lui.

Apărarea. Ți-a fost frică să nu te omoare ?

Fitschok. Da.

Apărarea. Asta e tot“.

Contrainterogatoriu :

„Procurorul. A fost singura dată când ai ucis un deținut ?

Fitschok. Da.

Procurorul. Ești sigur ?

Fitschok. Da.

Procurorul. Și faptul acesta s-a petrecut în aprilie 1944 ?

Fitschok. Când am tras în deținut era luna iunie. Era vorba de un italian.

Procurorul. Îți amintești să fi ucis un alt italian la 23 aprilie 1944 ?

Fitschok. Nu. Știu că am ucis un italian, dar nu-mi aduc aminte data exact.

Procurorul. E adevărat că ai ucis și un evreu polonez la Gusen în ziua de 24 februarie 1945 ?

Fitschok. Nu, nu e adevărat.

Procurorul. Îți arăt registrul de decese și te rog să examinezi înregistrarea nr. 468.

Fitschok. Umberto Masci, Ebensee, 24 aprilie 1944, împușcat, în timp ce fugea, de santinela Heinrich Fitschok.

Procurorul. Te rog acum să examinezi înregistrarea nr. 951 și-ți cer să declari numele omului pe care rezultă că l-ai ucis.

Fitschok. Nu-l pot citi, e scris în germană.

Procurorul. Poți citi naționalitatea victimei ?

Fitschok. Nu.

Procurorul. Este vorba de un evreu polonez ?

Fitschok. Da, se poate.

Procurorul. Potrivit acestui registru la ce dată a fost ucis ?

Fitschok. Nu știu nimic despre asta.

Procurorul. Ce scrie în registru ?

Fitschok. Nu știu.

Procurorul. Ce scrie la sfârșitul paginii ?

Fitschok. Data morții.

Procurorul. Și cărei date îi corespunde înregistrarea nr. 951 ?

Fitschok. 24 februarie 1945.

Procurorul. La acea dată unde te aflai în serviciu ?

Fitschok. La Gusen.

Procurorul. Și unde scrie că s-a petrecut faptul respectiv ?

Fitschok. La Gusen.

Procurorul. Acum, Fitschok, te rog să fii atent și să te uiți la înregistrarea 472. Examineaz-o.

Care e numele deținutului pe care ești acuzat că l-ai ucis ?

Fitschok. Afanasi Mazur, civil, rus, cred.

Procurorul. Și la ce dată e înregistrat că l-ai ucis ?

Fitschok. 8 mai 1944.

Procurorul. Unde făceai serviciu la acea dată ?

Fitschok. La Ebensee.

Procurorul. Potrivit registrului unde l-ai ucis ?

Fitschok. La Ebensee.

Procurorul. Nu mai am alte întrebări“.

Apărarea a mai încercat să-l ajute pe acuzat, punându-i întrebări :

„Apărarea. Dar este adevărat că dumneata ai fost amestecat în uciderile înscrise în acest registru ?

Fitschok. Și de ce nu ?...“.

Episodul referitor la Reimer și la cei douăzeci de italieni înfățișat de Fitschok a avut o urmare neobișnuită în viața lagărelor. Șeful Serviciului politic de la Ebensee, Lindner, de acord cu șeful Serviciului de muncă, Pribyll, a înaintat un raport care prezenta adevărul. Reimer a fost destituit, adus la Mauthausen și apoi internat într-o clinică la Giesen. În 1945 s-a întors la Mauthausen, unde i s-a încredințat sarcina de a distruge documentele compromițătoare.

Când a sosit în lagăr la 23 aprilie delegatul Crucii roșii in-

ternaționale, Louis Haefliger, căruia comandantul general al lagărelor, Kaltenbrunner, îi permisesese să-i ia pe deportații de naționalitate franceză, belgiană și olandeză și să le distribuie celorlalți pachete cu alimente, el a fost găzduit în aceeași încăpere cu locotenentul Reimer.

Haefliger a notat următoarele în raportul său: „Delegatul Crucii roșii internaționale a trebuit să doarmă alături de un SS-ist, pe a cărui cască era un cap de mort! Am acceptat această tortură în numele deportaților”.

În noaptea de 2 spre 3 mai, Haefliger l-a convins pe vecinul lui de pat să-i dezvăluie ordinele ce urmau să fie executate înainte de sosirea trupelor aliate. Haefliger scrie: „Reimer, fost funcționar de bancă, mi-a spus totul fără să-mi ascundă că, dacă ar fi ieșit la iveală confidențele făcute de dînsul, aveam asigurat fiecare din noi cîte un glonț în ceafă”.

Ordinul era ca toți deportații de la Mauthausen și de la Gusen să fie îngrămădiți în două tunele, după care intrările urmau să fie aruncate în aer cu încărcături de dinamită dinainte pregătite.

Haefliger a reușit să-l convingă pe Ziereis să nu pună în aplicare planul respectiv. Reichul se prăbușea, Berlinul, ocupat de ruși, nu mai răspundea, astfel că acel ultim și definitiv masacru nu ar fi putut decît să înrăutățească părerea întregii lumi nu numai despre comandantul Mauthausenului, ci și despre întregul popor german.

Dealtminteri și alte elemente au contribuit, probabil, la înduplecarea lui Ziereis. Garnizoana lagărului se împușinase: o serie de SS-iști plecaseră pe front, alții dispăruseră. În afară de aceasta, se formase un comitet clandestin de rezistență și, probabil, Ziereis știa despre existența acestuia. Nu încapă îndoială că deportații s-ar fi răsculat înainte de a intra în tunelul de la Gusen.

La defecțiunile unora dintre SS-iștii din subordinea lui Ziereis se adăugau ordinele contradictorii ale superiorilor săi: la Viena Himmler dăduse ordinul incredibil de a fi salvați evreii, iar Kaltenbrunner dăduse, printr-un document aflat în posesiunea reprezentantului Crucii roșii, permisiunea de a fi eliberați deportații francezi, belgieni și olandezi.

În dimineața zilei de 5 mai, sigur că masacrul final nu mai urma să aibă loc, Haefliger l-a invitat pe Reimer să-și scoată de pe cască capul de mort și, într-un automobil alb al Crucii

roșii internaționale, a plecat împreună cu el către St. Georgen în întâmpinarea americanilor ¹.

Otto Reimer n-a fost făcut prizonier, iar la puțin timp după aceea a dispărut.

Santinelele Comandamentului garnizoanei nu stăteau întotdeauna numai în gheretele lor. Se întâmpla să supravegheze de aproape munca deținuților, și atunci se dedau și ele la maltratarile la care asistau de departe în fiecare zi.

Fostul deportat Otto Peltzer, participant la întrecerile olimpice de la Amsterdam și Los Angeles, despre care a mai fost vorba, a declarat la Dachau :

„În lagăr am fost maltratat și de santinele, care de fapt n-ar fi trebuit să aibă nici un amestec în aceasta.

Cînd vreun deportat își încetineea ritmul de muncă, aceste santinele îi ordonau să se apropie și îl loveau“.

Munca la cariera de piatră de la Mauthausen era organizată de cîțiva tehnicieni civili, care în 1942 fuseseră încorporați în SS. Printre aceștia se aflau și Johannes Grimm și subordonatul său, Otto Drabek, acuzați în procesul de la Dachau. Printre acuzații în acest proces figura și plutonierul Hans Spatzenegger, care dirija transportul pietrei, poreclit chiar de camarazii lui, din cauza fanatismului de care dădea dovadă, „nazistul“.

Evreul polonez Aba Levit a avut îndată după sosirea lui la Mauthausen prilejul de a-l cunoaște pe locotenentul Grimm.

„Levit. Am sosit la Mauthausen în august 1944. Eu și tovarășii mei nu băusem nici un pic de apă de trei zile și trei nopți. Am fost trimiși imediat la carieră ca să cărăm pietre.

Cînd am ajuns sus, am văzut o pompă de apă, pe care însă am încercat zadarnic s-o punem în funcțiune. Atunci ne-am întins pe jos ca să bem din băltoacele de printre stînci. Grimm ne-a văzut și a venit în fugă spre noi. Avea o cazma în mîna. A început să ne lovească cu ea.

Mie mi-a sfărîmat un deget.

Procurorul. Arată mîna Tribunalului“.

¹ Comité International de la Croix-Rouge, *Camps de concentration en Allemagne*, Genève, 1947, p. 138—140.

Levit s-a apropiat de judecători și le-a arătat mîna dreaptă cu degetul arătător sfărîmat.

„*Procurorul*. Continuă.

Levit. Cînd Grimm mi-a sfărîmat degetul, am plecat în fugă dintre stînci, asemenea celorlalți. Pe urmă însă ne-am întors, pentru că ne era prea sete. Grimm a venit iar, a luat o rangă de fier și l-a lovit peste ceafă pe un tovarăș de-al meu, care a căzut jos și a murit“.

În faza de instruire a procesului Grimm a declarat :

„Subsemnatul Johannes Bernhard Grimm, născut la 15 decembrie 1897 la Chemnitz, în Saxonia, declar următoarele :

La 8 octombrie 1941 am intrat în Allgemeine SS și la 10 aprilie 1942 în Waffen SS. Am ajuns pînă la gradul de locotenent.

La Mauthausen răspundeam de cariera de piatră Wiener-Graben. Din 1942 pînă în 1945 au murit la carieră cam 10 000 de deținuți. Unii au murit din cauza muncii pe care trebuiau s-o presteze și care era prea grea pentru starea fizică în care se aflau. Cea mai mare parte însă au murit datorită altor cauze : unii erau obligați, ca urmare a ordinului primit de la SS-iști, să se apropie de rețeaua de sîrmă ghimpată și erau împușcați de santinele, alții au fost înecați în lac, alții au murit împinși în prăpastie. Mulți au murit datorită faptului că erau siliți să urce scara care ducea la lagăr cu pietre prea grele și cădeau sleiți de puteri sau făceau în așa fel încît să fie uciși de santinelele de la gardul de sîrmă ghimpată.

I-am văzut pe căpitani Zoller și Zutter, pe locotenenții Eisenhoefer, Blei, Ludolf și Altfuldisch ucigînd sau dînd ordine în acest sens.

Știu de asemenea că între 1942 și 1945 au ucis personal deținuți în cariera de piatră locotenentul Schulz, sergenții-majori Spatzenegger, Striegel, Struller, Niedermayer, Emil Mueller și, probabil, plutonierul Eckert. Același lucru l-au făcut și diferiți sergenți, pe care nu-i cunosc după nume, printre care Mynzak și Pribyll. Pe aceștia i-am recunoscut la Dachau și nu am nici o îndoială asupra lor. Știu de asemenea că gauleiterul Eigruber a condus numeroase execuții.

Îmi pare rău că a trebuit să colaborez la această treabă în calitate de responsabil cu problemele de muncă. Eram însă SS-ist, mă aflam sub jurisdicția SS-ului și trebuia să ascult de ordinele superiorilor mei“.

În sala de ședințe, Grimm a afirmat că nu a fost decît un simplu tehnician și că nu a maltratat niciodată vreun deportat. La fel s-a comportat și ajutorul său, Otto Drabek.

Nu-i putem da cuvîntul lui Spatzenegger.

Aroganța de care a dat dovadă în timpul instruirii procesului l-a făcut pe ofițerul american să refuze să insereze în dosar declarațiile lui ¹.

În sala de ședințe Spatzenegger nu s-a apărat în nici un fel.

¹ „Süddeutsche Zeitung“ din 24 aprilie 1946.

La originea Mauthausenului se afla, desigur, ideologia nazistă, directivele care veneau de la Berlin. Dar dacă Mauthausenul a fost Mauthausen, adică cel mai oribil dintre lagăre, dacă universul concentraționar a cunoscut în Mauthausen și în kommando-urile care depindeau de acesta o incarnare mai perfectă și mai feroce decât în orice altă parte, dacă, în esență, Mauthausenul poate fi definit drept prototipul lagărului de concentrare, meritul sau vina pentru aceasta pot fi atribuite în bună măsură celui care a stat în fruntea lui din februarie 1939 până în clipa prăbușirii, locotenent-colonelul Franz Ziereis.

Comandantul Mauthausenului și cel al Dachaului, de pildă, primeau aceleași ordine, dar cu toate acestea în cele două lagăre viața și moartea nu se desfășurau la fel. În 1940 comandantul lagărului Dachau a pedepsit pe un kapo care-l supusese la cazne îngrozitoare pe un deportat evreu. „O astfel de măsură era de neconceput la noi“, a declarat la procesul de la Köln locotenentul Karl Schulz, comandantul Serviciului politic de la Mauthausen.

Înăsprind dispozițiile primite, participând personal la execuții și născocind noi torturi, Ziereis dădea exemplul unei participări zeloase la sistemul și la spiritul lagărului.

Simpatia lui se îndrepta spre cei care, ca și dînsul, dovedeau pasiune, spirit inventiv, cruzime în îndeplinirea sarcinilor. El cerea mai ales ca nici unul din membrii garnizoanei să nu-și păstreze mâinile curate, să participe cu toții activ la realizarea scopului pentru care fusese înființat lagărul. Când avea loc o execuție, alcătuia plutonul din funcționari, bucătari și magazioneri.

„Ești catolic ? Bun. Hai să tragi“, așa i-a spus într-o zi caporalului-major Hegenscheidt, care era magazioner. Episodul a fost relatat chiar de Hegenscheidt în fața judecătorilor de la Dachau.

În decembrie 1941, Hubert Lauwers, agent al serviciului secret olandez la Londra, a fost parașutat în Olanda ocupată. Prins, el a fost silit să transmită centralei de la Londra un mesaj prin care anunța că a ajuns cu bine și că a îndeplinit misiunea care îi fusese încredințată. Transmițând textul, el a comis în mod intenționat o serie de greșeli dinainte stabilite, dar acestea nu au fost observate.

Urmările au fost dintre cele mai grave. Răspunsurile la primul mesaj al lui Lauwers și la cele ce au urmat le-au permis nemților să pună mîna pe 40 de parașutiști și pe planurile mișcării de rezistență din Țările de Jos. Parașutiștii au fost închiși într-o mănăstire din nordul Olandei, iar după aceea, în septembrie 1944, au fost trimiși la Mauthausen.

Împreună cu ei se aflau șapte englezi făcuți prizonieri în cursul unei acțiuni în portul Saint-Nazaire.

Doctorul Karl Helfrich, fost deportat german, a declarat următoarele anchetatorului special al lui „War Crimes Branch” :

„Lucram în birourile lagărului de la Mauthausen. Aveam sarcina să controlez numărul noilor sosiți în momentul intrării lor în lagăr înainte de a fi repartizați la diferitele blocuri.

În dimineața zilei de 5 septembrie 1944 a sosit un transport de 47 de persoane. Credeam că urma să li se aplice tratamentul obișnuit : înregistrare, duș, repartizare la barăci.

Erau îmbrăcați în haine civile și aveau multe bagaje. I-am interogat. Mi-au spus că erau ofițeri olandezi și englezi și că stătuseră mai bine de un an într-o închisoare germană. Mi-am dat seama imediat că noilor deținuți li se rezervă un tratament special. La ordinul comandaturii au fost băgați în celulele Bunkerului fără a fi înregistrați.

În dimineața următoare, între orele 8 și 9, noii deținuți au trebuit să se prezinte la careul unde se făcea apelul. Comandantul Zierys era de față. Se aflau de asemenea acolo sergentul-major Haider și sergentul Trum. Zierys a ordonat să fie chemați din blocuri cîțiva frizeri și să le radă prizonierilor de la frunte la ceafă o bandă de păr lată de trei centimetri. Operația a fost făcută fără săpun, așa că a provocat multe răni. Un frizer și-a pierdut răbdarea și a aruncat un brici care nu tăia, dar comandantul Zierys l-a luat la palme.

Apoi comandantul a dat ordin să se facă formele obișnuite de înregistrare. Mi s-a ordonat să scriu pe pieptul deținu-

ților numărul matricol cu creion chimic. În timp ce scriam, comandantul Zierys inventa mereu pretexte ca să-i lovească pe prizonieri.

În cele din urmă, prizonierii au fost trimiși înapoi la Bunker.

În ziua de 6 septembrie 1944, la orele 12,30, toți cei 47 au fost conduși la cariera de piatră de către caporalul-major Gogl și kapo-ul Josef Peltzer. Acolo au fost uciși în cursul după-amiezii și a dimineții următoare.

La toate acestea au asistat și foștii deportați Kurt Pany, Hans Marsalek și Dobias Premysl, care lucrau în birourile lagărului la înregistrări.

În afară de mine, numerele pe piepturile prizonierilor au fost scrise și de deportatul Juan de Diego Herranz“.

Juan de Diego Herranz a dat următoarea declarație :

„În dimineața zilei de 6 septembrie am putut schimba câteva cuvinte cu un ofițer olandez. L-am informat că era destinat, împreună cu întreg grupul din care făcea parte, execuției. Olandezul a spus că știe. Eram la curent cu soarta lor, pentru că cu puțin înainte îl auzisem pe comandantul Zierys vorbind cu căpitanul Bachmayer și cu sergentul Trum. N-am putut vorbi mai mult cu olandezul, pentru că a intrat Trum.

Zierys și Bachmayer i-au maltratat pe cei 47 de parașutiști cu cea mai mare cruzime. În afară de loviturile obișnuite, Zierys a ținut să radă chiar el părul unui parașutist, al cărui cap a sîngerat după aceea din abundență. Bachmayer și-a asmuțit dulăul, căruia îi spunea Lord, asupra unuia din grup, un tînăr înalt și robust, care a leșinat din cauza unei mușcături la antebrațul drept.

În după-amiaza zilei de 6 septembrie 1944, întregul grup a fost trimis să care pietre la carieră. Pentru a asista la spectacol, numeroși SS-iști s-au înșirat de-a lungul drumului care ducea de la carieră la lagăr. Printre alții, erau acolo Zierys, Altfuldisch, Zoller, Wickenhauser și Haider“.

Trei mărturii depuse la Köln în cadrul procesului împotriva lui Schulz și Streitwieser oferă o imagine, chiar dacă inexactă în toate amănuntele ei, despre ceea ce s-a întîmplat atunci la cariera de piatră.

Santinela Stefan Uscharewitz a declarat :

„O scenă ca aceea nu se uită niciodată.

Parașutiștii urcau scara cu pietre în spinare. Erau obligați să urce în fugă. Când au ajuns aproape de gard, au lăsat să le cadă pietrele și s-au năpustit spre deschizăturile mari care erau în sîrma ghimpată¹. Unul și-a făcut semnul crucii. Aveam un automat rusesc care s-a blocat pe neașteptate. După aceea a trebuit să semnez că deținuții au fost împușcați în cursul unei încercări de evadare“.

Santinela Martin Steinmetz fusese cuprinsă de teamă :

„Cum puteam eu, simplă santinelă, să-mi dau seama de ceea ce se întîmplă ? Parașutiștii s-au năpustit spre sîrma ghimpată și au încercat să iasă prin deschizătură. Mie îmi era mai frică decît lor. Unul a venit în fugă spre mine și a strigat : «Santinelă, trage-mi un glonț în inimă, sînt ofițer». După asta am iscălit pe o foaie de hîrtie și într-un registru mare“.

Santinela Daniel Stockel era foarte agitată.

„Parașutiștii urcau pe scară și au lăsat deodată pietrele jos, luînd-o la fugă. Am strigat de trei ori : «Stai !». Dar ei nu s-au oprit și atunci am tras cu automatul meu finlandez. Din 20 de oameni n-au rămas în viață decît cîțiva. Toate acestea nu-mi plăceau deloc... Nu era ceva care se vede cu plăcere... Eram foarte agitat“.

În registrul de decese s-a consemnat : „Uciși în cursul unei încercări de evadare“. Potrivit mărturiei lui Hans Marsalek, la spectacol, care fusese minuțios pregătit de către Zihereis, au asistat și unele dintre soțiile ofițerilor SS.

În conformitate cu prevederile „ordonanței glontelui“, parașutiștii ar fi trebuit să fie lichidați cu un simplu glonte în ceafă. Dar inventivitatea lui Zihereis depășea prevederile ordinelor. Spiritul care dirija lagărul își avea propriile lui rituri, propriile lui spectacole.

Doctorul Marcel Thost știa engleza și în această calitate era interpret la Gestapoul din Linz. În ianuarie 1945 a fost

¹ În gardurile de sîrmă ghimpată de la Mauthausen nu exista nici o deschizătură.

chemat la Mauthausen. A avut astfel prilejul să-l vadă pe Zierys la treabă. Iată ce a declarat el la Dachau.

„*Thost*. M-am dus la Mauthausen în prima duminică din ianuarie. Cred că era prin 7 sau 8. Veniseră de la Berlin secretarul poliției criminale, Habacher, și locotenentul Arndt, împreună cu interpretul Mueller.

Prizonierii au fost împărțiți în două grupuri. Cea mai mare parte a englezilor au fost interogați de Habacher prin intermediul meu ca interpret. De americani s-au ocupat Arndt și Mueller. Interogatoriul a durat câteva zile.

Procurorul. Vrei să spui tribunalului dacă în timpul interogatoriului prizonierii au fost torturați ?

Thost. Da. Atât Habacher, cât și Arndt au recurs la torturi.

Procurorul. Cine a fost de față la interogarea maiorului Sehmer ?

Thost. Erau de față comandantul Zierys și locotenentul Altfuldich.

Procurorul. Descrie tratamentul la care a fost supus maiorul Sehmer.

Thost. Camera în care avea loc interogatoriul era foarte mică. La intrare, în fața celui interogat, stăteau Zierys și Habacher. La stînga lui Sehmer stăteam eu. Interogatoriul abia începuse cînd Zierys i-a scos lui Sehmer ochelarii și l-a palmuit.

Pe urmă l-a îndemnat de mai multe ori pe Habacher să-l spînzure de încheieturile mîinilor.

Întreruperile continue ale lui Zierys au lungit foarte mult interogatoriul. Cînd Sehmer nu dădea răspunsuri satisfăcătoare, Habacher îi apuca mîinile, i le încrucișa la spate, îi băga un băț între degete și strîngea pînă ce îi provoca dureri atroce.

După al nu știu cîtelea îndemn al lui Zierys, Sehmer a fost dus într-un loc special și spînzurat de încheieturile mîinilor. N-am văzut scena personal, dar l-am auzit urlînd pe Sehmer și știam pentru ce fusese dus acolo.

Procurorul. Care era starea fizică a maiorului Sehmer cînd s-a întors de acolo ?

Thost. A acceptat să semneze o declarație, dar a făcut-o cu multă greutate pentru că avea degetele anchilozate“.

Fără îndoială că, întorcându-se la Berlin, Habacher și Arndt n-au putut decît să elogieze zelul comandantului de la Mauthausen, care ținuse să participe la interogatoriu fără să fi avut vreo obligație în acest sens și le sugerase o tortură eficientă, una dintre specialitățile lagărului.

Cît despre ofițerii prizonieri, aceștia au fost uciși peste cîteva săptămîni cu un glonte în ceafă, și anume la 26 ianuarie 1945.

La 3 iulie 1967, o văduvă mai în vîrstă, doamna Ida Ziереis Vigl, a făcut la Köln următoarea depoziție :

„Viața mea conjugală a fost foarte grea. Soțul meu a fost caporal în armata Republicii de la Weimar, iar pe urmă a devenit instructor la Oranienburg. În 1939 Himmler l-a numit comandant la Mauthausen.

Franz își datora cariera energiei sale. Nu vorbea niciodată despre chestiuni privitoare la munca lui. Îmi spunea mereu : «Tu vezi-ți de cratițele tale, eu îmi vād de lagărul meu». Voiam să divorțez. Franz mă acuza că sînt o piedică în cariera lui. Mi-a arătat un formular venit de la Berlin în care figura următoarea întrebare : «Soția dv. este însărcinată ? Dacă nu, din ce motiv ?». Cînd soțul meu a făcut o cerere de înaintare, eu nu eram însărcinată. Ultimul copil îl avusesem în 1940. Primii doi în 1932 și în 1937.

Franz spunea că ceilalți comandanți vor fi înaintați pentru că soțiile lor rămîneau mereu însărcinate și nașteau mulți copii.

Soțul meu îi primea adesea acasă pe Zoller, Zutter, Strauss și Schulz. Jucau cărți și beau.

Lunile dinaintea capitulării soțul meu le-a petrecut împreună cu gauleiterul Eigruber. În primăvara lui 1945, de ziua mea, soțul meu și Eigruber mi-au telefonat ca să mă felicite. Erau amîndoi beți turtă. Le-am spus să se ducă dracului și am închis telefonul. La cîteva zile după aceea, Eigruber a venit la Mauthausen și și-a cerut scuze.

În dimineața zilei de 5 mai 1945, soțul meu mi-a spus să fac bagajele pentru că urma să plecăm din Mauthausen. M-am urcat în autobuz cu cei trei copii. În mașină mai era locotenentul Schulz, comandantul Serviciului politic, și o femeie de al cărei nume nu-mi aduc aminte. Mai tîrziu mi-am dat

seama cu groază că mai era cu noi încă un om, și anume un deținut. Era ascuns sub niște păături ¹.

Ne-am dus la Spittal prin trecătoarea Pyhrn. Ne-am dat jos lângă o casă țărănească și de acolo am urcat la o cabană. Aveam cu noi coșuri cu alimente pentru mai multe zile.

A doua zi Schulz, femeia și deținutul au coborât în vale. Acolo Schulz s-a urcat într-un camion și a spus că se întoarce la Mauthausen.

Femeia și deținutul au rămas cu noi câteva zile, după care au dispărut. Și soțul meu apărea și dispărea fără să-mi dau bine seama de ce anume.

Coboram adesea la țărani ca să mă aprovizionez cu lapte pentru copii. Într-o dimineață, în timp ce eram la niște țărani, mai mulți soldați americani cu un jeep au venit la cabana noastră. Când m-am întors, copiii mi-au spus că trăsese în tata și-l luaseră cu ei“.

Într-o baracă a lagărului de la Gusen, Franz Ziereis își aștepta sfârșitul. Rănile pe care le căpătase în timpul capturării lui nu-i lăsau nici o speranță. Fostul deținut Hans Marsalek îl interoga, încercând să obțină declarații folositoare justiției sau istoriei. Mai erau de față doctorul Toni Goscinski, deținut la Gusen, și colonelul Seibel, comandantul Diviziei XI blindate americane.

Deși rănit mortal, Ziereis avea aceeași reacție de apărare ca toți zbirii lagărului. Aici el nu fusese decît un executant, și el primise ordine. Superiorii lui se numeau Himmler, Heydrich, Pöhl, Glücks și se aflau la Berlin.

Susținea că aplicase cu blîndețe ordinele primite. Într-o zi din toamna anului 1943 primise de la Berlin un telefon prin care i se reproșa procentul scăzut al deceselor : numai 30% pe zi. A relatat că în timpul vizitei făcute la 31 mai 1943 la Mauthausen Himmler arătase cum trebuiau lichidați evreii la cariera de piatră, aruncîndu-i unui deținut o piatră în spate. Ziereis a afirmat de asemenea că prin clemența de care dăduse dovadă își compromisese propria carieră.

Vina superiorilor și a Berlinului nu desființa vina subordonaților.

Ziereis a aruncat vina pentru masacrele de la Gusen asupra

¹ Deținutul era Johan Krutis, servitorul lui Schulz. Femeia era secretara lui Schulz.

comandanților kommando-ului de acolo : Chmielewski și Seidler. Uciderea celor care lucrau la crematoriu i-a atribuit-o căpitanului Bachmayer.

Cu privire la asasinarea austriecilor din grupul de la Wels, el a declarat :

„Nu știu de ce au fost uciși acei oameni. Executarea lor a fost ordonată de gauleiterul Eigruber, de doctorul Piprater și de Spann, șeful Gestapoului din Linz.

Cu execuția a fost însărcinat un anume Prohaska, agent al Gestapoului, care a fost ajutat de doi șefi de bloc“.

Intrat în agonie, comandantul Mauthausenului n-a mai avut puterea să-și pună semnătura sub cele declarate. Declarația lui a devenit la procesul de la Nürnberg¹ Documentul de acuzare 3 870 P.S. Dar la procesul de la Köln tribunalul a hotărât că respectivul document nu este valabil, întrucât nu era autentificat prin semnătura unui notar. Cu toate acestea, tribunalul a considerat că cuprinde „un mare număr de amănunte pe care numai Zierys le putea cunoaște și că o serie de declarații ulterioare le-au confirmat autenticitatea“.

Respingerea depoziției amintite nu le-a dispăcut martorilor Georg Prohaska și Franz Liesberg, acuzați de Zierys, primul de a fi organizat masacrarea austriecilor din grupul de la Wels, iar al doilea de a fi participat la masacrul final de la Gusen. Cei doi n-au putut fi puși sub acuzare. Ieșind din sala de ședințe a Curții cu juri după depunerea mărturiei, ei au continuat să rămână cetățeni liberi și nepătați ai Republicii Federale Germania.

Frumusețea satelor din Tirol se datorește și costumelor tradiționale ale localnicilor.

Persoana arestată de Poliția militară americană într-un sătuleț din Tirolul de Sus era îmbrăcată într-un asemenea costum. Avea aerul unui cetățean pașnic al vechii Austrii. Semăna puțin cu un actor care avea să devină popular peste câțiva ani : englezul Alec Guinness. Se numea August Eigruber.

Când Austria fusese încorporată în Reich, Eigruber devenise din simplu mecanic la uzinele „Steyr“ gauleiter al provinciei Oberdonau, botezată de către germani Ostmark.

¹ Mărturie prezentată în lucrarea Vincenzo Pappalettera, *Tu passerai per il camino*, p. 194 și urm.

Între 1938 și 1945 fusese unul din cei 43 de gauleiteri ai Germaniei și depinsese direct de fűhrer. Teritoriul de care rűspundea avea 600 de orașe și sate. Sub jurisdicția lui se aflau castelul Hartheim, Mauthausen și unele din kommando-urile ce depindeau de acesta.

Ce știa Eigruber despre Mauthausen? Puțin, foarte puțin.

Da, cunoștea numele acelui sat. Știa despre lagăr. Dar nu fusese niciodată acolo. Așa a declarat în faza instruirii procesului.

Nu există încă nici o îndoială, era vorba despre Eigruber.

Fotografiile îl înfățișează împreună cu Himmler, Kaltenbrunner și Ziereis pe platoul unde se făcea apelul și la cariera de piatră. Ele fuseseră prezentate judecătorului instructor de către Francesco Boix, deținut spaniol cu triunghi roșu.

Boix lucrase de la sfűrșitul lui august 1941 pűnă la eliberare la secția de identificare a Serviciului politic. Sarcina lui era să developeze și să copieze fotografiile făcute de SS-iști. În unele cazuri reușise, dovedind mult curaj și șiretenie, să execute cűte o copie în plus și s-o oprească pentru sine.

În fața fotografiilor prezentate de Boix, Eigruber n-a mai putut nega. El a recunoscut că fusese în cűteva rűnduri la Mauthausen.

„Procurorul. Care erau scopurile lagărului de la Mauthausen, Eigruber?

Eigruber. Vă pot spune doar părerea mea, pentru că nimeni nu mi-a spus niciodată care erau adevăratele scopuri ale acestui lagăr.

Procurorul. Care este părerea dumatăle?

Eigruber. Că era vorba de un lagăr de detenție și pedeapsă cum erau și celelalte lagăre germane.

Procurorul. Dumneata știi cűte persoane au murit la Mauthausen?

Eigruber. Am aflat în timpul acestui proces“.

Plutonierul SS Heinrich Haeger, comandantul kommando-ului de muncă de la Gunskirchen, a declarat în fața judecătorului instructor :

„Ordinul comandantului Ziereis și al gauleiterului Eigruber era de a-i trata pe deținuți cât mai rău cu putință și de a obține de la ei maximum de muncă.

Comandantul Ziereis și vicegauleiterul provinciei Oberdonau, Herman Obermayer, veneau adesea să inspecteze kommando-ul. În conformitate cu ordinele primite, deținuții lucrau între 12 și 14 ore pe zi, uneori și mai mult, și erau supuși unui tratament neomenesc. În kommando era o disciplină severă : pentru cea mai mică abatere, deținuții erau bătuti fie de mine, fie de către unul dintre oamenii din subordinea mea cărora le porunceam s-o facă. Cu toate acestea, tratamentul pe care îl aplicam deținuților nu le părea de ajuns de aspru superiorilor mei. Am fost adesea îndemnat de către Ziereis, de către gauleiterul Eigruber sau de către vicegauleiter să mă port cu mai multă duritate. Odată, în urma instrucțiunilor gauleiterului Eigruber, Ziereis m-a sancționat pe motiv că mă comportasem prea moderat“.

Caporalul-major Andreas Trum din detașamentul de pază a declarat la rîndul său :

„Gauleiterul Eigruber venea adesea în inspecție în lagăr. Din felul în care se comporta reieșea limpede că răspundea într-un fel de lagăr, deși nu-mi este clar raportul ierarhic care exista. L-am auzit dîndu-i lui Ziereis ordine referitoare la împușcări și așa mai departe.

Cei ca Eigruber păreau să aibă o singură preocupare : uciderea a cât mai mulți deținuți cu putință. Eigruber argumenta adesea acest obiectiv în discursurile lui.

În primăvara anului 1943 a condus personal împușcarea a nouă cehoslovaci învinuiți că ar fi participat la uciderea lui Heydrich. Eu am fost printre cei care i-au împușcat“.

Înainte de a muri, comandantul Ziereis l-a acuzat pe Eigruber că a ordonat exterminarea grupului de la Wels, o organizație alcătuită din aproximativ 50 de rezistenți din orașele provinciei Oberdonau.

Richard Dietel, care făcuse parte din această organizație, mai era în viață. Era singurul supraviețuitor, singurul care putea să relateze cele petrecute. El a vorbit la Dachau despre cele

suferite de dînsul și despre grupul din care făcuse parte.

„*Dietel.* Am fost dus la Mauthausen în ziua de 7 noiembrie 1944 și a trebuit să stau patru zile și trei nopți în picioare lîngă zidul lagărului, fără hrană și apă. Pe urmă am fost dus la Serviciul politic, unde locotenentul Schulz m-a spînzurat, cu mîinile legate la spate, de o grindă din tavan. După mai puțin de jumătate de ceas am fost scos de acolo și pus lîngă zid. Tovarășul meu Hartl a avut un colaps ca urmare a torturilor suferite. A fost și el atîrnat de grindă și l-am văzut pe Trum dîndu-i cu piciorul în timp ce atîrna spînzurat de tavan. Am fost apoi spînzurat de grindă pentru a doua oară de către ofițerul de gestapo Bichbauer și caporalul-major Gunkel, care m-au bătut, umplîndu-mă de vînațăi. După aceea Bichbauer și Gunkel m-au spînzurat a treia oară. Mi-am pierdut cunoștința și am rămas așa pînă ce mi-au băgat capul într-o găleată cu apă.

Wilhelm Mueller m-a aruncat afară din localul Serviciului politic. M-a întrebat cum am ajuns în acest hal. I-am răspuns că am căzut de pe scara spălătoriei.

Procurorul. De ce i-ai spus asta ?

Dietel. Pentru că, dacă i-aș fi spus că fusesem bătut de SS-iști, mi-aș fi semnat condamnarea la moarte.

Procurorul. De unde știai acest lucru ?

Dietel. Îmi spusese ră vechii deportați de acolo imediat ce sosisem. Aceștia m-au învățat : «Să nu spui că SS-iștii te-au bătut, pentru că ai să fii ucis».

Caporalul-major Gunkel m-a însoțit la duș, după care am fost trimis la blocul 16. În noaptea aceea, noi cei din grupul de la Wels am dormit pe podea. Aveam o pătură pentru patru oameni. Dimineata am fost dus din nou la duș, unde m-au tuns zero. Eram 14 austrieci. Ni s-a spus că gauleiterul Eigruber voia să ne vadă. A sosit cu Zieryeis, Strauss, Zutter, Trum și alți ofițeri din lagăr sau de la Gestapo. Eigruber ne-a spus : «Nebunilor ! Idioților ! Voi credeți că războiul o să fie pierdut, dar vă înșelați. O să se hotărască numai pe baricade. Oamenii mei au lucrat bine».

Eigruber a mai spus : «Vă înșelați dacă credeți că o să vă împușcăm. Ar fi prea ușor. O să putreziți în alt fel». S-a întors spre colonelul Zieryeis și a adăugat : «Oamenii mei

sînt sătui de dînșii. Totuși mai putem să-i folosim : o să-i punem să lucreze, o să crape».

Procurorul. Ce s-a întîmplat după aceea ?

Dietel. Am fost trimiși la blocul 16. Gochel a murit a doua zi din cauza rănilor căpătate. Schaerer murise cu sternul sfărîmat. La 18 septembrie am fost trimiși la lucru. Eram 14 la număr. Alcătuiam o echipă specială.

Un SS-ist pe nume Boetcher, un caporal-major al cărui nume nu mi-l amintesc, un kapo țigan și kapo-ul Peltzer ne-au însoțit la carieră.

Kapo-ul Beck, cu numărul matricol 18, ne-a predat lui Spatzenegger, spunîndu-i : «Domnule plutonier, iată noul guvern austriac. Trebuie să-l dăm gata pînă diseară».

Am fost siliți să luăm pietrele cele mai mari. Staufer și eu am urcat primii cele 186 de trepte ale «scării morții».

Sus ne așteptau Spatzenegger, „boxer-ul“, și un caporal-major. Spatzenegger ne-a bătut cu bîta.

Am mai mers cam 200 de metri, am depus pietrele și ne-am întors înapoi.

Primii doi care au murit în acea zi la carieră au fost Sigmund și Bromberger.

Împrejurul carierei de piatră erau garduri de sîrmă ghimpată. L-am auzit pe unul spunînd : «Tovarăși, sînteți prea lași ca să vă îndreptați spre gherete?».

Hoellermann s-a îndreptat spre gherete. Am auzit o împușcătură. Am coborît scara și jos i-am întîlnit pe Swatzel, Mueller, Stalzburg și Fritzl. Fritzl mi-a spus : «Richard, nu mai pot ; dacă scapi, adu-ți aminte de nevasta și de copiii mei».

În josul scării, Staufer stătea întins pe partea stîngă. A murmurat : «Nu-ți pot da mîna pentru că mi-a fost retezată».

Procurorul. Cîți au fost uciși în ziua aceea ?

Dietel. Nouă.

Procurorul. Cîte pietre ați cărat dv. în acea zi ?

Dietel. Am făcut cinci curse și, după ultima, ofițerul Bichbauer de la Gestapo mi-a strigat : «Cîine, du-te spre gheretă că vreau să te împușc».

Nu l-am ascultat. M-am dus mai departe cu piatra pe care o căram spre lagăr. Spre norocul meu, era tocmai ora apelului, așa că nu ne-am mai întors la carieră.

Procurorul. Ce s-a întâmplat în ziua următoare ?

Dietel. În ziua următoare, Misek, alți trei și eu am fost trimiși din nou la cariera de piatră. Eram la sfârșitul coloanei pe care o forma compania disciplinară. Kapo-ul țigan a spus : «Ce vreți să faceți voi sus ? Veți fi lichidați».

Dincoace de gardul de sîrmă ghimpată era o santinelă. Doi dintre tovarășii mei au început să alerge într-acolo. Au fost uciși.

Procurorul. Ce li s-a întâmplat celorlalți tovarăși ai dumitale ?

Dietel. Au fost uciși în cursul zilei. Eu am rezistat pînă seara și m-am întors în lagăr. Un ofițer de la Gestapo mi-a spus : «Ai noroc».

Comandamentul nu s-a mai interesat de mine pînă la sfârșitul lunii aprilie 1945.

Procurorul. Ce s-a întâmplat la 28 aprilie 1945 ?

Dietel. La 28 aprilie 1945 Huehochs și Stauffens mi-au spus : «Richard, are să ni se întâmple ceva. Nu ni s-a dat voie să ieșim cu echipa noastră».

M-am dus la Kurt Pany, primul-secretar al lagărului, care mi-a spus : «Mulțumește-i gauleiterului tău. Astăzi o să fiți uciși. Aranjați-vă, pentru că vor să vă gazeze la ora 11».

Ceilalți 42 au rămas pasivi. Eu m-am hotărît să încerc să fug singur. La șase și treizeci au ieșit echipele de muncă. În timp ce lageraeltesterul Unek și comandantul poliției lagărului Streitwolf vorbeau cu santinelele, m-am prezentat la portarul lagărului și i-am spus : «Deținutul numărul 669 se întoarce la magazia de alimente». Santinela a răsfoit registrul și m-a întrebat cînd intrasem. I-am răspuns : „Cam acum 15 minute“. Mi-a dat doi pumni și mi-a spus : «Șterge-o !».

M-am îndreptat spre infirmerie. Am avut noroc, pentru că tocmai atunci intra o căruță cu cărbuni, și șeful de echipă, aflînd de încercarea mea, m-a alăturat oamenilor lui. În felul acesta am putut intra în infirmerie odată cu căruța de cărbuni.

Tovarășii mei din infirmerie m-au ascuns sub numele de Nikolai Burgdorf, născut la Edinborough, dîndu-mi fișa și numărul mortului. Am rămas așa sub un nume fals în infirmerie pînă la eliberare.

Procurorul. Ceilalți 42 au fost uciși ?

Dietel. Da. Au fost uciși“.

Locotenentul McMahon din partea apărării i-a luat martorului un contrainterogatoriu :

„*Apărarea.* În 1944 erai comunist, domnule Dietel ?

Dietel. Da.

Apărarea. Erai membru al unei organizații și ai fost acuzat că ai întreținut contacte cu inamicul. Este adevărat ?

Dietel. N-am fost acuzat de nimic, pentru că nu am fost judecat de nici un tribunal. Am fost trimis direct la Mauthausen“.

Nu era clar de ce membrii grupului de la Wels fuseseră interogați la Mauthausen și nu la Linz. La această întrebare și la altele avea să răspundă, 20 de ani mai târziu, la Köln, sergentul-major Werner Fassel de la Serviciul politic.

„*Președintele.* Vorbește despre grupul de la Wels.

Fassel. În septembrie 1944 un civil din Wels sau din Linz a fost trimis în lagăr. După ce a fost îndelung torturat, a mărturisit numele celor care conduceau organizația clandestină de rezistență din Oberdonau.

Oamenii au fost interogați la Serviciul politic și au fost crunt bătuți de către Boetcher și Koppensteiner. Am auzit și numele lui Prohaska sau cel puțin așa mi se pare. Prohaska era unul dintre conducătorii Gestapo-ului din Linz. Este foarte probabil că fusese de față și Ziереis.

Președintele. Schulz a fost de față ?

Fassel. Probabil.

Oamenii nu au vorbit, cu toate că au fost bătuți cu vîna de bou și cu ciomege. Camera în care mă aflam era alături de cea în care aveau loc interogatoriile. Nu puteam să lucrez din cauza strigătelor.

Președintele. Care este motivul pentru care grupul a fost interogat la Mauthausen și nu la Linz ?

Fassel. Către sfîrșitul războiului, populația din Linz era neliniștită, astfel că autoritățile se temeau de sabotaje și de dezordini. Afară de aceasta, închisorile din Linz erau supraîncărcate“.

La Dachau episodul cu grupul de la Wels a fost evocat de procuror cu prilejul interogării lui Eigruber.

„*Procurorul.* Aș dori ca dumneata, Eigruber, să vorbești despre grupul de la Linz, Steyr și Wels, care a fost trimis la Mauthausen și din care n-a supraviețuit decât o singură persoană.

Eigruber. În primul rând, 16 erau comuniști. În al doilea rând, nu erau deținuți ai lagărului de la Mauthausen, ci ai poliției de stat, care ar fi trebuit să-i trimită spre judecare în fața unui tribunal popular.

Procurorul. Poliția de stat nu se afla sub controlul dumitale ?

Eigruber. Nu. Depindea de Serviciul central al siguranței Reichului, care se afla sub controlul lui Himmler“.

Cel de-al doilea argument al lui Eigruber era pur formal, pentru că în realitate el era cel care răspundea în fața Berlinului de tot ce se întâmpla în provincia Oberdonau.

Primul îi fusese sugerat de întrebarea pusă de avocatul apărării, locotenentul american McMahon, care îi ceruse lui Dietel să spună dacă era comunist. Eigruber prinsese din zbor o posibilitate de justificare în fața căreia poate că nu toți membrii tribunalului ar fi rămas insensibili.

În Austria se află multe castele, și de fiecare dintre ele sînt legate legende și istorii păstrate prin tradiție, a căror veridicitate este cu neputință de dovedit. Cu neputință de dovedit era și ceea ce se întâmplase la castelul Hartheim în anii celui de-al doilea război mondial. Evenimentele erau de dată recentă, dar lipseau martorii. Și, cu toate acestea, mii și mii de persoane fuseseră duse acolo numai pentru a fi ucise. Tai-nițele și trapele vechiului castel fuseseră înlocuite cu ceva mult mai eficient : o cameră de gazare.

Secretele castelului Hartheim au fost dezvăluite de către unul dintre zbiri, pe nume Vinzenz Nohel. Cel mai puțin important dintre ei. La castel își făcuse munca cu naturalețe și cu obtuzitate. Cu aceeași naturalețe și obtuzitate a povestit tot ce știa despre castelul Hartheim în fața judecătorului de instrucție la Dachau. Nimeni nu l-ar fi putut acuza. S-a acuzat singur. A fost spînzurat. Iată depoziția lui :

„Subsemnatul Vinzenz Nohel, născut la 24 decembrie 1902 la Seidlmitz, declar :

În anul 1940, fratele meu, brigadeführerul Gustav Nohel, a obținut cu ajutorul gauleiterului Eigruber un post pentru mine la castelul Hartheim, care era un lagăr de concentrare. Am lucrat acolo din 1942 pînă în 1945.

Castelul Hartheim era folosit, mai ales, pentru a-i gaza și ucide pe deținuții care nu puteau fi omorîți în lagărul de la Mauthausen. Din 1942 pînă în 1945 au murit gazați în total între 6 000 și 8 000 de deținuți din lagărul de la Mauthausen, în afară de 20 000 de bolnavi mintali.

Imediat ce sosea un grup de deținuți destinat să fie gazat, îi dădeam jos din mașini și îi puneam să se dezbrace. Sarcina mea era să am grijă să nu evadeze nimeni înainte de a fi dus la camera de gazare. După ce erau fotografiați, îi conduceam pe cei condamnați la camera de gazare și îi închideam acolo. Doctorul Lohnauer dădea drumul gazului în cameră. După aceea scoteam trupurile din camera de gazare și le ardeam în crematoriu. Înainte de ardere, dentiștii le scoteau dinții de aur.

Între 1942 și 1945, castelul și instalațiile sale de exterminare au fost inspectate cu regularitate de către ofițeri de la lagărul din Mauthausen, ca și de către gauleiter, care purta de asemenea răspunderea pentru administrarea castelului.

În februarie 1945 instalațiile au fost distruse de către deținuții din lagăr.

Semnat, *Vinzenz Nobel*

Depoziția neînsemnatului fochist Nohel l-a obligat pe puternicul Eigruber să vorbească în fața judecătorului de instrucție despre o problemă pe care ar fi preferat s-o treacă sub tăcere.

„În 1939 sau 1940 am avut o consfătuire cu reichsleiterul Philip Bouhler, care se afla în posesiunea unui ordin al führerului potrivit căruia bolnavii incurabili și bolnavii mintali inapți de muncă trebuiau suprimați. Bouhler mi-a spus că pentru a executa ordinul führerului era nevoie de castelul Hartheim, care se afla în proprietatea provinciei Oberdonau de sub conducerea mea.

La cererea lui Bouhler l-am trimis la castelul Hartheim pe doctorul Lohnauer, care lucra în cadrul administrației

provinciei. Eu eram singurul care cunoșteam în mod oficial scopul căruia trebuia să-i fie destinat castelul Hartheim“.

În sala de ședințe, Eigruber n-a putut adăuga prea mult la această mărturie, recurgînd la obișnuita justificare : nu făcea decît să execute ordinele primite.

„Colonelul Martin (membru al tribunalului). Eigruber, spune dacă socotești drept o crimă uciderea unor persoane bolnave.

Eigruber. Da.

Col. Martin. Dumneata consideri o crimă uciderea unor bolnavi mintali ?

Eigruber. În esență, da. Era însă vorba de un ordin al fűhrerului“.

Din 1940 pînă în 1944, castelul Hartheim a fabricat 30 000 de cadavre.

Materia primă pentru fabricarea cadavrelor o constituiau ființele vii. Acestea erau furnizate de clinicile de psihiatrie din Austria și din Bavaria și, cu deosebită generozitate, de lagărul vecin, Mauthausen.

Cei doi „directori de întreprindere“, Ziereis și Lohnauer, organizau întîlniri între colaboratorii lor, despre care a vorbit la Dachau Viktor Zoller, adjunctul lui Ziereis. Întîlnirile respective erau numite „serate camaraderești“.

Se bea pentru colaborarea fructuoasă dintre cele două „întreprinderi“.

Am spus colaborare „fructuoasă“. Nu pentru că la Mauthausen ar fi existat o tehnologie mai înapoiată și zbirii de aici nu ar fi știut să fabrice cadavre decît cu folosirea unor metode învechite. În realitate, și mărturiile multora dintre zbiri sînt limpezi în această privință : exista acolo o cameră de gazare încă din 1942¹. Cu toate acestea, Mauthausenul continua „să se sprijine“ pe Hartheim.

Explicația nu este greu de găsit. La Mauthausen erau gazați numai noii sosiți, care intrau în camera de gazare crezînd că era vorba de duș.

¹ Vezi mai sus mărturia lui Krebsbach.

Această înșelătorie nu putea însă să funcționeze în cazul celor care apucaseră să cunoască lagărul. Dacă ar fi fost conduși în camera subterană în care avea loc gazarea, ar fi putut să complice prin gesturi desperate munca SS-iștilor. Pe când așa, erau expediați la „sanatoriul” de la Hartheim.

La Mauthausen camera de gazare a fost folosită fără nici un fel de discriminare numai în aprilie 1945, în vederea masacrului final. Castelul Hartheim căpătase atunci o altă destinație.

La sfârșitul anului 1944, fumul a încetat să se mai înalțe din coșul castelului Hartheim. În februarie 1945, pe masa lui Hans Marsalek, al doilea secretar al lagărului, și-a făcut apariția un ordin.

„*Marsalek*. Am primit de la Serviciul de muncă o copie de pe ordinul semnat de Ziereis, purtând data de 13 decembrie 1944, de a transforma castelul Hartheim într-o clădire de locuit. Am primit instrucțiuni de la sergentul-major Trum să aleg 16 sau 18 zidari, iar pe urmă mi s-au mai dat doi tâmplari. Acestora li s-a dat ordin să distrugă crematoriul, să demoleze coșul și celelalte instalații tehnice existente, să facă numeroase uși și ferestre noi la camera de gazare și în alte locuri și să execute tot felul de lucrări de grădinarie. Toate acestea trebuiau făcute urgent”.

A dispărut camera de gazare ; au dispărut și zbirii. Comandantul, Rudolf Lohnauer, s-a sinucis. Alții, ca, de pildă, căpitantul Christian Wirth, Gustav Wagner, Franz Stangl, Georg Renno și Otto Schimtzl, au dispărut. Alții au fost prinși de americani și pe urmă eliberați din lipsă de probe împotriva lor.

După ce a trecut pe la Hartheim, Stangl a fost comandant la Treblinka. După mulți ani a fost arestat. A fost arestat de asemenea Georg Renno. Ei urmează să fie judecați.

Lucrările de transformare de la Hartheim au fost efectuate repede. Când au ajuns acolo americanii, castelul devenise un azil. Se aflau acolo 35 de copii, o educatoare și șase surori ¹.

¹ B, actul de acuzare, p. 406.

Este evident că cel care luase hotărîrea de a se șterge orice urmă nu considera că executarea ordinelor primite putea constitui o justificare valabilă.

Eigruber a început prin a spune că nu fusese niciodată la Mauthausen.

Pe urmă a admis că fusese acolo de cîteva ori și că îl cunoscuse pe comandantul Zierys, cunoștință dealtfel foarte superficială.

„*Procurorul.* Este adevărat că l-ai vizitat pe Zierys în repetate rînduri ?

Eigruber. De două sau de trei ori.

Procurorul. Ai fost acasă la el de două sau de trei ori ?

Eigruber. Nu mai mult de două sau de trei ori și n-au fost vizite particulare.

Procurorul. Ce erau ? Vizite oficiale ?

Eigruber. Nu, erau discuții cu un om cu care aveam probleme de discutat.

Procurorul. Dumneata îi vorbeai în calitate oficială, nu-i așa ?

Eigruber. Nu discutam cu Zierys chestiuni particulare. Între Zierys și mine nu existau relații prietenești. Nu ne tutuiam. Nu eram prieteni“.

Mărturiile celor doi polonezi care au lucrat la crematoriu — Wilhelm Ornstein și David Zimet — și mărturisirea coacuzatului Niedermayer au arătat nu numai că Eigruber fusese la Mauthausen, ci că vizitase Bunker-ul și participase acolo la un masacru.

Faptul s-a întîmplat în noaptea de 15 spre 16 aprilie 1945. Rușii ajunseseră la Viena. În dimineața zilei de 15 aprilie, Eigruber avusese în apropiere de Melk o discuție dramatică.

„*Eigruber.* La 15 aprilie 1945 am fost convocat la cartierul general al generalului Rendolitsch, comandantul grupului de armată B care apăra sud-estul Vienei. Mi-a spus că rușii atacau dinspre est și că zona noastră era în pericol. Mi-a dat instrucțiuni să-i mobilizez pe cei din Volksturm. În afară de aceasta, Himmler cerea să se formeze un regiment SS din garnizoana de la Mauthausen. Rendolitsch m-a însărcinat să vorbesc cu comandantul Zierys.

La orele 23 am părăsit cartierul general. Drumurile erau pline de refugiați. N-am reușit să înaintez cu mai mult de 15 sau 20 km pe oră. Conduceam eu singur mașina. Mauthausenul se află pe șoseaua care duce de la Viena la Linz. Am ajuns acolo la orele două în noaptea de 16 aprilie 1945. Zierys, căruia i se telefonase de la cartierul general, mă aștepta împreună cu mai mulți ofițeri“.

Eigruber și zbirii de la Mauthausen au stat împreună până la patru dimineața. Au băut bine. După aceea Eigruber, Zierys, Schulz, Altfuldish, Niedermayer, Roth, Trum și Riegler s-au dus la Bunker, unde au ucis cu focuri de pistol 12 deportați. Zimet își amintește că era vorba de doi americani, pe nume Leroy Teschendorf și Nisula Hansey, de șase kapo care se ocupaseră de crematoriul de la Auschwitz și de alte patru persoane rămase necunoscute.

Iată cum s-a apărut Eigruber :

„Procurorul. Cu prilejul execuției de la 16 aprilie 1945 au fost uciși doi americani ?

Eigruber. Nu știu. Am auzit despre acest lucru pentru prima oară aici. Nu știam cine erau cele 12 persoane.

Procurorul. Dumneata ai văzut cum au fost ucise ?

Eigruber. Da, am văzut.

Procurorul. Cine mai era de față împreună cu Zierys ?

Eigruber. Mai mulți ofițeri și un medic SS.

Procurorul. Unde a avut loc execuția ?

Eigruber. Zierys mă aștepta. Îi telefonasem, avertizându-l că veneam de la cartierul general cu un mesaj.

Procurorul. Cine a fost executorul direct ?

Eigruber. Zierys.

Procurorul. A tras el personal în toți cei 12 ?

Eigruber. Da.

Procurorul. Unde a tras ?

Eigruber. În ceafă.

Procurorul. În ce parte a lagărului vă aflați ?

Eigruber. Într-o încăpere a Bunker-ului.

Procurorul. Nu găsești neobișnuit faptul că a tras comandantul în persoană ?

Eigruber. Nu știu. Mi s-a părut normal, dar nu eram sigur că așa trebuia să fie. A fost singura execuție la care am asistat.

În orice caz, Ziereis avea în mână o radiogramă și mi-a explicat că Berlinul ordonase uciderea celor 12 oameni.

Procurorul. Nu crezi, Eigruber, că aceea nu a fost o execuție, ci pur și simplu un masacru ?

Eigruber. Ziereis mi-a spus că acei oameni fuseseră condamnați la moarte. Dacă ar fi fost o ucidere neautorizată și aș fi știut, n-aș fi participat.

Procurorul. Este adevărat, Eigruber, că dumneata ai dat ordin lui Niedermayer să-i aducă pe deținuți ?

Eigruber. Nu i-am spus o vorbă lui Niedermayer. Este aici, întrebați-l pe el“.

Niedermayer declarase în fața judecătorului instructor următoarele :

„Îmi aduc aminte de o execuție efectuată de gauleiterul Eigruber și de comandantul Ziereis în ziua de 16 aprilie 1945 la orele patru dimineața. Erau beți. Am asistat personal la acea scenă“.

Lumea zbirilor se prăbușea. Eigruber și Ziereis au trăit împreună acea prăbușire.

Se cunoscuseră într-o perioadă fericită pentru dînșii. Eigruber fusese cel care îl propusese pe Ziereis pentru avansare și decorarea cu „Crucea de argint“. I-o înmînase chiar el, în cadrul unei ceremonii.

În momentul declinului, prietenia lor se întărise. Potrivit mărturiei Idei Ziereis, în ultimele luni comandantul de la Mauthausen își părăsise soția și lagărul pentru a trăi, alături de gauleiterul prieten, între Linz și Viena. Beau împreună și frecventau casele de toleranță. Căutau să scape de lumea pe care o creaseră și care acum se închidea peste dînșii asemenea unei temnițe.

Între 15 și 16 aprilie, Eigruber și statul-major al lagărului, după ce s-au îmbătat, au luat hotărîrea să ucidă un număr de deportați.

Potrivit spiritului Mauthausenului, un masacru era cel mai potrivit mod de a încheia o seară petrecută între prieteni.

Zoller și Zutter. Zutter și Zoller. Numele lor au fost frecvent rostite în mărturiile zbirilor de la Mauthausen.

Căpitanul Viktor Zoller : adjunct al comandantului lagărului din mai 1940 pînă în mai 1942 ; absent din lagăr timp de doi ani ; din mai 1944 comandantul batalionului de pază.

Căpitanul Adolf Zutter : adjunct al lui Zierys din iunie 1942 pînă la sfîrșit ¹.

Zoller și Zutter. Ceilalți zbiri îi văzuseră supraveghind cutare sau cutare execuție. Au declarat că îl înlocuiau pe Zierys în timpul absențelor sale. Și, cu toate acestea, în fața judecătorilor de la Dachau, Zoller a arătat că știa atît de puțin despre viața lagărului ! Și cît de puțin a arătat că știa Zutter !

Nici ei nu făcuseră altceva decît să execute ordinele primite. Un ordin al fîhrerului, citat de Zoller, suna astfel : „Numai fîhrerul poate hotărî dacă un deținut trebuie să trăiască sau să moară. Orice maltratare este interzisă și va fi pedepsită de către un tribunal“. Atît Zoller, cît și Zutter ascultaseră, natural, de acest ordin.

Așadar, acest ordin fusese respectat la Mauthausen ?

Poate că nu ! Sau cel puțin nu întotdeauna. Dar ce putea să facă Zoller împotriva voinței lui Zierys ? Și ce putea face Zutter ?

La 2 mai 1942 Zoller a plecat de la Mauthausen. A plecat pe front.

În septembrie a fost rănit în încercuirea de la Demiansk. A trecut dintr-un spital într-altul și, după ce s-a vindecat, a fost trimis să execute lucrări de birou mai întîi la Viena, iar apoi la Berlin. Către jumătatea lunii mai 1944 s-a reîntors la Mauthausen.

Ce lucrări de birou a efectuat Zoller după vindecare ? Declarațiile lui în legătură cu aceasta erau confuze, reținute. Uitase, nu-și aducea bine aminte. Abia în urma unui interogatoriu dramatic procurorul l-a determinat pe Zoller să recunoască că fusese din noiembrie 1943 pînă în mai 1944 adjunct al comandantului la Auschwitz I.

La Mauthausen, Zoller a lucrat numai în birou. Desigur, vedea echipele de muncă plecînd și întorcîndu-se în lagăr, dar nu știa decît în parte despre atrocitățile ce se comiteau. Știa

¹ Din statul-major al lagărului a făcut parte și un anumit maior Alois Obermayer, care l-a înlocuit pe Zierys în timpul absențelor sale, dar acesta a dispărut și informațiile despre el sînt imprecise.

că deportații erau trimiși la Hartheim spre a fi gazați. Știa că comisarii ruși trebuiau să fie lichidați. Știa că Ziereis ordona aplicarea unor pedepse corporale. Dar pedepsele erau aplicate numai după ce erau aprobate de Berlin.

Nimeni n-a avut îndrăzneala să comită acte ilegale în prezența lui.

Nimeni n-a îndrăznit să încalce în prezența lui ordinul führerului prin care erau interzise maltratarile.

„*Procurorul*. Deținuților nu le erau aplicate decât pedepsele aprobate de Berlin ?

Zoller. Nu. Ziereis avea obiceiul să-i interogheze pe noii sosiți pentru a afla ce făcuseră. În calitate de adjunct al lui, îl însoțeam.

Dacă răspunsurile îi păreau îndoielnice, Ziereis cerea fișa deținutului. Dacă acesta mințise, îl bătea, dându-i pumni și palme. După aceea ordona să i se aplice 25 de lovituri cu bîta.

În astfel de cazuri avea dreptul ca întîi să aplice pedeapsa și după aceea să ceară aprobarea Berlinului.

Procurorul. Nu se mai aplica nici un alt fel de pedeapsă la Mauthausen ?

Zoller. Băteau și șefii de blocuri, cu toate că acest lucru era strict interzis. Totuși Ziereis le permitea s-o facă și cîteodată chiar îi încuraja.

Procurorul. Cu alte cuvinte, *Zoller*, ordinele care interziceau maltratarea prizonierilor nu erau respectate ?

Zoller. Oamenii mei le respectau.

Procurorul. Cu excepția oamenilor dumitale, restul personalului de la Mauthausen nu respecta ordinele prin care erau interzise maltratarile ?

Zoller. Cei care încălcau ordinele erau pasibili de pedeapsă. Ziereis ar fi trebuit să-i trimită în fața Curții marțiale.

În realitate nu o făcea“.

În ceea ce privește execuțiile, *Zoller* a apreciat că în perioada în care s-a aflat în lagăr numărul acestora nu a fost mai mare de două sau trei. Nu putea să se înșele, pentru că toate ordinele referitoare la execuții treceau pe la el.

Cînd procurorul i-a pus în față registrele de decese de la Mauthausen, s-a arătat uimit.

„Procurorul. Zoller, câți deținuți ai ucis personal ?

Zoller. Am executat o singură persoană, așa cum am declarat și în fața judecătorului de instrucție.

Către sfârșitul anului 1944 sau în primăvara lui 1945, în timp ce mă întorceam acasă, am fost chemat de Zierys, care mi-a spus că trebuie să particip la o execuție. Era vorba de trei parașutiști. A spus că fiecare dintre noi trei, adică Zierys, Bachmayer și eu, trebuia să ucidem câte unul.

A adăugat că voia să le facă condamnaților onoarea de a fi uciși de către ofițeri SS. Am răspuns că nu vreau să trag. I-am arătat revolverul meu, care era stricat. Zierys m-a admonestat și a ordonat sergentului-major Niedermayer să mi-l dea pe al lui. Zierys, Bachmayer și eu am tras. Cei trei au murit imediat.

Procurorul. Îți amintești că în ziua de 1 aprilie 1945 a trecut în apropierea podului de peste Dunăre un transport de evrei polonezi ?

Zoller. În aprilie 1945 eram acolo și am văzut coloana de deținuți îndreptându-se spre Gunskirchen.

Procurorul. Câți din acești deținuți au fost aruncați de pe pod în apă ?

Zoller. Nu știu.

Procurorul. Mai mulți de cinci ?

Zoller. Nu știu.

Procurorul. Câți ai văzut că au fost aruncați în apă ?

Zoller. Unul.

Procurorul. Dumneata ai izbucnit în râs când l-ai văzut căzând ?

Zoller. Nu am intenția să răspund la alte întrebări.

Procurorul. Nu am alte întrebări de pus“.

Despre personalitatea lui Viktor Zoller nu se cunosc prea multe lucruri.

Îți rămâne în urechi ecoul acelui hohot de râs.

După depoziția lui Viktor Zoller, iat-o pe cea a lui Adolf Zutter :

„Apărarea. Dumneata ai activat în calitate de comandant în timpul cât Zierys lipsea ?

Zutter. Nu. N-am fost niciodată locțiitorul lui. Din punctul de vedere al carierei, eram un ofițer prea tânăr.

Vreau să adaug că nimeni, în afară de Zierys, nu putea să ia vreo hotărâre importantă. Un singur om lua hotărâri la Mauthausen, și acela era comandantul. Hotărârile lui erau atât de neașteptate, încât nimeni nu putea să le prevadă.

Apărarea. Au avut loc inspecții ale unor personalități marcante la Mauthausen ?

Zutter. Da.

Apărarea. În urma acelor inspecții s-au produs schimbări ?

Zutter. Nu. Comandantul Zierys a fost la Mauthausen de la început și până la sfârșit. La Berlin, toți erau, evident, mulțumiți de felul în care își îndeplinea funcțiile. A fost chiar distins cu „Crucea de argint”, decorație care se acorda rar.

Apărarea. Care era starea fizică a deținuților care soseau la Mauthausen ? Bună ?

Zutter. Nu. Mi-i amintesc în special pe deținuții sosiți de la Auschwitz după evacuarea acelui lagăr. Fuseseră aduși în vagoane descoperite. În ianuarie 1945 se telefona încontinuu de la garile de pe traseu spre a se întreba ce trebuie făcut cu morții care zăceau de-a lungul terasamentelor. I-am văzut pe deținuții de la Auschwitz când au sosit la Mauthausen. Era o priveliște teribilă.

La fel a fost și la sosirea celor 15 000 de evrei unguri, care veneau pe jos de la Viena. Fusesse un adevărat marș al morții. Dimineața și seara trebuiau strânși morții și cei care nu mai erau în stare să meargă.

Celui care a ordonat acel marș îi revine o gravă răspundere.

Apărarea. Ai maltratat vreodată deținuți ?

Zutter. Niciodată. Deținuții nu erau pentru mine decât niște oameni nenorociți. Am văzut multe lucruri la Mauthausen, dar n-am făcut niciodată raport.

Odată, un frizer spaniol m-a bărbierit cu un brici foarte prost, folosit înainte de aceea pe o persoană care suferea de o eczemă, și m-a infectat. A trebuit să mă îngrijesc la un specialist la Linz și să absentez 4 sau 5 zile de la serviciu. L-am anunțat despre cele întâmplate pe kapo-ul frizerilor, dar l-am prevenit că nu aveam intenția să fac raport. Nu voiam să-i fac rău celui vinovat.

Apărarea. Vrei să mai faci alte declarații în apărarea dumitale ?

Zutter. Aș dori să se țină seama de faptul că, respectându-mi principiile, n-am lovit niciodată un deținut. Dimpotrivă, i-am ajutat. Prin urmare, eu n-am putut fi omul care să fi ordonat execuții sau pur și simplu să fi ucis. La Mauthausen m-am comportat în așa fel, încât să-mi asigur respectul nu numai al SS-iștilor, ci și al deținuților care știau la ce se puteau aștepta de la adjunctul comandantului lor. Doresc de asemenea să subliniez că, în afară de deținuții politici, la Mauthausen se aflau și criminali care își ispășeau vina.

Deținuții aveau dreptul să mi se adreseze mie în orice moment. Le spuneam adesea să se țină bine, pentru ca după terminarea războiului să se poată întoarce acasă.

Asta este tot ce am vrut să spun“.

Leopold Trauner, fost obermaistru civil la cariera de piatră de la Gusen, acuzat alături de Zutter, și-a justificat în fața judecătorilor de la Dachau comportarea prin ordinul primit din partea adjunctului Zutter :

„Între anii 1939 și 1945, peste 3 000 de deținuți au fost uciși de către santinele la cariera de piatră, omorâți în bătaie de kapo sau au sucombat din cauza muncii excesive. În 1942 un om al cărui nume nu reușeam să mi-l amintesc, dar pe care l-am recunoscut imediat după fotografii ca fiind adjunctul Zutter, mi-a spus că munca la carieră merge prea încet și mi-a ordonat să-i pun pe kapo să-i ucidă pe deținuții care nu lucrează cu destulă energie.

Nu puteam să nesocotesc acest ordin, așa că între 1942 și 1945 le-am spus în mai multe rânduri deținuților kapo să ucidă deportați francezi, spanioli, polonezi, ruși sau cehoslovaci“.

Zutter a declarat că nu l-a cunoscut niciodată pe Trauner.

Înainte de a deveni adjunct al comandantului, Adolf Zutter comandase compania a doua de pază. În intervalul ianuarie — iunie 1942, una dintre sarcinile acestei companii a fost supravegherea carierei de piatră. Zutter s-a apărat în felul următor :

„*Procurorul.* În timpul cât te-ai ocupat de cariera de piatră, ai văzut deținuți omorâți în bătaie?

Zutter. Eu nu m-am ocupat de cariera de piatră. Aveam numai obligația să controlez să nu fugă vreun deținut. Spatzenegger, «nazistul», nu depindea de mine.

Procurorul. Dar știai că la carieră deținuții erau uciși în bătaie ?

Zutter. Nu aveam nici un fel de putere asupra carierei.

Procurorul. Nu asta te-am întrebat. Răspunde la întrebarea mea.

Zutter. Nu s-a întâmplat niciodată așa ceva în prezența mea. N-am văzut niciodată.

Procurorul. N-ai văzut nici măcar deținuți kapo bătându-i pe deportați ?

Zutter. Da. Deținuți kapo, da.

Procurorul. Cine-i comanda pe deținuții kapo ?

Zutter. Spatzenegger.

Procurorul. Spatzenegger făcea parte din SS ?

Zutter. Natural.

Procurorul. Când erai la cariera de piatră, n-ai văzut că deținuții erau siliți să muncească pînă ce mureau din cauza epuizării ?

Zutter. Nu. Era un spațiu foarte întins. Lucrau acolo peste 1 000 de deținuți.

Admit însă că munca era grea, mai ales pentru deținuții care, datorită clasei sociale din care făceau parte, nu erau deprinși cu munca fizică.

Procurorul. Dumneata știai că deținuții erau gazați la Mauthausen ?

Zutter. Toți știau.

Procurorul. Autobuzele supranumite «Gasmobile» depindeau de dumneata, ca și întregul parc al autovehiculelor ?

Zutter. «Gasmobile ?» Numele ăsta îl aud aici pentru prima dată.

Aveam două mașini pentru transportul persoanelor. Se numeau «Minas» și erau folosite fie pentru transportul soldaților, fie pentru cel al deținuților.

Procurorul. Dumneata vrei să spui că nu știai de existența celor două vehicule folosite drept camere de gazare și nu știai că au fost gazați deținuți în ele ?

Zutter. Imposibil. Existau două vehicule pentru dezinfectare, care erau folosite de spălătorie. Nici un «Gasmobile» nu se afla sub controlul meu.

Procurorul. Nici n-ai auzit măcar vorbindu-se vreodată despre ele ?

Zutter. De «Gasmobile» am auzit vorbindu-se aici prima dată“.

Nu s-au putut obține multe mărturisiri din partea adjunctului Zutter. Tactica lui de apărare era foarte abilă.

În 1967, la Köln, santinela Eligius Konrad a declarat :

„Zutter atrăgea adesea atenția că în afară nu se știa nimic din cele ce se întâmplau în lagăr. Era vorba de procedee interzise de dreptul internațional. În orice caz, adăuga Zutter, dacă se vor ivi complicații, vă vom apăra“.

Zutter era cel mai lucid dintre zbiri. Probabil că și în lagăr își dăduse seama de consecințele posibile ale celor ce se întâmplau acolo și evitase pe toate căile să se expună. La Dachau însă aceasta nu i-a slujit la nimic.

Kommando-urile de la Melk și Gusen

Aria asupra căreia își întindeau castelele feudale dominația nu se limita doar la teritoriul dimprejurul lor ; marii feudali își exercitau puterea și asupra unor teritorii mult mai îndepărtate decât cel pe care își stabileau reședința. În jurul castelului principal sau al mănăstirii gravita o constelație de castele mai mici, de orașe și de sate.

Fortăreața de la Mauthausen, construită de deținuți din granitul cenușiu de la Wiener-Graben, își întindea dominația asupra multor locuri de pe cuprinsul întregii Austrii. Alături de rețeaua de vechi orașe, de frumoase sate de munte, lua ființă o alta, un alt univers : cel al lagărelor.

După ce treceau printr-o perioadă de carantină la Mauthausen, o mare parte a deportaților erau trimiși în kommando-urile care țineau de acesta.

Îi așteptau acolo aceeași viață, aceleași obiceiuri, aceiași zbiri și, în scurtă vreme, aceeași moarte.

La 21 aprilie 1944, sublocotenentul Anton Streitwieser inaugura la vreo 70 km de Mauthausen un nou lagăr : cel de la Melk. Peste două săptămîni era înlocuit de locotenentul Julius Ludolf.

Lagărul de la Melk a crescut rapid, ajungînd în scurt timp să adăpostească peste 10 000 de deținuți. A fost construit un crematoriu, din al cărui coș a început să se înalțe în fiecare zi binecunoscutul fum.

Noul lagăr era perfect.

Din cei aproximativ 40 de comandanți ai kommando-urilor care depindeau de Mauthausen, numai doi au apărut ca acuzați în procesul de la Dachau : Heinrich Haeger, comandantul de la Gunskirchen, și locotenentul Julius Ludolf, poreclit „Bătrînul“, comandantul de la Melk. Toți ceilalți reușiseră să dispară. Seidler, comandantul de la Gusen, se omorîse.

Dintre cei fugiți au fost descoperiți mai târziu de americani Kurt Schmutzler, comandantul de la Wiener-Neudorf, Max Pausch, comandantul de la Gusen II, și Karl Schopperle, comandantul de la Linz II. Toți trei au fost executați prin spânzurare la Landsberg.

Chmielewski, primul comandant de la Gusen, a fost descoperit în 1956. Julius Anton Ganz, fost comandant la Ebensee, a fost descoperit în 1966. Nu a fost încă judecat.

Din lagărul de la Melk, la procesul de la Dachau a figurat ca acuzat, alături de comandantul Ludolf, sergentul-major Otto Striegel, bucătar-șef.

Avocatul Hermann Hofstadt din Hahn (Westfalia) fusese primul-secretar al kommando-ului de la Melk.

„Procurorul. Ai cunoscut la Melk o persoană cu numele Striegel ?

Hofstadt. Da.

Procurorul. L-ai văzut maltratându-i pe deținuți ?

Hofstadt. Da. Striegel bătea adesea și dădea lovituri de picior. Chiar atunci când deportații erau spânzurați cu mâinile legate la spate, Striegel îi bătea cu un baston de cauciuc“.

Joseph Lewkowics, evreu din Cracovia, avea 16 ani când a sosit la Melk. Comandantul Ludolf l-a ales ca servitor.

„Procurorul. Dumneata știi cine era șef la bucătărie ?

Lewkowics. Striegel.

Procurorul. L-ai văzut bătînd ?

Lewkowics. Da, m-a bătut pe mine.

Procurorul. Arată tribunalului în ce împrejurări.

Lewkowics. Eram în apartamentul lui Ludolf. Striegel mi-a ordonat să mă așez la perete cu gura deschisă. Mi-a aruncat în gură pietricele și bucăți de cărbune. M-a lovit cu pumnii și cu piciorul.

În timp ce îmi arunca în gură pietricele și cărbuni, trebuia să țin ochii deschiși. Era vai și amar dacă îi închideam. Striegel era un sadic“.

Sergentul-major Otto Striegel, de profesie măcelar, a dat o altă explicație episodului relatat de Lewkowics.

„Striegel. Într-o zi am vrut să vorbesc cu Ludolf, care avea o ședință în biroul lui. Lewkowics aștepta în anti-

cameră. L-am întrebat cine era înăuntru la Ludolf și mi-a spus că cei ce răspundeau de construcții. Am rămas să aștept în anticameră, și pentru că mi-au plăcut întotdeauna glumele, încă de când eram copil, am luat o bucată de pâine și i-am spus lui Lewkowics : «Închide ochii și cască gura». Și i-am aruncat pâinea în gură.

Pe urmă, fără să-i spun nimic, am luat o pietricică din cutia antiincendiu și i-am spus din nou : «Închide ochii și cască gura». Natural, am înlocuit pâinea cu pietricica. Lewkowics a râs de gluma mea și m-a asigurat că nu-i făcusem nici un rău“.

Adesea oamenii se comportă într-un mod de neînțeles. Nu se va ști niciodată exact din ce motive caporalul-major Lutmann, dentist la Melk, a îndeplinit rugămintea ajutorului său, deportatul Kurt Zalud din Zürich, de a-i face rost de un aparat fotografic și de filme pentru acesta.

Cu acel aparat, Zalud a reușit să fotografieze, fără să fie descoperit, unele aspecte ale vieții din lagăr. Fotografiiile respective au devenit tot atâtea piese de acuzare în procesul de la Dachau.

„*Procurorul.* Domnule Zalud, vrei să prezinți tribunalului fotografiile pe care le-ai făcut ?

Zalud. Fotografia care poartă numărul 39 a fost făcută de mine cu aproximativ două luni înainte de terminarea războiului de la etajul al treilea al sediului comandamentului de la Melk. Înfațișează o echipă de muncă la ieșirea din lagăr. Fotografia nr. 40 înfațișează interiorul crematoriului, mai precis cuptorul în timp ce erau arse niște cadavre. Fotografia nr. 41 are nevoie de o explicație mai amănunțită : în fiecare dimineață, după apel, comandantul Ludolf inspecta lagărul și mergea adesea și la infirmerie. În acea dimineață, cam cu opt săptămâni înainte de sfârșitul războiului, el a văzut un deportat care se îndrepta schiopătînd spre infirmerie. Din motive pe care nu le cunosc, Ludolf l-a lovit, strigînd : «Sînteți toți niște pezevenghi» și alte lucruri de felul ăsta. Deportatul a reușit să fugă, dar a căzut nu departe de acolo, lîngă atelierul de tîmplărie.

Cînd Ludolf s-a îndepărtat, numeroși deportați s-au repezit să-l ajute, dar au constatat că era pe moarte.

A fost chemat un infirmier și hainele muribundului au fost luate și duse de acolo. Eu m-am urcat pe terasa de deasupra atelierului de tâmplărie și am făcut această fotografie.

Procurorul. Știi dacă deportatul acela a murit ?

Zalud. A murit, și după aceea corpul lui a fost dus între cele ale morților de la infirmerie. Iată o altă fotografie, care înfățișează un colț al lagărului dintre vechea infirmerie și barăci. Ea arată starea în care se aflau hainele deportaților.

Iată însă una care arată starea fizică a deportaților...“.

Joseph Lewkowics, băiatul din Cracovia, l-a cunoscut pe Ludolf de aproape.

„Procurorul. În timp ce făceai curățenie în camera lui Ludolf, ai avut prilejul să vezi obiecte de valoare ?

Lewkowics. Da : mult aur, inele, diamante, bijuterii, valută străină, monede de aur.

Procurorul. L-ai văzut pe Ludolf luând obiecte de la deținuți ?

Lewkowics. I-am văzut pe deținuții kapo, pe care-i prefera aducându-i obiecte de valoare ; l-am văzut pe kapo-ul de la croitorie aducându-i un ceas de aur.

Procurorul. L-ai văzut pe Ludolf maltratând deportați ?

Lewkowics. Da. M-a bătut pe mine și pe alții. L-am văzut de multe ori luând bîta din mîna diferiților kapo ca să lovească cu ea. Zicea că știe să bată mai bine.

Procurorul. Care erau rezultatele acestor bătăi ?

Lewkowics. Adesea victimele rămîneau în nesimțire pe jos și trebuiau duse la infirmerie. Mulți au murit în felul acesta“.

Era rîndul acuzatului Julius Ludolf să răspundă la întrebări.

„Ludolf. Sînt căsătorit și am un băiat. Am fost comandant la Loibl-Pass și la Grossraming. În mai 1944 am fost trimis la Melk. Am rămas acolo pînă la evacuare, care a survenit în aprilie 1945. Aveam gradul de locotenent.

Cînd am sosit la Melk, se aflau acolo 1 000—1 500 de deținuți. După aceea numărul acestora a crescut pînă la 9 000—9 500.

Apărarea. Ziarei era superiorul dumitale ?

Ludolf. Din nefericire, da.

Apărarea. Dumneata îi băteai pe deținuți ?

Ludolf. Da. I-am bătut. Nu cred însă că am comis o faptă nedreaptă, pentru că îi băteam numai pe deținuții care făceau ceva rău. De exemplu pe cei care-și vindeau încălțăminte, tăiau păturile sau furau. Îi pălmuiam.

Apărarea. Ai ordonat vreodată vreunui deportat să alerge spre gardul de sîrmă ghimpată ?

Ludolf. Nu. Cred că la Melk n-a existat nici un deținut ucis de curentul electric“.

Contrainterogatoriu :

„*Procurorul.* Este adevărat că dumneata erai răspunzător de tratamentul aplicat deportaților la Melk ?

Ludolf. Da. Căutam să fac tot ce-mi stătea în putere. Nu e vina mea dacă nu primeam efecte de la Mauthausen. Am căutat să procur saboți și pături pentru deținuți. La urma urmei, lucrau pentru Germania. Pentru cei care lucrau la săparea tunelului am cerut și cizme de cauciuc“.

Hermann Hofstadt, prim-secretar la Melk, declarase :

„În ceea ce privește îmbrăcăminte, situația era tragică. Din 10 000 de deportați, numai 1 000 sau 1 200 aveau cămașă și numai 5 000 încălțăminte. Trebuiau să se ducă la lucru în aceste condiții pe zăpadă și gheață“.

În legătură cu situația vestimentară, procurorul i-a adresat lui Ludolf o întrebare eufemistică :

„*Procurorul.* Poate că nu e adevărat că la Melk deținuții nu aveau aproape nimic pe ei.

Ludolf. Erau îmbrăcați normal. Aveau haine și pulovere de lînă. Lipsea doar lenjeria de corp, pentru că spălătoria de la Mauthausen n-o trimitea înapoi.

Procurorul. Dumneata vrei să spui tribunalului că deținuții erau destul de bine îmbrăcați ca să poată lucra sub cerul liber în timpul iernii ?

Ludolf. Aveau mantale vărgate. N-am putut distribui paltoane civile pînă în martie.

Procurorul. Cînd partea cea mai grea a iernii trecuse, nu ?

Ludolf. Iarna 1944—1945 n-a fost deosebit de grea, slavă domnului !

Procurorul. La Melk, fiecare deținut primea suficientă hrană ?

Ludolf. Da.

Procurorul. De câte ori pe zi mâncau deținuții ?

Ludolf. Dimineața supă, seara cafea și supă, pâine de două ori pe zi.

Procurorul. Ce înțelegi prin supă ?

Ludolf. O anumită rație.

Procurorul. Ce fel de rație ? Poți da un exemplu tribunalului ?

Ludolf. Erau variații. Poate că Striegel vă va da informații mai bune în această privință.

Procurorul. Dumneata erai comandantul lagărului din Melk ?

Ludolf. Da.

Procurorul. Și dumneata afirmi în fața acestui tribunal că nu știi ce fel de hrană primeau deportații de acolo ?

Ludolf. Rațiile prescrise, plus ceea ce Striegel reușea să procure pentru a asigura o alimentație mai abundentă.

Procurorul. Te mai întreb o dată : ții minte ce rații primeau deținuții în perioada în care ai fost comandant la Melk ? Răspunde dacă da sau nu.

Ludolf. Pot numai să repet ceea ce am mai spus : rațiile prescrise și ceva în plus“.

Cu toate insistențele procurorului, Ludolf, asemenea acuzaților din cadrul administrației lagărului de la Mauthausen, a refuzat să dea informații precise asupra hranei ce li se dădea deportaților. Meniurile lagărului trebuiau să rămână secrete, pentru că era de fapt vorba de formidabile instrumente de ucidere.

„*Procurorul.* Dumneata, Ludolf, ai declarat că deținuții erau îmbrăcați destul de bine și că primeau hrană suficientă, așa e ?

Ludolf. Da.

Procurorul. Fii, prin urmare, așa de bun și explică tribunalului cauza mortalității ridicate care a existat la Melk.

Ludolf. Numărul de 2 798 declarat de martorul Hofstadt este inexact.

Procurorul. Care e numărul exact ?

Ludolf. Jumătate.

Procurorul. Iată fotografia reprezentând documentul de acuzare nr. 52. Ai văzut sau nu la Melk deținuți în condiții ca cele din fotografie ?

Ludolf. Nu. Fotografia asta nu e de la Melk. Nu știu de unde este.

Procurorul. Nu asta te-am întrebat. Te-am întrebat dacă ai văzut sau nu la Melk deținuți a căror stare fizică era ca cea a deținuților din această fotografie.

Ludolf. Nu.

Procurorul. Câte execuții au avut loc la Melk ?

Ludolf. Una.

Procurorul. Când anume ?

Ludolf. Nu pot spune precis. După spusele martorului Hofstadt, în iulie.

Procurorul. Au existat cazuri de sinucidere printre deținuți ?

Ludolf. Da.

Procurorul. Câte în perioada în care ai fost dumneata comandant ?

Ludolf. Cred că zece sau cincisprezece.

Procurorul. Au existat deținuți care s-au sinucis prin electrocutare la gardul de sîrmă ghimpată ?

Ludolf. Nu.

Procurorul. Cum s-au sinucis ?

Ludolf. Unii s-au spînzurat, alții s-au aruncat din trenul care îi ducea la muncă“.

Documentul pe care i l-a arătat procurorul acuzatului după această întrebare n-ar fi trebuit să existe. Ludolf îi ordonase primului-secretar al lagărului, Hofstadt, să-l ardă, dar Hofstadt l-a îngropat, recuperîndu-l după eliberare. Pe baza lui s-au putut formula acuzații precise împotriva comandantului de la Melk.

„*Procurorul.* Iată registrul de decese, Ludolf. Îți cer să examinezi înregistrarea de la numărul 395.

Ludolf. Da.

Procurorul. Care este cauza morții indicată acolo ?

Ludolf. Sinucidere la gardul de sîrmă ghimpată.

Procurorul. De ce naționalitate era deținutul ?

Ludolf. Rusă.

Procurorul. Când a survenit sinuciderea ?

Ludolf. La 13 august... Eu nu eram încă la Melk la 13 august.

Procurorul. Când ai sosit la Melk ?

Ludolf. Pe la mijlocul sau la sfârșitul lui august.

Procurorul. Nu e adevărat, Ludolf, că ai sosit la Melk în mai 1944 și nu în august ?

Ludolf. Da, era în mai. În mai am sosit acolo.

Procurorul. Uită-te la înregistrarea nr. 637 și citește cauza morții.

Ludolf. Sinucidere cu curent de înaltă tensiune.

Procurorul. Și naționalitatea ?

Ludolf. Rusă.

Procurorul. Când a survenit sinuciderea ?

Ludolf. La 16 octombrie 1944.

Procurorul. Erai la Melk la acea dată ?

Ludolf. Eram la Melk.

Procurorul. Uită-te la înregistrarea nr. 858.

Ludolf. Da. Moarte voluntară prin electrocutare cu curent de înaltă tensiune, german, 11 noiembrie 1944.

Procurorul. Erai la Melk la acea dată ?

Ludolf. Eram la Melk, dar nu știu nimic despre asta. Sinuciderea aceasta nu figura pe lista de decese semnată de mine.

Procurorul. Uită-te la înregistrarea nr. 2 305, Ludolf, și citește ce scrie acolo.

Ludolf. Paralizia mușchiului cardiac prin curent electric, naționalitate franceză, 12 ianuarie 1945.

Procurorul. Erai la Melk ?

Ludolf. Da, eram la Melk.

Procurorul. Este adevărat că ai pus să se alcătuiască la Melk o orchestră care mășăluia cântînd ?

Ludolf. Era vorba de o fanfară militară.

Procurorul. E adevărat că dumneata, la Melk, erai însoțit de trei deținuți : unul care cînta la vioară, altul la acordeon și al treilea din gură ?

Ludolf. Da.

Procurorul. Îți aduci aminte ce s-a întîmplat în ziua de crăciun a anului 1944, cînd doi tineri polonezi au încercat să fugă ?

Ludolf. Nu.

Procurorul. N-au fost aduși cei doi polonezi înapoi în lagăr, dezbrăcați și bătuți în timp ce orchestra dumitale era obligată să cînte ?

Ludolf. Nu.

Procurorul. Ce s-a întîmplat cu acel prilej ?

Ludolf. Nimic“.

Și tribunalul a ținut să adreseze anumite întrebări acuzatului :

„*Colonelul Martin.* Ludolf, ai idee de felul în care se prezenta sistemul de închisori din Germania înainte de 1933 ?

Ludolf. Nu.

Colonelul Martin. Ai auzit vreodată ca într-o închisoare să decedeze într-un an 2 500 de persoane dintr-un total de 9 000 ?

Ludolf. Nu.

Colonelul Martin. Nu ți se pare excesiv că într-un an au decedat aproximativ 25% din deținuții aflați în lagărul dumitale ?

Ludolf. Ba da. Dar cea mai mare parte a deceselor s-a datorat stării fizice proaste a deținuților la sosire“.

Cîteva fotografii și un registru au fost suficiente pentru a dezvălui secretele lagărului de la Melk și răspunderea comandantului Ludolf.

Cîteva fotografii și un registru, salvate prin curajul a doi deportați. Din multe alte kommando-uri n-a rămas nici măcar atît.

Morții s-au prefăcut în fum, iar din tot ce-a fost acolo n-a rămas decît numele. Au rămas temeliiile unor clădiri. Au rămas zbirii. Liberi.

În romanul *Mașina timpului*, H. G. Wells a imaginat un popor oprimat, morlocii, siliți să lucreze într-un întunecos labirint subteran.

Fantezia lui Wells a devenit realitate în kommando-ul de la Gusen. Deportatii erau puși să sape nenumărate tunele sub coline. În păienjenișul lor întunecat au fost amenajate de către companiile „Steyr“ și „Messerschmidt“ fabrici în care se produceau pistoale-mitralieră și piese pentru avioane.

Dinspre colinele Mauthausenului cobora un drum drept, care mergea de-a lungul Dunării. Jur împrejur creșteau plop

și arbuști pitici. Cam după o oră de mers se ajungea la lagărul de la Gusen, aflat pe o limbă de pământ la poalele unor coline joase.

Șirurile barăcilor mizere erau aliniate pe un teren mlăștinos. Cea mai mare stație de concasare a pietrei din Austria răspîndea praf care intra în plămîni și un zgomot insuportabil, alimentat și de cariera din apropiere.

În acel infern, care în ultima perioadă a adăpostit într-un spațiu mai mic un număr mai mare de deținuți decît cel de la Mauthausen, au murit peste 37 000 de deportați.

Garnizoana lagărului de la Gusen fusese formată din aproape 2 000 de SS-iști. În procesul de la Dachau, procurorul lui „War Crimes Branch” nu a reușit să pună sub acuzare decît un număr foarte mic de persoane, care deținuseră posturi modeste: caporalul-major Anton Kaufmann, maistrul civil al carierei Leopold Trauner, cîțiva supraveghetori și kapo-ul Rudolf Fiegl.

În 1947 americanii au judecat cîțiva deținuți kapo: Indalacio Gonzales, Karl Horcicka, Karl Fleicher, Karl Schroegler și, în afară de aceștia, pe medicul-șef Helmut Vetter, sergentul-major Kurt Krichner, caporalul-major Teo Schmidt, caporalii Maximilian Seidel și Oscar Tandler, pe Max Pausch, comandantul lui Gusen II, și subordonații acestuia, Alexander Perutka și Siclaff.

Dintre cei cu răspunderi majore rămași în libertate i-am aminti pe locotenentul Ernsberger, pe conducătorii Societății germane pentru cariere de pământ și de piatră „Wolfram”, Ackerman și Walter, pe medicii Kiesevetter, Richter, Jury, Jung și Schildbach, pe șeful Serviciului de muncă, Füssl, pe sergenții-majori Dambach și Killemann, pe sergenții-majori Habenicht și Schneller de la Serviciul politic, pe subofițerii Brust, Beker, Purnker, Isemberg, Pirestenberger, Poweleit, Kienzler, Pillexeder, Stahl, Sauer, Kretchmar și Schmidt. Cum am mai spus, ultimul comandant de la Gusen, căpitanul Fritz Seidler, s-a sinucis la eliberare.

Doctorul Vetter avea vocație de cercetător.

În august 1941 se afla la Dachau, unde a experimentat pe deportați o serie întreagă de sulfamide pentru a vedea care era cea mai eficientă. În ianuarie 1943 a încercat la Auschwitz un preparat contra tifosului exantematic. În 1944 a făcut la Gusen experiențe privitoare la tratarea tuberculozei. Expe-

riențele constau în injectarea de puroi flegmonic în plămîniile deportaților sănătoși pentru a vedea reacțiile. După terminarea experiențelor, doctorul Vetter își lichida cobaii, silindu-i să alerge pînă cădeau sfîrșiți de oboseală și făcîndu-le apoi o injecție cu benzină¹.

Fostul deportat francez Gilbert Dreyfus a descris în timpul instruirii procesului comportarea lui Vetter la Dachau²:

„Îndărătul ochelarilor cu rama de aur, ochi de șacal hăituit... Are o înfățișare curioasă: un bandaj peste urechea dreaptă și niște mustați roșcate enorme, care-l determină pe judecător să-l întrebe de ce s-a mascat în violonist ungur. Nădăjduia poate să nu fie recunoscut?

Doar un pic de transpirație pe frunte îi trădează teama, transpirație pe care Vetter o atribuie stării proaste a sănătății lui.

A declarat că are o otită, din care cauză a fost internat la infirmerie. Mustățile spune că și le-a lăsat din cauza unei eczeme. Neagă, neagă, tot: că la Gusen numărul morților a fost mare, că-i silea pe muribunzi să meargă doi sau trei kilometri pe zăpadă. Deși s-a dovedit că a fost unul dintre cei care au propus injecțiile cu benzină, se preface a crede că este vorba de injecții terapeutice. «Vreți să știți dacă am dispus de multe ori să fie administrate? De mai puține ori decît aș fi vrut. Din păcate, nu dispuneam de medicamente». I se explică despre ce injecții este vorba, dar afirmă că e prima dată cînd aude vorbindu-se despre așa ceva. Cinismul lui provoacă proteste în rîndurile publicului, care umple sala pînă la refuz, în timp ce Vetter se retrage spre culise, ridicînd din umeri asemenea unui actor prost care caută să scape de roșiile aruncate din sală“.

În 1961 a fost judecat la Ansbach în Bavaria căpitanul Karl Chmielewski, fost comandant la Gusen pînă în februarie 1942³.

De la Gusen, Chmielewski s-a transferat în Olanda, unde a fost trimis în judecată pentru sustragere de materiale militare și

¹ Unele dintre scrisorile lui Vetter referitoare la aceste experiențe sînt prezentate în cartea *Il disonore dell'uomo* a lui R. Schnabel, p. 168—169 și 172—173.

² Gilbert Dreyfus, *Week-end à Dachau*, p. 71, publicat sub pseudonimul Gilbert-Debrise.

³ F, pînă la p. 190.

scos din SS. După terminarea războiului a reușit să se aciueze în Austria sub un nume fals. În cursul procesului s-au perindat cam o sută de martori, care au arătat că, sub conducerea lui Chmielewski, în lagărul de la Gusen fusese mai rău decât la Mauthausen. Torturile și asasinatele constituiau o practică cotidiană. Un preot catolic îl văzuse pe Chmielewski ucigând un alt preot care refuzase să hulească pe Dumnezeu. Chmielewski se distra trăgându-i de picioare pe cei torturați prin spânzurare cu mâinile legate la spate. Într-o zi un deportat a întârziat cu un minut la apel. Chmielewski l-a legat de picioare și pe urmă de o mașină, care l-a târât de-a lungul ulițelor pietruite ale Gusenului.

„*Chmielewski*. N-am nimic să-mi reproșez. Am fost un comandant de lagăr exemplar.

Președintele. În ochii lui Himmler, desigur !“.

În motivarea sentinței de condamnare la închisoare pe viață a lui Chmielewski se putea citi printre altele :

„Viața deținuților care nu erau apți de muncă și viața evreilor, indiferent dacă erau bolnavi sau sănătoși, nu avea nici o valoare pentru Chmielewski. El se conducea cu strictețe după ordinul prin care erau definiți deținuții indezirabili (*martorul Martin și expertul dr. Seraphin*).

Ca mijloc de exterminare a deținuților indezirabili la Gusen a fost «inventată» «baia mortală», care nu a fost practică în nici un alt lagăr, cu excepția Mauthausenului, dar și acolo mai târziu (*martorul Martin*).

Acest sistem de exterminare, care, pe cât se pare, este o născocire a subofițerului Jentzsch, a fost imediat adoptat de Chmielewski.

Victimele, deținuți bolnavi, slăbiți de foame, sfârșiți din cauza muncii grele, adesea atât de slabi încât trebuiau susținuți (*martorul Winn*) sau chiar târâți pînă la baie (*martorul Seidemann*), trebuiau să stea cel puțin jumătate de oră sub apa dușului rece ca gheața.

«Baia» le provoca serioase tulburări circulatorii.

Adesea cădeau, murind apoi asfixiați cu capul în apa care se aduna în bazinul de ciment pînă la o înălțime de 15 sau 20 cm. Alții mureau înghețați.

Deținuții cei mai rezistenți sucombau la puțin timp după «baie», ca urmare a complicațiilor pulmonare“.

Heinz Jentsch era poreclit la Gusen *Bademeister*, „maistrul băiaș”. Sentința Curții cu juri din Ansbach îi atribuia, printr-o formulare dubitativă, inventarea „morții cu ajutorul apei”. A fost arestat la Berlin, unde era antreprenor de construcții. Împreună cu el au fost arestați alți trei zbiri de la Gusen: Helmut Klüge, Alfons Gross și Wilhelm Stiegele ¹.

Procesul a început la 29 august 1967 în fața Curții cu juri din Hagen. Atmosfera era agitată. Un telefon anonim amenințase că avea să explodeze o bombă în sala de ședințe. O scrisoare anonimă expediată din Berlin îi îndemna pe avocații apărării să ceară punerea sub acuzare a procurorului.

Preotul Ludwig Bielerzewski îl văzuse pe Jentsch organizând o „baie mortală”.

Martorii Erich Timm și Franz Cihal îi văzuseră pe Jentsch și pe Gross asistând la o „baie mortală”.

Erich Seidemann, Klüge și Gross.

La sfârșitul procesului, care a durat 14 luni și la care s-au perindat un număr extrem de mare de martori, Curtea cu juri din Hagen l-a condamnat la închisoare pe viață pe Jentsch, la 8 ani pe Klüge și la 6 ani pe Gross. Stiegele, care fusese șeful dușurilor și spălătoriei la Gusen, a fost achitat.

La puțin timp după începerea dezbaterilor, pe adresa curții a sosit un pachet suspect de aproximativ 25 pe 25 cm și foarte greu. A fost desfăcut cu băgare de seamă. Conținea o piatră de mărimea unui lat de palmă, neînsoțită de nici o scrisoare. Curtea a considerat că era vorba de o piatră provenind din cariera de la Gusen. Prin misterioasa piatră se urmărea, poate, să li se atragă atenția judecătorilor de la Hagen asupra soartei care îi aștepta într-un nou Reich dacă nu dădeau dovadă de solicitudine față de zbiri.

¹ C, pînă la sfârșitul capitolului.

Marșul final : evacuarea Mödlingului

Baldur von Schirach, gauleiterul Vienei, era năucit. Probabil că și Zierys. Heinrich Himmler, cel care ordonase exterminarea evreilor, spunea acum că „evreii trebuie transportați în bune condiții din zona Vienei în Bavaria. Zierys, ești răspunzător pentru această operație. Evreii reprezintă tot capitalul de care dispun“.

Lui Himmler, evreii trebuiau să-i servească drept marfă de schimb în tratativele începute cu aliații prin mijlocirea suedezilor, numai că aceste tratative au eșuat în scurt timp.

Nici un deportat nu trebuia să cadă viu în mâinile inamicului. Cei din kommando-urile aflate în zona amenințată de trupele sovietice trebuiau deplasați mai spre apus.

Nu trebuiau blocate arterele principale, care urmau să fie lăsate libere pentru trupe și convoaiele militare ¹.

La 31 martie Zierys a ordonat reîntoarcerea tuturor kommando-urilor de muncă dependente de Mauthausen care se aflau în zona Vienei : Mödling-Hinterbrühl, Wiener-Neustadt, St. Ägyd și Melk. Comandantul de la Mödling, locotenentul Anton Streitwieser, a ordonat ca marșul să înceapă în dimineața zilei următoare, adică la 1 aprilie, în ziua întâia de paști, și a dispus eliminarea tuturor deportaților care nu erau în stare să meargă.

Ordinul de a-i ucide pe bolnavi prin injecții cu benzină a fost dat deportatului polonez, doctorul Krakowski, care a refuzat s-o facă. Ca și el, au refuzat francezii Maout, Jouon și Hubert și sovieticul Egorov. 30 de deportați care se puteau ține pe picioare au fost imediat scoși de către aceștia din infirmerie.

SS-iștii i-au însărcinat atunci cu administrarea injecțiilor pe kapo-ul infirmeriei, Georg Goessl, german, purtător de tri-

¹ B, mărturia lui Baldur von Schirach, audierea din 6 septembrie 1967. Discuția a avut loc la 28 martie 1945.

unghi roșu, care și-a asigurat ajutorul infirmierului Karl Sasko, vienez, purtător de triunghi verde.

Injectiile trebuiau să fie intracardiace, dar Goessl și Sasko nu aveau experiență, astfel că de cele mai multe ori ele erau intrapulmonare, cauzându-le bolnavilor o lungă și atroce agonie. Ca să le grăbească sfârșitul, Goessl i-a strangulat pe unii dintre cei injectați.

Doctorul Jouon a înregistrat numele decedaților și le-a transportat cadavrele la o groapă comună, săpată din ordinul SS-iștilor între două barăci. Cu acel prilej au fost ucise 50 de persoane prin injectii.

În dimineața următoare au fost formate trei coloane de aproximativ 300 de oameni fiecare. Coloanele erau însoțite de două autobuze, într-unul fiind încărcate bucătăria și proviziile pentru SS-iști, iar în celălalt mobilier și obiecte de preț.

În total nu erau decât 12 SS-iști.

Pentru a întări paza, Streitwieser a ordonat unor kapo și câtorva prominenți germani și spanioli să îmbrace uniforme SS.

Spaniolii au refuzat. Streitwieser a îndreptat două mitraliere spre ei și le-a dat zece minute ca să se hotărască. În cele din urmă, spaniolii s-au supus.

Unora dintre kapo și prominenți li s-au dat puști, altora bastoane. La sfârșitul ultimei coloane a fost atașată o echipă de gropari, care trebuiau să-i îngroape pe deportații uciși din cauză că nu erau în stare să meargă. Printre gropari se aflau medicii Jouon, Egorov, Attia și Maout.

Echipa de gropari era supravegheată de doi SS-iști, care timp de câteva zile au fost Franz Huber și Willy Bruenning.

Deplasarea coloanelor era supravegheată de Streitwieser și de rapportführerul său Hans Bühner, cel mai feroce dintre zbirii de la Mödling. Streitwieser se deplasa într-un sens și în altul de-a lungul coloanelor de deportați într-o mașină roșie, avându-l alături pe servitorul său, Max Ramon.

Deportații trebuiau să parcurgă în fiecare zi aproximativ 30 km. Etapele erau stabilite de Streitwieser.

Fostul deportat polonez Martinowsky a declarat că văzuse mergând în fața lui trei francezi. Doi dintre ei îl susțineau pe al treilea, incapabil să mai meargă singur. SS-iștii i-au văzut, le-au spus să iasă din rînd, i-au oprit pe marginea drumului,

i-au împușcat în gură și le-au aruncat trupurile într-o groapă¹.

În ziua a patra și a cincea a căzut o ploaie torențială, care a transformat drumul în mocirlă.

În cea de-a cincea zi, cele trei coloane au fost reunite într-una singură. În aceeași zi, Bühner le-a promis la opt deportați sfârșiți de puteri să-i urce într-unul din autobuze pînă la Mauthausen. În așteptarea vehiculului i-a pus să se așeze pe marginea căii ferate, le-a oferit țigări și i-a ucis în timp ce fumau. Un tînăr țigan în vîrstă de 18 ani, care vorbea bine nemțește, a îngenunchat în fața lui Bühner, rugîndu-l cu lacrimi să nu-l omoare. Bühner l-a lichidat cu un glonț în cap².

Cînd au ajuns pe podul de peste Dunăre, cu puțin înainte de Mauthausen, mai mulți deportați s-au aruncat în apă și s-au înecat³.

Coloana a sosit la Mauthausen în ziua de 7 aprilie, la orele 16. În cele șapte zile cît a durat marșul au murit 160 de deportați.

În procesul de la Dachau au compărut trei acuzați care făcuseră parte din kommando-ul de la Mödling și participaseră la evacuare : kapo-ul Georg Goessl și SS-iștii Willy Bruenning și Franz Huber.

În ajunul evacuării Mödlingului, Goessl injectase benzină în inimă și în plămîni bolnavilor din infirmerie. Acel gest reprezentase actul final al unui deportat politic care se afla de 12 ani în lagărele de concentrare germane.

În 1933, după venirea lui Hitler la putere, Goessl, după cum a relatat la Dachau, a apărat cu arma în mîini împotriva forțelor SA naziste sediul sindicatelor din Pestalozzi Strasse la München. La cîteva luni după aceea fusese unul dintre primii internați în lagărul de la Dachau, unde a rămas pînă în 1935. Pe urmă s-a întîmplat ceva : lui Goessl i s-a redat libertatea, cerîndu-i-se, în schimb, să devină spion. Goessl a declarat că a refuzat, că a fost pedepsit cu deținerea în Bunker, bătut în fiecare săptămîină cu vîna de bou și ținut fără hrană o zi din patru.

¹ B, audierea din 27 februarie 1967.

² B, audierea din 19 aprilie 1967, martorul Albert Morillon.

³ B, audierea din 10 aprilie 1967, martorul Friedrich Kloos.

La cîtva timp după aceea era liber. Potrivit spuselor sale, fugise din lagăr, recurgînd la o stratagemă. Cum au stat într-adevăr lucrurile nu se va ști niciodată. Este însă cert că în 1936 a fost arestat din nou și că odată cu el a fost arestat un întreg grup de antinaziști.

A fost trimis la Buchenwald, Mauthausen și în alte lagăre. La Sachsenhausen a aflat că fratele său fusese împușcat și că mama și sora lui muriseră în lagărul de femei de la Ravensbrück.

În 1945 Goessl era kapo-ul infirmeriei de la Mödling

În fața judecătorilor de la Dachau, el a negat că luase parte la exterminarea bolnavilor din infirmerie.

„Goessl. Pe la orele 5,30 sau 6 în după-amiaza de dinaintea evacuării, Bühner și comandantul Streitwieser au venit în infirmerie. Eu eram în picioare lîngă medic, un deportat polonez pe nume Josef Krakowsky, în coridorul din fața uneia dintre camere.

Bühner și Streitwieser au întrebat : «Unde e doctorul ?».

După aceea ne-au văzut și Bühner a spus : «Toți deținuții din infirmerie trebuie să fie uciși cu injecții, pentru că nu avem vehicule să-i transportăm».

Ne-am uitat unul la altul și doctorul a spus : «Domnule comandant, nu putem face lucrul ăsta». Streitwieser a răspuns : «Nu înțeleg să suport asemenea răspunsuri. Am dat un ordin și trebuie să-l execuți». Pe urmă au plecat.

Eu i-am spus medicului : «Josef, du-te și vorbește cu infirmierul SS Hoffmann». La cîtiva metri de infirmerie l-am întîlnit pe Hoffmann și i-am spus : «Domnule, tocmai vă căutam».

El mi-a răspuns : «Cred că știu ce vrei ; veneam la infirmerie pentru aceeași treabă».

Am intrat cu el în infirmerie și acolo, în prezența doctorului Krakowsky și a altor medici, i-am relatat lui Hoffmann ceea ce spusese Bühner. Infirmierul a răspuns : «Același lucru mi l-a spus și mie, adăugînd că speră să știu ce înseamnă un ordin pentru un soldat».

Hoffmann mi-a cerut apoi registrul bolnavilor, pe care i l-am dat. El a intrat împreună cu medicii în farmacie și a rămas acolo aproximativ o jumătate de oră. Între timp

eu mă gîndeam la haine : bolnavii nu aveau nimic pe ei și evacuarea trebuia să înceapă a doua zi.

Cînd m-am întors, doctorul Krakowsky mi-a spus că Hoffmann îi ordonase infirmierului Sasko să facă injecții.

Tocmai în acel moment, Hoffmann, care ieșise, s-a întors, aducînd un bidon de benzină. Mai exact, era vorba de un amestec de benzină și cuprex, după cum mi-a spus doctorul Krakowsky.

Mie mi s-a ordonat să mă duc la spitalul SS și să ambalez tot materialul și instrumentele care se aflau acolo pentru a fi transportate la Mauthausen. Am terminat această operație către miezul nopții. La infirmerie, un medic rus mi-a cerut, pe cînd mă duceam să mă culc, să-l înlocuiesc pentru că trebuia să se ducă să mănînce. Eu l-am înlocuit și a trebuit să transport morții din infirmerie.

Apărarea. Cîți morți au fost scoși de acolo în noaptea aceea ?

Goessl. Șapte sau opt.

Apărarea. Ai văzut pe cineva făcînd injecții ?

Goessl. Da, pentru că scoteam afară cadavrele din încăperea unde se făceau injecțiile.

Apărarea. Cine făcea injecțiile ? Și cine era de față în timp ce se făceau ?

Goessl. Injecțiile le făcea infirmierul Sasko. Erau de față infirmierul SS Hoffmann și tot personalul infirmeriei. A venit și Bühner, care a stat acolo cam 20 de minute.

Apărarea. Mai erau și alte persoane în afara celor pe care le-ai numit ?

Goessl. Eu și un alt german.

Apărarea. Cîți medici erau de față ?

Goessl. Doi medici ruși, doi francezi, un medic, un farmacist și un infirmier polonez, mai mulți infirmieri ruși, unul german și unul spaniol.

Apărarea. Cîte injecții l-ai văzut făcînd pe Sasko ?

Goessl. L-am văzut făcînd patru sau cinci.

Apărarea. Unde te aflai dumneata în timpul cît s-au făcut celelalte injecții ?

Goessl. De la 8 seara pînă după miezul nopții am fost la spitalul SS-iștilor, unde am împachetat obiectele care trebuiau transportate la Mauthausen“.

Contraintervogatoriu :

„*Procurorul*. Dumneata ai declarat în fața judecătorului instructor că Bühner ți-a dat ordin să elimini pe toți bolnavii de la infirmerie, folosind injecții ?

Goessl. Nu. Am declarat în fața locotenentului Guth doar că eram acolo când Bühner a dat ordinul.

Procurorul. Este adevărat că în timpul marșului ai ucis șase deținuți care nu mai erau în stare să meargă ?

Goessl. Nici nu am avut armă în timpul marșului.

Procurorul. De acord, dar este adevărat că dumneata ai luat o pușcă de la șeful de bloc Karl Rohl și i-ai ucis cu ea ?

Goessl. Nu.

Procurorul. Este adevărat că unul dintre cei șase era un om în vîrstă, polonez de origine, și a căzut în genunchi rugîndu-te să-i cruți viața pentru că avea acasă șase copii ?

Goessl. Nu. Când a căzut în genunchi și mi-a spus că are șase copii, l-am cruțat. Caporalul-major Schaefer m-a întrebat : «Ce faci cu ăla ?». Eu i-am spus că are șase copii acasă și că mai era în stare să meargă. Schaefer mi-a răspuns : «Oricum, dacă n-o să mai poată merge, o să trebuiască să fie omorît», și a plecat. După ce s-a îndepărtat, l-am urcat pe polonez într-o căruță.

Procurorul. Prin urmare, polonezul nu a fost ucis ?

Goessl. Nu știu. Nu l-am mai văzut.

Procurorul. Este adevărat că ai tras în acel polonez și că el a murit în brațele tovarășului lui, Anton Vescadori ?

Goessl. Nu.

Procurorul. Nu mai am alte întrebări“.

A venit apoi rîndul acuzatului Willy Bruenning să răspundă la întrebările apărării.

„*Apărarea*. Dumneata ai ucis deținuți în timpul marșului ?

Bruenning. Da.

Apărarea. Arată tribunalului faptele și împrejurările referitoare la uciderea deținuților în timpul marșului.

Bruenning. Am fost chemați toți în dimineața dinaintea marșului și Streitwieser ne-a spus că rușii se aflau la 36 km și că Viena și Wiener-Neustadt se și aflau în mîinile lor. El ne-a spus că trebuia să-i împușcăm pe toți deținuții care nu puteau să meargă. Dacă cineva nu executa ordi-

nele, avea să fie considerat vinovat de lașitate în fața inamicului.

Deținuții au fost împărțiți în trei grupe, și 68 dintre ei, îmbrăcați în uniforme SS, au fost înarmați cu carabine și grenade. Eu am fost repartizat la cel de-al doilea grup, împreună cu alți șefi de bloc. Trebuia să supraveghez ca deținuții care asigurau paza să nu rămână la mai mult de un metru de pluton.

În timpul nopții, deținuții au primit rații pentru drum, însă, fiind înfometate, le-au mâncat imediat. Alte rații s-au dat abia a treia zi. Mulți deținuți au cedat în timpul marșului din cauza foamei, după cum au cedat și unii SS-iști, care au fost urcați într-un autobuz. I-am spus comandantului Streitwieser că erau necesare mașini pentru cei care nu mai puteau să meargă, însă el mi-a răspuns: «Cunoști ordinele. Nu avem mașini. Cei care nu pot merge trebuie uciși».

În prima zi totul a mers bine, dar în ziua următoare unii au început să cadă. Bühner, care se afla în apropierea celui de-al doilea grup, a văzut că îi lăsam pe deținuții care nu mai puteau merge într-un șanț lângă drum, de unde urma să fie luați de către al treilea pluton. El mi-a spus: «Cunoști ordinele? Nu lungi treaba». În ziua aceea am reușit să-i urc pe deținuții obosiți într-o mașină.

A treia zi Bühner m-a surprins din nou lăsând deținuți pe marginea drumului și a coborât din mașină, a venit la mine și mi-a spus să-i ucid pe cei doi lăsați acolo.

Apărarea. Dumneata ce i-ai răspuns?

Bruenning. Am fost silit să trag.

Apărarea. Câți ai ucis în acea zi?

Bruenning. A fost cea mai proastă zi din câte am avut. După ce i-am ucis pe cei doi pe marginea drumului, am fost obligat să mai ucid trei. Mă aflam la aproximativ 70 sau 80 de metri în spatele celui de-al doilea grup. Era cu mine și sergentul Eckert. Streitwieser și Bühner tocmai ajunseseră acolo cu mașina. S-au oprit, și Bühner a venit la mine. M-a întrebat dacă nu știam ce trebuia să fac cu cei trei deținuți care nu reușeau să țină pasul. Eu i-am spus: «Nu vreau să mai omor și alții». Bühner și-a scos pistolul mi l-a pus în piept și a spus: «Dacă nu-i ucizi, trag imediat».

Îmi pierdusem soția și copiii în timpul războiului. L-am ascultat.

Apărarea. Te temeai să nu-ți pierzi viața ?

Bruenning. Da“.

Ca și Willy Bruenning, Franz Huber era un fost aviator, încadrat în forțele SS în ultima perioadă a războiului.

În timpul marșului de la Mödling la Mauthausen a comandat echipa de gropari.

„*Apărarea.* Dumneata ai ucis deținuți în timpul marșului ?

Huber. Da.

Apărarea. În ce împrejurări ?

Huber. Echipa de gropari a trebuit să-și îndeplinească prima sarcină în dimineața celei de-a doua zile. Trebuia îngropat un deținut. Am însărcinat cu aceasta pe cinci oameni din echipa mea. Doi oameni au rămas împreună cu mine pentru a-i supraveghea, iar ceilalți și-au continuat marșul. După ce am terminat ce aveam de făcut, am plecat ca să-i ajungem pe ceilalți. În timp ce mergeam, am văzut prăbușiți zece deținuți care nu mai erau în stare să continue marșul.

Lângă dînșii se aflau oamenii de pază din coloana mea și sergentul Tiechert. L-am întrebat pe Tiechert ce era de făcut. Mi-a răspuns : «De ce mă întrebi ? Trebuie să-i ucidem și să-i îngropăm». I-am răspuns : «Sarcina mea este numai să îngrop. Mi-e deajuns și prea mult».

Am mai discutat puțin, și la sfârșit, sergentul, prevalându-se de gradul lui, mi-a ordonat : «Trebuie să-i ucizi. Dacă nu-i ucizi ai să suferi consecințele».

Eram foarte agitat și înspăimântat. Am ucis nouă.

Al zecelea s-a ridicat și mi-a spus că mai era în stare să meargă. Am pornit. Cât despre deținutul care se ridicase, acesta a fost ucis la puțin timp după aceea de către soldatul SS Ruber din ordinul sergentului Tiechert.

Aceasta a fost singura dată în timpul marșului când am fost obligat să execut ordine care erau împotriva firii și principiilor mele.

Apărarea. În calitate de șef al echipei de gropari, ți-ai notat deținuții uciși în timpul marșului ?

Huber. Da, aveam datoria să înregistrez numărul celor îngropați și localitatea.

Apărarea. Cîte persoane au fost ucise ?

Huber. În timpul celor șapte zile de marș echipa mea a îngropat 128 de deținuți“.

La 5 mai 1945 locotenentul Anton Streitwieser¹ și adjunctul său, Hans Bühner, pe care i-am văzut conducînd evacuarea Mödlingului, au plecat de la Mauthausen cu o bicicletă cu motor.

La cîteva zile după aceea, Bühner se afla la Steinheim, locul său de baștină, dar nu a putut să rămînă mult timp acolo, pentru că locuitorii îl cunoșteau și ar fi putut să-l denunțe cineva. El a plecat la Schwenningen, unde a lucrat cîtăva vreme sub un nume fals într-o fabrică de încălțăminte. Cînd i s-a părut că și acolo terenul începe să-i fugă de sub picioare, s-a ascuns în casa unui țăran la Kieslegg.

Cu ajutorul unui fier înroșit și-a șters semnul de recunoaștere al SS-iștilor tatuat în cavitatea subsuorii.

În 1946 un fost deportat l-a întîlnit în tren între Balugen și Radolfzell. Sesizată, poliția militară franceză l-a arestat pe Bühner. El și-a recunoscut imediat identitatea. A stat timp de trei ani în închisoare în așteptarea procesului, fiind apoi judecat de Tribunalul militar francez din Rastatt.

În timpul interogatoriilor, Bühner a susținut că a acționat numai pe baza ordinelor comandantului Streitwieser. El a admis că ucisese doi oameni, dintre care unul era deportatul spaniol Emilio, căruia îi fuseseră amputate o mîină și un picior în urma unui atac aerian.

„*Bühner.* Dacă îi pedepseam, o făceam numai pentru a le cruța deținuților alte pedepse mai grave... Într-un mediu ca cel al lagărului era necesar uneori să pedepsești pentru a fi ascultat... Pe spaniolul Emilio l-am ucis din milă, pentru că era grav rănit și am vrut să-i cruț alte suferințe. Eu îl stimam mult pe Emilio“.

Vina pentru injecțiile cu benzină practicate la Mödling înainte de evacuare, Bühner a dat-o pe medicul SS Plettig. Bühner a fost condamnat la moarte și spînzurat în ianuarie 1950.

Santinelele americane au luat poziție de drepti în fața ofițerului care ieșea prin ușa principală a lagărului de concentrare Auerbach din Bavaria.

¹ B, pînă la p. 211.

Ofițerul acela era Anton Streitwieser.

După fuga cu bicicleta cu motor de la Mauthausen a ajuns la părinții săi, unde americanii l-au descoperit și l-au arestat. Prizonierii de la Auerbach, unde a fost internat, au căpătat uniforme americane. Streitwieser și-a completat uniforma cu grade de ofițer și în felul acesta se deplasa nestingherit. După ce a fugit de acolo, americanii au însemnat cu roșu hainele prizonierilor lor¹.

Streitwieser și-a regăsit soția și, cu acte false pe care figura cu numele de fată al soției, Krüg, a trăit liniștit până în 1955. Afacerile lui prosperau. Pe adresa plutonierului Johann Haider, fost secretar al statului-major la Mauthausen și devenit apoi prizonier al americanilor, soseau pachete expediate de un anume Krüg. În 1954, când Haider a fost eliberat, s-a angajat la înfloritoarea întreprindere de taximetre „Krüg” din Köln.

În anii 1955—1956 procurorul general din Köln a primit mai multe scrisori anonime în care se arăta că domnul Krüg se numea în realitate Anton Streitwieser. Streitwieser s-a adresat în mod spontan procurorului, scriindu-i că trăia sub un nume fals numai datorită faptului că în timpul războiului luptase pe frontul de răsărit în calitate de comandant de companie și după capitulare îi fusese frică de ruși.

Acuzațiile existente în acel moment împotriva lui la tribunalul din Köln se refereau doar la delikte comune: sustragere frauduloasă de mărfuri, contravenții la legea epizootiilor. A fost condamnat la o pedeapsă ușoară, beneficiind de libertate condiționată.

Dar între timp la tribunalul din Köln au sosit alte denunțuri, astfel că la 6 iulie 1956 a fost intentat un nou proces, iar Streitwieser a fost arestat. De atunci, cu excepția unor scurte perioade de libertate, el a stat în închisoare în așteptarea procesului până la 21 noiembrie 1966, când împreună cu locotenentul Karl Schulz, șeful Serviciului politic de la Mauthausen, a apărut ca acuzat în fața Curții cu juri din Köln.

Era elegant, zvelt, avea aerul unui *play-boy* nu prea tânăr. De cum a intrat în sală a schimbat saluturi cu cunoscuții și prietenii, surîzînd fotografiilor care-și declanșaseră blițurile. Anton Streitwieser, născut la Suhreim în apropiere de Lau-

¹ B, mărturia lui Ernst Krumm.

fen la 3 iulie 1916, a declarat că era al treilea copil al unei familii de muncitori. După terminarea școlii elementare urmasese un curs de mecanici, pe care însă nu reușise să-l termine. Intrase de foarte tânăr în rândurile tineretului hitlerist, devenind în 1934, la vârsta de 18 ani, șef de district. După aceea s-a înrolat în SS, devenind șofer la mașinile unor persoane oficiale la Sachsenhausen și pe urmă la Dachau. În 1937 era caporal-major. În 1938 a fost transferat la Mauthausen. În 1939 a fost avansat sergent, iar în 1940 sergent-major. A afirmat că la Mauthausen a fost închis în Bunker din cauză că refuzase să ucidă un deținut.

„*Streitwieser*. După acest incident am cerut să fiu trimis pe front, pentru că nu puteam să asist la suferințele atîtor oameni“.

I s-a dat satisfacție. A fost rănit de patru ori pe frontul de răsărit și distins cu șase decorații de război.

După ultima rănire a urmat un curs pentru ofițeri, devenind sublocotenent. Către sfîrșitul războiului a fost numit comandant al kommando-ului vienez de la Schwechat, apoi mutat la Florisdorf și, în sfîrșit, la Mödling-Hinterbrühl.

Streitwieser a declarat că ceruse în mod deliberat să intre în SS, convins fiind de corectitudinea și puritatea acestui șorp. Cînd a aflat despre diferitele misiuni ale SS, a avut un șoc. Nu a negat că îi pălmuisse pe deținuți, dar nu a făcut niciodată raport despre vreun deținut către superiorii săi. A adăugat că-i stimase întotdeauna pe evrei, mai ales de cînd mama lui, grav bolnavă, fusese îngrijită de un medic evreu numit Coen, care nu voise să ia nimic pentru tratament. La Mödling nu admisesese ca evreii să poarte ca semn distinctiv steaua lui David. Îi tratase întotdeauna pe deținuți cît putuse mai bine.

„*Streitwieser*. M-am străduit să aplic întotdeauna ordinele în favoarea deținuților“.

A declarat de asemenea că refuzase să trimită la Mauthausen 60 sau 70 de deținuți bolnavi, pentru că știa că aveau să fie uciși. Conducătorul tehnic de la fabrica de avioane din Florisdorf, un anume von Faber, i-a spus că trebuia să-i îndepărteze pe bolnavi pentru că reprezentau guri inutile. Cu toată opoziția lui, bolnavii respectivi au fost trimiși la Mauthausen și lichidați.

Streitwieser a mai declarat că dădea pedepse mai ușoare decât cele prescrise și că adesea le întrerupea la jumătate.

Odată Zierys îl văzuse bătînd și l-a muștrat : „Ce faci, îi mîngîi ?“

La procesul de la Köln, mulți martori au făcut depoziii referitoare la Streitwieser. Unii au vorbit și despre cîinele lui, Hasso. Fostul deportat francez René Jean Demanche, care fusese mușcat de acest cîine, a spus :

„Într-o zi Hasso s-a năpustit asupra unui deportat și l-a mușcat timp de trei sau patru minute. Omul zăcea la pămînt plin de sînge. Streitwieser stătea lîngă cîine și se uita. N-a făcut nimic ca să-l oprească. Părea că Streitwieser, Bühner și alți SS-iști voiau să se distreze“.

Mai mulți martori au vorbit despre uciderea de către Hasso a deportatului Franz Wessely, căruia cîinele lui Streitwieser i-a smuls penisul.

Fostul deportat politic Walter Richard Petzold a declarat :

„Într-o zi, către sfîrșitul lunii februarie 1945, mă duceam la apel. Am trecut prin fața spălătoriei, unde zăceau deportații sfîrșiți de oboseală și de bătăile primite în timpul muncii. Stăteau pe jos în șiruri lungi, așteptînd să fie numărați împreună cu cei aflați în picioare. L-am văzut pe Streitwieser și l-am auzit vorbind cu un alt SS-ist. Discutau dacă este posibil să-i trimită pe lumea cealaltă cu o singură lovitură de picior pe unul din acei «zdrență-roși». Cei doi au făcut un pariu. L-am văzut în două rînduri pe Streitwieser luîndu-și avînt și lovind cu toată forța un deportat. Pe urmă a venit rîndul celuilalt SS-ist. Pariul a fost întrerupt de ordinul de a se începe apelul“.

Un alt caz de omucidere de care s-a făcut vinovat Streitwieser a fost descris de martorul Franz Gloetzel :

Printre deportații de la Mauthausen se găseau mai mulți *Bibelforscher* („cercetători ai Bibliei“).

SS-iștii le spuneau : „Intrați în armată și sînteți liberi“. Și ceilalți deportați îi îndemneau să intre în armată : „Cel

puțin scăpați de lagăr". Cu toate acestea, *Bibelforscher*-ii nu cedau.

Streitwieser l-a întrebat într-o zi pe unul din ei : „De ce nu intri în armată ?”. „Pentru că nu sînt asasin”, i-a răspuns respectivul. „Prin urmare, în ochii tăi noi sîntem niște asasini ?”. „Da”. Streitwieser l-a lovit atunci cu o asemenea violență, încît deținutul a trebuit să fie transportat în nesimțire în bloc.

Întrebat despre aceasta, Streitwieser a negat, spunînd că martorul îl confundă cu un alt SS-ist, pe nume Toni Schipfhoesel.

Martorul Daniel Schmitz a vorbit despre soarta unui alt „cercetător al *Bibliei*” :

„Într-o dimineață friguroasă a iernii 1939—1940 a fost formată o echipă de muncă, în care am fost inclus și eu. În lagăr bîntuia o epidemie de tifos, și mulți deportați sufereau de dizenterie. Un „cercetător al *Bibliei*” a trebuit să se îndepărteze ca să-și facă necesitățile. Eu i-am spus : «Fugi iute și întoarce-te repede». Dar Streitwieser a venit să facă apelul tocmai în timp ce acela se înapoia. Streitwieser l-a făcut porc și l-a lovit peste obraz cu asemenea violență, încît omul a căzut mort pe loc. L-am transportat la spălător și i-am înregistrat decesul”.

Streitwieser a replicat că martorul îl confunda cu un alt SS-ist, pe nume Ernsberger.

„*Judecătorul*. Este posibilă o asemenea eroare, domnule Schmitz ?

Schmitz. Nu”.

Fostul deportat german Karl Friedrich Fitting, în prezent funcționar superior la Bonn, a declarat că a avut norocul de a se salva datorită faptului că știa să cînte la flaut.

De cum a sosit la Mauthausen, a fost întâmpinat de Streitwieser, care-i lovea cu piciorul și îi înjura pe noii sosiți. I-a dat o lovitură de picior și lui Fitting.

„*Fitting*. Nu cred că Streitwieser avea ceva deosebit cu mine. Acela era modul lui de a saluta”.

Streitwieser a răspuns cu dezinvoltură la întrebările procurorului și tribunalului.

„Președintele. Unii martori declară că dumneata umblai adesea beat prin lagăr. Este adevărat ?

Streitwieser. O bucată de vreme am administrat magazinul lagărului. Beam adesea, dar nu m-am îmbătat niciodată.

Președintele. Potrivit altor depoziții, dumneata i-ai bătut și maltratat cu duritate pe deținuți. Este adevărat ?

Streitwieser. I-am pedepsit pe unii deținuți. Câteodată, când nu puteam face altceva, i-am și bătut.

Președintele. Persoane demne de încredere au declarat că dumneata asmuțai câinii asupra deținuților. Este adevărat ?

Streitwieser. Aveam un câine dresat să-i aducă pe deținuți, apucându-i de fundul pantalonilor. Când îi strigam : «Ia-l pe zdrențaros», animalul pornea glonț și-l apuca pe deținut, dar numai de pantaloni sau de saboți.

Procurorul. Vreau să precizez că au fost citate și cazuri în care deținuții au fost mușcați mortal.

Streitwieser. Câinii mei nu mușcau mortal.

Procurorul. Printre capetele de acuzare există un episod care iese din comun : în toamna anului 1944, la Florisdorf, dumneata l-ai asmuțit pe câinele dumitale Hasso asupra unui deținut. Câinele l-a mușcat de penis și deținutul a murit în infirmerie. Se numea Franz Wessely.

Streitwieser. I-am dat lui Wessely o palmă. Nu știam că se afla acolo și câinele meu, care era dresat să sară asupra celui cu care se certa stăpînul lui.

Cînd am vrut să-l dau pe câine la o parte, era prea tîrziu. Cazul acela m-a întristat mult. L-am vizitat pe cel mușcat de patru sau de cinci ori la infirmerie.

Procurorul. Este surprinzător faptul că ai vizitat un deținut la infirmerie de patru sau de cinci ori. Nu-ți era teamă că această simpatie a dumitale ar fi putut fi blamată de către superiori ?

Acuzatul n-a răspuns nimic. În legătură cu lichidarea bolnavilor de la Mödling, el a declarat :

„După ce m-am căsătorit, la 28 martie 1945, comandatura de la Mauthausen a încredințat kommando-ul de la Wien-Mödling sergentului-major Krulcke.

Ziereis personal m-a autorizat să-mi iau două sau trei zile concediu în cursul lunii de miere. Cu toate acestea, m-am întors imediat la Mödling, unde subofițerul Schmutzler pregătea evacuarea kommando-ului. Schmutzler îi spusese lui Bühner să se ocupe de evacuare. Eu aș fi vrut să organizez o serie de transporturi cu autobuzele întreprinderii «Heinkel» pentru a eluda ordinul de a-i ucide pe bolnavi, însă nu aveam nici o putere. Locțiitorul meu, sergentul Krulcke, un om foarte simpatic, n-a reușit să se impună, fiind manevrat de eroul bâtei, Bühner.

Președintele. Există oameni care declară că dumneata ai tolerat maltratarea deținuților de către rapportführerul Bühner, subordonatul dumitale. Este adevărat?

Streitwieser. Da, Bühner era omul comandantului Bachmayer. Nu puteam să mă pun contra lui Bühner și a lui Bachmayer împreună. Bühner era un sadic.

Procurorul. Bühner era subofițer, iar dumneata, Streitwieser, erai ofițer, un ofițer energic, purtător a mai multor decorații. Cum puteai să te temi de un subordonat de-al dumitale?

Streitwieser. Bühner și Bachmayer erau ca un singur om și erau amândoi protejați de Ziereis“.

La sfârșitul interogatoriului preliminar, Streitwieser a declarat :

„Recunosc că îmi revine o anumită vină morală pentru moartea a 50 de deținuți de la Mödling“.

Apoi a adăugat :

„Sînt sătul pînă în gît de stat în închisoare“.

În rechizitoriul său, procurorul l-a descris pe Streitwieser ca pe un ofițer ambițios, energic, căruia îi plăcea să se arate în fața deportaților în uniforme impecabile și uneori în ținută de tenis. A arătat că îl consideră vinovat de exterminarea a 50 de bolnavi de la Mödling și de moartea celor sucombați ca urmare a marșului pe jos de la Mödling la Mauthausen. Acuzatul nu se preocupase de căutarea unor mașini, iar pe cele pe care le-a avut la dispoziție le-a folosit spre a transporta mobilierul din vila Fuchs, rechiziționată de el pentru uzul său personal.

Procurorul a dezmințit afirmația că Streitwieser s-ar fi oferit voluntar să plece pe front din cauză că „îi era cu neputință să asiste la suferințele atîtor oameni“. Streitwieser fusese trimis pe front fiind sancționat pentru că organizase la Gusen o crescătorie proprie de porci, pe care îi hrănea cu alimente sustrase din rațiile cuvenite deportaților. În concluzie, procurorul a cerut condamnarea acuzatului la închisoare pe viață și la pierderea definitivă a drepturilor civile.

După rechizitoriu, corespondentul nostru a avut o convorbire cu Streitwieser și a notat următoarele :

„Streitwieser nu pare preocupat de cele spuse de procuror. L-am întrebat ce va face dacă va ieși din închisoare. Mi-a răspuns că va pleca din Germania. Apoi a adăugat : «Judecătorul de instrucție a interogat 2 000 de persoane, însă numai 98 m-au acuzat. Nu trebuie să li se dea crezare».

Streitwieser și-a scos portvizitul și mi-a arătat o fotografie din zilele lui bune. Înfățișa un tânăr ofițer SS cu decorații și distincții pe piept“.

În pledoariile lor, avocații apărării au susținut că martorii care suferiseră în lagăr erau atît de porniți, încît nu se putea pune bază pe afirmațiile lor pentru pronunțarea unei hotărîri, tot așa cum după 20 de ani nu se putea avea încredere în memoria lor. Ei și-au încheiat pledoariile susținînd că nici un delict nu fusese dovedit în întregime și că, prin urmare, nu se putea pronunța un verdict de vinovăție.

Înainte de pronunțarea sentinței, președintele i-a dat pentru ultima dată cuvîntul lui Streitwieser.

„Streitwieser. Domnul procuror a spus că în lagăr m-aș fi comportat cu aroganță și că o dată m-aș fi prezentat în fața deținuților pe platoul unde se făcea apelul în ținută de tenis. Aș vrea să arăt că era vorba de o ținută de scrimă. Dealtfel chiar domnul procuror poartă cîteodată sub togă haine de vînătoare“.

În ziua de 30 octombrie 1967 s-a dat citire sentinței. În sală, pentru cei de față se aflau numeroși agenți ai poliției crimi-

nale, convocați de procuror, care în tot timpul procesului se temuse de o tentativă de fugă a lui Streitwieser. Acuzatul a fost condamnat la închisoare pe viață, fiind considerat vinovat de uciderea a trei persoane. Streitwieser s-a uitat la președinte și a clătinat de mai multe ori din cap. Fața-i era de un roșu aprins. Părea năucit. În așteptarea judecării apelului a fost pus pentru câteva luni în libertate provizorie „din motive de sănătate“.

Köln, 1966—1967 ; taxiurile care transportau de-a lungul străzilor oraşului pe foştii deportaţi la hotel sau la Palatul de justiţie unde erau chemaţi să depună mărturie îi aparţineau, poate, lui Anton Streitwieser. Şoferii erau, poate, fostul plutonier Johann Haider sau vreun alt zbir. Pe coridoarele tribunalului şi în sala de aşteptare, supravieţuitorii lagărelor se încrucişau cu foştii lor zbiri. Din cei 141 de martori, mai bine de jumătate erau foşti SS-işti sau deţinuţi kapo. Victimele şi călăii stăteau pe aceeaşi bancă rezervată martorilor şi depuneau acelaşi jurământ. Ei evocau un trecut care părea ireal.

În oraş viaţa se desfăşura într-un ritm vesel, animat. Vitrinele străluceau de lumini, magazinele gemeau de lume. Mii de turişti vizitau celebra catedrală.

1966—1967 : în Germania exista de trei ani noul partid nazist, care la alegerile din septembrie 1969 avea să obţină 4,50% din totalul voturilor.

Pe banca acuzaţilor, Schulz avea un aer umil, prefăcut. Streitwieser surîdea. Amândoi erau atenţi, gata de replică la orice acuzaţie a vreunui fost camarad imprudent. Cei care i-au acuzat au fost puţini la număr. Ceilalţi, păstrau tăcere, fie din camaraderie, fie pentru că se temeau să nu fie şi ei acuzaţi.

Într-un colţ al sălii, un agent lua note. Pe baza lor, comandantul poliţiei din Köln, comisarul Theodore Lipps, ar fi trebuit să hotărască eventuale noi puneri sub acuzare. Dar n-a existat nici o punere sub acuzare.

La sfârşitul procesului, în ziua de 29 martie 1968, acelaşi comisar Lipps a fost arestat din ordinul Procuraturii statului. Acuzaţia care i se aducea era de a fi comandat în 1941 în Rusia un detaşament SS de exterminare a evreilor.

De pe banca martorilor, Wilhelm Eschweiler, comisar în retragere din cadrul poliţiei criminale, predecesor al lui Schulz

la conducerea Serviciului politic de la Mauthausen, și-a îndreptat arătătorul către acuzatul Streitwieser, spunînd :

„Îți mai amintești, domnule Streitwieser, cînd îi loveai pe deținuți cu ciomagul ? Îți mai amintești cum strigai : «Mai iute, mai iute» ? Îți mai amintești cînd le strigai deținuților : «La șase pași de mine, jos boneta !» ? Îți mai amintești cînd l-ai împușcat pe Johann Eder ?“.

Întrerupere din partea lui Streitwieser :

„Îmi aduc mai ales aminte că, atunci cînd venea Eschweiler, oamenii spuneau : «Vine Willy bătaușul»“.

Consilierul superior de poștă Gunter Govers din Nürnberg, ofițer de justiție la Mauthausen, colaborator al lui Schulz, rămas nejudecat, acum citat ca martor, fusese un „bun jurist“ :

„Govers. În calitatea mea de ofițer de justiție aveam datoria ca împreună cu colaboratorul meu, doctorul Hundertmark să anchetez eventualele ilegalități comise de SS-iști : neglijențe în timpul serviciului, trafic de valută, maltratarea și uciderea deținuților etc.

Doctorul Hundertmark și eu nu ne aflam, desigur, în lagăr pentru a-i acoperi pe SS-iști. Mi-am desfășurat activitatea ca un bun jurist.

Președintele. Dă cîteva exemple concrete despre activitatea dumitale de bun jurist“.

Govers a tăcut.

Președintele i-a arătat registrul „deceselor nenaturale“. Alături de motivarea : „ucis în timpul unei încercări de fugă“, se afla de fiecare dată adnotarea : „Procedură suspendată“. Această adnotare însemna acoperirea de către Govers a tuturor declarațiilor făcute de SS-iști.

„Govers. Dacă nu aș fi suspendat procedura împotriva SS-iștilor, colonelul Ziereis s-ar fi supărat rău.

Într-o zi am avut o discuție mai tare cu Ziereis. De atunci funcția de ofițer de justiție a început s-o exercite Schulz“.

Govers a făcut observația că, în perioada celui de-al treilea Reich, înalții magistrați au colaborat cu nazismul, astfel că nu era just ca acum să se dea vina pe cei ce îndepliniseră funcții modeste.

Președintele, om de obicei foarte cumpănit, a schițat un gest de nerăbdare :

„Dumneata trebuie să te referi la fapte concrete, nu să formulezi ipoteze sau justificări. Nu putem folosi depoziții care nu au legătură cu procesul“.

Interogatoriul s-a prelungit mult timp. De fiecare dată când venea vorba despre Schulz, Govers spunea că nu-și mai aduce aminte.

Abia atunci când procurorul a dat citire unei părți a declarației făcute de Govers în fața judecătorului de instrucție :

„Schulz era eminența cenușie a lagărului... Era al doilea ca importanță după Zierys... Personalitatea lui Schulz era de nepătruns“,

martorul a părut să se aprindă, trezindu-se în el ostilitatea față de superiorul lui de altădată.

„Govers. Domnul Schulz era reprezentantul poliției secrete. Era omul cel mai puternic și eminența cenușie a lagărului. Nu mi-a fost niciodată simpatic. N-am avut niciodată cu el raporturi prietenești. Sînt convins că el a fost cel care a determinat înlocuirea mea din funcția de ofițer de justiție. Voia s-o exercite el. Schulz era un intrigant, un afemeiat. Căsnicia lui era distrusă. Se distra cu secretara. Când a fugit înainte de înfrîngere, părăsindu-și subalternii care îi erau atașați, aceștia au fost extrem de deziluzionați. De furie i-am luat fotografia de pe perete și am aruncat-o pe jos“.

Întrerupere a lui Schulz :

„L-am văzut adesea pe domnul Govers luînd parte la diferite execuții. Vorbește așa pentru că era invidios pe mine. Intrase în partid din 1929 și nu reușise să facă carieră. Ca jurist se bucura de foarte puțină stimă“.

Govers n-a fost singurul „jurist“ care a depus mărturie în procesul de la Köln. La cîteva zile după aceea a fost ascultat un alt „erudit“ : doctorul Hundertmark, care fusese asistentul lui Govers la Mauthausen.

A pălăvrăgit mult fără să spună nimic important. El a declarat, spre exemplu :

„Am intrat în SS din cauză că am un foarte bun timbru al vocii, potrivit pentru a comanda“.

După jumătate de ceas de elucubrații, președintele l-a întrerupt spunându-i că este liber.

Georg Prohaska, funcționar al Gestapo-ului, acuzat de Zie-reis în declarația făcută înainte de a muri că participase la exterminarea grupului de la Wels, a fost martorul cel mai obo-sitor din întreg procesul.

Prohaska evita să răspundă la întrebări. Bodegănea ceva de neînțeles. Când președintele l-a invitat să vorbească mai clar, a răspuns prin niște bîguieli incomprehensibile. Nu s-a putut clarifica nici un fapt pe baza declarațiilor sale. A admis că îl cunoscuse pe Schulz și că vorbise cu el, dar nu-și amintea despre ce anume.

A susținut că Schulz era mereu pornit împotriva lagărului și că voia să plece de acolo. Președintele i-a amintit că în fața judecătorului de instrucție îl caracterizase pe Schulz drept „un om superficial, ambițios, foarte preocupat să facă carieră“. Prohaska a obiectat că avusese doar o discuție cu judecătorul de instrucție și că nu era de acord cu ceea ce scria în procesul-verbal.

Strîns cu ușa, el a admis că declarațiile date în fața judecătorului de instrucție corespundeau adevărului.

Cînd Prohaska a părut să cedeze, Schulz s-a înfuriat și a declarat că martorul spînzurase doi polonezi lîngă o moară în apropiere de Perg.

Eduard Klerner, subordonat al lui Schulz la Serviciul politic, fusese condamnat la Dachau la cinci ani și eliberat după executarea a doi ani de pedeapsă. Era suspectat că luase parte la interogarea grupului de la Wels.

Klerner a declarat că nu știe nimic, că nu-și aduce aminte de nimic. Președintele și procurorul i-au cerut să nu tergiver-seze declarațiile. Atunci Klerner a izbucnit :

„Dumneavoastră m-ați autorizat, în baza prevederilor Co-dului penal, să nu răspund, pentru a evita autoînvinovă-țirea“.

Cu această frază interogarea lui Klerner a luat sfîrșit.

Caporalul Heinz Bollhorst era folosit alternativ, împreună cu Trum, pentru ducerea deportaților din lagărul 3 la camera de gazare. Bollhorst nu avea o reputație proastă. De fiecare dată, a declarat Hans Marsalek, lăsa pe câte un deportat să scape¹.

În 1947 fusese condamnat la închisoare pe viață de Tribunalul de la Dachau. În 1954 a fost eliberat.

La Köln a declarat că este dispus să vorbească cu condiția să nu fie fotografiat și să-și facă declarațiile cu ușile închise. I s-a satisfăcut cererea.

În cursul procesului din 1947, Bollhorst îl acuzase din plin pe Schulz. La Köln el a confirmat aceste acuzații grave. Sarcina lui Bollhorst în lagăr era să-i supravegheze pe deținuții care urmau să fie uciși. El l-a descris pe Schulz apărînd în ușa Bunker-ului, chemîndu-l pe deținutul în cauză, comunicîndu-i că este condamnat la moarte și conducîndu-l apoi la locul execuției, unde respectivul era ucis cu un glonte în ceafă.

Schulz a reacționat energic la această acuzație. El a susținut că nici măcar nu cunoștea Bunker-ul și că nu intrase niciodată acolo.

S-a născut o dispută. Schulz a început să se contrazică. Judecătorul Draber a subliniat că afirmațiile lui nu erau convingătoare. Schulz a continuat să nege.

Karl Heinrich Schulze lucrase la Serviciul politic ca subordonat al lui Schulz. Nu a fost încă niciodată judecat.

Nu știa nimic despre „ordonanța glontelui”. Nimic despre castelul Hartheim. A admis că superiorul său, Schulz, era foarte ambițios și avea dese izbucniri de furie.

Cînd sosea în lagăr vreun pictor, Schulz îi dădea ordin să facă un tablou. După aceea expedia tablourile la el acasă, la Köln, „pentru a le pune la adăpost de bombardamente”.

Schulz întreținea legături avantajoase cu agricultorii din împrejurimile Mauthausenului. El le trimitea deținuți ca să-i ajute la însămînțări, la recoltat și apoi primea pentru aceasta saci cu făină sau trufandale.

Schulze a adăugat că șeful lui avea pregătită o rezervă de benzină pentru a putea fugi în momentul înfrîngerii. În fapt

¹ I, scrisoarea din 27 decembrie 1966.

el a și fugit împreună cu secretara lui și cu Zierys¹. Fuga lui de atunci l-a făcut să-și piardă stima subordonaților. Mici afaceri, nereguli în serviciu. Aceasta a fost tot ce s-a putut afla de la martorul Schulze cu privire la comportarea celui care la Mauthausen era poreclit „pasărea morții”.

Și Franz Doppelreiter fusese unul dintre subordonații lui Schulz. În 1946 un tribunal austriac îl condamnase la moarte. Doppelreiter a stat 346 de zile în așteptarea executării sentinței, după care i s-a comunicat că procesul urma să fie re-judecat. În urma judecării noului proces a fost condamnat la închisoare pe viață. A fost pus în libertate în 1955.

La Köln, Doppelreiter a confirmat că în timpul interogatoriilor la Serviciul politic deținuții erau bătuți. Odată Schulz i-a arătat cum trebuiau tratate „obiectele vii” cu vîna de bou. El i-a ordonat în mai multe rînduri să-i bată cu vîna de bou pe deținuții întinși pe masă. Doppelreiter a executat ordinul primit.

Schulz era irascibil și capricios. Alcoolul exercita o mare influență asupra comportamentului său. În rîndurile SS-iștilor domnea o mare corupție. Ofițerii își aranjau apartamentele cu mobilă făcută de deținuți. Schulz își făcea mobila din lemn de preț.

Odată Bachmayer a aflat despre un transport de mobilă pentru Schulz și l-a oprit. Între cei doi s-a iscat o ceartă violentă.

Cînd a venit vorba despre camera de gazare și despre Hartheim, Doppelreiter a spus că nu știe nimic. El a declarat că socotea legale maltratarile la care luase parte.

Fostul caporal SS Erich Walter Kruger, santinelă la Mauthausen și apoi caporal la Serviciul politic, de asemenea ne-judecat pînă atunci, a început prin a da răspunsuri incomplete și vagi. Președintele l-a admonestat în mai multe rînduri. În cele din urmă, Kruger a declarat :

„Schulz bătea din cînd în cînd, dar nu tare. În schimb, Mueller era foarte robust și temut și bătea cu o vîna de bou. Auzeam strigătele deținuților peste patru camere”.

¹ Vezi în legătură cu aceasta declarația soției lui Zierys din capitolul referitor la comandatură.

Președintele a dat citire declarației făcute de martor în fața judecătorului de instrucție : „La Serviciul politic, deținuții erau bătuti fără întrerupere. Tot mobilierul era stropit de sânge“.

„Președintele. Spune, Kruger, este adevărat ?

Kruger (după oarecare ezitare). Este adevărat“.

Președintele a continuat lectura : „Schulz îi băga pe deținuți în niște gropi strâmte săpate în pământ, puneă să se acopere gropile cu bucăți de lemn și ordona unui SS-ist să calce peste ele. După cîteva minute, deținutul era scos afară. Imediat însă deținutul trebuia să intre din nou în groapă și jocul re-începea“.

„Președintele. E adevărat ?

Kruger. E adevărat.

Președintele. Dumneata ai mai declarat în fața judecătorului de instrucție următoarele : «L-am văzut personal pe Schulz lovindu-l pe un deținut cu o vîină de bou». Este adevărat ?

Kruger. E adevărat“.

El se numea Heinrich, ea Marianne. El era contabil, ea dactilografă și bucătăreasă. Lucraseră împreună la castelul Hartheim. Acolo s-a născut dragostea lor.

Heinrich Lenz a relatat în fața judecătorilor la Köln cum a ajuns la Hartheim.

Primise de la Serviciul central al siguranței Reich-ului o ofertă pentru un loc de muncă „onorabil“. Trebuia să lucreze în cadrul unei „instituții de utilitate publică“. Oferta era confidențială. Nu trebuia să discute despre ea cu nimeni.

De la Berlin a fost trimis la Linz, unde s-a prezentat la gauleiterul Eigruber. Acesta l-a trimis la Hartheim.

Lenz a declarat că nu a avut nimic de-a face cu gazarea sau cu arderea oamenilor, că nu a văzut niciodată nici camere de gazare, nici cuptoare, nici măcar deținuți. A admis numai că la castel atmosfera era apăsătoare.

Soția lui, Marianne, în cei doi ani cît stătuse la Hartheim, nu-l văzuse decît pe soțul ei, biroul și bucătăria. Președintele i-a atras atenția că voia să afle ceva mai mult.

Marianne a continuat să declare că nu știa nimic. La Hartheim nu avusese ochi decît pentru Heinrich al ei.

Alături de SS-iști, la Köln au fost citați în calitate de martori și o serie de kapo și de prominenți.

Fostul purtător de triunghi verde Josef Schweiger, numărul matricol 641, făcuse parte din „garda veche” a lagărului. Avea 18 antecedente penale.

„Schweiger. Mă gândesc cu nostalgie la acele vremuri. Îmi mergea mult mai bine decât astăzi. Lucram cizmărie, făceam încălțăminte pentru toți, de la soldatul simplu până la comandant. Să mă iertați, domnule președinte, că mă exprim în felul meu.

Președintele. Te înțeleg foarte bine. Nu trebuie să te scuzi.

Schweiger. Schulz avea un picior deformat și-și comanda încălțăminte specială.

Făceam încălțăminte și pentru prietenele lui Streitwieser. Schulz m-a lăudat pentru felul în care lucrasem și mi-a dăruit un triunghi verde, luându-mi-l pe cel negru, pe care-l purtam atunci. Se făcea un mare trafic cu triunghiurile. Cel verde era cel mai râvnit. Arăta că erai criminal și toți te lăsau în pace. Toți te respectau”.

Otto Barczynsky, care avea la activul său 22 de condamnări, a negat că îl văzuse pe Streitwieser bătînd, așa cum declarase în fața judecătorului de instrucție.

„La Mauthausen, Barczynsky era croitor. Și el avea nostalgia acelor vremuri”.

De-a lungul anilor cît stătuse în lagăr nu i se întîmplase decât o singură neplăcere. Aceasta survenise atunci cînd un ofițer SS căruia îi cususe o uniformă îi dăruise o sticlă de rachiu. Barczynsky dăduse rachiul unei fete de la bordel, pe nume Ana Schwarz, care s-a îmbătat și a făcut mare scandal. Fata, bătăută în Bunker pentru o lună, a mărturisit de unde avea rachiul, și atunci Otto a trebuit să petreacă o noapte întreagă nemișcat în picioare, la cîțiva centimetri de sîrma ghimpată prin care circula curent electric. Era pedeapsa cea mai ușoară care se dădea la Mauthausen, cu toate că comporta pericolul ca cel pedepsit, furat de somn, să se electrocuteze sau, dacă bătea din picioare ori se mișca, să fie împușcat de către santinelele din ghereta de pază.

Dimineața s-a întors la atelierul de croitorie, continuînd să confecționeze uniforme impecabile pentru SS-iști pînă la lichidarea lagărului.

Otto Barczynsky nu a fost singurul care și-a retras declarațiile făcute în timpul instruirii procesului împotriva lui Streitwieser.

Doamna Streitwieser nu stătuse cu mâinile în sân în timpul cât Anton se aflase în închisoare. Ea îi vizitase sau le scrisese tuturor martorilor germani sau austrieci, SS-iști sau deținuți kapo, convingându-i să depună în favoarea soțului ei sau cel puțin să nu-l acuze. În cursul audierii din 18 ianuarie 1967, președintele a avertizat-o pe doamna Streitwieser că nu mai putea să rămână în sală și că, probabil, avea să fie trasă la răspundere pentru influențarea martorilor.

Această amenințare nu a avut urmări.

După patru luni de dezbateri, presiunile asupra martorilor au devenit atât de evidente, încât procurorul a ordonat percheziționarea locuințelor acuzaților. În locuința lui Streitwieser s-a găsit o anumită cantitate de corespondență și chiar dovada că unii martori acceptaseră diferite sume cu titlu de rambursare a cheltuielilor prilejuite de călătoria și de întreținerea la Köln, pe lângă sumele acordate de tribunal.

Președintele i-a cerut lui Eligius Konrad, santinelă la Mauthausen și apoi blockführer la Mödling, să descrie personalitatea acuzatului Streitwieser.

„*Konrad*. Streitwieser era un soldat foarte energic. Era iubit, cu toată asprimea de care dădea dovadă.

Președintele. Bătea ?

Konrad. Bühner era mai rău”.

Președintele i-a reamintit martorului depoziția făcută mai înainte : „Streitwieser era un național-socialist fanatic. Era foarte temut de către oamenii din pază... L-am văzut pe Streitwieser lovindu-i fără milă cu piciorul pe deținuți... Îi bătea pe deținuți cu biciul... Era capricios. Îl asmuțea pe câinele lui, Hasso, asupra deținuților. Câinele le sfîșia carnea. Deținuții cădeau pe jos, iar Streitwieser râdea”.

„*Konrad*. Această depoziție este în parte exactă”.

Întrebat de președinte Konrad a declarat că în timpul marșului de la Mödling la Mauthausen îi supraveghease pe deținuți, mergând în capul coloanei. Nu știa ce se întâmplase la celălalt capăt.

Konrad nu a mai fost judecat. Dacă ar fi afirmat că mersese la sfârșitul coloanei, unde erau uciși deportații care nu mai puteau să meargă, ar fi putut fi pus sub acuzare.

În legătură cu mărturia lui Konrad, Streitwieser a ținut să facă o precizare.

„*Streitwieser*. Este posibil ca unii deținuți să se fi introdus în bucătărie ca să fure și ca Hasso să fi sărit asupra lor. *Președintele*. Hasso sărea un pic prea des asupra deținuților“.

Kapoul Franz Pavelar comanda la Mödling o echipă de muncă. În 1946 fusese condamnat la 25 de ani. În 1955 a fost eliberat. În fața judecătorului de instrucție, Pavelar l-a acuzat pe Streitwieser de a nu fi frânat excesele la care se deda Bühner. El adăugase :

„*Streitwieser* era un porc. Petrecea cu femeile și se cherechelea. O dată un deținut care fugise a fost adus înapoi în lagăr în sunetele unui acordeon și al tobelor. Streitwieser pusese să i se atârne de gât un carton pe care scria : «Toate păsările se întorc la cuibul lor».

După aceea, respectivul a fost închis într-o celulă și i s-a dat o frânghie cu ordinul de a se spînzura în termen de 12 ore, lucru care s-a și întîmplat“.

În sala de ședințe, Pavelar a dat răspunsuri evazive la toate întrebările referitoare la Streitwieser. Procurorul l-a amenințat că-l va trimite în judecată pentru mărturie falsă. S-a iscat o dispută care a durat trei ore. La sfârșit, Pavelar a admis că executase de curînd anumite lucrări meșteșugărești în casa doamnei Streitwieser. Cu acel prilej discutaseră despre vremurile de altădată.

„*Președintele*. Cum bătea Streitwieser ?

Pavelar. Bătea, dar nu-mi aduc aminte exact cum.

Președintele. Deținuții cădeau jos ?

Pavelar. Nu se ajungea pînă acolo.

Președintele. Cu ce bătea Streitwieser ?

Pavelar (după multe ezitări). Cu un baston“.

Și Pavelar a declarat că în timpul marșului de la Mödling la Mauthausen a mers mereu în fruntea coloanei și niciodată în urmă.

Martorul Emil Mueller, de profesiune vânzător ambulant, era un fost purtător de triunghi verde din „vechea gardă“. În numărul din 6 aprilie 1967, ziarul „Kölnische Rundschau“ a publicat următoarea dare de seamă despre apariția lui în sala de ședințe :

„Martorul are un aer satisfăcut. Judecătorii, avocații și jurații îl urmăresc cu mirare pe acest bătrîn, care, nu prea sigur pe picioarele lui din cauza prea marii intimități cu alcoolul, se clatină mergînd prin sală. După cîteva plecăciuni adînci în fața judecătorilor și acuzaților se așează la masă gata-gata s-o dărîme“.

„Președintele. Domnule, cred că nu te simți prea bine.
Mueller. Foarte bine, ba chiar cît se poate de bine“.

Procurorul își pierde răbdarea și cere o zi de închisoare pentru atitudine ireverențioasă față de instanță. Apoi ședința se întrerupe.

În dimineața următoare, după ce și-a consumat beția în celulă, Mueller declară în fața tribunalului că la Mauthausen a dus-o bine. Era secretar la garaj, unde înregistra intrarea și ieșirea vehiculelor.

„*Mueller*. Îl stimez mult pe Streitwieser... Pot spune că am crescut odată cu dînsul. El m-a salvat de la cariera de piatră. Dacă n-ar fi fost el, n-aș fi fost astăzi aici“.

Președintele îi reamintește depoziția făcută în fața judecătorului de instrucție : „Streitwieser bătea adesea. Mulți deținuți cădeau jos din cauza loviturilor primite și nu se mai ridicau“.

Martorul n-a răspuns decît atît :

„În astfel de cazuri era mai bine s-o ștergi decît să stai să te uiți“.

Președintele l-a concediat.

Otto Koetzle, fost purtător de triunghi verde, fusese kapo la Schwechat și apoi la Mödling. Tribunalul american de la Dachau îl condamnase la moarte.

Pe urmă a fost grațiat, iar în 1954 eliberat.

Și Koetzle îl acuzase pe Streitwieser în declarațiile făcute în fața judecătorului de instrucție, dar în sala de ședințe a vorbit în favoarea lui.

„Koetzle. Aveam impresia că Streitwieser se temea de Bühner. Bühner era protejat de cineva sus-pus și făcea ce voia.

Președintele. Spui asta pentru prima oară. Cum de n-ai declarat nimic în acest sens mai înainte ?

Koetzle. Mi-am adus aminte abia acum.

Judecătorul. Ciudat ! Cu trecerea anilor, memoria acestui martor a devenit mai bună, în timp ce memoria altora s-a înrăutățit.

Președintele. Amintirile lui devin mai precise, dar într-un mod care-l favorizează pe Streitwieser“.

Martorul n-a mai spus nimic.

„Președintele. Faci parte din Uniunea celor ce au avut de suferit de pe urma lagărului de la Mauthausen ?

Koetzle. Nu.

Președintele. Primești din când în când documente în care sînt descrise anumite cazuri ? Primești o revistă ?

Koetzle. Nu.

Procurorul. În intervalul de timp dintre depozitia pe care ai făcut-o în fața judecătorului de instrucție și audierea de azi nu ai discutat cu nimeni despre Mauthausen ?

Koetzle. Nu“.

Din aceste întrebări, ca și din altele, este ușor de dedus că președintele și procurorul știau despre existența unei asociații care se ocupa și se mai ocupă cu organizarea apărării și depozitiilor membrilor săi chemați să răspundă pentru crimele comise în timpul nazismului. Această organizație, după cum arăta cotidianul austriac „Karntner Zeitung“ la 29 ianuarie 1968, poartă denumirea de „Salzburger Kreis“ și este condusă de un fost maior din Gestapo, pe nume Hans G.

Una dintre reuniunile organizației „Salzburger Kreis“ s-a ținut la Salzburg la sfîrșitul lui noiembrie 1967.

Caporalul Wilhelm Hochwitz a fost unul dintre cei care au participat la marșul de la Mödling la Mauthausen. La procesul de la Dachau a fost condamnat la 5 ani închisoare, dar a fost eliberat după trei.

„Hochwitz. Bühner ordonase : «Cine nu poate continua marșul să fie împușcat».

Președintele. În depoziția făcută de dumneata mai înainte ai declarat că Streitwieser a fost cel care a ordonat împușcarea tuturor celor care rămâneau în urmă.

Hochwitz. Acum sînt sigur că a fost Bühner și nu Streitwieser.

Președintele. E greu să-l confunzi pe Bühner cu Streitwieser. Cu prilejul a două interogatorii precedente, dumneata ai declarat sub prestare de jurămint că Streitwieser a fost cel care a dat ordinul. Acum declari că a fost Bühner. Explică-mi această contradicție.

Hochwitz. A fost Bühner“.

Căpitanul Franz Xavier Strauss, comandantul administrației, a declarat că fusese complet dominat de Ziereis, cu toate că formal depindea direct de Serviciul administrativ central din Berlin.

„*Președintele.* Un singur om nu putea conduce întregul lagăr.

Strauss. De ce nu ? Hitler n-a condus singur Germania ?“

Cînd președintele l-a invitat să răspundă în mod precis la întrebări, Strauss s-a înfuriat.

„De ce trebuie să știu eu toate astea ?... Am trecut prin atîtea !“

Franz Liesberg, delincvent de drept comun, făcea și el parte din „vechea gardă“. La Mauthausen devenise șef de bloc, însărcinare pe care a îndeplinit-o și după ce a fost transferat la Gusen.

Era vorba despre acel Liesberg acuzat de Ziereis și de kapoul Fiegl de a fi participat la masacrele care au avut loc la Gusen în aprilie 1945. La Köln, Liesberg s-a transformat în acuzator:

„*Liesberg.* Streitwieser i-a ordonat kapo-ului Willy Jacob să-i lichideze pe toți deținuții din echipa lui și Jacob a executat ordinul“.

Willy Jacob, care se afla în sală, a reacționat repezindu-se să-l lovească pe Liesberg. Mai mulți polițiști au sărit să-l rețină. Cei doi foști kapo, purtători de triumphiuri verzi, s-au apostrofat cu furie. Jacob a fost scos afară din sala de ședințe,

iar Liesberg a continuat plin de îndrăzneală să-i acuze pe Jacob, Streitwieser și Schulz.

Avea înfățișarea unui berar liniștit¹. Purta un costum bavarez, era gras și umflat. A declarat că este foarte bolnav, că are amețeli și suferă de artrită. La întrebările procurorului a răspuns că nu a văzut niciodată nimic, nu a auzit nimic, nu a trăit experiențe deosebite.

„Nici un deținut nu mi-a spus niciodată că ar fi fost bătut. Poate că erau prea prudenți ca să vorbească despre maltratarele suferite... Ca să-și justifice rănile spuneau că se loviseră căzînd din pat sau că se izbiseră cu capul de un stîlp“.

Și, totuși, acest om era Magnus Keller, cunoscut de toată lumea la Mauthausen sub numele de King-Kong, pentru că atît datorită aspectului său fizic, cît și modului în care se mișca și-și profera amenințările semăna cu personajul cu înfățișare de maimuță din cunoscutul film.

Magnus Keller a fost kapo-ul care a făcut la Mauthausen cea mai strălucită carieră, devenind treptat șef de cameră, șef de bloc și în cele din urmă lageraeltester, șef de lagăr, cea mai înaltă sarcină pe care putea să o aibă un deportat. Magnus a fost lageraeltester din nu se știe ce lună a anului 1941 pînă în noiembrie 1943, cînd Bachmayer l-a luat cu el ca să organizeze noul lagăr secret Zement la Ebensee. Acolo a rămas Magnus, tot în calitate de șef de lagăr, pînă la eliberare. Era născut la München, unde a lucrat ca șofer. A fost arestat și deportat la Dachau la 16 noiembrie 1935. Avea ca semn distinctiv triunghiul roșu, pe care a continuat să-l poarte și la Mauthausen, unde a sosit la 27 septembrie 1939, atribuindu-i-se numărul matricol 1 734. Nu s-a putut stabili dacă deportarea lui s-a datorat unor incidente avute cu persoane oficiale — Magnus se îmbăta adesea — sau faptului că era adept al lui Röhm. Este mai probabilă a doua ipoteză, avansată de Paul Tillard². Această ipoteză ar fi confirmată și de faptul că-i fusese atribuit triunghiul roșu.

¹ B, audierea din 3 mai 1967.

² *Les Triomphants*, p. 30, 40 și 114.

Scriitorul german Friedrich Oscar¹, fost deportat și el, l-a descris ca pe un delincvent de cea mai joasă speță, care la Mauthausen a torturat și a ucis numeroși oameni.

Hans Marsalek, fost al doilea secretar al lagărului de la Mauthausen, l-a descris în cursul unei întâlniri avute la Viena ca pe un traficant șmecher care făcea multă gălăgie, dar care nu se număra printre cei mai răi².

Tillard, fost deportat la Ebensee, l-a descris după cum urmează³:

„Magnus, uriașul șef de lagăr de la Ebensee, era inamovibil. Până și comandantul lagărului, căpitanul Julius Anton Ganz, îl trata cu atenție. Era un faraon al groazei: mâinile lui enorme gîtuiseră destui oameni. Magnus era cel ce-i alegea pe kapo și-aceștia îl ascultau orbește. Magnus era cel care ordona diferitele asasinate“.

Fostul deportat francez Gilbert Dreyfus a scris⁴:

„Magnus își datora poziția deosebit de privilegiată punerii la punct a unor suplicii rafinate.

Se bucura de înlesniri de necrezut: i se permitea chiar să se ducă singur în oraș, pe lac la pescuit și în pădure la vânătoare. La Ebensee era de ajuns să ridice odată olimpienele-i sprîncene ca să pună în alertă întregul lagăr. Adesea acel semn arăta că cineva trebuia să moară“.

Magnus a stat în lagăr din 1935 pînă în 1945. Zece ani, în care a supraviețuit înfruntînd mii de primejdii generate de lupta pentru putere împotriva celorlalți kapo, mai ales la Mauthausen, împotriva purtătorilor de triumphiuri verzi din vechea gardă, de epidemii, de tentația alcoolismului, de schimbările de orientare, de epurări⁵.

¹ Friedrich Oscar, *Über Galgen wächst kein Gras*, p. 92.

² G, interviurile din 2 și 3 mai 1967.

³ *Les Triomphants*, p. 30, 40 și 114.

⁴ G. Debrise, *op. cit.*, p. 49—50.

⁵ După înfrîngerea de la Stalingrad și după atentatul împotriva lui Hitler, comandatura a eliminat numeroși martori ai masacrelor comise în anii precedenți. Printre victime s-au numărat Helmut Schwarz, german, purtător de triumphi verde, șef de lagăr din 1939 pînă în mai 1940, Karl Seeger, poreclit „Trăsnetul“, ajutor de șef de lagăr în aceeași perioadă, Joseph Leitzinger, german purtător de triumphi verde, secretar al lagărului din 1940 pînă la 16 martie 1944 (E).

În noiembrie 1943 fusese necesar un om în stare să organizeze noul lagăr de la Ebensee. Bachmayer l-a numit șef de lagăr pe Magnus. Împreună cu el au plecat în prima expediție 62 de deținuți kapo și 500 de purtători de triumghiuri roșii, pe care Magnus a știut să-i determine să muncească într-un ritm susținut pentru a defrișa și nivela terenul din spatele colinei, a monta barăcile prefabricate și a le împrejmui cu sîrmă ghimpată. După terminarea amenajării, în primele luni ale anului 1944 au sosit acolo peste 10 000 de purtători de triumghiuri roșii și galbene, iar numărul deținuților kapo s-a ridicat la aproximativ 300¹. Magnus a demonstrat că știa să organizeze pînă în cele mai mici amănunte viața și moartea deportaților. Ebensee a devenit unul dintre cele mai sinistre lagăre. Mortalitatea era dintre cele mai ridicate, astfel că a apărut chiar necesitatea construirii unui crematoriu.

La Ebensee comandanții s-au schimbat rînd pe rînd: Bachmayer i-a cedat locul lui Bendeck, acesta a fost înlocuit de Otto Reimer, care a fost schimbat cu Julius Anton Ganz. Magnus și-a păstrat postul și privilegiile, iar la eliberare a reușit să scape de linșare. Înfățișarea lui fizică îl făcea însă de neconfundat, astfel că nu s-a putut sustrage de la arestare. După cît se pare, el a reușit cu ajutorul lui Gabian Posern, *special investigator* al lui „War Crimes Branch”, să-i convingă pe învingători să-l cruțe, oferindu-le în schimb capul multor altora. Gilbert Dreyfus relatează următoarele despre intervenția lui Magnus în camera de instrucție la Dachau².

„În timp ce era interogat sergentul Kr... (poreclit „dansatoarea blondă”), un personaj rămas pînă atunci mut și invizibil s-a ridicat din fundul sălii și s-a apropiat de bară cu capul aruncat pe spate, cu arătătorul întins și cu ochi scînteietori.

Stupoare! Era Magnus! Da, chiar Magnus, erijîndu-se în acuzator. Glasul lui tunător era însuși glasul justiției, lansînd acuzații peste acuzații contra SS-iștilor de la Ebensee cu o autoritate și o elocvență care l-au făcut să devină martorul cel mai ascultat. Și avea într-adevăr aerul unui om cinstit.

Într-un discurs perfect echilibrat, Magnus nu l-a cruțat deloc pe Kr... I-a amintit că el era cel care le ordona bucă-

¹ H.

² G. Debrise, *op. cit.*, p. 50.

tarilor să nu le dea de mâncat deținuților decât coji de cartofi, i-a amintit un complot soldat cu trei morți, strangularea inginerului iugoslav Leo, asasinarea kapo-ului Hermann, ucis cu lovituri de baionetă chiar de Kr...

«E adevărat sau nu?», a întrebat Magnus.

Kr... era atât de înspăimântat, încât nici nu mai era în stare să se apere”.

„War Crimes Branch“ l-a determinat pe Magnus să vorbească în schimbul libertății. El a fost eliberat, dându-i-se un document care îi asigura imunitatea.

Cînd s-a prezentat la Köln, Magnus a trebuit să declare în fața judecătorului 63 de antecedente penale pentru infracțiuni de drept comun¹. Interogatoriul a fost lung și extenuant. Nu s-a putut stabili dacă Magnus era senil sau numai se prefăcea că este.

Avea, în orice caz, motive temeinice să fie prudent. Fusesse anunțat la Memingen procesul împotriva lui Anton Julius Ganz, ultimul comandant de la Ebensee, arestat în 1966 spre marea surprindere a foștilor deportați, care îl credeau mort. Împreună cu Ganz urma să fie judecat și ajutorul de șef de lagăr, Lorenz, locțiitorul lui Magnus Keller. Va reuși încă o dată Magnus să evite punerea lui sub acuzare, așa cum au reușit s-o evite zbirii care s-au perindat la Köln?

¹ B. audierea din 3 mai 1967.

Epilog

„Și mulțimea supușilor va învăța de asemenea pînă unde va fi cu putință să urmărească ca cel ce se află la cîrmă sau orice altă parte a comunității să nu-și ia libertatea ca, după bunul plac, să pronunțe sentințe și să săvîrșească acte civile contrare legilor ori străine de acestea”.

MARSILIO DA PADOVA,

Difensore della Pace

„Ce fel de oameni erau SS-iștii și deținuții kapo ? Cum puteau fi ei atît de cruzi cu niște deținuți lipsiți de apărare ? Ce au spus pentru a se justifica ?“

Aceste întrebări ni le-a pus văduva lui Antonio Galiano. Putem schița acum un răspuns. Alte răspunsuri și le-a putut da singur cititorul pe baza celor declarate de zbiri.

Originea oamenilor care domneau peste lagărul de la Mauthausen era umilă : Zierys fusese tîmplar, Bachmayer cizmar, Schulz fierar, Streitwieser mecanic ratat, iar Eigruber muncitor calificat.

Nazismul a exploatat această condiție a lor. În timp ce, pe de o parte, se alia cu „Krupp“ și cu marea industrie, în timp ce frîna dezvoltarea societății, smulgîndu-i proletariatului stîndardele și nădejtile, el le oferea celor care intrau în SS posibilitatea unei cariere rapide.

Din simpli soldați, potentaii de la Mauthausen au devenit în cîteva ani ofițeri. În același timp, ei se puteau îmbogăți, însușindu-și valută, aur și bijuterii.

Și, desigur, nu aveau de înfruntat riscurile celor care luptau pe front.

Îndată după terminarea războiului, locuitorilor satului Mauthausen li s-a întîmplat adesea să găsească prin tufișuri, nu departe de lagăr, unelte părăsite și gropi adînci : zbiri se întorceau la locul crimei spre a-și recupera comorile furate.

Erau SS-iștii din lagăre naziști fanatici ?

Poate !

Un stat totalitar dispune de nenumărate mijloace pentru a manevra conștiința oamenilor.

Să nu uităm însă că în fața judecătorilor nici unul dintre zbiri nu și-a justificat comportarea prin argumente de ordin ideologic. Nazismul și-a sfîrșit dominația fără martiri.

Toți sau aproape toți au declarat că executaseră ordinele primite de la superiorii lor, că nu fuseseră nimic altceva decât niște piese minuscule ale unui angrenaj vast și insensibil. Mobilurile „supraomului” nazist erau cele ale „omului mărunț” : dorința de a face carieră, de a se îmbogăți, de a nu-și risca pielea.

Mai tragic a fost ceea ce s-a întâmplat cu deținuții kapo. Aceștia au devenit zbiri pentru a putea supraviețui. Acordul care le-a fost smuls s-a prefăcut în complicitate.

E greu să rezisti împotriva societății în care trăiești, mai ales când aceasta pare să dispună de putere nemărginită. Când cedezi într-o problemă, sfârșești prin a ceda în toate, victimă a propriei tale lașități.

Natural, ne gândim la acei kapo care nu erau delincvenți obișnuiți, la unul ca Goessl de pildă.

Lucrurile stau cu totul altfel în cazul celorlalți kapo, în cel al lui Adam, pe care l-am văzut în capitolul II proslăvind rînduielile strîmbe ale lagărului, sau al lui Schwaiger și Barczynsky, care au declarat la procesul de la Köln că își amintesc cu nostalgie de timpul petrecut în lagăr.

Inocența nu avea drept de existență la Mauthausen. Adesea simplul deportat era obligat să provoace moartea unui tovarăș pentru a-și salva propria lui viață.

Și, cu toate acestea, mii de episoade dovedesc voința de a rezista mecanismului de încadrare în acel angrenaj.

Galiano i-a oferit propria lui cafea lui Marcel, care era pe moarte.

Numeroși participanți la mișcarea de rezistență și-au continuat și în lagăr lupta împotriva nazismului, sabotînd producția de război. Alții și-au riscat viața pentru a-și salva tovarășii. În sfîrșit, alții au preferat să moară pe gardurile de sîrmă ghimpată ale Mauthausenului decât să devină complici.

ORGANIGRAMA VALABILĂ
DE LA 27 SEPTEMBRIE 1939
LA 29 APRILIE 1942

A. HITLER
führer
sinucis la 30 aprilie 1945

H. HIMMLER
reichsführer SS
sinucis la 23 mai 1945

R. HEYDRICH
Şeful Serviciului central
al siguranţei Reich-ului
(RSHA)
rănit mortal la 27 mai 1942

M. BORMANN
şeful Cămariei
partidului nazist
dispărut

GEN. P. BOUHLER
şeful Cămariei
führerului
sinucis în mai 1945

V. BRACK
Secţia eutanasi
executat prin spânzurare
la 2 iunie 1948

A. EIGRUBER
gauleiterul provinciei
Ostmark
executat prin spânzurare
la 27 mai 1947

GEN. B. STRECKENBACH
deţinut
în Uniunea Sovietică
AMT 1
Serviciul personal

GEN. O. PÖHL
executat prin spânzurare
la 8 iunie 1951
AMT 2
Serviciul administrativ
şi economic

GEN. O. OHLENDORF
executat prin spânzurare
la 8 iunie 1951
AMT 3
Siguranţa internă

GEN. H. MÜLLER
dispărut
AMT 4
Poliţia politică
(Gestapo)

GEN. A. NEBE
lichidat de SS
la 3 martie 1945
AMT 5
Poliţia criminală
(Kripo)

GEN. H. JOST
liber
AMT 6
Informaţii externe

GEN. DÍTTEL
dispărut
AMT 7
Documentare
ideologică

GEN. R. GLÜCKS
inspector general
al lagărelor
dispărut

H. OBERMAYER
vicegauleiter
dispărut

DR. R. LOHNAUER
directorul Institutului
de eutanasi
Castelul Hartheim
sinucis la 5 mai 1945

GESTAPOUL DIN LINZ
Dr. Piprater
dispărut
Dr. Spann
dispărut
G. Prohaska
liber

DEST
Societatea germană
pentru cariere de pământ
şi de piatră

AMT 4 SECŢIA A
Antinazişti, liberali,
marxişti
LT-COL. A. EICHMANN
executat prin spânzurare
la 31 mai 1962
AMT 4 B/4
Secţia evrei

AMT 4 SECŢIA B
Biserici, secte,
evrei

AMT 4 SECŢIA C
Internări pentru
protejare

AMT 4 SECŢIA D
Teritorii ocupate
şi muncitori străini
în Germania

AMT 4 SECŢIA E
Contraspionaj

ÎNTPREINDERI INDUSTRIALE

LT.-COL. F. ZIEREIS
comandantul lagărului
Mauthausen
rănit mortal la 21 mai 1945
CĂPITAN V. ZOLLER
adjunct
executat prin spânzurare
la 27 mai 1947

CĂPITAN X STRAUSS
Administraţia
liber

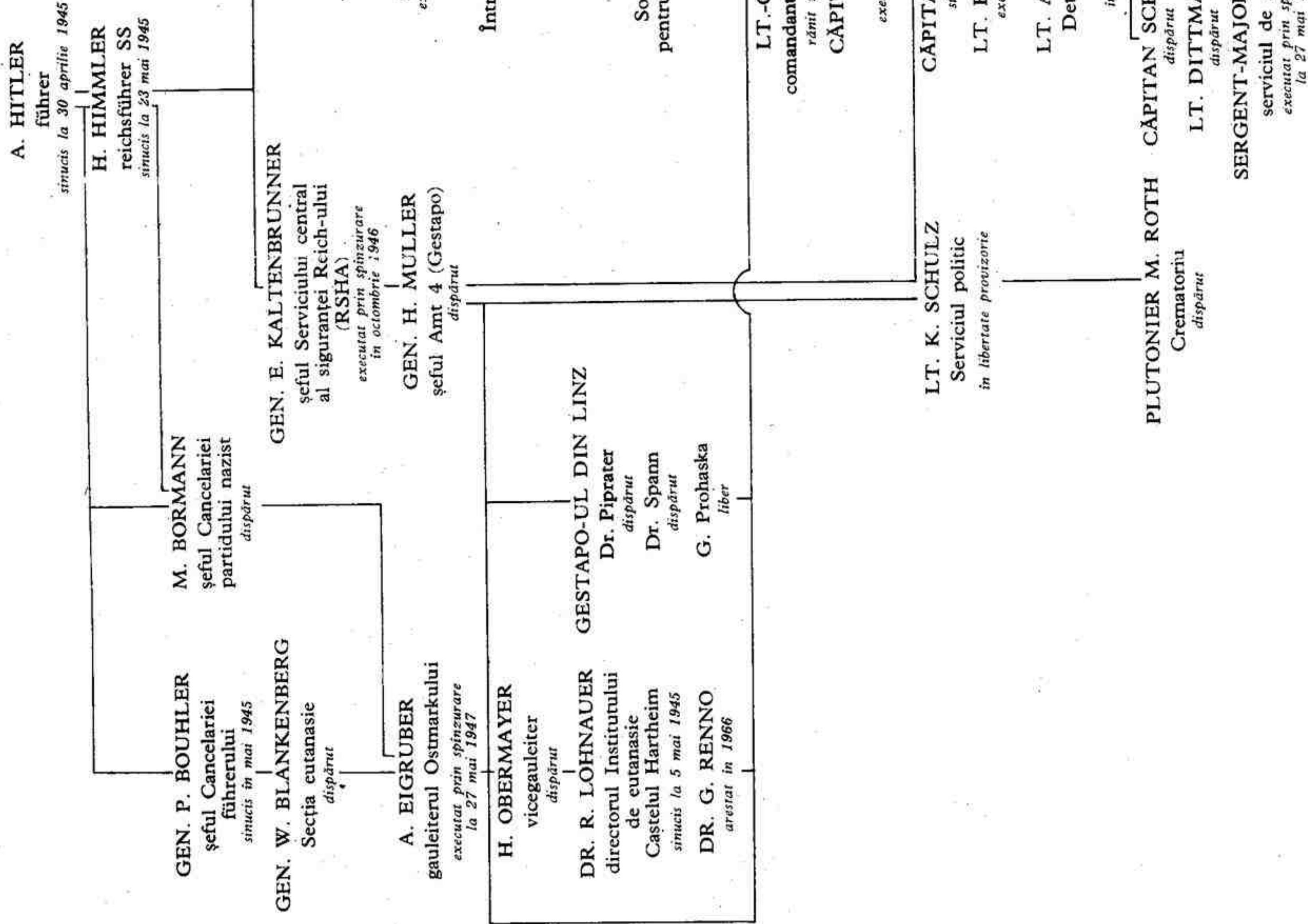
CĂPITAN G. BACHMAYER
Detaşamentul de pază
a deţinuţilor
sinucis la 5 mai 1945

CĂPITAN A. ZUTTER
Comandamentul garnizoanei
executat prin spânzurare
la 27 mai 1947

MAIOR E. KREBSBACH
Serviciul sanitar
executat prin spânzurare
la 27 mai 1947

W. ESCHWEILER
august 1938 — septembrie 1939
liber
LT. K. SCHULZ
septembrie 1939 — mai 1945
în libertate provizorie
Serviciul politic

ORGANIGRAMA VALABILĂ
DE LA 30 APRILIE 1942
PÎNĂ LA SFÎRȘIT

Infractorul de drept comun Helmut Schwarz, șef de lagăr din 1939 până în mai 1940 (apoi ucis de SS-iști), în timpul unei inspecții a lui Himmler.

Moment dramatic în sala de ședințe: un martor îl recunoaște pe caporalul major Anton Kaufmann (în picioare, în fund, purtând numărul 34).

1	2
	3

1. Medicul-șef, căpitanul Waldemar Wolter, negîndu-și cu încăpăținare vina în ciuda dovezilor de necontestat cuprinse în registrul de decese, salvat de la distrugere datorită curajului deportatului Ernst Martin.

2. Medicul-șef, maiorul Eduard Krebsbach, supranumit «Spritzbach» pentru că ucidea prin injecții cu benzină.

3. Martorul Bratislav Busak, descriind condițiile tragice în care se trăia și se murea în infirmeria de la Mauthausen.

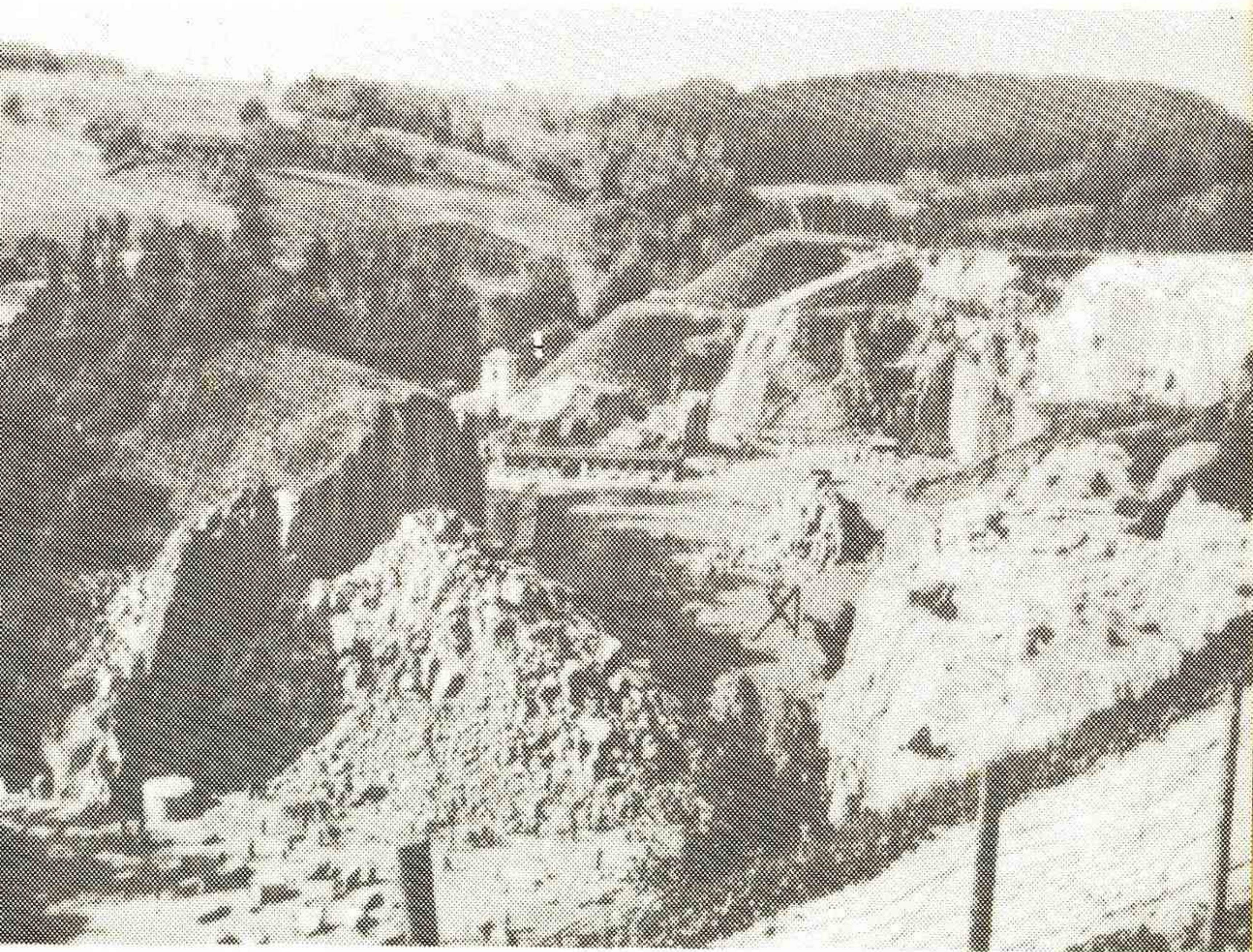
1	3
2	4

1. Franz Huber, asasin care și-a recunoscut vina (cu numărul 24), și Walter Hoeler, «dentistul morților» (cu numărul 25).

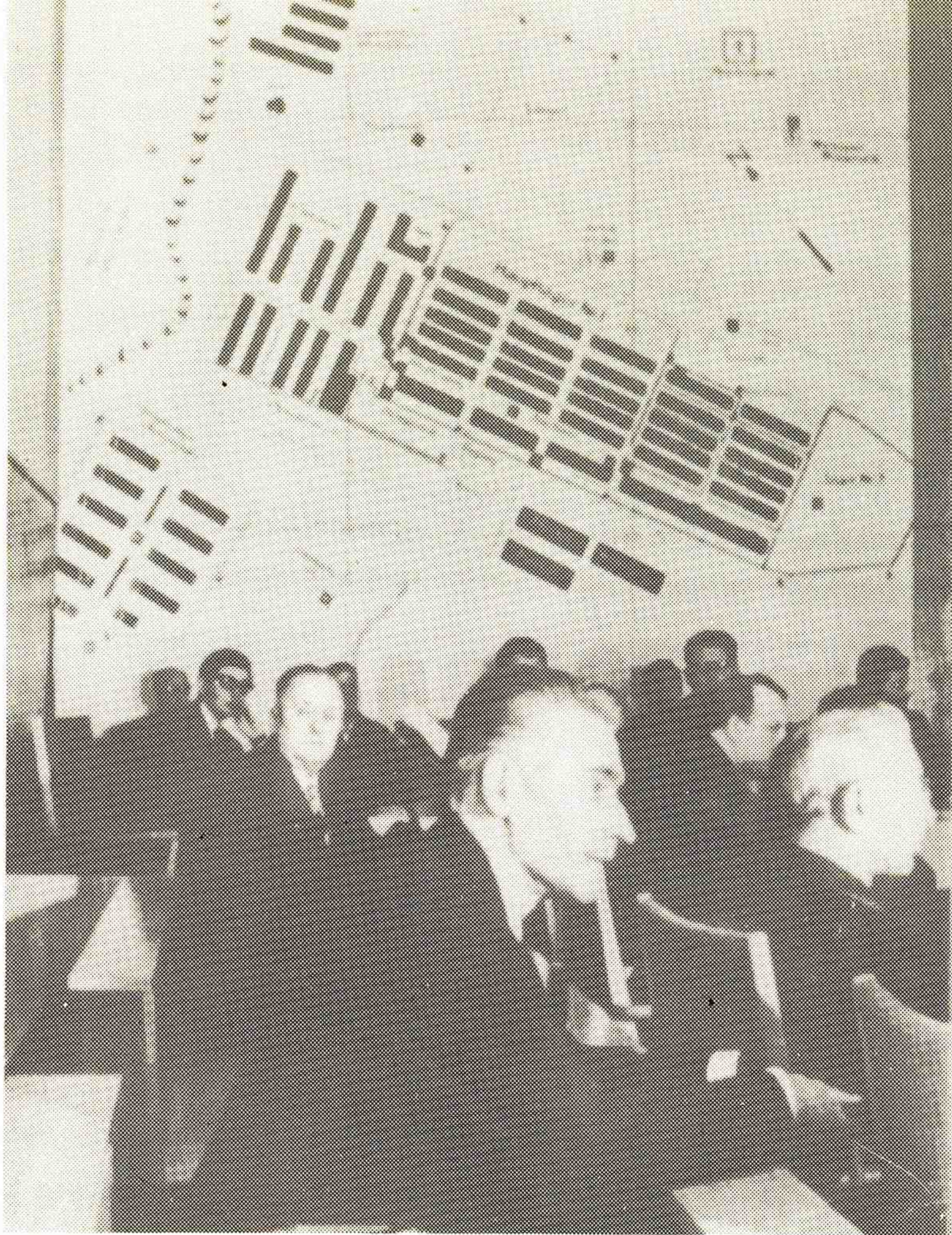
2. Plutonierul Hans Spatzenegger, supranumit «nazistul», schingiuitorul de la cariera de piatră.

3. Costumul tirolez nu l-a salvat pe August Eigruber, gauleiterul provinciei Oberdonau.

4. Cariera de piatră de la Mauthausen, principala arenă a masacrelor. În fund, scara morții.

1
2

3

1. Din declarațiile fochistului Vinzenz Nohel s-a aflat ce se întâmpla la castelul Hartheim.

2. Gauleiterul Eigruber, a cărui răspundere este dovedită de o fotografie salvată de Francisco Boix (la dreapta comandantul Mauthausenului, Franz Ziereis, la mijloc Himmler, iar la stînga Eigruber).

3. Noiembrie 1966, Curtea cu juri din Köln: acuzații Anton Streitwieser (în primul plan) și Karl Schulz (la stînga), foști ofițeri la Mauthausen.

1	2
3	

1. Locotenentul Hans Altfuldisch, unul dintre puţinii care şi-au recunoscut vina.

2. Unul dintre cei mai cruzi zbiri: sergentul-major Andreas Trum.

3. Casierul, locotenentul Heinrich Eisenhoefer.

Dorim să mulțumim celor care ne-au ajutat să realizăm această carte : foștilor deportați și altor martori ai întâmplărilor înfățișate în cuprinsul ei. Totodată mulțumim autorităților, directorilor și personalului instituțiilor, institutelor, arhivelor istorice, bibliotecilor, ziarelor care ne-au permis să consultăm documente inedite și să culegem o mare cantitate de informații prețioase. Am dori să mulțumim în special :

În Austria, fostului deportat Hans Marsalek, în prezent conducătorul lui Bundes Ministerium für Inneres, care ne-a pus la dispoziție documentele muzeului în curs de constituire al lagărului de la Mauthausen.

În Germania, monseniorului Karl Morgenschweis, fost capelan al penitenciarului din Landsberg ; lui Ruth Jakosc, fostă interpretă la „War Crimes Branch“ ; doctorului Gross, directorul penitenciarului din Landsberg ; corespondentului nostru din Köln.

În Franța, foștilor deportați Casimir Climent-Sarrion, Paul Tillard și Emile Valley.

În Statele Unite, colonelului G. F. Westerman și locotenent-colonelului R. L. Wood de la Departament of Defense, Washington ; d-lui H. G. Goldbeck și căpitanului Horton de la National Archives, Washington ; d-lui Robert O'Neill, corespondentul nostru.

În Italia, Dinei Migliore, văduva lui Galiano, Elsei Parmigiani, lui Renato Anzani, Nino Falcone, Giordano Antonino, Sergio Marsotto, Setta Biga și Remo Bambo, care nu și-au precupețit ajutorul acordat în cercetările noastre.

Foștilor deportați Ferdinando Ambiveri, Michele Avola, Angelo Caserini, Andrea Dell-Amico, Santo Romanoni și Mario Taccioli.

Traducătorilor Luisa și Andrea Beltramini, Paolo Bonissoni, Carla Petrali, Luisa Righi și Francesca Tosi.

Redactoarelor Franca Mosca Capellini, Olga Cedro, Emilia Facchinetii și Anna Scotti.

Lista surselor

- A. Procesul-verbal al procesului *Hans Altfuldisch and other* 60, Military Government Court, Dachau, n. 000—050—5, 29 martie 1946—13 mai 1946 (inedit).
- B. Dările de seamă asupra procesului împotriva lui Karl Schulz și Anton Streitwieser, judecat la Köln între 21 noiembrie 1966 și 30 octombrie 1967 (inedite).
- C. Dările de seamă asupra procesului împotriva lui Heinz Jentsch, Helmut Kluge, Alfons Gross și Wilhelm Stiegele, judecat la Hagen între 29 august 1967 și 29 octombrie 1968 (inedite).
- D. *Law Reportes of Trials of War Criminals*, United Nations War Crimes Comission, Londra, 1947—1949.
- E. Documente din Arhiva de istorie a lagărului de la Mauthausen. În faza de aranjare la Bundes Ministerium für Inneres, Abteilung 33, Viena (inedite).
- F. Dările de seamă asupra procesului împotriva lui Karl Chmielewski, judecat la Ansbach între 12 februarie și 12 aprilie 1961 (inedite).
- G. Interviuri acordate autorilor de către protagoniști (inedite).
- H. Documente originale SS și mărturii scrise aflate în posesiunea autorilor (inedite).
- I. Corespondență cu protagoniștii (inedită).
- L. Procesul-verbal al procesului de la Nürnberg, 20 noiembrie 1945—1 octombrie 1946, *Der Prozess gegen die Hauptkriegsverbrecher*, Nürnberg, 1949.

Din partea editurii	5
Prefață	7
Partea întâi	
LAGĂRELE. SCURTĂ ISTORIE A UNEI INFAMII	
I. O idee : universul concentraționar	19
II. Incarnarea ideii : Mauthausen	33
III. Lagărul în fața justiției	38
Partea a doua	
AU CUVÎNTUL ZBIRII	
IV. Birocrații cu vîna de bou : Serviciul politic	53
V. SS-iștii în incinta lagărului : detașamentul de pază a deținuților	75
VI. Medicul împotriva lui însuși : Serviciul sanitar	88
VII. Tehnica foamei și a frigului : Administrația	104
VIII. Gheretele Mauthausenului : Comandamentul garnizoanei	111
IX. Spiritul lagărului : Comandatura	121
X. Kommando-urile de la Melk și Gusen	149
XI. Marșul final : evacuarea Mödlingului	162
XII. Köln, 1966—1967 : defilarea zbirilor	179
EPILOG	
Cîteva răspunsuri date Dinei Galiano	199
Mulțumiri	201
Lista surselor	202

Redactor : DAN RAUTU

Tehnoredactor : FLORIAN SĂPUNĂRESCU

Coli editură 11,57. Coli tipar 13. Plase 10 p.

Bun de tipar 8 februarie 1974

Apărut — februarie 1974

București

Republica Socialistă România

